

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Восточно-Казахстанская область

Айдын Таңнұр.....	3
Акимчинова Еркежан	6
Ақылбекова Балжан	8
Алпысбаев Бекзат	11
Ахметжанова Сауленің.....	12
Ахметолдинова Назыкеш.....	15
Аянбаева Ақжанның.....	18
Әбдіғалиев Ерасыл.....	20
Әнуарбекова Ажар.....	23
Бауыржанова Іңкәр.....	26
Бауыржанқызы Елдана.....	29
Бәдешов Жандос.....	30
Бергенбек Сайраш	31
Бидахметов Бекжан	32
Берікбол Нұрлытаң	34
Бөкейханова Риза	36
Болатқызы Еркетаң.....	39
Бураканова Гүлназ	42
Дүйсенова Гүлім.....	44
Жексембаева Қарақат	47
Жунисбеков Диас.....	49
Ишанова Сәуле.....	51
Какимов Ермек.....	54
Кудайбергенова Аида.....	58
Қабдылова Ақбота	60
Қабимұлла Диляра.....	61
Қабылқанова Анара.....	64
Қадырбеков Мейрамбек.....	67
Қажиева Сәуле	68
Қазезова Сабина	71
Қайнарбекова Айдана	72
Қасенова Қарлығаш.....	75

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Қайырбек Балжан	78
Қанат Дәрия.....	79
Қорғанова Назым.....	82
Қуат Алина	83
Қуантханов Нұрбек	84
Құдайбергенов Айбар	86
Құсманбек Қымбат	89
Лұқпанов Темірлан	92
Мағауиянова Шырайлым.....	93
Мақсат Елнар.....	96
Мажитова Диана	99
Маратова Гүлнұр.....	102
Мамыш Абзал.....	104
Маулетқалиева Ақнұр	105
Мерекенов Бекзат.....	106
Мотан Медет.....	109
Муратова Гүльнұр	115
Мұратқызы Нұрдана	116
Нәбиолда Айбар.....	117
Назымбекова Жаннұр.....	119
Нұрланқызы Аяулым	120
Нұрсәулет Жанерке.....	123
Оразалин Арыс.....	124
Рахимбердина Нұрай.....	125
Рахимова Диана	126
Рүстембекова Айтолқын.....	129
Сабиханова Мөлдір	132
Сабырбаева Айнагүл.....	137
Сайдоллаева Айдана	141
Самархан Гүлия	144
Сапашев Арыстан	146
Сейтқалиева Ақбота.....	147
Серікқалиев Бекжан.....	149
Серікқызы Сезім.....	151
Спанова Гүлмаржан	153

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Талғатқызы Арайлым	156
Тоқтамысова Айдана	157
Төлеуғазина Еркежан	160
Түсіпов Тәңірберген	162
Уатжанова Ажар	165
Уәлибекова Ділда	167
Уәшев Ерболат	169
Шүкірхан Ерболат	170

Айдын Таңнұр

9 – сынып, Ново-Хайрузовка орта мектебі,
Шығыс Қазақстан облысы, Катонқарағай ауданы, Новохайрузовка
ауылы
Жетекші: Орымханова Қуаниға

Аты аңызға айналған ата

Мен бұл шығармамды Шығыс Қазақстан облысы, Катонқарағай ауданының тумасы, Социалистік Еңбек Ері, Ұлы Отан соғысының ардагері, І топтың мүгедегі, экономика ғылымының кандидаты, Катонқарағай ауданының Құрметті Азаматы Бошай Кітапбайұлына арнаймын.

1923 жылы Катонқарағай ауданының Жаңа-Үлгі ауылында дүниеге келген. 1941 жылы ел басына зұлмат төнген шақта Шыңғыстай мектебін жаңа ғана аяқтаған өрімдей жас майданға аттанды. Оқ пен оттың ортасындағы қасап майдан он сегіз жасар бозбаланы ерте есейтті, шыңдады, темірдей тәртіпке үйретті. Сол алапат соғыс болашақта саналы ғұмырына азық болар қажыр-қайрат, өжеттік, алмастай өткірлік сыйлады.

1943 жылдың үскірікті желтоқсанында жау снаряды жас жауынгердің оң аяғын тізеден төмен жұлып кетті, сол аяғында снарядтың жарықшағы қалады. Далалық госпитальда орыс дәрігері кеудесінен 4-5 жігітке бастырып, аяқ-қолын байлап тастап ота жасайды, сол аяғындағы снарядтың жарықшағын алады. Оның майдандас достары өзіне бар-жоғы жиырма жыл ғана серік болған оң аяғын Витебск қаласының түбіндегі орман шетіне керзі етігімен бірге көмеді. Бошай Атаға тағдыры майданды жеңіспен аяқтауға жеткізбеді. Жеңістің жалауын өзі жақпаса да, сол жеңіске жетер жолда күрескен батырлар қатарында мәңгі халық жадында жүр.

Жанына батқан жарақатымен еліне оралғаннан кейін де, елгезек жан еңбектен бас тартпайды. 1944-1945 жылдар арлығында Катонқарағай ауаткомының хатшысы болып қызмет етсе, кейін Зайсан ауаткомының

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

бастығы, Зырян қалалық атқару комитетінің сауда бөлімінің меңгерушісі міндеттерін атқарған. Қай жұмыста болмасын тиянақтылық, бірбеткей өжеттілік деген қасиеттер Атаның серігі болды.

1955 жылы Үлкен Нарын ауданындағы Ленин атындағы колхозды басқару тапсырылады. Осы жылдардан бастап, Атаның осы колхозбен біте қайнаған өмір жолы басталады.

Ерен ер колхозды көтереді, елінің тұрмысын жақсарту жолында аянбай тер төгеді, кохоздың шаруашылығын дүрілдетеді, еңбекшілердің еңсесі көтеріледі, елі Ерін аспандатады. Қаншама қиындықтар кездессе де мойымайды, алдағы күннен үміттеніп, толқынға қарсы жүзеді. Колхоз жұмысын тындыра жүріп, Алматы ауылшаруашылық институтын тәмамдап, агроном мамандығын алып шығады.

1969 жылы Мәскеу қаласына барып, диссертация қорғап, экономика ғылымының кандидаты атағын алады. 1970 жылы халқы үшін еткен ерен еңбегі бағаланып, «Социалистік Еңбек Ері» атағы беріледі.

Бошай Ата колхоз жұмысын дөңгелете атқара жүріп, ұлттық ат спортына да ерекше мән берген. «Ата көрген оқ жонар» - деген ғой халқымыз, әкесі жылқышы болғандықтан, жастайынан атқа құмар болған. Жылқының нарқы мен парқын, арда қасиеттерін айнытпай танитын сезімталдық қасиеттер сол әкеден қалған үлкен мұрасы болса керек. Жалпақ жұртқа танылған атбегінің «Бұланқара», «Құланқара» атты сәйгүліктері елімізде ұзақ жылдар аламан бәйге жарысында, «Желмаясы» жорға жарысында бәйгенің алдын бермеген. 1970-1971 жылдары жыр алыптары – Абай мен Жамбылдың 125 жылдық тойларында атбегінің «Бұланқара», «Құланқара» сәйгүліктері, «Желмая» атты жорғасы бәйге десе «ішкен асын жерге қоятын», делебесі қозған барша қазақтың көзқуанышына айналған. Бошай атаның сәйгүліктеріне деген сүйіспеншілігін жасыра алмаған қазақ әдебиетінің классигі Ғабит Мүсірепов «Бошайдың үш қарасы» атты очерк жазып, ол «Лениншіл жас» газетіне басылады. Сондай-ақ ақын Кәкімбек Салықов «Бошайдың үш қарасы» деп жыр арнапты:

«Бұланқара», «Құланқара», «Желмая»,
Үш қараға ұшқын қосты кең дала.
«Желмаясы» шапқын жорға, су жорға,
Қос қарадан озар жонда жел ғана.
Үш бәйге де үш қараның таласы,
Дес бермейтін үш сәйгүлік дарасы.
Құлагердің мұрагері атанды
Алтайдағы Бошайдың үш қарасы...
Дана бапкер үш қараны зор қылған,
Ғашық болды үшеуіне той-думан.
Бошекеңнен сабақ алсын кей мырза,

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Бабын таппай шын жүйрікті қор қылған».

Бошай Атаның тағы бір ерен еңбегінің бірі, бірегейі деп айтса да болады, ол - өзі басқарып тұрған колхоздың үш ауылына, және өзі туған Жаңа-Үлгі мен Қабырға ауылдарына Ұлы Отан соғысында қаза тапқан жерлестеріне арнап Ескерткіш орнатқызуы. Сол 1983 жылдары қазақтың алдыңғы қатарлы, ақиық ақындарының бірі – Ғафу Қайырбеков ескерткіштің ашылу салтанатына Алматыдан келіп, қатысады. Кейін Алматыға барған соң, оқыған кісінің жандүниесіне ерекше әсер қалдырар «Алтай азаматы» атты бірнеше бөлімнен тұратын ұзақ поэма жазады:

«Жаңа қайың», «Майемер»,
«Жаңа үлгі» мен «Қабырға»,
Дәрімбет аулы- бір бүйір,
Ақ ала шыңның жанында,
Бес ескерткіш – үш жүз ер,
Халқымен бүгін қол алып,
Шақырып тойға туған жер,
Келгендей болды оралып.
Оралған емей немене,
Аналар таңды қарсы алып,
Шүпірлеп өңкей немере.
Аттарын айтып ән салып,
Баяғы жарлар-жесірлер,
Жаулықпен шашын жасырған.
Жарқырап алтын есімдер,
Көздерге оттай басылған.
Келіншек күйге түскендей,
Ерлерін қайта құшақтап,
Ғажайып күйді кешкендей,
Кірпікте жасы моншақтап.
Қазір де қазір оларды,
Қолтықтап үйге қайтардай.
Біразы бірақ қиналды,
«Шалым-ау», -деп те айталмай,
«Жігітім», - деп те айталмай.
Естілмей ақтық сөздері,
Қиылған қыршын армандар,
Жұмылған сәтте көздері
Жастары тоқтап қалғандар.
Кемсеңдеп кемпір, шалдарың,
Құшақтап тасты бас салып,

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Сулайды орамалдарын,
Суалған көзден жас тауып.
Оқиды анау сәбилер,
Көзімен тінтіп ақтарып,
Оралғандай бәрі үйге...
Ел үшін еткен өшпес іс –
Ерте ұғар біреу, кеш ұғар,
Оған да бір ескерткіш
Өлеңнен соқса несі бар?!»

- деп аяқталады. Сол Бошай Ата соқтырған Ескерткіштер бүгінгі таңға дейін киелі мекен, қара орынға айналып, бүгінгі жас ұрпақтың аталарымызға тағзым етер орынына айналған.

Бошай Ата елінің қамын ойлап, ғұмырын еңбекпен байланыстырған еңбек адамының өмірінен шығармашылық та көрініс тауыпты. «Тоғыз таңбалы Найман» атты Наймандардың шығу тарихын тарататын үш томнан тұратын шежіре, «Өр Алтайда өткен ғұмыр», «Айта-айта Алтайды Бошай ата да қартайды» атты кітаптары жарық көрді.

Бүкіл ғұмырын халқына арнаған Бошай Ата бүгінде 90-ның тұғырына көтерілді. «Қариясы бар үй – қазына» - демекші, осындай қарттарымыз бар, біздер өте бақытты халықпыз, өзімнің осындай қазақ ұлтының қызы болғандығымды мақтан етемін!

Акимчинова Еркежан

9 сынып оқушыс «БІРЛІК ОРТА МЕКТЕБІ» КММ-сі
Жетекші: Зиябекова Еркеш Даукенқызы
Жарма ауданы, Бірлік ауылы

Соғыс деген-балдақты адам жарымжан,
Соғыс деген-соқыр кісі екен ғой.
Соғыс деген-жігіт екен қайтпаған,
Анасына жылы сөзін айтпаған

Соғыс! Зұлмат соғыс! Сұм соғыс! 1941 жыл, 1942 жыл, 1943 жыл 3 жыл соғыс басталғалы 3 қыс, 3 көктем, 3 жаз өтті. Фашист! Халыққа өлім тілеген фашист. Соғыс ... сұрапыл соғыс қанша үйдің адамын ұрлады, қанша үйде оттар сөніп қалды, қанша аналар ұрыс даласынан келген қаралы қағазға сенбей ұлдарын күтумен өмірден өтті, қанша арулар жесір қалды, сәбилер жетімдіктің зарын тартты. Соғыс-зұлымдық, жазықсыз төгілген қан.

Иә, осыдан 70 жыл бұрын Кеңес одағы Ұлы Отан Соғысында жеңіске жетті. 1941-1945 жылдар аралығында Ұлы Отан соғысына Қазақстаннан 1

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

млн 196164 адам майданға аттанды. Ал еңбек армиясына 700 мың адам жіберілді. Бұрын-соңды болып көрмеген бұл сұрапыл соғысқа Қазақстаннан 12 атқыштар дивизиясы, 4 ұлттық атты әскери дивизиясы, 7 атқыштар бригадасы, 50-ге жуық полк пен батальон құрылып майданға аттанды. Анталған ажал. Жаңбырша жауған оқ. Соғыс 1418 күнге созылды. Жүздеген жауынгер жарақат алды, мерт болды.

Содан бері 70 бейбіт жыл артта қалды. 1945 жылы 8-мамырда Берлинде фашисттік Германия жеңілгенін мойындап қол қойды. Ұлы Отан соғысында ұлы жеңісіміз-достықты шындаған, бірлікті жырлаған, ер намысы боп аталған, ел дауысы боп шақырған Жеңіс. Арын жалау, жанын алау етіп жауға аттанған ел ұландары Отанымыздың байтақ жерін, айдын көлін, ақ сүтін берген анасын, ақ самал ескен даласын, пәк күлкі шашқан баласын, парасатты данасын қорғады. Ал 9 мамыр күні 1000 зеңбіректен бұрын-соңды болмаған 30 дүркін салют атылды. Міне, Жеңіс күні осылай келген еді. Ел басына қиын-қыстау күн туған сол отты жылдарға көз жіберсек, халқымыздың мәңгі ұмытылмас оқиғаларға толы қаһармандығы көз алдымызға елестейді. 1418 күнге созылған сұрапыл соғыста мұз жастанып қар төсенсе де батырлық көрсетуден таймаған ержүрек жауынгерлер қаншама?

«Ешкім де ұмытылмайды, еш нәрсе де ұмытылмақ емес». Бұл сөздің астарындағы мағына өткенге емес, болашаққа арналған. Халқы үшін құрбан болған қаһармандарымыздың асқақ рухы елімізде мәңгі сақталады.

Біз соғысты көрген жоқпыз. Бірақ ата-әжелеріміздің әңгімелерінен соғыстың не екенін түсініп жанымыз түршігеді. Болашақ өмір, ұрпақ үшін жанын қиған ата-бабамыздың ерліктері ғасырлар өтсе де ұмытылмастай тарихта жазылды. Соғыс ұлы сын мектебі, ерліктің, батырлықтың мектебі болды, соғысқандар үшін де мектеп. Соғыс кезіндегі совет адамдарының сан қилы ерліктері-жас жүректерді шыңдайтын қызулы көрік. Қан майданның төрінде жаумен жанын қия айқасқан батыр ардагерлеріміздің рухына бас ие мәңгілік тағзым етеміз.

1945 жылы 9 мамырда кеңестік қызыл армия жауынгерлері Германияның астанасы Берлин төбесіне қызыл ту тікті. Қазақ азаматы Рақымжан Қошқарбаев 1945 жылы 30 сәуірде, жауынгер Булатовпен бірге, жаңбырдай жауған жау оғының астында Рейхстаг төбесіне Жеңіс туын желбіретті. Бір өкініштісі, кеңес үкіметі Рейхстаг үстіне ту тіккен орыс пен грузин болуы керек деп, Рақымжан Қошқарбаевтың ерлігін жасырып, мойындамай қойды. Рақымжан Қошқарбаев 1999 жылы еліміздің жоғарғы наградасы-Халық қаһарманы атағымен марапатталды.

1941-1945 жылдардағы соғыстың ерлікке толы қаһарлы жылдары барған сайын бізден алыстап тарихта кетіп барады. Бірақ сол бір естен кетпес жылдар бізден неғұрлым жазылған сайын совет халқының ғажайып ерлігі соғұрлым аса ұлы болып көрінеді. Халықтарды езіп-жаншудан өз қанын төгумен аман сақтап қалғандарды адамзат баласы ешқашан ұмытпақ

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

емес. Соғыс жалыны басылғанына 70 жыл өтсе де оның өртінің лебі әлі сезіледі. Жеңіс күні бізге ең алдымен бейбітшіліктің бағасын ұқтырады. Қасіретті жылдар бізден алыстаған сайын қан майданға қатысып қанын төккен аяулы ардагерлеріміздің есімдері тарих төрінде айшықтала түсуде. Олар бізге соншалықты қымбатқа түскен Жеңістің қадірін ұғындырады. Миллиондаған адамның өмірімен қолымызға тиген 1945 жылғы Жеңіс күні бізге қымбат.

Жеңіс күнін біздің отбасымызда ерекше атап өтеміз. Менің анамның атасы, яғни менің нағашы атамның әкесі-Сарсымбаев Кәдірбай Отан үшін от кешіп, 3 жыл майданда жаумен айқасқан. Атам ажалмен талай рет бетпе-бет келіпті. Үлкен нағашы атамның арманы – жау ордасы Германия топырағын басып, Берлин қабырғасында Жеңіс күнін қарсы алу болған екен. Алайда, 1944 жылдың аяғында Шығыс Еуропа жеріндегі кезекті бір шайқаста ауыр жараланыпты. Ұлы Отан соғысында жау оғы атамның оң жақ көзіне тиіп, атам бір көзінен айырылыпты. Атам елге 1 топтағы мүгедек болып оралды. Омырауында жауынгерлік ордендерімен ондаған медальдарымен жарқырап еліне қайтты. Соғыстан оралған соң тұралған, жадап-жүдеген ауылдың тұрмысын тіктеуге көп тер төкті.

Атам 70 жасында өмірден өтті (1968ж). Бірақ жасаған ешқашан ұмыт қалмайды. Мен әлемді фашизмнен құтқарған қаһарман майдангердің ұрпағы екенімді мақтан етемін және әрдайым жанымда сақтаймын.

Ақылбекова Балжан

«БІРЛІК ОРТА МЕКТЕБІ» КММ-сі 11 сынып оқушысы

Жарма ауданы, Бірлік ауылы

Жетекші: Зиябекова Еркеш Даукенқызы

Ерлік пен Жеңіс

Жеңіскерлер әр елдің өрендері,
Солар жұрттың айбары әлемдегі.
Отан бағын жайнатып гүлмен жаңа
Мерей тапты солармен ел еңбегі

Жеңіс! Қандай құдіретті сөз еді бұл! Осы бір сөзге төрт жылдай аңсаған дүниенің қайғы-қасіреті, ащы-азабы, тәтті арманы, ой-қиялы сыйып жатыр.

Жеңіс! Кімде болса жеңіс туған сәтті өз өмірінің ең бақытты күніне санайды.

Отан- әр адамның жүрегіне жақын, жылы, қасиетті сөз. Отан дегеніміз- адамның туып өскен жері, туған-туыстарымен бірге тұратын атамекені. Сондықтан әрбір адам үшін дүниедегі қасиетті, киелі ұғым..

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

В.А.Сухамлинский: « Дүниенің бәрінен де, ең қымбат, ең сүйікті адамыңнан айырылған сәтте сенің алдында сүйікті Отаның болса, оған деген зор сенімің болса, сенен бақытты, сенен бай сенен күшті, сенен мықты жеңімпаз жан жоқ », - деген.

Мөлдір аспанды бұлт қаптады. Шаттық үні қайғылы үні, нұрлы күнді түнге айналдырмақ болды. 1941 жылы 22 маусымда таңғы сағат 4:00-де фашистік Германия Кеңес Одағының опасыздықпен шабуыл жасады. Осылайша Ұлы Отан соғысы басталды.

П.А.Павленко: « Отан басына қиын-қыстау іс түскенде қиынның қиыннан қаймықпай еңбек еткен кісі- міне нағыз патриот сол », дейді..

Кеңес адамдарының өз өмірін аямастан Отанның бостандығы үшін арпалысуға дайын екенін соғыстың басынан-ақ көрінеді. Кеңес шекарашыларының- Брест қамалын қорғаушылардың 1941 жылғы 22-маусымнан бір айдан астам уақыт бойы кескілескен ұрыста өздерін құрбан етті.

Ұлы Отан соғысы миллиондаған адамның өмірін алып кеткен, талайы боздақтарды қыршыннан қиып, ананы жнсір, баланы жетім еткен қанды шайқастарға толы 1418 күн мен түн ешқашан да ұмытылмақ емес. Ол мәңгі есімізде сақталады.

1418 күннің әрбір сағат, әр минуты қауіп-қатерге толы болғанын қолына қару алып соғысқа аттанған аталарымыз жақсы біледі. Жеңіс оңай келген жоқ. Бүкіл еліміз жұдырықтай жұмылып жауға қарсы тұра білудің арқасында ғана мүмкін болды. Ер азаматтар майдан даласында су кешіп, жаумен бетпе-бет соғысса, тылда қалған қарттар, аналар , жас балалар ер азаматтардың орнын басып еңбек етті.

Қазақстанда соғыстың алдына 6,2 миллион халық тұратын еді. Осы жылдар республикамыздан 1 миллион 196 мың 164 адам қару асынып майданға аттанды.

Ел басына күн туғанда, еліне қалқан, қорған болып аттанып, оқтай атылып, жанын шүберекке түйген ерлеріміз майдан даласында ерен ерліктер көрсеткен.

Қазақстаннан құрылған әскери дивизия ең қауіпті жерлерде соғысты. Генерал Панфилов бастаған 28-дивизия жауынгерлерінің аттары Ұлы Отан соғысының тарихына алтын әріптермен жазылды.

Мәскеу үшін шайқастарды еске ала отырып, Ұлы Отан соғысының аты аңызға айналған қаһарманы Бауыржан Момышұлы былай деп жазды: « Біздің жүрегіміз темір емес, бірақ біздің кек отымыз қандай темірді болса да ерітіп күйдіріп жібере алады.Бірақ үрейді жеңетін қаруымыз бар, ол-Отанға деген сүйіспеншілік».

Міне, нағыз Отанына шын беріліп, сүйіспеншіліктің ерен үлгісін көрсетіп «Жеңіс» атты таза, мөлдір суға бір тамшысын тамызған

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Қазақстанның, қазақтың қарадомалақ ұлдары мен өрімдей қыздары аз болған жоқ.

Қазақ жауынгерлерінің майдандағы ерлігі мен тапқырлығы, жауынан тайсалмайтындығы мен сұстылығы, достарымызды сүйсіндіріп, дұшпандарымызды күйіндіреді, қазақтар шын мәнінде жаратылысы батыр, ерлік дәстүрі қалыптасқан ержүрек халық екенін дәлелдей білді. Соғыс жылдары кеңес-герман майданында болып, ондағы жағдайды өз көзімен көрген Александр Верд деген ағылшын журналисі өзінің 1967 жылы мәскеуден шыққан «Россия в войне 1941-1945 годов» атты ғұмырламалық кітабында былай деп жазды: «ең мықты солдаттар-қазақтар болды, олар соғыстың өне бойында өздерін толығымен жақсы жағынан көрсетті». «Правда» газеті 1943 жылы 6 ақпанда «Даңқты қазақ советтік Отан үшін шайқаста» атты басты мақаласында «Қазақтар майданда жақсы шайқасады. Қазақстан өз жерінің бүкіл байлығымен, тауларының бүкіл қазынасымен майданға қуатты тірек болып отыр....» деп ерекше атап көрсетті.

Бұл соғыстан қаншама ана баласыз, қаншама бала әкесіз қалды. Соғыс даласынан 20 миллионнан астам адам қайтқан жоқ, ал оның ішінде 350 мыңы қазақтар болатын.

Қазақтар Сұлтан Баймахамбетов, Нұркен Әбдіров, Николай Растеллоның ерлігін қайталады.

Қазақстандықтардың соғыста көрсеткен ерліктері тарихта мәңгілік сақталып қалды. Кеңес Одағы Батыры атағын алғандар: Талғат Бигелдинов, Нұркен Әбдіров, Әлия Молдағұлова, Мәншүк Маметова, тағы басқалар. Қаншама адамдар жауынгерлікпен ерліктері үшін медальдармен марапатталды.

Соғыс жылдары қазақстандық бес әскери құрамаға «Гвардиялық» деген құрметті атақ берілді. Соның ішінде атақты 28-гвардиялық Панфилов дивизия бар. Оның құрамынан шыққан батырдың ішінде батальон, кейіннен дивизия командирі болған қазақтың біртуар батырлары Бауыржан Момышұлының, Мәлік Ғабдуллиннің есімдері соғыс тарихымен бірге және мәңгілік орын алды.

Батырлық, ерлік қазақтың қанында бар. «Тегінде бар тек кетпес» деген. Сол халықтың ұрпағы ерліктің небір үлгілерін көрсетті. Сұм соғысты көзімен көріп, жеңіске жету жолында жауға кеткен кектен ұмтылған батырлардың, ардагерлердің саны азайып бара жатыр.

Қан майданның жүректе жарасы бар,
Қайғысы мен зілі бар, наласы бар.
Арамызда жүретін алшаң басып,
Ардагерлер азайып бар жатыр.

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Біз үшін Жеңіс күнінен асқан қымбат мереке жоқ. Әрбір көктем бізді ойша санау ұмытылмас, әрі көптен күткен 1945 жылдың 9 мамырына қайта оралтады.

Иә, сорғыста қираған қалалар мен ауылдар әлдеқашан калпына келтірілді. Бірақ соғыс салған жара әлі жазылған жоқ. Соғыс кезінде жақын адамынан айырылмаған жанұя жоқ шығар, сірә!

Жеңіс деген жақсылықтың сыңары,
Жігер менен құштарлықтың құралы.
Күрескердің арманы мен ұраны,
Қуаныш пен мероекенің бұлағы.
Мезгілсіз өлген ардагер ұлдар айбыны,
Желбіре тулар, толықсып тұрса май гүлі.
Қуану керек, қуану керек десек те,
Ұмыту қиын, ұмыту қиын қайғыны.

Болашақ өмір, ұрпақ үшін жанын қиған ата-бабаларымыздың ерліктері ғасырлар өтсе де ұмытылмастай тарихта жазылды. Соғыс ұлы сын мектебі, ерліктің, батырлықтың мектебі болып, соғысқандар үшін ғана емес, соңғы кетер буындар үшін де мектеп. Соғыс кезіндегі совет адамдарының сан қилы ерліктері – жас жүректерді шындайтын қызулы көрік. Қан майданның төрінде жаумен жанын қия айқасқан батыр ағаларымыз бен апаларымыздың рухына бас ие мәңгілік тағзым етеміз.

Патриот- Отанға қызмет етуші адам. Ол-Отанның мерейін үстем ету жолына, өз халқына деген сүйіспеншілігі жолына қолда барын, өмірін аямайтын адам.

«Адал адам Отанын сүйеді. Адал, ақ жүрекке Отан анасындай. Отанның дегенін істеу-қуаныш, мақтаныш. Отанға деген махаббатты бізде өлшеуге болмайды», - дейді Баубек Бұлқышев.

Отан басына қиын-қыстау іс түскенде өзін қорғар азаматтар іздейді. Отансыз бақыт жоқ, кім-кімнің де тамыр жаяр топырағы- туған жер.

Ал туған жерін қорғап қалған ерлеріміздің есімі – ел есінде. Кіндік кескен жері, әлпештеп өсірген елі үшін жанған отқа түсіп жалын кешкен ер азаматтар естен шықпайды. Олар тарихта өшпес із қалдырады.

Алпысбаев Бекзат
Семей қазақ – түрік лицейі,
8 «Б» сынып оқушысы

Тәуелсіздік – теңдесі жоқ байлығым
Қазақстан кенде емес қой байлықтан,
Жауы қорқып жақындауға қаймыққан.

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Салт- дәстүр мен мәдениетке келгенде
Біздің қазақ төмен еді қай ұлттан.
Халық едік үлкендерді сыйлаған,
Өзі тұрмақ танымайтын адамын,
Ешқашанда жамандыққа қимаған.
Отаршыл үкіметі ойран салды қазаққа,
Қырып –жойып, салды бәрін азапқа
Тартып алып жайлаудағы малдарын,
Жалмап өтті жүрген жерін, жан –жағын
Қаншама жыл патшылққа бас идік,
Ақ аюдың аяғына жығылып,
Ақ аюдай азуынды жыртқыштан,
Ұшып шықты қыран бүркіт жұлқынып.
Артта қалды, ұмтылды қайғы, мұң,
Тәуелсіздік – теңдесі жоқ байлығым.
Ұлан - байтақ мына қазақ жерінде,
Қыраны ұшып, ойнақтады тай, құлын.

Ахметжанова Сауленің
ШҚО Үржар ауданы
«Әуезов атындағы орта мектебі» КММ9-сынып оқушысы
Жетекші: Жарықбасова Шынар Даукеновна

Отты жылдар елесі

Соғыспау үшін ертең біз! Сұм соғыс...
Кімдер екен сені оятқан,
Астына ап қанатының саялатқан?!
Сарбаз ба, қуыс кеуде, түкті жүрек,
Жебесін қызыл қанға бояп атқан?!

Таң алдында, тәтті ұйқыда жатқан Отанымыздың шекарасынан ұрланып өткен жау оғымен адам баласының тарихында болмаған бір ғаламат соғыс басталды. Сол күні жау тәтті ұйқыңды ғана бұзған жоқ. Зұлым жау бейбіт өмірге бүлік әкелді. Қыз жігітімен, ана баласымен қоштасты. Қырда қойшы қойын тастады, қолындағы таяғын винтовкаға айырбастады. Ойда диханшы трактордан түсіп, танкіге отырды. Ол кезде бүкіл ел солдат болды. Сол жылдардың бозбала, бойжеткендері ақын болуды, инженер болуды, оқымысты болуды армандаған еді...

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Ұлы Отан соғысы тарихының беттерін парақтаған адам жеңіс сағатын соқтыруға Қазақстанның қосқан үлесі телегей-теңіз екенін байқар еді. Осы бір аяқ астынан басталған әділетсіз арпалысқа Қазақстаннан 2 миллионға жуық түрлі ұлт өкілдері әскер қатарына шақырылды. Майдан даласынан 394 мың қазақ боздақтары қайтпай қалды. Бұл соғыс қайғы-қасірет әкелмеген бірде-бір отбасы болмады... Бірінің әкесі, бірінің ағасы қаза тапты. Қаншама жас боздақтардың қыршын жасы қиылды... Ішінде ақын да, әншісі де бар еді. Қауызын ашпай көктей қырқылған сол жастардың ішінде, әттең дариға-ай, қанша Абай, қанша Шоқан кетті екен ...

Қазақ ел басына күн туғанда жалғыз жанын қу шүберекке түйген жауынгер халық болған. Ұлан байтақ даласының бір тұтам жері үшін қорқу деген сезімді жүрегінен жұлып алып тастаған. Тіпті арыға бармай-ақ кешегі Ұлы Отан соғысының әлі сарғайып үлгермеген қатпарлы парақтарына үңіліп қарасақ, қазақтардың қанды қырғында қаймықпай соғысқанына анық көзіміз жетеді. Оған мысал, айқас алаңдарында өшпес ерлік жасаған жүз қазақтың Кеңестер Одағының Батыры атағын алғанын айтсақ та жетеді. Бұны сол кездегі 2,5-3 млн. қазаққа шаққанда басқа халықтардың алдына шығып кетеді екен. Ердің ері шыдайтын жаңбырша жауған оқ пен қарша бораған бомбаның арасында олардың нәзік жүректері тасқа айналып, гүл ғұмырлары ажалдың қанды тырнағына ілікті.

Қазақстан жерінде жасақталған И.В.Панфилов атындағы 8-гвардиялық дивизия Москваны қорғауда тарихта болып көрмеген теңдессіз ерліктің үлгісін танытты. Панфиловшылардың ішінде шын мәнінде болаттай беріктік пен ер жүректілік көрсеткен, өз заманында-ақ аты аңызға айналған Бауыржан Момышұлы да бар еді

Дубосеково разъезінде әр алуан ұлттан құрылған 28 панфиловшы батырлар жаудың 50 танкісіне қарсы жекпе-жек соғысқа шықты. Ұрыс төрт сағатқа созылды. Батырлар жаудың 18 танкісін өртеді, көптеген адамдарды жойды. Жаралы В.Г.Клочков жауынгерлерді ерлікке жігерлендіріп: «Ресей ұлан-байтақ, бірақ шегінетін жер жоқ, -артымызда Мәскеу» деген мәңгі өшпес ұран тастады. Клочков жауынгерлерінің басым көпшілігі қаза тапты, бірақ бірде біреуі шегінбеді. Сол 28 батырдың бірі ержүрек жауынгер Нарсұтбай Есболатовтың да ерлігі-ұрпағы үшін үлгі.

Барамын тартып батысқа,
Жортуыл, қырғын, түн қату,
Өлтіру, өлу атыс та!
Жігіттің жігіт болғаны
Жудан елін сақтаса,
Жау шапқанда еліне
Қояндай бұғып қашпаса.
Атой сап жауға кіремін,

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Ұлы Отаным, сен үшін!
Мына бір қалған бел үшін!...

-деп Нарсұтбай қолындағы гранатасын лақтыра бергенде оқ тиеді, бірақ қарсы келе жатқан жау танкісіне гранатасын лақтыра құлайды.

Ұлы Жеңіске үлкен үлес қосқан мыңдаған қазақстандықтардың ішінде Үржар ауданының азматтары қаншама. Біздің ауданнан барлығы 10319 адам аттанып, 7000 жауынгер майдан даласынан оралған жоқ. Уақыт өткен сайын сонау сұрапыл қырқыншы жылдар оқиғасы тарих қойнауына еніп, оған қатысушылар қатары азайып келеді. Ұлы Отан соғысы ардагерлері қазір арамызда жоқ болса да, ауылдың әрбір тұрғыны олардың есімін, ерліктері мен қажырлы еңбектерін жоғары бағалайды. Ұлы Отан соғысы халқымызға төнген ең ауыр күндер болды.

Төрт жыл, 1418 күн мен түн бойы өз жері мен отаны үшін, келешек ұрпақ үшін жан қилы соғыс жүріп жатты. Бір күшке жиналған орыс пен тәжік, грузин мен белорус, қазақ пен украин қарсы алдындағы жауға алмас қамал болып жұмылды. Сол кездегі Кеңес Одағының басқа халқымен бірге жауды талқандап, жеңіске жету ісіне қазақ халқы да өзінің лайықты үлесін қосты. Қазақстандық жауынгерлер Брест қамалынан бастап Берлинге дейін барды. Олар Сталинград түбіндегі жертөлелерде, Днепр өткелінде, Москва мен Ленинград үшін болған ұрыстарда батыр ерліктер көрсетті. Украинаны, Кавказды, Белоруссияны, Қырымды, Прибалтиканы азат етті, Польша, Румыния, Венгрия, Чехословакия, Болгария, Германия жерлеріндегі майдан жолдарында жеңіс туын көтеріп өтті. Ұлы Отан соғысы жылдарында біздің қандастарымыз қатыспаған бірде-бір үлкен шайқас болмады.

Жауға қарсы шайқастар алдыңғы шептегі ұрыстарда ғана емес, алыстағы ауыл мен кең байтақ далада да жүріп жатты. Сол жылдары Қазақстан миллиондаған босқындарды өз бауырына аналық мейірімімен тартушы, эвакуацияланған завод пен фабрикаларға, майданға керекті оқ -дәрі мен азық-түлік жеткізуші үлкен арсеналға айналды. Шығанақ Берсиев сияқты еңбек ерлерімен қатар иықтарына үлкен ауыртпалық түскен еңбек даласында миллиондап жұмыс істеген әйелдерсіз, жасөспірімдер мен қарттарсыз Жеңіс күнін көзге елестету мүмкін бе еді?!

Жер жүзінде нұр шашып, Жеңіс күні,
Жақсы үміттің шырағы жанды міне
Аспан бетін қаптаған қара тұман
Серпіліп зұлымдықтың сөнді түнді,

- деп Б.Оспанов жырлағандай, Жеңіс күні бізге ең алдымен бейбітшіліктің бағасын ұқтырды. Қасіретті жылдар бізден алыстаған сайын қан майданға

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

қатысып, қанын төккен аяулы ата-әжелеріміздің есімдері тарих төрінде айшықтала түсуде.

Бұл мейрамды өздерінің әкелері мен ағалары қанын төгіп, жанын қиып бақытты өмірін қамтамасыз еткен Ұлы жеңістің құрдастары тойлайды. Ұлы Жеңіс күні елі мен жері үшін жанын пиде еткен, туған-туысқандарына, жақын-жарандарына, туған жеріне, ауылына оралмай қалған қаһарман ерлерді бүкіл елі болып еске түсіреді. Бұл мейрамды бұрынғы кеңес одағына кірген 15 одақтас республика халқымен бірге, кеңес халқы неміс басқыншыларынан азат еткен Еуропа елдерінің Варшава мен Прага, Будапешт пен Бухарестің, София мен Белградтың, Париж бен Венаның, жер шарының басқа да көптеген қалаларының тұрғындары тойлайды.

Біз соғысты көрген жоқпыз. Бірақ ата-әжелеріміздің әңгімелерінен соғыстың не екенін түсініп, жанымыз түршігеді. Қан майданның төрінде жаумен жанын қия айқасқан батыр ағаларымыз мен апаларымыздың рухына бас иемін. Міне, биыл жеңіске 70 жыл толады. Әрдайым аспанымыз ашық. Еліміз тыныштықта өмір сүрсін. Бүгінде Қазақстанды әлем тануда. Жаңа дүние, жаңа қоғамға бет бұрдық. Елбасымыз Нұрағаның нұрлы жолымен болашаққа нық басайық!

Ахметолдинова Назыкеш

7- сынып, химия- биология бағытындағы

Назарбаев Зияткерлік мектебі, Өскемен қаласы, Шығыс Қазақстан облысы

Жетекші: Сапарғалиева Анар Сергазиновна

Отан үшін от кешкендер

Мен көшеде, көпшілік адамдар арасында кемтар не мүгедек адам көрсем болды 6- сыныпта әдебиет сабағында жаттаған жауынгер- ақын Әбу Сәрсенбаевтың «Сен құрметте оны!» деген өлеңін есіме түсіріп, іштей қайталаймын.

Бұл өлеңде:

Сен құрметте оны!
Түсіндің бе қарағым?!
Сенің келешегің үшін берді ол
Азаттық жолда аяғын!

- деген жолдары ерекше еді.

Бүгінгі бейбіт күннің, біздің жарқын болашағымыздың бақыты жолында от пен қан кешкен боздақтар аз болмаған екен...

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Тарих беттерінде жазылып, үлкендердің аузында айтылып жүрген «соғыс» атты зұлматты теледидардан көріп, кітаптардан оқимыз. Алдағы 9 – мамырда Жеңістің 70 жылдығын тойлаймыз, яғни 70 жыл уақыт аралығы соғыс ізін өшіріп, көмескілендіре алған жоқ.

Менің атам Ахметолда да 70 жасқа 2019 жылы ғана толар еді. Кеудемді мақтаныш сезімі кернеп, маңғаздана жан-жағыма қарайтын сәтім, ол-ұлы атам Қапсан Байбатчиновтың аты аталатын кез. Қапсан атам соғысқа қатысып, Калинин майданында жаумен шайқасқа түскен, ауыр жараланып елге оралған. Қапсан атам тұрған ескі, ағаш үйдің бұрышындағы бөренеді қызыл жұлдызшаның белгісі қазір де бар. Ия, мен де майдангердің ұрпағымын. Менің үлкен атам да- Отан үшін от кешкендердің бірі.

Қанқұйлы соғыстың жауыздығы мен зұлматын сол соғыста жүріп көріп,от кешкен ақын Қасым Аманжолов:

Өмір гүлін жаншып, таптап,
Шаштан сүйреп махаббатты,
Жерімізді жындай қаптап,
Найзаға іліп ар-ұятты,
Келе жатты сұм жендеттер...-деген жолдармен айқын суреттеп береді.
«Абдолла» атты тағы бір өлеңінде Қасым ақын :
Жау жолына атам сені,
Бомба бол да, атыл жүрек!

- дейді.

Осындай рухты өлең жолдары, Халық қаһарманы Бауыржан Момышұлының соғыс туралы әңгіме, естеліктері, партизан- жазушы жерлесіміз Қасым Қайсеновтың шығармалары, Әзілхан Нұршайықовтың туындылары- ерліктің үлгісі болып жадымызды мәңгі сақталмақ.

«Шығыстың қос шынары» Әлия мен Мәншүк туралы фильмдер бойымызға патриоттық рух ұялатары даусыз. Олар да- от пен оқтың ортасында жүріп, ерлікпен қаза тапқандар, мезгілсіз солған жауқазын гүлдер. Олардың ішінде екі мәрте Батыр атанған ұшқыш қазақ Талғат Бигелдинов те бар.

1941 жылдың 22 маусымы күні таңғы сағат 4 кезінде Кеңестер Одағының шекарасын бұзып өтіп,басталған қанқұйлы соғыс 1945 жылдың мамыр айына дейін созылғаны тарих беттерінен аян. Бұл соғысқа қазақ елі 1 млн 200 мыңдай жауынгерін аттандырыпты. Бұл- Фашистік Германияға қарсы тізе қоса соғысқан әр түрлі ұлттар арасында 6-орынды көрсететін сан. Бұл- Қаракерей Қабанбай, Қанжығалы Бөгенбай, Шапырашты Наурызбай, Шақшақұлы Жәнібек, Тайманұлы Исатай, Өтемісұлы Махамбет, Датұлы Сырым сынды батырлардың, елінің азаттығын аңсаған ерлердің ұрпағы екенімізді айқындаған, ерлік пен төзімді шыңдаған, ар мен намысты

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

таразылаған уақыт сыны еді. Олар ерліктің тамаша үлгісін көрсетті. Мағжан Жұмабаевтың «Мен кім?» өлеңінде айтылғандай:

Арыстанмын, айбатыма кім шыдар?
Жолбарыспын, маған қарсы кім тұрар?

Иә, басқаға үстемдік етпек болған жау екпініне тосқауыл қойған да осы бабаларымыз.

Бұл соғыста әділеттік жеңіске жетті. Бірліктің, татулықтың, ұлттар достығының арқасында жеңіс туын желбіреттік. Берлин қаласындағы Рейхстагқа туды бірінші болып тіккен де қазақ жауынгері Рақымжан Қошқарбаев болатын.

Алтайдан Атырауға, Арқадан Алатауға дейін созылып жатқан ұлаңғайыр мекенді найзаның ұшымен, білектің күші арқылы қорғаған қазақ халқы осал еместігін қашан да дәлелдей алған!

Халық қаһарманы Бауыржан Момышұлы соғыста дұшпанның қара құрымдай қаптаған күшіне қарсы қуат та, медет те, себеп те болған ер халықтың екі даналық сөзі мен мақалы екенін жазады. Оның бірі: «Білекті бірді жеңеді, ақыл-айлалы мыңды жеңеді» деген тұжырым болса, екіншісі «Төртеу түгел болса, төбедегі келеді, алтау ала болса, ауыздағы кетеді» деп адамның ар намысы мен жігерін қайрайтын ұлағатты сөздер еді.

Ұлт батырының «Ерлік аспаннан түспейді, Ол Отанды сүюден басталады. Ал Отанды сүю үй- ішіңнен, отбасыңнан басталады. Халқын қадірлеген сын сағаттан сүрінбей өтеді. Елін сүйген ер атанады. Өйткені ерлік білекте емес, елін сүйе білген адал жүректе» деген айбынды қанатты сөзін әр жас жаттап, санасына тоқып өссе нағыз отансүйгіш ұлы тұлға болары анық.

Сөз соңында, «Патриот болу дегеніміз Қазақстанымызды мақтан етіп қана қоймай, сонымен бірге, бірінші кезекте – Қазақстанның мүддесін қорғауда өзінді аямау, оның игілігі үшін еңбек ету» деген Елбасының сенімін бейбіт замандағы бүгінгі ұрпақ терең білім, алғыр ой, жасампаз іспен ақтаймыз деп ойлаймын.

Аянбаева Ақжанның

ШҚО Үржар ауданы

«Әуезов атындағы орта мектебі» КММ

9-сынып оқушысы

Жетекші: Сарсенова Карлыгаш Жанатаевна

Ешкім ешқашан да ұмытылмайды

Соғыс жалмап аға іні бауырды,
Зар жылатты тыныш жатқан ауылды.
Жалғзынан айырыпты ананы,
Әкесінен айырыпты баланы

Тарих кеші үнемі жаңаланып отырады. Десе де, ұмытылмайтын, ескермейтін тарихи оқиғалар болады. Соның бәрі әлемді дүр сілкіндірген екінші дүниежүзілік соғыстың қасіреті мен Ұлы Жеңістің қасиетін батыр ағаларымыз бен апаларымыздың ерлігін ешкім де ешқашан ұмытпақ емес.

Ешкім де, ешнәрсе де ұмытылмақ емес! Соғыс-күйретуші күш! Дәл солай! Барды жоқ ететін, жер бетіндегі тіршілік атаулының бәрін жалмап жұтатын тажал. Сол қанды кезеңді еске түсіріп, елестетін газет-журнал материалдары немесе радио-телехабарлар, кинолар аталар ерлігін мақтаныш тұта бізге жеткізді.

Ия, содан бері жарты ғасырдан астам уақыт өтсе де, ешнәрсе де ұмытылған жоқ.

Ұлы Отан соғысы... Бұл сол кездегі кеңес халқының ержүректілігі мен төзімділіктерін паш ететін, тарихта мәңгі қалатын күн.

Неменеңе жетістің бала батыр,
Қариялар азайып бара жатыр
Бірі мініп, келместің кемесіне
Бірі күтіп, әнеки, жағада тұр,

- деп тебіренген Мұқағали мұңында жұмырбасты пенде үшін теңдесіз құндылық, ұрпақаралық қимастық, сыйластық сезімдері мөлдіреп тұр.

Қариялар азайып бара жатқанын әсіресе олардың ортасында Ұлы Отан соғысынан аман оралған ақсақалдарымыздың қарасы жыл санап азайып барады емес пе?! Солардың жанымен, қанымен, терімен, көз жасымен, күшімен, ісімен, ерлігімен, атаңның туын жықпай, ананың намысы үшін туған жердің топырағын жауға таптатпай, еңіреп жүріп жауды жеңіп, тауын шағып, туын жағып, жеңістің таңбасын басқан күн-Жеңіс күні. Бұл күннің толғағы ащы болса да, барлық халықтар үшін қуаныш болған күн. Сондықтан

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

да бұл Ұлы мереке.Оққа ұшқан қарулас жолдастарының аманатын арқалап,аман оралған ардагер аталарымыздың өздері қорғап,қорған болып оралған арттағы қалың елдің қамығып жеткен Жеңіс күнін,біз ұмытсақ та тарих ұмытпайды. Ол-өмір заңы.

Ат ауыздығымен су ішкен,ер етегімен су кешкен сұрапыл соғыста ерлік көрсеткен батырларымыз жайлы сөз етсек.Соның бірі,Ұлы Отан соғысына қатысқан,ауылымыздың тумасы Жұмабаев Сәкен атамыз жайлы айтқым келеді.Соғыс басталғанда Сәкен атамыз не бәрі он тоғыз жаста еді.Көзі ашық,Көкірегі ояу Сәкен ата өзі сұранып соғысқа аттанады.Соғыстың басынан аяғынан дейін қатысты. «Черкасская оборона»шайқасына қатысып,Кенигсберг қаласына дейін жетіп, қаншама жаракат алса да ақтық демі қалғанша жауымен шайқасқан батыр аталарымыздың бірі.Соғыс аяқталғаннан кейін ауылына келіп,халқына қызмет етіп,отбасы құрды.Төрт бала тәрбиелеп,оқытып жеткізді.Соның бірі біздің мұғалім әрі мектебіміздің оқу ісінің меңгерушісі-Жұмабаева Қарлығаш Сәкенқызы.Көптеген орден , медальдарымен марапатталған болатын. Осындай кісілерге құрметпен бас иемін.Ауылымның осындай даңқты батырларының барына қуанамын.

Жеңіс күні-абыройымыз бен даңқымыздың мерекесі.Табандылық пен ерлік,Отанға деген сүйіспеншілік қатал соғыста жеңіске жеткізді.Сонымен қатар, бұл күн-Отанын қорғаған жауынгер-солдаттар мен офицерлердің айбыны,тылдағы жеңісті жақындатқан жұмысшылардың ерлік еңбектерінің мәңгі өшпейтіндігін дәлелдейтін белгі болып қалмақ.Біз Ұлы Отан соғысындағы Ұлы Жеңіске ештеңеге теңеспейтін ғажап күшпен жеттік. Ол күш-әрине, «бірлік».Ешқашанда жауынгер ерлігі мен жеңісті еңбегімен соққан еңбекшінің ерен еңбектері ұмытылмайды. Соны есте сақтауымыз керек.

Ел алдындағы борыштарын өтеп,еліміздің амандығын,жеріміздің тұтастығын қорғап қалған ерлерге тағзым етеміз.Олар еліміздің жарқын болашағын,жас ұрпақтың өмірін,халықтың бақыты мен қуанышын сақтап қалды.Ардагерлер ерліктері арқасында біз осы күнге жеттік.Біздің өз қалауымызбен еркін өмір сүріп,мектепте алаңсыз білім алып жатқанымыз,шаттана күлгеніміз,жайрандап күлгеніміз-бәрі де сол Ұлы Отан соғысы Жеңісінің жемісі.Әрине,соғыс болмасын!Біздер соғысқа қатысып батыр болмайық.Біз бейбіт күннің батырлары болуға тырысайық.Ел үшін аянбай еңбек етіп,білім алып,өз жеріміздің патриоттары болайық.

Тарихымызда қалған бұл сұрапыл соғыстың кеселінен өткен ата-апаларымыз аман болсын! Келешек еліміздің дархан даласы кең,аспаны ашық болсын! Жұдырықтай жұмылған,білектей біріккен кеңпейіл Қазақ елі жасасын!

70 жыл көктем таңы атқалы,

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

70 жыл шуақты күн таратты әні
Есімде содан бері қаншама рет
Ашылды Жеңіс күннің парақтары.
Талай құс содан бері қайта оралды,
Талай бақ әлеміне қайта оранды.
Соғыста өлгендер тек оралмайды,
Тек ұрпақ олар жайлы айтады әнді.

Әбдіғалиев Ерасыл

11 класс, №1 орта мектеп Аягөз қаласы Шығыс Қазақстан облысы
Жетекші: Есенгелдина Меруерт Есенгелдиновна

Ұлы Отан соғысына 70 жыл

Сұм соғыстан аман-сау қалған ерлер,
Отан үшін отқа да жанған ерлер!
Бәріңізде біздерге қымбатсыздар,
Құрметті де, қадірлі ардагерлер!!!

Соғыс... Қанды соғыс... Жан түршігерлік суық сөз. Кез-келген жанның жүрегіне мұз қатырған, елі үшін еңіреген жандардың өмірін жалмаған кез еді. Біздің ата-бабамыз қанқұйлы соғысты басынан өткерді. Олардың соғысқа қатысқандағы мақсаты – ұрпақтарының бейбітшілікте өмір сүруін қалады. Осылайша, аттың жалында, түйенің қомында жүріп, біздерге бейбіт өмірді орнатып берді.

Қазақ даласы небір төңкеріс, небір көтеріліс, небір жеңіс пен жеңілісті, қызық пен қиындықты өткерді емес пе? Сонау 1941 жылы бейбіт жатқан елге Германия фашизмдері ашқан соғыс қазақ ұлдарын жалмап, ананы баласыз, баланы әкесіз, әйелді жесір қалдырғаны әрбір адамның жүрегінде.

1940 жылы 18 желтоқсанда фашистік Германия «Барбаросса» жоспарын құрды. «Барбаросса» жоспарының мақсаты: КСРО-ға қарсы соғыс ашып, «Қауырт соғыс» идеясы бойынша соғысты 1941 жылдың күзінде аяқтау болды. Сөйтіп 1941 жылы 22 маусымда Германия Совет еліне тұтқиылдан шабуыл жасады. Бейбіт өмірдің шырқы бұзылып, Ұлы Отан соғысы басталды.

Батыс шекараны күзеткен 485 шекара заставасы жау шабуылын алғашқы болып қарсы алды. Брест қамалының қорғаушылары 1941 жылдың 22 маусымынан 1 айға жуық жауға төтеп берді. Мәскеу түбіндегі шайқаста ротаның саяси жетекшісі В.Г. Клочковтың: «Ресей кең-байтақ, бірақ шегінерге

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

жер жоқ, артымызда Мәскеу» деген сөзі майдангерлердің рухын көтеріп, олардың ұранына айналды. Осы Мәскеу түбіндегі шайқаста соғыс тарихында алғаш рет Кеңес Одағының Батыры атағын қазақстандық, танк әскерлерінің генерал-майоры К.А.Семенченко алды. Ұлы Отан соғысы жылдарында бірінші болып жанған ұшағын жау тобына бағыттап ерлік көрсеткендер А.Маслов экипажы болды. И.В.Карпов қолбасшылық еткен атқыштар полкі мен Б.Момышұлы қолбасшылық еткен батальон жауынгерлері ерлікпен шайқасты. Бұл шайқаста генерал-майор И.В.Панфилов қолбасшылық еткен 316-атқыштар дивизиясы шайқасқа кірісті. 1941 жылы 18 қарашада генерал И.В.Панфилов ерлікпен қаза тапты. Мәскеу түбіндегі шайқас аяқталғанға дейін гитлерлік армияның жеңілмейтіндігі туралы аңыз тараған болатын, бірақ Мәскеу түбінде ерлік көрсеткен майдангерлер бұл аңызды күйретіп, 1941 жылы 6 желтоқсанда Мәскеуді жаудан азат етті.

Осындай ұрыста қаншама адам жараланып, өз өмірлерін елі үшін қия білді.

Жамбыл Жабаевтың «Ленинградтық өренім» жыры халықтар достастығы мен ерлігінің әнұранына айналды. Ленинград түбінде 850 мыңға жуық бейбіт тұрғын қаза тапты. 1943 жылы 900 күнге созылған Ленинград қоршауы бұзылды. 1944 жылы Ленинград басқыншылардан толық азат етілді.

Ел қорғауға ер намысымен аттанған ерлеріміз жан қиюға даяр екендіктерін көрсетіп, дәлелдей білді.

Соғыс жылдары елдің экономикалық, материалдық, рухани күш-қуаты соғыс мақсатына жұмылу керек болды. Ғылым мен әдебиетте соғыс талабына қарай бейімделе бастады. Алматыда 20-дан астам ғылыми-зерттеу институттары орналасты. 1942 жылы Жезқазған мыс-кен орындарын зерттегені үшін Қ.И.Сәтбаевқа Мемлекеттік сыйлық берілді. 1946 жылы Қазақ Ғылым академиясы ашылды. Көптеген жоғарғы оқу орындары Қазақстанға көшіріліп әкелінді. Олар: Мәскеу авиация институты, Мәскеу түсті металдар мен алтындар институты, Киев және Харьков біріккен Мемлекеттік университеті.

Бұл тұстағы әдебиет жаңа арнаға бет бұрды. Батырлық, қаһармандық, ерлік хикаяларын дәріптеу жаңа көрініс тапты. Қай жанрдағы шығарма болса да, тақырып ортақтығы байқалды. Соғыс кезінде лирикалық шығармалар өрістеді. Онда бейбіт өмірді аңсау, жерге деген сағыныш, жауға деген өшпенділік, әртүрлі көрініс орын тапты. Алдымен поэзия жанрында жауға қарсы күреске үндеу көрініс берді. Көптеген қаламгерлер қолдарына қару алып майданға аттанды. Олар Т.Жароков, Ж.Саин, Қ.Бекхожин, С.Омаров, Қ.Аманжолов, Б.Бұлқышев, Б.Момышұлы. Ж.Жабаевтың «Ленинградтық өренім» жыры майдангерлердің ұранына айналды. Осы дәуірде А.Тоқмағанбетовтың «Кавказ», Ә.Тәжібаевтың «Біз жеңеміз», Ғ.Ормановтың «Жан қаһары» ақындардың өлеңдері қазақ поэзиясының отаншылдық рухын, саяси өресін танытты. Проза жанры да қалыптаса бастады. Бұл жылдары

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Ғ.Мүсіреповтің «Ер ана», «Ақлима», Ә.Әбішевтің «Төлеген Тоқтаров», «Саржан» , С.Омаровтың «Ананың арманы»,»Жаралы жауынгер» әңгімелері жарық көрді. М.Әуезовтың «Абай» романының бірінші кітабы жарық көрді.

Мысалы, Баубек Бұлқышев «Шығыс ұлына хат» шығармасында «Отан бізге қолымызға қару, бойымызға қуат беріп, өзіңнің сүйікті Арқанды, сұлу Шығысыңды, қонақжай халқыңды қорға деді. Сол Отан, бүгін менің тағдырым сенің қолыңда, жауынгер,- деп отыр. Ойлашы, Шығыс ұлы, біз ел сенген ерміз, қалайша, неміске туған жерді қолдан береміз? Ел намысы үшін, ер намысы үшін жан қиятын шақ бұдан артық болар ма?» деген жалынды сөздері біздің де бойымызға жігер-күш береді. Бауыржан Момышұлының да жігерлі, жалынды сөздері жауынгерлерді жігерлендіріп, рухтандырып отырды. Ұлы Жеңіске 70 жыл болса да, батырларымыздың ерлігі мәңгілік сақталады. Қанша ғасыр, қанша жыл өтсе де тарихымыздағы оқиғалар ескерусіз қалмайды.

Соғыс оқиғалары тарих қойнауына сақталып, оның қанды оқиғаларын еске түсіреді. Дегенмен, біздің оны ұмытуға құқымыз жоқ. Қанша адамдардың ерлігі, ақындардың жырлары, сұрапыл соғыстың зардабы тарихымызда, әдебиетімізде сақталып қалады.

Сөйтіп, міне қаншама аналарды баласынан, аяулы жарынан айырған, қаншама балаларды жетім қалдырған, қаншама қантөгіс пен көз жастың, қаншама ерлік пен батырлықтың себепкері болған сұрапыл дүлей Ұлы Отан соғысының аяқталғанына міне биыл 70 жылдай болып отыр. Қазіргі кезде қартайған соғыс ардагерлері ұлы дүлейге аттанарда 18-19 жастардағы қылшылдаған, берік жастар болатын. Жыл өткен сайын ардагерлердің саны азайып барады. Көзі тірі ардагерлер санаулы-ақ қалды. Олар соғысты өз көздерімен көрген, жаумен талай айқасқан ұлы тұлғалар.Қазіргі бейбітшілік үшін өз жандарын құрбан етті. Міне, осы өткен тарихты еске ала отырып, бейбітшілігімізді қадірлеп, ұрпақтан-ұрпаққа сақтап жеткізу, батыр бабаларымыздың ұрпағы - біздерге, яғни бүгінгі жастарға үлкен зор міндет, абырой болып саналады.

Бүгінгі бейбіт өмірде алаңсыз ғұмыр кешуіміз ата- бабаларымыздың ерлігінің арқасы. Бізге ашық аспан , тыныш өмір , ұрпақтарына бақыт сыйлағандары үшін аға-әпкелерімізге айтар алғысымыз шексіз.

Мен бақыттымын... Елі, жері бай, табиғаты тамаша , ұлан-асыр тәуелсіз елде , алаңсыз бақытқа кенеліп өмір сүріп жатқаным... Енді ешқашан басымызға қара бұлт төнбей, еліміз өркендеп , қыран құсымыз қалықтап , тәуелсіз елдің мақтанышы болып, туын көкте желбіретіп өз үлесімді қосамын деген сенімдемін.

Соғыс оты шарпымасын елімді,
Жау алмасын менің байтақ жерімді.
Ұлы Жеңіс мерекесі тойлансын!
Осыменен аяқтайын сөзімді.

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Әнуарбекова Ажар

11 сынып, Шәкәрім атындағы ОДБ ҰТО ММ, Семей қаласы Шығыс

Қазақстан облысы

Жетекшісі: Елемесова Нұргүл Мұхтарбекқызы

Адамзат баласы тарихындағы сұрапыл – Ұлы Отан соғысының жаңғырығы жылдар өткен сайын «көзден кетсе, көңілден өшеді» демекші, тарих қойнауына жұтылып, алыстап барады. Бүгінгі күн жастары бұл сұрапыл жайлы үлкендер, көнекөз қариялар бас қосқан жерлерде сирек болса да естіп, мектеп бағдарламасында ел тарихы жайлы оқығанда танысып, көркем фильмдерден, деректі фильмдерден көреміз. Жауға ойсырата соққы беріп, қансырата жеңген отандастар, ата-апаларымыздың өжеттігі мен батылдықтан туған ерліктерін көргенде немесе оқығанда кеудемізді мақтаныш сезімі билейді. Дегенмен...

Соғыс қасіреті әр жанұяның тарихында ізін қалдырып кетті. Ұлы Отан соғысы тарихы туралы қанша көркем туынды жазылып, қанша деректі құжаттар жарияланса да, қанша кино түсіріліп, сахнада батырлар бейнелері сомдалып жатса да оның тарихына еш уақытта нүкте қою мүмкін емес. Ал өткенге көз жүгіртпей, болашаққа бағдар жасау мүмкін емес екені белгілі. XX ғасырдың орта кезінде болған Кеңес Одағының тарихындағы Ұлы Отан соғысы дүниені дүр сілкіндірген алапат – Екінші дүниежүзілік соғыстың бір бөлшегі болды. Ел қабырғасы қайысқан кезеңде әрбір бесінші қазақстандық азамат Отан – анасын қорғауға майданға аттанды. Олардың қаншасы ұрыс даласында мерт болды: жас аналар жесір, жауқазын балалар жетім қалды; сенері де сүйенері де жалғыз баласы болған қариялар қан жұтып, шаңырақтары ортасына түсті, үйлердің түтіні өшті; буыны қатпаған балалар балалықпен мезгілсіз қоштасып, ерте есейді.

Жер бетін тып-типыл етуге ұмтылған, аранын ашып, әлемге алақұйын жалын шашып, жан біткенді жалмауға жанталасқан заһарлы зұлмат – Екінші дүниежүзілік соғыс зардабы ешбір жанды толғандырмай қоймайтыны анық. Мен, ешқандай ауыртпалық көрмей өсіп келе жатқан жас өрен, осы тақырыпқа қалам терберде ерекше толғанысқа түстім. Мұндай ауқымды тақырыпты қозғау оңайға түспейтінін де түсіндім.

Бейбіт өмір тілеген Отанымызға Жеңіс өте қымбатқа түсті. Оның өтеуі миллиондаған адамдардың төгілген қаны болды. Бұл қанқұйлы соғыстың зардабы еліміздегі ешбір адамды, ешбір отбасын айналып өткен жоқ. Соғыстың әр секунды – бұл бірнеше ұрпақтың тағдыры, еліміздің тарихы.

Ел шетіне жау тигенде жұдырықтай жұмылып, елі мен жерін қорғау жолында жанын құрбан еткен боздақтар мен қан майданда қарулас серіктерінен айырылып, достар аманатын арқалап оралғандар ерліктерін

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

ұрпақ ешқашан ұмытпақ емес. Неміс басқыншыларына қарсы соғысқа майдангер ер-азаматтар ғана емес, тылдағы бүкіл ел қатысты. Осы күреске қатысушылардың әрқайсысы уақыт талабына сай әрекет етті: ортақ бір мақсат, ортақ бір мүддеге бағынды. Адамдықтың шынайы қасиеті осы кезеңде көрінді: бір адамның ерлігі барлық халықтың ерлігі болды. Халықтық ерлік – кез келген жауды жеңуге қабілетті үлкен күшке айналатын біртұтас адалдық, патриоттық, махаббат сезімдері.

Қазір өшкеніміз жанып, ұмытылғанымыз оралып, өлгеніміз тірілген шақта ел болашағын – жастарды азаматтық пен ұлтжандылыққа тәрбиелеу мәселесі бірінші кезекте тұр. Бейбіт өмір, жарқын болашақ сыйлаған қаһармандарымыздың тұлғалары осы бағытта тағылымдық та, танымдық та маңызды рөл атқаратындығы біздің жадымызда.

Сұрапыл соғыстың аяқталғанына бірнеше айдан соң 70 жыл толады. Күндей күркіреп өткен қантөгісті өз көзімен көріп, қан майданда от кешкен ардагерлеріміз жыл өткен сайын азайып барады. Олар тарихтың аударылған бір-бір парағына айналада. Осы адамдарға алғысымыздың шексіздігі өз алдына, ал құрмет көрсету – адамдық парызымыз, өйткені олар әлемдегі бар жақсылыққа лайықты.

Соғысқа қатысқан қазақ жауынгерлерінің ішінен ерен ерліктерімен көзге түскен 500-ге жуығы Кеңес Одағының Батыры атағын алды. Қасым Қайсенов, Талғат Бигелдинов, Нұркен Әбдіров, Мәлік Ғабдуллин, Мәншүк Мәметова, Әлия Молдағұлова, Бауыржан Момышұлы, Төлеген Тоқтаров, Рақымжан Қошқарбаев сияқты аты аңызға айналған ағаларымыз бен апаларымыздың есімдерін бүгінгі ұрпақ мақтанышпен атайды. Осы қатардан есімі ел есінде мәңгі қалатын авиация генерал-майоры, екі мәрте Кеңес Одағы Батыры атағын алған, өкінішке орай Ұлы Жеңістің 70 жылдығына санаулы айлар қалғанда дүниеден озған Талғат Бигелдинов атамызды ерекше атап өткім келеді.

Сәби кезінде «ұшқыш болсам» деп армандамайтын бала сирек болар, Талғат атамыз да осындай ізгі арманын аялап өскен қарапайым ауыл баласы еді. Ақмола облысының Ақмола ауданындағы Майлыбалақ ауылында 1922 жылы дүниеге келген ол Ұлы Отан соғысы кезінде ИЛ - 2 ұшағымен неміс басқыншыларын және олардың әскери техникасын жою мақсатында 305 рет көк әлеміне көтеріліп, жаудың жеңіліске ұшырап күнін жақындатты. Жау оғынан ұшағы үш рет аспанда отқа оранып, жарақат та алды. Батыр ата соғысқа бастан-аяқ қатысып, гитлершілдердің бас штабы – Рейхстаг орналасқан Берлин қаласын бомбалауға қатысты. Отанын сүйген азаматтың көзсіз ерлігі қанша рет танылып, өз ісіне шеберлігі үлгі-өнегеге айналды. Кәдімгі барлаушы-штурмовик ұшақпен фашистік истребительді нысанаға алып, атып түсіріп, бір сәтте отқа орантуының өзі басты қатерге тіккізген асқан ерлік емес пе?! Осындай жаужүректігімен ұшқыштар арасында зор беделге ие болған батыр аға небары жиырма үш жасында екі мәрте Кеңес

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Одағының Батыры атағына ие болған алғашқы және соңғы қазақстандық болды. Ол өз ісімен Отанды сүюдің, ерлік пен әскери шеберліктің таңғажайып үлгісін көрсете білді, сол арқылы өзін де, халқымызды да өшпес даңққа бөледі. Қаһарман отандасымыздың ешқашан есімі өшпек, еңбегі ұмытылмақ емес.

Адам бойын мұздатар «соғыс» деген суық сөзді естігенде, көз алдыма Мәншүк Мәметова мен Әлия Молдағұлованың уылжыған, өрімдей жас бейнелері келеді. «Шығыстың қос шынары» атанған қос ару ерліктің үлгісі болды: бүкіл әлемге қазақ қыздарының қайсар мінезі мен батыл жүрегі барын дәлелдеп берді. Бірақ олар ерте солды. Қамшының сабындай қысқа ғұмырларындағы адам сүйсінерлік ерліктерімен ел шежіресінде мәңгі өшпейтін есімдерін қалдырды. Олардың есімдері күннен-күнге биіктей, жылдан-жылға асқақтай түсуде. Ерлерін құрметтеген, жерін қасиет тұтқан ел барда Әлия мен Мәншүктің есімдері, жарқын бейнелері жылдарға, ғасырларға халқымен бірге қадам баса бермек.

Ерлікпен шайқасып, уақытында елінен лайықты бағасын алғандармен қатар кезінде аты аталмай, қазір халқына оралып, көп жылдардан соң табысып жатқан тұлғалар да аз емес. Белгілі-белгісіз себептермен әлі де ашылмай жатқан ақиқаттар, еленбей қалған ерліктер, елеусіз жатқан ерлер – Ұлы Отан соғысының кейіпкерлері қаншама?.. Осы белгісіз болып қалған тағдырларды тауып, елге танытып, есімдерін лайықты орнынан таныту, оларға қамқорлық жасау – бүгінгі ұрпаққа жүктелген үлкен міндет.

Он бес одақтас республика құрамында 1941 жылдың маусым айынан басталған сұрапыл соғыстың өтінде болған қазақ жауынгерлері Отан қорғауда өздерінің батылдығымен, қайсарлығымен Ұлы Жеңіске жетуге елеулі үлес қосты. Бабаларымыздан ерлік пен елдікті мұра еткен батыр ардагерлеріміздің үлесі болмаса, тарих парақтары мүмкін басқаша жазылар ма еді, кім білсін? Сондықтан Отаны үшін жан қиған абзал азаматтарды есте ұстап, олардың рухтарына бас иіп, тағзым ету ұрпақтардың мәңгілік парызы болып қала бермек. Ақын М.Әміреұлының:

Қан майданның жүректе жарасы бар,
Қайғысы мен зілі бар, наласы бар.
Арамызда жүретін алшаң басып,
Ардагерлер, азайып барасындар.
Қастерлейді халқымыз қаһарманын,
Жүр есінде сан жорық, сапарларың.
Қайран ерлер, қаһарман ардагерлер,
Қалды-ау сиреп бұл күнде қатарларың...

— деген жыр жолдары көкейге оралғанда, көңіл құлазып, жүрек шаншиды...

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Жеңіс күні – аға ұрпақтың Ұлы ерлігін мәңгілікке есте сақтауға арналған ең қастерлі де мәртебелі мерекелі күн. Өйткені бұл мереке – аға буын өкілдерінің жанқияр ерлігі, ұлтжандылық қасиеттері мен еселі еңбектерінің жемісі.

Жеңіс күні. Бұл – қуанышқа толы қастерлі күн. Жеңіс. Бұл – салтанатты, мерейі үстем сөз. Астарына үңілгенге салмағы ауыр, жауапкершілігі аса жоғары сөз.

Бізге бейбіт өмір сыйлаған бұл Жеңіс мәңгілік болғай.

Бауыржанова Іңкәр

9 сынып «№3 Күршім гимназиясы» КММ Күршім аудан

Шығыс Қазақстан облысы

Жетекші: Қайрамбаева Сәуле Тоқтарғалиқызы

Отаның үшін жасауың керек неше ерлік

Қажеті қанша жігітке жігер өшерлік.

Отаның үшін махаббат керек, махаббат,

Отанын сүймеу есерлік.

Ғ. Қалибекұлы

Шіркін, неткен заман десеңізші! Сан ғасырлар бойы ұласқан ұрыстар, әділетсіз жалғасқан жауыз соғыстар, қиян-кескі қантөгіс шайқастар – мұның бәрі де сені қыспаққа алды ғой, Отаным! Қазағым-ай, не көрмедің? Нені бастан кешпедің? Жалаңаяқ жар басып, өзгенің босағасына қашып, таяғына жармасып, жетімдердің күнін көріп, қайғы мен қасірет, азат пен мұң, біріне-бірі жалғанып, жамалған тарихтың тар жол, тайғақ кешу жылдары елімді зар еңіретіп, ерімді сан терлетіп, қаралы түндерді де бұлт торлаған күндерді де, соғыс пен жаугершілікті де бастан кешірдің емес пе?!

Жеңіс... Иә, оны сан миллиондаған адамдар төрт жыл бойы минуттап, сағаттап сарыла күтті емес пе? Ақыры, олардың үміті мен сенімі ақталды. Тілектері орындалды. Бірақ, сол жеңіс оңайлықпен келген жоқ. Жеңіс жолында Отан үшін от кешіп миллиондаған асыл азаматтар мерт болды. Жаумен жан аямай шайқасып, ерліктің ерен үлгілерін көрсетті. Ана жарын жоғалтып, бала әкесінен, анасынан айрылып жетім атанды. Фашистердің тұтқын лагерінде қаншама ана мен бала айуандықпен соғыстың қайғы-қасіретін арқалай жүріп бірде аш, бірде тоқ тынбай жұмыс істеді. Бірақ, ешкімнің сағы сынбады. Жігері жасымады. Олардың бойындағы отаншылдық сезім, қолына қару алып сапқа тұрған көптеген ұлт өкілдерінің тізе қосқан бірлігі мен ерлігі Жеңіс сағатын жақындата түсті.

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Біздің Қазақстанда да соғыс оты шарпымаған шаңырақ кем де кем. Жүз мыңдаған ата-әкелеріміз соғыстың алғашқы сәтінде-ақ майданға аттанды. Жауға қарсы атылған он оқтың тоғызы Қазақстанда жасалды. Осы қан майданда мерт болған ерлердің рухына, бүгін арамызда асқар таудай болып жүрген аталарымызға басымызды иіп, тағзым етейік. Олардың ерлік істерін ешкім де ешқашанда ұмытпауға тиіс.

Өзімізге белгілі 1941 жылы 22 маусым күні таңғы сағат 4-те бейбіт жатқан елімізге Германия тұтқиылдан соғыс ашты. Суық хабар сол күні байтақ елімізге, жер-жердегі ауыл-селоға тарады. Ер-азаматтар асығыс соғысқа аттанды. Кейбірі өздері сұранып аттанды. Қасиетті жеріміз бейбіт жатқан еліміз, құлақ естіп, көз көрмеген апатқа ұшырады. Еліміздің жауынгерлері қасықтай қаны, шыбындай жаны қалғанша шайқасты. Жауынгерлер батырлықтың, батылдықтың үлгісін көрсетті. Орасан зор майдан шебінде соғыс қатты жүріп жатты. Осы соғыста Кеңес Одағының басқа республикаларымен бірге біз – Қазақ елі де жан аямай жаумен шайқастық. Жеңіс жеңілдікпен келген жоқ. 50 млн. адамның өмірін жалмады. Өзіміздің Шығыс Қазақстаннан да 170 мың адам қатысты. Міне, осынау елімізге лаң салған алапаттың жеңіспен аяқталғанына 69 жыл толып отыр. Ешкім де, ешнәрсе де ешқашанда ұмытылмақ емес. Соғыс өрті қашанда халық есінде. Фашистік Германияның соғыстың алғашқы айларында-ақ, 9-15 жастың арасындағы сан мыңдаған Кеңес балалары жау қолында уақытша қалған жерлерде партизандармен бірге майданның алдыңғы шебінде жауынгерлердің «Полк баласы» және кемелерде «Юнга» қатарында жүріп, ұрыстарда адам нанғысыз ерлік, батылдық, тапқырлық, төзімділік, Отанды сүйе білудің үлгісін көрсетті. 1941 жыл 16 тамызда «Правда» газеті: «Біздің балалар – қаһарман , тамаша . Кеңес балалары қазір Отан үшін жанқиярлықпен күресуде. Олардың қанында бостандыққа деген сүйіспеншілік оты лаулайды. Және олар үшін «Отан» деген сөз жансыз сөз емес, өмірдің өзі, шынайы жүректің лүпілі , жалынды ұран аса терең сүйіспеншілік деп жазды» - деп жазды. Жаудың тылында жүріп жас балалар қанішерлерге жекелей емес, құпия ұйымдасқан түрде де батыл әрекеттер істеді. Партизан балалардың ерлік істері, тайсалмайтын өжет мінездері фашистердің үрейлерін ұшырып, нақтылы қауіп туғызатын күшке айналғанын гитлершілердің өздері мойындауға мәжбүр болды. Бұрынғы ортақ Отанымыздың бостандығы мен тәуелсіздігі үшін күресте ерлікпен қаза тапқан жас патриоттардың аттарын ТМД елдерінің халқы, кейінгі ұрпақтар еш уақытта ұмытпайды, есте сақтап, құрмет тұтады. Соғыс жағдайында Кеңес мектебі оқушыларының терең патриоттық сезімінен туған жаппай ерліктерінен жандары түршігіп үрейленген фашист солдаттарының бірі өзінің күнделігінде: «Біз Кеңес адамдарын еш уақытта жеңе алмаймыз, өйткені олардың балаларының өзі ер жүректілікпен күресіп, қаһарман болып

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

қаза табады»-деп жазған. Жау солдаттарының күйзелісінің дұрыстығын уақыт айқын көрсетті. Тарих оның куәсі болды.

Соғыс жылдары Қазақстан жерінде 12 атқыштар дивизиясы, 4 ұлттық атты әскер дивизиясы 7 атқыштар бригадасы мен 50-ге жуық әртүрлі полктер, батальондар құрылып, майданға аттанды. Жауынгерлері жаумен жан аямай шайқасқан қазақстандық бес әскери құрамаға гвардиялық деген құрметті атақ беріліп, олардың туларына бірнеше ордендер қадалды. Олардың қатарында жауынгерлердің ерлігі аңызға айналған атақты 28-гвардиялық Панфилов дивизиясы да бар. Соғыс кезінде 3,5 мыңдай қазақстандықтар партизан отрядтарының құрамында болып, жеңісті жақындатуға өз үлестерін қосты. Жанқиярлық ерлігі мен батырлығы үшін 96638 қазақстандық жауынгер бірнеше дүркін орден және медальдармен наградталды. 497 жерлесіміз Кеңес Одағының Батыры атанды. Олардың 97-сі қазақ болатын. 142 жауынгер Даңқ орденінің толық иегері болды. Отан қорғау қорына 4 миллиард сомнан астам қаражат берді.

Жылжыған жылдар тән жарасын ғана емес, жан жарасын да емдеп жаза алды. Санамыздағы сұрапыл соғыстың суретін біржола сыпырып тастай алмаймыз, жадымызда жаңғыртатынымыз ақиқат. Бұл сөзімізге Президент Н. Назарбаевтың Қазақстан халқына арнаған сөзінде: «2013 жыл – ерекше жыл ... Біз Ұлы жеңістің 68 жылдығын мерекелейтін боламыз. Ұлы Отан соғысында Отанымызды қорғап қалған майдан мен тыл ардагеріне біз лайықты ілтипат білдіреміз. Әсіресе, аға ұрпаққа айрықша ықылас көрсетеміз»...-дегені дәлел. Мұны өткен соғыстың жаңғырығы десек, екінші жағынан бүгінгі буынның аға ұрпақ алдындағы парызы деп те бағалаған жөн.

Қалай десек те соғыс табиғаты қатал, жеңіл-желпіге көнбейтін күрделі құбылыс емес пе? Олай болса, патриотизм, ерлік деген секілді әсіре мақтауға көп үйір болғанымыз абзал. Не болса да соғыстың қайғы-қасіретін, ауыр шындығын мойындауға дайын болғанымыз дұрыс. Ең бастысы, аға ұрпақ алып беріп кеткен игіліктерді бағалай білу керек. Бүгінгі жастардың алдындағы міндеттері – аталар мен әкелердің жауынгерлік дәстүрлерін сақтап қалып, одан әрі дамыту, бейбіт жолмен алға жүру.

Алда Ұлы жеңістің 69 жылдығы таяп қалды. Қан майданға қатысқандарға сый-сияпат көрсетіп, мереке ұйымдастыруды біздің аудан да қолға алуда. Өзіміздің туған жерімізде де майдан шебінде болып, неміс басқыншыларының зұлымдығын көзбен көрген ардагерлеріміз бар. Өкінішке орай, бүгінгі күнде олардың қатары азайып кетті.

Аттары аңызға айналған шығыстың қос шынары. Қазақтың қос жұлдызы. Отан үшін біздің жарқын болашағымыз үшін ерен ерліктің үлгісін көрсетіп, қапыда мерт болған қос батыр қыз. Халықтың аяулысы мен ардағына айналған Әлия мен Мәншүк апаларымыз. 28 панфиловшылар құрамында болған Б.Момышұлы, Рейстагқа ту тіккен Р.Қошқарбаев, жерлестеріміз Т.Тоқтаров, І.Айтықов, ұшқыш-батырлар Н.Әбдіров,

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Т.Бигелдиновтер. Біз кешегі, бүгінгі, ертеңгі ұрпақты қалай мақтасақ та, олармен қалай мақтансақ та жарасады.Иә, олар Батыр жұлдызын көзі тірісінде кеудесіне таға алмай кетті. Бірақ өздері халқының кеудесінде мәңгілік жарқыраған жұлдыз болып тағылып қалды.Сондықтан қаһармандарымыздың жарқын бейнелері мәңгілік жас күйінде халқымен бірге ғасырлар бойы жасай береді. Ал біздің басты міндетіміз – олардың ерігіне әрдайым тағзым етіп, аруағын қасиеттеп,рухын төмендетпей биікте ұстай болмақ.

Міне, достар, ел басына күн туған уақытта үлкендермен қатар балалар да Отан қорғауда алғы шепте болды. Мұның өзі – тәуелсіз мемлекетіміздің бүгінгі және келешек ұрпағына өнеге болар сабақ. Мен қандай өмірге бой түзеп, бағыт алсам да, қандай мамандықты тандасам да, мейлі қыран құстай биік ұшып, жоғарыдан төмен құласам да, өмірдің жолымен ұзаққа бойлай ,тауға өрлеп шықсам да маған бейбіт өмір сыйлаған батырларымды есте сақтаймын,ешқашан ұмытпаймын.

Отанымның ерлері! Сендер болмасандар нетер едім. Мәңгі-бақи құл боп жауға, жылап-зарлап кетер едім.Өмірім қараңғы түн қапаста өтер еді, тамырымды жая алмай, жайқалып еркін өсе алмай өшер едім.

Демеймін мен бұрынғыдай шерлімін,
Еркін жұртпын, байқалмайды кемдігім.
Жаса,жаса,азаттығым,теңдігім!

-деп,тебірене жырлаған ақын жырына өз үнімді қосамын!

Бауыржанқызы Елдана
3 сынып «№3 Күршім гимназиясы» КММ
Күршім аудан Шығыс Қазақстан облысы
Жетекші: Алимжарова Ардақ

Міне, алдымыздағы 2015 жылы Ұлы жеңістің 70 жылдығын қарсы алғалы отырмыз. 1418 күн мен түнге созылған сұрапыл соғыста біздің сан мыңдаған ағаларымыз Отан үшін отқа түсіп,қаншама боздақтарымыз сұм соғыстың құрбаны болғаны – ащы шындық. Олардың басым көпшілігі ерліктің үлгісін көрсетіп,халқымыздың ерлік рухын асқақтатты. Кеңес одағы батырлары: Мәншүк Мәмбетова, Әлия Молдағұлова, Бауыржан Момышұлы, Талғат Жақыпбекұлы Бигелдинов, жерлестеріміз Шығыс Қазақстандық: Ізғұтты Айтықов, Төлеген Тоқтаров, П. Журба, В. Бунтовских ерліктерін болашақ ұрпақ біз мәңгі ұмытпаймыз. Ұлы Отан соғысы тарихының беттерін парактаған адам жеңіс сағатын соқтыруға Қазақстанның қосқан үлесі

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

телегей-теңіз екенін байқар еді. Осы бір аяқ астынан басталған әділетсіз арпалысқа Қазақстаннан екі миллионға жуық түрлі ұлт өкілдері әскер қатарына шақырылды. Майдан даласынан 394 мың қазақ боздақтары қайтпай қалды. Бұл соғыс қайғы – қасірет әкелмеген бірде – бір отбасы болмады. Бірінің әкесі, бірінің ағасы қаза тапты. Ұлы отан соғысындағы ерліктері үшін 11600 адмға Кеңес Одағының батыры атағы берілсе, оның 497-сі қазақстандық, оның ішінде 97-сі – қазақ. Жеңіс күнін сан миллиондаған адамдар төрт жыл бойы сағаттап, минуттап сарыла күтті. Ақыры олардың үміті мен сенімі ақталып, тілектері орындалды. 9 мамыр Жеңіс күні – әрадамды толқытатын ерекше, аса қастерлі де айтулы күн. Бақытты күндер мен шуақты таңдарды әперген барша ардагер аталарымыз бен аналарымыздың алдында басымызды иеміз. Қазіргі балалар, яғни біз – өте бақытты жанбыз. Өйткені, заманымыз тыныш, уайым-қайғысыз ұйықтаймыз. Тыныш бейбіт өмір сүрудеміз. Осындай ел, жер, мемлекет болып отырғанымыз сол ата-әжелеріміздің ерен еңбегінің, күшінің арқасы деп білемін. Сол үшін де, біз шоқ-шоқ гүлдерді алып, мәңгілік от алауына тағзым етіп қоямыз. Барлық қазақстандықтарды Ұлы Жеңістің 70 жылдығымен құттықтап, мына өлең шумағын соғыс ардагерлеріне арнаймын:

Қамықпаған қиындықтық түгінен,
Өздеріңе жинап қырдың гүлінен.
Бүгінгі ұрпақ – бақытты ұрпақ атынан,
Құттықтаймыз Ұлы Жеңіс күнімен!

Бәдешов Жандос
Семей қазақ – түрік лицейі,
7 сынып оқушысы

Тәуелсіз Қазақстан елім менің

Тәуелсіз Қазақстан елім менің,
Кең байтақ, көк шалғынды жерім менің,
Жүзбеген балығы жоқ көлім менің,
Күн нұрына бөленген көгім менің.
Құнарлы да шұрайлы жерім менің,
Алтын мен күміске бай неткен едің
Топырағыңа тұқым салып, еккен егін,
Алты алаштың тойдырар барлық елін.
Қазақтың ақиық ақындары ,
Көркінен де артық қой ақылдары,

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Күні- түні көз алмай жазу жазған,
Жадымда сол қазақтың асылдары

Бергенбек Сайраш

11 сынып оқушысы «БІРЛІК ОРТА МЕКТЕБІ» КММ-сі Жарма
ауданы, Бірлік ауылы
Жетекші: Зиябекова Еркеш Даукенқызы

Жатқанда отан жері отқа жанып,
Тұрғанда туысқандар жауда қалып.
Жеңбесек, жойқын қайрат шығармасақ,
Жігіттің, неге жүрміз атын алып?
Жеңеміз,

- деп сонау қилы заманда соғыстың сұрапыл кезінде бабаларымыз аянбай соғысқаны бәрі үшін анық. Қазақ елі үшін бұл соғыс жүректен ойып тұрып орын алатын соғыстардың бірі болмақ. Ешкім де, ешқандай ұрпақта өткен өмірдегі ерліктерді ұмытпақ емес! Соғыс күйретуші күш! Тіршілік атаулының бәрін жалмап кеткен қасіретті соғыс. Ерлік айтуға ғана оңай. Ал ерлікті жасау, ер атану – қиындықтың қиыны. Соғысқа қатысқан саңлақтар өліспей беріспеуге тас түйін бекініп тек жүректе “Ел үшін” деген ұранмен ғана жауға аттанды. Жауыз жаудың қарша бораған оғына өз кеуделерін тосып, елі үшін ерен ерліктер жасады. Қаншама қазақ халқының басынан өткен қалың аласапырандары жіпке тізсек жетерлік, солардың ішінде Ұлы Отан Соғысы тауқыметі мен тақсіреті ерекше болмақ.

Ұзаққа созылған Ұлы Отан соғысының өзі бір кездегі Кеңес халқы үшін түптеп келгенде Ұлы Жеңіс болмақ. Талай ұрпақ тамсана айтатын ерліктің иесі атанған Ұлы Отан соғысының ардагерлері қаншама десеңізші! Осы соғыс кезінде қаншама жастар қыршынынан қиылды. Отан үшін жандарын пидә еткен қаһармандар жетіп артылады. Жаужүрек сарбаздарымыздың соғысқа қатысқандағы ең алдыңғы мақсаты – ұрпақтарының, біздердің жақсы өмір сүруімізді қалады. Олардың сұлмат соғыста анасы, баласы, сүйген жары, асқақ армандары бар еді. Бірақ олар еліне қауіп төнген кезде барлығын құрбан етті. Жас болса да Отанын қорғап жатып жан тапсырды. Осылайша қатігез соғысқа шығып, біздерге бейбітшілік орнатып берді. Біз үшін уақыт өткен сайын ардагерлеріміздің сыйлаған Жеңісінің маңызы артып келеді. Олар көрсеткен ерліктері бүгінгі біздерге үлкен өнеге. Ол кісілердің Отанға деген сүйіспеншіліктері әркезде бағалауға, қастерлеуге тұратын қасиеттердің бірі. Осы ұғымымыз біздің үлкен құндылығымыз болуы керек деп ойлаймын. Сонымен қатар шепте жүрген сарбаздарымызбен бірге тыл да жұмыс істегендер де ілтипатқа лайық.

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Олар да азап шекті. Үлкен қауіп пен қатер төнген алапат кезеңде олар да еңбек етті.

Жүз мыңдаған отандасымыз елдің сенімін ақтап, ерліктің ерен ерлігін көрсетті. Олардың кеуделеріне орден медальдарды жарқыратып тағып, Отанына абырой әкелді. Соғысқа қатысқан 500 – ге жуық жауынгер “Кеңес Одағының батыры” атағын алды.

Бүгінгі жастар жеңістің оңай жолмен келмегендігін біледі. Міне, биыл Ұлы Жеңістің 70 жылдығы аталып өтілмек. Ардагерлерімізге тағзым етіп еске аламыз. Бірақ мені толғандыратын жыл сайын Отан үшін от кешкен қадірлі қарияларымыздың, ардагер жауынгерлеріміздің азайып бара жатқаны. Тіпті кеше ғана өз ауылымда өмір сүрген ардагер Қалымжан атамыз өмірден озып кетті. Енді ол кісілердің есімдерін біздің мектептің Ұлы Отан соғысына қатынасқан, із тозсыз кеткен адамдардың есімдерімен бірге көретін болдық. Бірақ қалай деген күнде де ерліктің аты – ерлік! Ол кісілер ешуақытта елеусіз, ескерусіз қалмақ емес. Көптеген іс шаралармен, кинолардан, газет-журналдардан оқып, біліп, есімізде мәңгіге олардың есімдері алтын әріппен жазылып қала бермек.

Өздері бұл өмірден озса да ерен ерліктері, қайсарлығы біздің жүрегімізде мәңгі қалады. Ардагерлеріміз жайлы айтар сөз, бағымдар ой, бағалар тарих тайға таңба басқандай сайрап тұра бермек. Айта берсең, қарапайым қазақ жасаған ерліктері таусылмақ емес. Ерлік елге-мұра, ұрпаққа ұран болып қалады. Өнегелі жолмен жүріп “Отаным мен үшін не істей алады демей, мен отаным үшін не істей алам” деп өсуіміз керек. Осы жолда біз ерлікті елдік мұра деп білген ұрпақтың өкіліміз және келешектің үміті болған болашағымыз.

Бидахметов Бекжан

6 сынып «№3 Күршім гимназиясы» КММ

Күршім ауданы Шығыс Қазақстан облысы

Жетекші: Жакишова Жұлдыз Қабдоллақызы

Жеңіске жеткен Ұлы күн

Адамзат тарихындағы ең сұмдық соғыстың болып өткеніне де, Ұлы Жеңіске жеткен күнге де міне, 70 жыл болмақ. Бірақ ешкім де, ешнәрсе де ұмытылмақ емес!

Ұлы Отан соғысы... Бұл - сол кездегі кеңес халқының ержүректілігі мен табандылығын паш ететін, тарихта мәңгі қалатын қанды оқиға, сан мыңдаған адамдардың өмірін жалмаған азапты ұрыс. Осынау бір елдің елдігін, ердің ерлігін сынайтын сын сағатта, нағыз тарихи аласапыран кезеңде, ел басына күн туған қаралы күнде намыстың туын қолға алып, бір

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

миллион екі жүз мыңнан астам қазақстандықтар да соғыстың алғашқы күнінде-ақ Отан қорғауға аттанды. Жаратылысынан ақкөңіл, ержүрек, намысты, батыр елдің ұрпағы өз мүддесін Отан мүддесінен артық қойып ел қорғауға аттанып, елі үшін өмірін құрбан етуден асқан мұрат жоқ екенін көрсетіп, отансүйгіштіктің үлкен үлгісін көрсетті. Бұған 500-ден астам қазақстандықтардың батыр атағын алғаны және сол кездегі ұрыс майданында олардың ерліктерінің баршаға аңыз болып таралғаны куә. Бауыржандай батыр бабам мен Қасымдай қайсар атамның, ерліктің қос жұлдызы атанған Әлия мен Мәншүктей апаларымыздың қан майдандағы ерен ерлігі мен табандылығы тек қазақстандықтар үшін ғана емес, Жеңісті асыға күткен барша адамзат баласы үшін үлгі боларлықтай еді. Батырлықты, ерлікті, отансүйгіштікті туғанынан құлағына сіңіріп өскен қазақ халқының батыр ұлдары мен қыздары үшін жауды жеңу, Отанды қорғау жолында қанын төгіп, жанын пида ету – перзенттік парыз бен туған ел алдындағы ұлы міндеттің бірі еді.

Осы мақсатта соғысқа аттанған боздақтарымыздың талайы ерлікпен қаза тапты. Сол кездегі батырларымыздың ержүректілігі мен төзімділіктері тарихта мәңгі ерліктің ерен үлгісі болып қалды. Бұл әрине ел үшін сол сұм жылдардағы ауыр қасірет болса да, аталарымыздың қанымен келген Ұлы Жеңіс бүгінгі күні біз үшін үлкен мақтаныш.

Себебі, 9 Мамыр – батыр бабаларымыздың жанымен, қанымен, терімен, көз жасымен, ерлігімен, елінің туын жықпай атаның намысы үшін, туған жердің топырағын жауға таптатпай, елім деп еңіреп жүріп жауды күйрете жеңіп, тауын шағып, туын жығып, жеңістің таңбасын басқан Ұлы Жеңіс күні.

Бұл күннің толғағы ащы болса да, туғаны бір халық үшін қуаныш болған күн. Сондықтан да бұл күн – баршамызға ортақ Ұлы мереке. Оққа ұшқан қарулас жолдастарының аманатын арқалап, аман оралған ардагер аталарымыздың өздері қорғап, қорған болып аңсап келген бұл Жеңіс күнін біз ешқашан да ұмытпауымыз керек.

Біз Ұлы Отан соғысындағы Ұлы Жеңіске ештеңеге теңеспейтін ғажап күшпен жеттік. Ол күш – әрине, бірлік еді. Қаншама халық бір тудың астына бірігіп, бар күштерін бір арнаға салып, жаудың бетін қайтарып, ерен ерліктің, ажырамас бірліктің, теңдесі жоқ достықтың, бауырмалдықтың, ең бастысы шыдамдылық пен төзімділіктің үлгісін көрсетті. Бұл - әрине, баршамызға үлгі боларлық іс. Оны біз келер ұрпақ әрқашан мақтанышпен еске аламыз.

Ұлы Жеңіс - он бес одақтас болған мемлекеттердің ортақ мерейтойы. Сондықтан бұл күнді бұрынғы Кеңес үкіметін мекендеген әр адамзат баласы ерекше қуанышпен атап өтуі тиіс деп ойлаймын.

Біз қазіргі жас ұрпақ бүгінгі күнде ұлы жеңіске жетпіс жыл мерекесін мақтанышпен қарсы алып, ардагер аталарымыздың ерлігінің алдында тағзым етіп, үлкен құрмет көрсете отырып, ел болып атап өтуіміз керек!

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Өйткені Ұлы Отан соғысынан аман қалған ардагер аталарымыздың қарасы жыл санап азайып барады. Ал солардың арқасында қол жеткізген Жеңістің

тәтті дәмі ешқашанда ортаймақ емес. Біз - бейбіт күннің балалары тәуелсіз елде, көк аспанның астында, нұрлы күннің шуағына бөленіп, алаңсыз бақытты өмір кешудеміз. Осы күн үшін біз Жеңіс үшін қан төккен ардагер аталарымыз бен тылда аянбай еңбектеніп тер төккен ата-әжелерімізге мәңгілік қарыздармыз! Жасасын, Ұлы Жеңіс, жасасын!

Берікбол Нұрлытаң

5 сынып, КММ «Көлденең орта мектебі және балабақша» Көлденең ауылы

Үржар ауданы Шығыс Қазақстан облысы

Жетекші: Истемесова Гульмира Советкановна

Жалпақ жұртыңды, иісі алашыңды
құрметтеу алдымен өзің тұрған
өлкенің тарихын танудан,
адамдарын ардақтаудан басталады
Н.Ә. Назарбаев

Ұлы Отан соғысы - бір ұлттың ғана емес, адамзат тарихының басынан өткерген қайғылы да қасіретті оқиғаларының бірі. Ел өміріне, адам тағдырына терең де қатпарлы жазылмас жаралар мен дауасыз сызаттарды түсірген сұрапыл оқиға. Отан-Ана басына қиямет күні келгенде қорқыныш пен үрейді жүрегінен жұлып алып, қаншама аталарымыз бен әжелеріміз майданға аттанып, жанын қиды. Бүтіндей бір буын ұрпақ жетімдік қасіретін көріп, таңның атысы - кештің батысы тылда талмай еңбектенді. Ақ жаулықты аналар бауыр еті баласынан айырылып, былдырлаған балалар асқар тауы - әкелерімен қоштасты. Ата-ана бауырынан өзге өмірді көрмеген, өмірден еш түсінігі жоқ пәк те таза бала санасы бір-ақ күнде есеюге мәжбүр болды. Кішкентай сәби жүректер әкелері мен ағаларының Жеңіске жетеріне үміт артты әрі кәміл сенді. Солардың қатарында менің Тілектес әжем, яғни анамның анасы да болған еді. Бүгінгі шығармамның арқауы да сол әжем болып отыр.

Тәуелсіздіктің жиырма үшінші жылғы таңының қарсанында теледидардан Елбасымыз халқына арнаған жылдағы жолдауын ұсынып жатты. Осы жолдауды тыңдап отырған әжем : «Жаратқанға мың алғыс, Қазақ еліне осындай азамат бергеніне, әрқашан ел іргеміз тыныш болсын,» деп күмбірледі. Содан соң бізге, немерелеріне, қарап: «сендер Қазақ елінің болашағысындар, әрқашан бірлікті сақтап жүріңдер... Нұрсұлтан деп бекер

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

атамадым балам сені , өйткені бұл есімде үлкен мән бар ,бұл қазаққа Тәуелсіздік сыйлаған ердің есімі, осыны ұмытпа», -деді маған қарап . - Әже, ал сіздің есіміңізді қандай мән бар? - деп мен апама үңіле қарап , кері сұрақ қойдым. «Ее, балам, мен дүниеге келгенде біздің елге фашистер соғыс ашып, ел тыныштығын бұзды. Жерімізді, елімізді, сендердің болашақтарыңды қорғаймыз деп, менің әкем, сендердің үлкен аталарың соғысқа аттанды. Сол соғысқа кеткендер аман-есен оралсын деген тілекпен, менің есімімді-Тілектес деп қойыпты...», - деп әжем бір күрсініп, көзіне жас алды.

Осы сәтте әжем бөлменің төрінде тұрған сандықшасын ашып, ішінен әбден өңі кетіп, түсі сарғайған, үшбұрыш қылып бүктелген қағаздарды алып шықты. Құдды көне мұрағаттар өңдес қағаздарға мен де қызығып, әрі таңғала қарап отырдым. «Бұл қандай қағаз?» деген сұрақ ішімнен қатты мазалады. Ал әжем, көзіне жиналған жасын бір іркіп, бүктемені жайлап ашып жатып «Балам, бұл сенің үлкен атаңның майданнан жіберген хаттары. Кел, жақынырақ отыр, мен саған бұларды оқып берейін»...

Міне, дәл осы хаттар менің бала жүрегіме керемет із қалдырды. Менің бабам нағыз ержүрек екен ғой деген мақтаныш сезімі бойымды кернеді. Әжеммен отырып қаншама хатты оқыдық, алайда соғыстың ауыртпалығы жайлы бір ауыз сөз жазылмапты-мыс. Керісінше жігер беріп, біз сұм фашистерді жеңеміз деген сенімді сөздер жиі ұшырасқан еді. Ал бір хатта үйдегілер қағазға менің әжемнің, (ол кезде әжем не бары екі жастағы сәби) алақанын басып жіберіпті. Сол хатқа жазған жауабында, менің бабам: «Баламның алақаны басылған хатты жүрегімнің тұсындағы қалтама салдым, ол мені қорғайды», - деп жазып, хатқа әдемілеп гүлдердің суретін салыпты. Сол кезде әжем : «Бірақ қайдам, бұл соғыстан келген ақырғы хат болыпты... Соғыстың үшінші жылында үй-іш қара қағаз алған еді.Әкем шайқаста ерлікпен қаза тауыпты, бірақ «әттеген-айы» денесі із түссіз жоғалған екен. Осылай балам, менің есімім де, хаттағы алақаным да менің әкемді жау оғынан арашалап ала алмады», -деп әжем сөзін аяқтады. Әжемнің алдында отырған немерелері тынышталып,бір сәтке терең ойға кетті . Сәлден соң, әжем сөзін жалғастырып : «Иә, әкем соғыста із-түссіз жоғалды дегенге мен алғашында сенбедім. Қалай үп-үлкен азамат жоғалады, жоқ, менің әкем аман-есен оралады деп есейгенше үмітімді үзбедім. Бірде, бала кезімде, таң атқаннан кеш батқанша шешеме болысып, бақшада тыным таппай жүріп, табаным тілім-тілім болып жарылып қалғанын байқамаппын, содан шешем қойдың құйрық майын беріп « біразын табаныңа жақ, тез жазылып кетеді» деді. Ал мен болсам, «әкем соғыстан келгенде , бүкіл балалардан бірінші болып озып, ең бірінші болып әкемнің кең құшағына кіріп, бар мейіріміне иеленемін деген оймен бүкіл майды табаныма жағып қойған едім , сонда шешемнен бір ұрыс естігенмін», -деп әжем бір рахаттанып күлді. Бірақ әжемнің бұл күлкінің артында терең мұңның иісі аңқып тұрғанын менің жүрегім сезген еді.

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

«Соғыстан кейін де жетімдіктің қасіретін аз көрмедім, сондай қиын сәттерде , егер де әкем болса, барлығы басқаша болатын еді ғой деп, өз-өзімді жұбататынмын», - деді сөзін жалғастыра. «Әже, ал сіз кейіннен атама іздеу салдыңыз ба?» -деп сұрадым мен. «Есейген соң, әкемді іздеп, Мәскеуге талай хат жолдаған едім, бірақ жауап бір: «Із-түссіз жоғалды» . Қайран бейітінің қайда жатқанын да таба алмадым», - дегенде әжемнің әжім торлаған көздерінен тағы жас іркілді. «Сондықтан, әрқашан әкелеріңді, ерлеріңді, құрметтеңдер, балапандарым, олар - біздің қорғанымыз, тірегіміз. Себебі, мен сияқты «соғыстың балалары» әкелерінің жүздерін де көрмей, аялы алақандарын бір иіскеу деген орындалмас арманмен өмірден өтіп барады». Осы кезде үлкен тебіреністе отырған мен, қалай орнымнан атып тұрғанымды байқамай, «Иә, әже, мен әрдайым әкемді де, шешемді де, сізді де ренжітпеймін, айтқандарыңызды екі етпеймін және ғаламтор арқылы бабамның қай жерде қаза тапқанын бүгіннен бастап іздеймін», - деп, әкемді қатты-қатты құшақтадым.

Осы әңгімеден кейін менің бала жүрегімде Отаныма деген , Қазақ еліне деген махаббатым лаулай түсті. Иә, мен өзімнің қазақ екеніме қатты қуанамын және осындай өр әрі ер елдің ұрпағы екенімді мақтан етемін. Ер жеткен соң елімнің одан сайын көркейіп гүлденуіне өз үлесімді қосуға уәде беремін!

Бөкейханова Риза

9 - сынып оқушысы, Дарынды балаларға арналған облыстық
мамандандырылған мектеп-лицей-
интернаты Шығыс Қазақстан облысы
Өскемен қаласы
Жетекші: Алимғазина Алмагул Токеновна

Бейбіт күн жасасын әлемде

Әлем сүйген салтымыз бар,
Бейбітшілік - ел ұраны.
Өмір сүйген халқымыз бар,
Бейбіт елдің біз ұланы...
Н.Шакенов

Біздің ата - бабаларымыз түрлі қанқұйлы соғысты басынан өткерді. Олардың ең соңғысы - Ұлы Отан соғысы. Сол күн тарих бетінде Екінші Дүние жүзілік соғыстың басталуы болып қалды. Фашистердің басшысы тек бізге ғана емес бүкіл адамзатқа қарсы шыққан – Гитлер. Ол

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

өзінің дүние жүзін жаулаймын деген пасық пиғылын жүзеге асыру үшін жанын салды. Және ештеңеден тайынбады.

Жалмауыз соғыс басталды...Ұрыс даласы қан сасыды.Ешкім ешкімді аямады. Ал біздің ежелден ерлігімен тамсандырған ержүрек халқымыз еш қорықпастан зұлым немістерге қасқая қарсы тұрды. Ұлы Отан үшін жан пида! «Егер мемлекет жерінен айырылса, ел болудың қандай мәні бар.Келешек ұрпақтың өмірі кімнің қолында болмақ?». Міне, осындай сұрақ соғыстағы әрбір жанның «елім» деп соққан жүрегін елжіретіп,жанын тебіrentіп, ерлік жасауына себеп болды. Сұрапыл соғыс жылдары әртүрлі ұлттар бірігіп,бір тудың астында бас қосты. Бір атаның балаларындай болып,ортақ жаулары, фашистерге қарсы шықты.Егер олар дәл солай ерлік жасамаса, біздің күніміз не болар еді?

Ұлы Отанымыз үшін соғыста батырлық пен ерліктің үлгісін көрсеткен біздің саңлақтар,біздің, қазақ халқының ұлы мен қызы болды.Олардың есімдерін: Б. Момышұлы, Х. Доспанова, Б. Бұлқышев, Т. Тоқтаров, Қ. Қайсенов, Шығыстың қос шынары - Әлия мен Мәншүк асқақтата, мақтанышпен айтамыз.Себебі олар қасық қаны қалғанша, жан аямай күрес жүргізді. Сол қасірет пен қайғыға толы жылдары кей жандар әкесінен,кейбіреулер жалғыз ағасынан,тағы біреу анасынан айырылды. Қан мен тер, жан құрбан болған соғыста жеңіс біздің жағымызда жарқырады.Үкілеген үмітіміз ақталды. Арманымызға жеттік, қуанышқа бөлендік.

Халық Қаһарманы батыр атамыз Б.Момышұлы:

Мен де адаммын жаралған сүйек, еттен,
Арым бар, намысым бар жан тербеткен.
Қазақтың қарапайым бір ұлымын
Жанымды арым үшін құрбан еткен...

Балаларыма, немерелеріме, шөберелеріме айтар жалғыз тілегім:
«Елді сүйер ұлан болыңдар! Өз халқыңа лайықты азамат болып өсіңдер!
– деген екен.

Иә, ата, соғыстың аяқталғанына биыл 70 жыл толады. Бүгінгі жастар Сіздің ерлігіңізді жазып қалдырған отаншылдық мұраларыңызды – нақыл сөздеріңізді жадында мәңгі сақтайды.

Ерек сүйген өзі туған Отанын
Халық берген оған батыр атағын.
Ауыр жылдың арқалаған азабын
Ерлігінді әнмен жалаулатамын...

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Әрбір елдің бүгiнi мен ертеңi өткенiне бас иедi. Елдікке қол жеткізудің бірден-бір жолы – ұзақ жылдар бойына құрылу, қалыптасу, даму жолдарын бастан кешіріп, жарқын келешекке ұмтылу екені айғақ.

Сол жеңістің дәмін татқанымызға,міне, 70 жыл да болып қалыпты. 70 жыл бойы біздің әлеміміз бейбіт күннің шуағына бөленді. Бұдан әріде жарқыраған жұлдыздың нұрына шомыла бермек. Әрбір жылы «Жеңіс күнін» атап өтеміз, ардагерлерге сыйлық жасап,олардың жүрегіне соғыстың салған мұздай жарасының кішкентай бөлшегін болса да жібітуге тырысамыз. Себебі біз олардың алдында қарыздармыз. Олардың бір жымыиысының өзі қанша,олар - біздің сансыз уайымсыз күлкіміздің құтқарушы - періштелері.Мүмкін қазір олар таяқ ұстаған ата мен апа шығар,бірақ соғыс жылдары қолдарына мылтық алып жауға аттанған жауынгерлер болды. Ондай ерлікке екiнiң бiрi бара бермейдi,сондықтан олар құрметке лайықты. Атаулы «Жеңіс күні» ардагерлерімізді құттықтаудан бастағанымыз жөн, өйткені бұл күн - олардың еңбектерінің жемісі.Мүмкін, біз сол күні ғана оларды еске алып, олардың көңілін табуға тырысатын шығармыз,бірақ қаһармандарымыздың есімі әрқашан көкейімізде, ал ардагерлеріміз мәңгілік жүрегімізде.

Алла Тағалланың қолдауымен, жүрек жұтқан батырларымыздың ерлік істерінің арқасында осы күнге жеттік. Бұл үшін қанша алғыс айтсақта аздық етер. Сондада рахмет айтуға ешқашан жалықпаймыз. Менің ойымша,бізге бұл жеңіс бабаларымыздың ғасырлар бойы аңсаған тәуелсіз «Қазақ елін» құру үшін берілген болар. Қаншама жыл басқа елдің боданы болса да, ешбір мойын сұнбай, халқымыз келер күнге деген үміттерін үзбеді. Қатал тағдырдың аласұрған толқындарына қарсы жүзді. Ең соңында өзінің ел болып қалыптасқанынан бергі көксеген мақсатына қол жеткізді. Бүкіл әлемді қажымас қайратымен, қайтпас қайсарлағымен таң қалдырды. Әрине, бұл-қазіргі Тәуелсіз Қазақстанымыз! 23 жыл бұрын ғана өз Тәуелсіздігін алған еліміз қазіргі таңда әлем алпауыттарымен бәсекеге түсе алатын деңгейде. Бұның бәрі - бейбіт күннің жеңісі.

Мен бақыттымын! Сен бақыттысың! Біз бақыттымыз! Себебі біз бейбітшілігі жарасқан, тәуелсіз Қазақстанда өмір сүріп жатырмыз.

Бейбітшілік - қасиетті ұғым. Ол ақ көгершін тәрізді. Ал көгершін біздің алақанымызға келіп қонды. Енді оны ұшыруға біздің құқығымыз жоқ.Себебі ол бізге оңайлықпен келген жоқ. Бейбіт күн - біздің болашағымыздың,тарих саханасына жаңа қадам басып келе жатқан еліміздің келешекке сенімінің кепілі. Ғаламшарымыздың әрбір елінде бейбітшілік әнұраны ғасырлар бойы шырқалғанын кіршіксіз ақ жүрегімнен тілеймін.

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Болатқызы Еркетаң

6 сынып, Жетыарал орта мектебі

Тарбағатай ауданы, Шығыс Қазақстан облысы

Жетекші: Исаков Ербол Амангельдинович

Өткенге тағзым, ертеңге тағылым

Қайран біздің шешелер, Арды ойлаған.

Шілік шауып, ши орып, Бау байлаған.

Тірегінен айрылып қалмай қараң,

Қырман басып, егін сап, Арба айдаған

М. Мақатаев

Отан соғысы кезіндегі зор ауыртпалықта қабырғасы қатпаған, бұғанасы бекімеген балалардың балалықпен қош айтысып, ерте есейгенін кез-келген кітаптан оқуға болады. Күні кеше 83 жасаған әжеміз Күлшира Ахмадиқызы «Күркіреп күндей өтті ғой соғыс»-деп күрсіне еске алатын ұрпақтың бірі еді. Соғыс басталған кезде тұлымшағы желбіреп енді өсіп келе жатқан қаршадай қыз елмен бірге тылдағы ауылдың бар қиыншылығын көтерісті. Ер азаматтың бәрі соғыста, ауылда кәрі кемпір-шал, ақ жаулықты әйелдер мен жас балалар қалды. Иесіз қалған аз ғана техниканы қысқа мерзімде меңгеріп, қыз-келіншектер мен әйелдер жұмысқа кірісті. Ол кездегі техниканың бір түрі – тракторды ұршықтай үйірген жастардың бірі апамның замандасы Мәпен апа болған. Техника жетіспеген жердің бәрінде жұмыс қолмен атқарылды. Біздің ауыл егістігін, бау-бақшасын суарып отырған арық-тоғандар сол кездерде күрек-кетпенмен ғана қазылған. Жүк көлігі тапшы, жұмысқа баяу қозғалатын арық-тұрақ өгіздер шегілді. Еңбекшілерге бригадирдің мөлшерлеп берген межесін орындамайынша маза жоқ. Ол межені орындауға сенің шамаң жете ме, денсаулығың шыдай ма, жоқ па, оған ешкім де қайрылмайды. Қалай болғанда да жұмысты атқарып шығуың керек.

Қол орақпен, кей жерлерде лобогрейкамен орылған астықты жазық жерге тасып, қолмен бастырады, ұшырады. Дайын болған дәнді қаптап қамбаға жөнелтеді. Орылып болған егін аңызынан бала-шаға дорба асынып масақ тереді. Осыншама зор еңбек етіп жатқан халықтың сондағы күн көрісі бір уыс бидай-талқан және талқаннан жасалған шалап көже. Сүтін сауып ішерлік малдың бәрі арба, шана, соқаға шегіледі. Ал енді осы жұмысқа шегілген әр малдың өзінен 8 кг майды мемлекетке өткізуің керек. Бұл әр үйге салынатын мемлекеттік салық. Азық-түліктің жайы осындай болғанда киім-кешек тіпті тапшы еді. «Аяғымызға шақай тартып, үстімізге жүннен иіріп, шиге сырған тоқымадан көйлек кидік», -дейтін апамыз. Жаз бойы шешем

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

тірнектеп жиған қарындағы сары майын орталыққа апарып өткізіп, ақысына кездемелік мата әкеліп, өзі де кимей маған көйлек тігіп берген. Үстіме ең алғашқы киген жаңа киімім еді. Апамыз жас кезінде үш-төрт қартпен сонау Семей ет комбинатына бір ай бойы атпен жүріп, мал айдап апарысқан. Балалық шағы Терісайрық ауылында өткен.

Ал Терісайрық ауылының негізгі жұмыс күшінің көзі-азаматтары соғысқа кеткен әйел-аналар еді. Қазіргі ұрпағы мақтанышпен айта алатын еңбекқор жанқияр адамның бірі менің ұлы нағашы әжем Жақанқызы Күлсағи. Анамның айтуы бойынша, нағашы әжеміз қайратты, ерік-жігері мол, еңбекте табанды адам болған екен. Терісайрық ауылының еңбектегі екпіндісі болыпты. Жұмысқа таң бозынан кететін нағашы әжеміз, 3-4 жастағы ұлын төсектің аяғына тұсаулап байлап, қасына бір тостаған бидай мен бір тостаған су қойып кетеді екен. Күні бойы жылай-жылай сілесі қатқан бала, шешесі қас қарая үйге қайтқанда, тулақтың үстінде ұйықтап қалады. Күні бойы тынбай белгіленген межені асыра орындаған адамға берілетін сол кездегі ең үлкен сыйақы – бір бөлке нан. Оны соқа айдайтын бала екеуі бөліп алады. Егістіктен шаршап қайтқан аналар үйіндегі аш-құрсақ балаларына азық қылу үшін бидай не тары әкеледі. Күні бойғы ауыр жұмыстан аяғын әзер басып, шаршап қайтқан әйелдер үйге келген соң да тыным таппай, өйтіп-бүйтіп тауып әкелген аз ғана бидайын қуырып, талқан түйіп ертеңгі күннің азығын қамдайды, одан түннің бір уағына дейін жалп-жүлп еткен кесе түбіне ширатып, майға батырған мақтадан білте шам жасап, майдангерлерге жіберетін қолғап-шұлық тоқып, тон тігеді. Соғыс жылдары қазақтар майданға 1600 вагон-сыйлықтар жіберген («Қазақ еңбекшілері майданға» журналы, 146-бет.).

Ленинградта қоршауда қалғандарға қазақтың өр алыбы Жамбыл ақын «Ленинградтық өренім»-, деп өлеңімен демесе, қазақ елі өзі аш отырса да, қалған соңғы дәнін, құрт-ірімшік, майына дейін сол жаққа да жіберіп отырды. Майдан даласында жауынгерлерге келген сәлемдеменің бірін алған соғыс ардагері: Калинин, Ленинград, II Беларусь, II Балтық майдандарында №29248 зениттік девизиясында, №710-зениттік полкта, №273 Қызыл тулы артилериялық бригада құрамында алғы шепте неміс басқыншыларымен шайқасқан «Ерлігі үшін» медалімен, III дәрежелі Даңқ, I дәрежелі Отан соғысы ордендерімен марапатталған жерлесіміз Қажиақпар Томпаев «Соғыс кезінде ерекше жадымда қалғаны біздерге туған ауылымнан келген сәлемдеме болатын. Оның сыртында «Тарбағатай ауданы, Терісайрық колхозы» деп жазылған екен. Осы сәлемдемені көргенде әке-шешемді көргендей қуандым. Жіберілген тағамдардың дәмі әлі күнге дейін ауызымнан кетпейді», - деп облыстық «Дидар» газетінің 2010 ж, №51 санында өз тебіренісін жазған. «Техниканың тілін дұрыстап үйрене де алмастан техника жүргіздік. өгіздер ылдиға қарай шапшаң жүріп кетіп құлап қалған қасымыздағы жас қызды ат комбайны турап кеткенін көзіміз көрді»-деген

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

болатын апамыз бір сөзінде. Шөп шабу, егін орағы кезінде өгіздің үстінен түспей, күні бойы, тіпті, айдың толысқан кезінде ай жарығымен далада жұмыс атқардық. Ішетін ауыз су да жоқ. Соғыс уақытында үй салуға күш жоқ, жерді белуардан қазып, үстіне бар болса киіз үйдің кереге, уығын салып, үстін киізбен жауып, ал жоқ болса, тал-бұтамен үстіне сабан шөп салып баспана етті. Бұл-балаған деп аталатын жер кепелердің орны біздің ауылдың сыртында әлі де кезігеді. Ауыл соғыстың соңғы жылы осылай баспана салуға да күші жетпеген соң Қандысу өзенінің жар-жағалауын үңгіп, үй орынына жер кепе қазып күн кешкен. Осылайша соғыстан әбден титықтаған ауылды соғыстан соңғы жылдары жайлаған жоқшылық пен ашаршылық 1946 жылдың сүзек ауруы тіпті жайпап кетті. Ауырған адамдардың аузына су тамызатын әйелдерден жалғыз әжеміз қалған. Қалт-құлт етіп аурудан әзер жүрген 3-4 ақсақал өлген адамдарды көмуге шамалары зорға жеткен. Үлкен кісілерді сәл қазып көміп, бетін таспен бастырып отырған. Тас қорым сол күннің куәсіндей болып бертіңгі күнге дейін болды. Қазір Сеңгір су қоймасының астында қалды. Ал, кішкентай балаларды қазып көмуге шамалары жетпей, көңге жерлеген. Бүгін жерлеген баланың мәйітін аш иттер қазып алып, ертеңінде азық қылатындығын әжеміз көзінен жасы сорғалап отырып айтып, булығып ұзақ жылайтын. Осылайша соғыстың лаңы тек соғыс біткен күні ғана біржола біткен жоқ. Соғыстан қаншама азамат қайтпай қалды, қаншасының денсаулығы еңбекке жарамай қалды, ал жалаң аяқ қар кешіп, егін егіп, жер жыртқан аналарымыздың көпшілігі денсаулықтан айырылды. От жалын боп дүние жүзін шарпып өткен соғыстың куәгерлері аталар мен апалардың қатары мүлдем сиреп қалды. Олардың сол күндердегі көрген қиыншылық азабы мен зарының көз жасының белгісіндей болып қалғаны біздің қолымыздағы сыңғырлаған медаль, ордендері ғана. Күлшира апам еліміздің тәуелсіздік алған күнін көзімен көрді. Кеңес Одағы кезінде апамыз «Еңбегі үшін» медалімен марапатталса, ел егемендігін алғаннан кейін «Ұлы Отан соғысы жылдарындағы тылдағы еңбегі үшін 1941-1945жж» медалдарімен Ұлы Жеңістің 60 және 65 жылдық мерейтойларында марапатталды. Бұл медаль, ордендер өз сыңғырымен «Бізді ұмытпаңдар! Соғыстың лаңын ұмытпаңдар» деп үн қатқандай.

Апамыздың ері, кешегі Отан соғысының жауынгері болған Самбайұлы Тұрғанбек екеуі алты бала тәрбиелеп өсірген ардақты ата-ана. Атамыз соғыстан қолына тиген оқтан ауыр жарақат алған. Ол кісі зейнеткерлікке шыққанға дейін Ақжар, Комсомол совхоздарының егін, мал шаруашылығында еңбек еткен. Қазіргідей бейбіт, тыныш өмір үшін біз оларға мың алғыс айтсақ та жеткіліксіз. Ол кісілердің кезіндегі ерен ерлігі мен еңбегі болмаса, бүгінгідей жарқын күн болмас еді. Қанымен, жанымен, маңайдан аққан терімен, көзінің жасымен қорғап қалған бабалар жері - Қазақ елі бізге аманат!

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Өмірге бересі емес, аласың бар,
Ей, өмір ардагермен санасыңдар.
Ғасырдан-ғасырға өт асылдарым,
Азайып ардагерлер барасыңдар.
Ардагерлер азайып барасыңдар,
Әрбіреуің ел үшін дарасыңдар.
Қанша ғасыр өтсе де мәңгілікте
Жүректерде алау боп қаласыңдар
Б.Ихсанұлы

Бураканова Гулназ

11 сынып, «№ 22 жалпы орта білім беретін мектеп» КММ
«Шығыс Қазақстан облысы Семей қаласы білім бөлімі
Жетекшілері : Бактыбаева Гулзат Оразбаевна
Иманкалиева Алия Бекеновна

Мен атаммен мақтанамын...

Ерлік - елдіктің қасиеті,
Жүректілік – жігіттің
қасиеті.
Бауыржан Момышұлы

Соғыс... Осы бір сөзді айтқан кезде кімнің болса да жүрегі дір етері сөзсіз. Соғыс қаншама үрей, қаншама қайғы, қаншама қиыншылық әкелді десеңізші?! Қанша бала әкесінен, ағасынан айырылып жетім қалса, қанша ана жарынан, баласынан айырылып, жүрегі қан жылады.

Отан деген ұғым адам санасына анасының ақ сүтімен беріледі. Отан отбасынан, ошақ қасынан басталады. Еш алаңсыз бейбіт ұйқыда жатқан Отаныма 1945 жылы 22 маусымда таңғы сағат 4-те фашистік Германия опасыздықпен соғыс ашты. Соғыс 1418 күн мен түнге созылды. Қанша жылға созылса да, соғыстың аты – соғыс. Ол біздің тарихымыздағы жантүршігерлік оқиға болып қалды, халық жадында жазылмастай із қалдырды. Сол мезетте қолына қару алып, талай боздақтар соғысқа аттанды. “Ел басына күн туса, ер етігімен су кешеді, ат басына күн туса, ауыздығымен су ішеді” демекші, ер-азаматтардың бәрі Отан қорғау жолында сынға түсті. Сұрапыл соғыстың өтінде жүріп жанқиярлықпен ерлік көрсетті.

Соғысқа аттанғандардың арасында менің атам да бар еді. Оның жастық шағы соғыспен тұспа-тұс келді. Менің атам – Бактыбаев Бурахан 1910 жылы 1 қаңтарда бұрынғы Семей облысының Абай ауданындағы Архат ауылында

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

дүниеге келген. Бейбіт өмірде ұрпақ өсіріп, еліне қызмет етіп жүрген ер ел басына қиын – қыстау күн туған кезде елінің, келешек ұрпағының бейбіт өмір сүруі үшін өз еркімен сұранып, 1942 жылы Жарма ауданының Қапанбұлақ станциясынан соғысқа аттанған. Кезекті бір ұрыста ауылдан бірге аттанған төрт жігіттің бірі Төлеуғазы Оразбеков жараланып, топырақ үйіндісінің астында қалған кезде өз өміріне қауіп төніп тұрса да жерлесін жау қолына тастамай, топырақты қолмен аршып, жарланған ауылдасын арқасына жатқызып, еңбектеп отырып ұрыс даласынан алып шыққанын кейін бейбіт өмірде екі ардагер еске алып отырады екен... Атам Киев қаласын азат етуге қатысқан. Жан алысып, жан беріскен ұрыста екі аяғынан жараланыпты. Ұзақ уақыт Иркутскідегі әскери госпитальінде емделген. Соңында екі аяғынан айырылып, бірінші топтағы мүгедек болып, ағаш арбаға таңылып, елге қайтады...

Ерлік пен төзімділіктің, шыдамдылықтың керемет үлгісін көрсеткен атамды жауынгер достары “Қарақияның Мересьеві” деп атаған. Атамды неге бұлай атағанын білгім келіп, орыс жазушысы Борис Полевойдың “Нағыз адам туралы аңыз” кітабын оқып шықтым. Достары бекер айтпапты, мен атамды шын мәнінде Алексей Мересьевке ұқсаттым. Неткен қайсарлық, неткен төзімділік, батырлық деп таң қалдым. Атамның батыр тұлғасы көз алдыма келді. Мына өлең шумақтары ойыма орала берді:

Сен құрметте оны, түсіндің бе қарағым?
Ол ақшаға сатқан соң, тізеден кесіп аяғын.
Еріккеннен ұстап жүрген жоқ,
Қолындағы ұзын таяғын.
Денесін оқ паршаласа да, ел намысын қорғап қалды.
Сен құрметте оны, түсіндің бе, қарағым?
Сенің келешегің үшін берді ол,
Азаттық жолында аяғын!

Атам елге оралып, еңбекке араласып, 14 баланың әкесі атанды. Ол енді сол ұрпағының бейбіт өмірде оқып, білім алып, өмірден өз орындарын табуы жолында аянбай еңбек етті, 25 немере, 10 шөбере көріп, сексен екі жасқа қараған шағында 1992 жылы дүниеден өтті. Атамның “Отан үшін”, “Ұлы Отан соғысындағы ерлігі үшін”, т.б. көптеген орден – медальдары бар.

Мен қазір 11 - сынып оқушысымын. Ұлы Жеңіс мейрамы қарсаңында өткізіліп жатқан іс-шараларға қатысып отырамын, атамның Ұлы Отан соғысындағы ерлік жолын насихаттаймын, атаммен мақтанамын!

Отанымыздың байтақ жерін, өзінің туған халқын қорғау жолында қасық қаны қалғанша шайқасқан атам сияқты ардагерлерге басымды иемін!

“Жастарымыз отаншыл болсын! Отаншылдық - әр адамға керекті ұлы қасиет. Отаншылдық үйіңнен басталады. Кімде - кім ата – анасын ардақтаса,

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

бауырларымен тату болса, өзінің өскен ауыл, туған ұлтын сыйлап, қадірлесе, сол адам отаншыл болады. Өйткені, өз әке - шешесін ардақтамаған, өзгенің ата - анасын құрметтемейді. Үйде бауырмал болмаған, түзде интернационалист болмайды.

Өз ауылының тасын сыйламаған, өзге ауылдың тасын қадірлемейді. Ата-анасын сыйлаған шәкірт сабағын жақсы оқиды, тәртіпті, шаруақор, адал болып өседі,-"деп жазған Бауыржан Момышұлы. Тек тілерім:

Соғыстың өрті жанбасын,
Сәбилер жетім қалмасын.
Есігіне әр үйдің,
Бесігіне сәбидің
Мәңгілік бақыт орнасын.
Болмасын соғыс, болмасын!

Дүйсенова Гүлім

11 класс , №1 орта мектеп Аягөз қаласы Шығыс Қазақстан облысы
Жетекші: Есенгелдина Меруерт Есенгелдиновна

Соққанда жылына бір Жеңіс күні
Жаныңның жазылғандай кеңістігі.
Қарт солдат өз полкінің туын ұстап,
Білдірмей жалғыз аяқ кемістігін.

Соғыс- күйретуші,барды жоқ ететін,тауды жер етіп, жер бетінің дымын қалдырмай талқандайтын күш. Сол қанды кезеңдерді еске түсіріп, елестетіп жүріп,оны ұмытуға біздің хақымыз жоқ. Себебі,біз - бейбіт күнде өсіп келе жатқан ұрпақ отанымызға төңген қиын-қыстау кезеңде сынға түскен ата-бабаларымыздың арқасында осындай соғыссыз күнде өмір сүріп келеміз. Осыдан жетпіс жыл бұрын таң қылаң бере фашистік Германия Кеңестік Социалистік Республикалар Одағына шабуыл жасады. Соғысты бірінші болып қарсы алғандардың қатарында Кеңес Одағының батыс шебін күзеткен ондаған мың қазақстандық шекарашылар болды.Соғыс кенеттен басталғанымен, Қазақстан, бүкіл Кеңес Одағы алғашқы күннен бастап жұдырықтай жұмылды. Республиканың түкпір-түкпірінде әскери комиссариаттарға еріктілер ағылды. Кеше ғана мектеп партасында отырған бозбалалар мен бойжеткендер де,қала мен ауыл тұрғындары да соғысқа сұранды. Соғыс жылдары Кеңес Армиясының қатарына бір миллион екі жүз мың қазақстандық шақырылған.

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Мың тоғыз жүз қырық бірінші жылдың жиырма екінші маусымында фашистік Германия әскері Кеңес Одағына соғыс жарияламастан, тұтқиылдан басып кірді. Кеңес Одағы тұсындағы халықтың Ұлы Отан соғысы, яғни Отанын шетел басқыншыларынан азат ету соғысы басталды. Соғыс жылдары Қазақстанда он екі атқыштар және төрт атты әскер дивизиясы, жеті атқыштар бригадасы және елуге жуық полктер мен батальондар жасақталып, майданға аттандырылды. Қазақстан аумағында жасақталған әскери құрылымдар соғыстың алғашқы күндерінен бастап, жаумен ерлікпен шайқасты. Әсіресе, Москва түбіндегі шайқаста қазақстандықтар үлкен құрметке ие болды. Москва түбіндегі шайқаста саяси жетекші Клочков басқарған бөлімше - жиырма сегізінші панфиловшылар жаудың он бес танкісіне тойтарыс беріп, асқан ерлік көрсетті. Кеңес Одағын оңай жолмен басып алуды көздеген Германия елі жоспарланған жоспарларды орындауды мақсат еткен болатын. Сол кездегі Кеңес Одағының басқа халықтармен бірге жауды талқандап, жеңіске жету ісіне қазақ халқы да өзінің лайықты үлесін қосты. Қазақстандық жауынгерлер брест қамалынан бастап Берлинге дейін барды. Алапат соғыстың бастамасы осылайша басталғаны тарих парақтарынан белгілі, әрі санамызға жат нәрсе емес.

Ұлы Отан соғысы... Бұл - сол кездегі кеңес халқының ержүректілігі мен төзімділіктерін паш ететін, тарихта мәңгі қалатын күн. Бұл күнді соғыстың алғы шептерінде қайсарлық пен шайқас жүргізіп, ерліктің сан үлгісін көрсеткен ардагерлермен қоса қазақ елі де тойлайды.

Неменені жетістің бала батыр,
Қариялар азайып бара жатыр.
Бірі мініп келместің кемесіне,
Бірі күтіп, әнеки, жағада тұр,

-деп тебіренген Мұқағали Мақатаев мұңында жұмырбасты пенде үшін теңдесіз құндылық ұрпақ аралық қимастық, сыйластық сезімдері мөлдіреп тұр. Қариялар азайып бара жатқанын, әсіресе Ұлы Отан соғысынан аман оралған ақсақалдарымыздың қарасы жыл санап азайып бара жатқанын ақынның осы өлеңінен аңғаруға болады. Солардың жанымен, қанымен, күшімен, ісімен, ерлігімен, атаның туын жықпай, ананың намысы үшін туған жердің топырағын жауға таптатпай, еңіреп жүріп жауды жеңіп, тауын шағып, туын құлатпай жеңістің таңбасын басқан күн - Жеңіс күні. Бұл күннің толғағы ашшы болса да, туған халқы үшін қуаныш болған күн. Сондықтан да бұл - ұлы мереке. Біз Ұлы Отан соғысындағы Ұлы Жеңіске ештеңеге тең келмес ғажап күшпен жеттік. Ол күш - әрине, бірлік. Қаншама халық бір тудың астына бірігіп, күштерін бір арнаға салды. Ұлы Жеңіс - он бес одақтас болған мемлекеттердің ортақ мерейтойы.

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Москва, сенің іргенді
Ел, ер болып сақтаймыз.
Сенен аяр жан да жоқ,
Барлығы да сен үшін.
Саған қауіп төнгенде,
Жау таянып келгенде,
Қамсыз тыныш жатпаймыз.
Алпыс ұлттың адамы,
Қол ұстасып үн қосып,
Қорғауға сені дайынбыз,

-деп жазған Нұрпейіс Байғаниннің өлеңінен халқымыздың Мәскеу қаласына деген ерекше құрметі байқалады. Қазақ елі басына күн туғанда толарсақтан саз кешетін жауынгер халық. Тарих парақтарына үңіле қарасақ, қазақтардың қанды қырғында қаймықпай соғысқанына көзіміз жетеді. Оған мысал ретінде айқас алаңдарында өшпес ерлік жасаған бес жүз қазақтың Кеңес Одағының батыры атағын алғанын айтсақ та жетеді. Аталмыш соғыс кезінде Кеңес Одағының батыры атағын Талғат Бигелдинов, мерген - Әлия Молдағұлова, пулеметші - Мәншүк Мәметова, Қасым Қайсенов, әскери жазушы - Бауыржан Момышұлы, Рейхстагқа жеңіс туын тіккен - Рахымжан Қошқарбаев сынды ата-апаларымыз алғаны белгілі. Мен соғысты көргенім жоқ. Мен егемен елімдегі бейбіт өмірде дүниеге келдім. Мен соғыстың не екенін нағашы атамның естеліктерінен, соғыс жайлы айтқандарынан, атамның өзі сияқты соғыс ардагерлерінің әңгімесінен және тарих беттерінен білемін. Сондай-ақ, біздер соғысты кинодан көріп, кітаптан оқып білеміз. Көз алдыма Сайын Мұратбековтың "Жусан иісі" әңгімесінде әкесі соғыстан қайтпаған кішкентай Аянның өксігі, жас балалар мен әйелдердің күні-түні аштыққа, суыққа қарамай жұмыс істеуі келеді. Биыл - Ұлы Отан соғысының аяқталғанына жарты ғасырдан астам жыл, яғни жетпіс жыл.

Соғыс өзінің сұмдықтарын бүгінгі күнге дейін ұмыттырар емес. Сол жылдар жаңғырығы адамзат жүрегін әлі сыздатуда. Міне, ата-бабаларымыз сыйға тартқан бақытты өмірімізді қорғау - әрбір саналы азаматтың, біздердің борышымыз. Қан мен тер, қиылған өмір арқылы келген жеңіс - тарихи шындық. Мамыр айының тоғызыншы жұлдызы-сан жылдар бойы терлеп келген Кеңес Одағы және сол тұстағы Кеңес Одағының бір бөлшегі саналатын Қазақстан халқының арқасынан ауыр жүк түсіп, соғыс құрсауынан босаған Ұлы Жеңіс күні. Әр жылдың дәл осы аталған күнінде Ұлы Жеңіс күні бүтін ел болып атап өтіледі. Соғысты көрмеген, көрмей өсіп келе жатқан жас ұрпақ санасына соғыс жат ұғым. Соғыс жайлы аз-кем оқып, естіп жүрсек те дәл сол

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

соғыс кезін сезініп көрген емеспіз. Алайда бізге Ұлы жеңісті сыйлап кеткен ата-бабаларымызға дән ризамыз.

Жексембаева Қарақат

ШҚО, Ұржар ауданы

«Алтыншоқы орта мектеп-бақшасы» КММ

2 класс оқушысы

Жетекші: Темірбаева Г.М.

Жаса, Жеңіс!

Жойылсын жалғыз сөз «соғыс» деген

Ешкім де, ешнәрсе де ұмытылмақ емес! Соғыс – күйретуші күш! Дәл солай! Барды жоқ ететін, тауды жер ететін, жер бетіндегі тіршілік атаулының бәрін жалмап жұтатын тажал. Сол қанды кезеңді еске түсіріп, елестететін газет-журнал материалдары немесе радиотелехабарлар, кинолар аталар ерлігін мақтаныш тұта бізге жеткізді. Иә, содан бері 70 жыл өтсе де, ешнәрсе де ұмытылған жоқ. Ұлы Отан соғысы... Бұл сол кездегі кеңес халқының, соның ішіндегі қазақ халқының ата-әжелерінің ержүректілігі мен төзімділіктерін паш ететін, тарихта мәңгі қалатын күн. Бұл күнді соғыстың алғы шептерінде қайсарлықпен шайқас жүргізіп, ерліктің сан үлгісін көрсеткен ардагерлер тойлайды.

Неменеңе жетістің бала батыр,
Қариялар азайып бара жатыр
Бірі мініп келместің кемесіне,
Бірі күтіп, әнеки, жағада тұр,

- деп тебіренген Мұқағали мұңында жұмырбасты пенде үшін теңдессіз құндылық ұрпақаралық қимастық, сыйластық сезімдері мөлдіреп тұр. Қазір соғысты көген қариялар азайып бара жатыр... Солардың жанымен, қанымен, терімен, көз жасымен, күшімен, ісімен, ерлігімен, атаның туын жықпай, ананың намысы үшін туған жердің топырағын жауға таптатпай, еңіреп жүріп жауды жеңіп, тауын шағып, туын жағап, жеңістің таңбасын басқан күн – Жеңіс күні. Бұл – қуағыш күні. Сондықтан да бұл Ұлы мереке. Оққа ұшқан қарулас жолдастарының аманатын арқалап, аман оралған ардагер аталарымыздың, әжелеріміздің өздері қорғап, қорған, қамқор болып оралғандарын біздер ұмытпаймыз, біз ұмытсақ та тарих ұмытпайды. Ол - өмір заңы. Біз Ұлы Отан соғысындағы Ұлы Жеңіске ештеңеге теңеспейтін ғажап күшпен жеттік. Ол күш - әрине, "бірлік". Қаншама халық бір тудың астына бірігіп күштерін бір

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

арнаға салды.Ұлы Жеңіс он бес одақтас болған мемлекеттердің ортақ мерейтойы.

Москва, сенің іргенді
Ел, ер болып сақтаймыз
Сенен аяр жан да жоқ,
Барлығы да сен үшін,
Саған қауіп төнгенде
Жау таянып келгенде,
Қамсыз тыныш жатпаймыз
Алпыс ұлттың адамы,
Қол ұстасып үн қосып,
Қорғауға сені дайынбыз,

- деп жазған Нұрпейіс Байғанидің өлеңінен халқымыздың Мәскеу қаласына деген ерекше құрметі байқалады. «...Сол кездегі Кеңес Одағының басқа халқымен бірге жауды талқандап, жеңіске жету ісіне Қазақ халқы ерекше өзінің лайықты үлесін қосты. Қазақстандық жауынгерлер Брест қамалынан бастап Берлинге дейін барды. Олар Сталинград түбіндегі шайқаста, Днепр өткелінде, Москва мен Ленинград үшін болған ұрыстарда ерен ерліктер көрсетті. Қазақ ел басына күн туғанда толарсақтан саз кешетін жауынгер халық. Ұлы Отан соғысының қатпарлары парақтарына үңіліп қарасақ, қазақтардың қанды қырғынға қаймықпай соғысқанына ашық көзіміз жетеді. Оған мысал айқас алаңдарында өшпес ерлік жасаған бес жүз қазақтың Кеңес Одағының батыры атағын алғанын айтсақ та жетеді. Биылғы жыл Кеңес Одағының батыры атағын кеш алған Бауыржан Момышұлы атамyzдың жүз жылдық мерейтойы жеңістің алпыс бес жыдығымен қатар келіп тұр. Торқалы тойдың қуанышы өзі сүйген халқы үшін ерекше болмақ. Найзағайдай жарқылдаған отты ой бар қаһарлы сөйлесе де қайырымы мол, өз мүддесін, ұрпақ мүддесін ойлаған, қара қылды қақ жаратын әділдіктен жаралған ойы тұңғыық, қимылы қылыш Бауыржан Момышұлы есімі, ерлігі жадымызда мәңгі қалып, өнегесі болашаққа күш, қайрат, рух береді. "Ер есімі – ел есінде", - демекші, бізге жарқын болашақ, бақытты ғұмыр сыйлаған аталар, апалар ерлігі ешқашан ұмытылмайды», дейді менің әжем. Ол кісі соғыс кезінде тыл еңбеккері болған.

Ұлы жеңістің күнімен құтты болсын! Тарихымызда қалған бұл сұрапыл соғыстың кеселінен өткен ата- апаларымыз аман болсын! Келешек еліміздің дархан даласы кең, аспаны ашық болсын! Жұдырықтай жұмылған, білектей біріккен кеңпейіл Қазақ елі жасасын! Ешқашанда жауынгер ерлігі мен жеңісті еңбегімен соққан еңбекшінің ерен ерліктері ұмытылмайды.

Біздің мектебімізде де туған өлкеміз, Алтыншоқы ауылының соғыс ардагерлеріне арнап ескерткіш тақта орнатылған. Жыл сайын 9 мамыр –Жеңіс

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

күні салтанатты жиын өткізіліп, ескерткішке гүл қоямыз. Биылғы жылы «Отан үшін от кешкендер» тақтасы ілініп, аталарымыздың суреті ілінді. Оның ішінде менің атам – Құрақбаев Құсайын Көрікбайұлының да суреті бар. Мен атамды көріп мақтанамын. Сабағымды жақсы оқып, Отанымның сүйікті ұланы болып өсуге бар күшімді саламын.

Жунисбеков Диас

5сынып, Жетыарал орта мектебі
Тарбағатай ауданы, Шығыс Қазақстан облысы
Жетекші: Исаков Ербол Амангельдинович

Менің атам тыл еңбек ардагері

Кеңес өкіметінің орнағанына жиырма төртінші жыл. 30-жылдардағы зобалаңнан халық есін жия бастаған. Алдағы бақытты өмір үшін белсене еңбек етіп жатты. Еңбекші халық алдағы түнді қаннен-қаперсіз ұзақ ұйқымен өткізуге кірісті. Өйткені ертең жексенбі – демалыс. Таңғы сағат 4-ке таянды. Тек шекарашылар ояу. Кенет батыстағы шекарашылар жарқылдаған, от сияқты сәулелерді байқады. Жер көкті моторлар гуілі алып барады. Жер беті қаптаған машина, танкілер, әскер тиеген жүк машиналар. Сұмдық көрініс, бүкіл дүние астан-кестен. Құлаған үйлер, қираған елді-мекендер, өртенген қоймалар, қырылған адамдар. 1941 жылғы маусымның 22-де Кеңес мемлекетінің батыс шекарасында соғыс осылай басталғандығын біздер кітаптардан оқып, көркем фильмдер арқылы білеміз. «Соғыс» деген суық хабар Қазақстанның барлық жеріне, сол маусымның 22-сі күні-ақ жетті. Қалалар мен ауылдардың бәрінде жиналыстар өткізілді. Жаз айының осы бір жайма шуақ жексенбісінде Шығыс Қазақстан облысы Тарбағатай ауданының қазіргі Жетіарал (бұрынғы Комсомол) ауылында еңбекшілер халық жиналатын жерлерге ағыла бастады. Адамдардың өңінде бұрынғы қуаныш пен жайдарлық сезілмейді. Ауыл орталығында ағаш бағанаға орнатылған радиодан неміс басқыншыларының елімізге тұтқиылдан шабуыл жасағандығы жайлы хабар беріліп, Отанды қорғауға фашистермен шайқасуға үндеу жарияланды. Әр ауылда әскери комиссариат бөлімшелері құрылды. Дұшпанмен тікелей шайқасуға, жерімізге басып кірген жауды қуып шығуға ниеттенген адамдар өз еріктерімен тілек білдіріп күн сайын әскери комиссариаттың алдына топ-топ болып келіп жатты. Солардың қатарында менің атам Елікбаев Тұрысбектің інісі Ақмолда аға да соғысқа аттанып, сол күйі із түссіз, хабар-ошарсыз кетіпті. Ал атам майданға жармай ауылда қалып «Барлығы майдан үшін» деген ұранмен бел жазбай еңбек етті.

Атам Елікбаев Тұрысбек 1906 жылы 28 маусымда Шығыс Қазақстан облысы, Тарбағатай ауданы, қазіргі Жетіарал ауылында дүниеге келген екен.

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Атам балалық шағынан бастап өмірдің ащы тұстарын көріп өседі. Бірінші дүниежүзілік соғыстың ауыртпалығын бала жүрегімен сезінген. 1916 жылғы ұлт-азаттық қозғалыс аласапыран жылдары соғыс салығы деп әкемнің бізді асырауға әкелген астығын, өсірген малдарын, іске жарар байпақты, киізді сыпырып әкетті, - деп есіне алатын. Ауылдардың жағдайын күйзелткен тағы бір жағдай – көшпелі және жартылай көшпелі халықты зорлап отырықшылыққа көшіру болды. 1932 жылғы «Асыра сілтеу болмасын, аша тұяқ қалмасын» деген ұранның гүрілдеп тұрған уақыты жайлы бағып отырған қойымызды, сиырларды етке өткіздік. Ауылда кедейшілік белең алды. 1931-32 жылдары жаңбыр жаумай, егін шықпай, қуаңшылық пен ашаршылық қатар келіп, бейбіт күнде халық қырылып, үлкен апат әкелді. Содан, әкем мен шешем қатар қайтыс болды. Інім екеуіміз ауылдағы бір бай адаммен ілесіп, Тарбағатай тауының, Етікші шатқалынан асып, арғы бетке кеттік. Сол жерде біраз болып, ол жерде де «конфескелеу» басталғанда, әкеміздей болған бай адам мені атқа отырғызып, артына өзінің қызын мінгестіріп, саған аманат деп бізді қайта бері өткізіп жіберді. Содан артыма мінгескен қызға үйлендім. Сол қыз сендердің әжелерің - Ақкүміс. Екеуіміз 50 жыл отастық, 6 бала сүйіп, қанаттыға қақтырмай, тұмсықтыға шоқтырмай өсірдік. Етек-жеңді жинай бастаған кезде Ұлы Отан соғысы басталды. Оған інімді аттандырып, өзім жалғыз қалдым, - деп көзіне жас алып жылайтын. Еңбекке жарамды адамдардың барлығы жұмысқа тартылып таң атысы кеш батысына қарамастан еңбек етті. Атам мен әжемді мал бағуға жіберген. Соғыс кезінде мал шаруашылығы майданды етпен, маймен, жүнмен қамтамасыз етіп отырғандығы белгілі. Сол жылдары қыстың ызғарлы аязы мен үскірік боранында, көктем мен күздің жаңбырлы күндерінде, жаздың аптап ыстығына қарамай жан аямай еңбек етіп әр жүз бастан 150-ден қозы алып өсірген.

Сол жылдардағы атамның еңбектері еленіп, әртүрлі марапаттауға ие болыпты

1946 жылы 24 наурызда « За доблестный труд в Великой Отечественной Войне 1941-1945 гг» медальмен марапатталды.

1977 жылы Еңбек ардагері медалі Атам 90 жасында бұл дүниеден өтіпті. Мен өзім атамды көрген жоқпын. Бірақ әңгімелерін әкемнен, апамнан, кіші атамнан естіп жинақтап жаздым. Елбасымыз Нұрсұлтан атамның қазіргі уақытта қоғамға еңбек адамы қажет деп айтқандағы белгілі. Соғыс жылдары аянбай еңбек еткен адамдарды құрметтеу, оларды үлгі тұту біздің міндетіміз. Менің атам мен апам сияқты еңбекқор адамдардың жарқын істері ешқашан өшпек емес. Мен Отан үшін жандарын қиған, ерен еңбектерімен өшпес із қалдырған аталар салған жолмен жүруге бел байладым. Өйткені мен бейбітшіл де бауырмал, еңбекқор халықтың ұрпағымын.

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Ишанова Сәуле

11 сынып, Шәкәрім атындағы ОДБ ҰТО ММ,
Семей қаласы Шығыс Қазақстан облысы
Жетекшісі: Габдуллина Гулнур Еримановна

Шүйінші, халқым,
шүйінші!
Шүйіншіге сүйінші!
Шаттан, ата-анамыз,
Шаттан, аға-бабамыз,
Кек қайтарып фашистен,
Соғыс бітті жеңіспен,
Жендік жауды күресте
Жасалсын той-мереке.
Т. Жароков

Соғыс – адам баласы үшін ең үрейлі, ең қорқынышты сөз. Өйткені, соғыс атаулы адамзатты қырып-жоюға бағышталған. Адам адам болғалы осылай. Талай рет үстемдік, байлық үшін адам қаны суша аққан. Арыға бармай-ақ, 50 миллионнан астам өмірді жалмаған соңғы соғысты алайық. Кімге қажет болып, не мақсатты көздеп еді сол соғыс? Әдетте, соғысты әділетсіздік, жауыздық, қанішерлік бастайды ғой. Ол сонысымен лағынетті. Қарапайым халыққа қасірет туғызған, қарғыс арқалаған соғыс ешқашан жеңбек емес.

Таң алдында, тәтті ұйқыда жатқан Отанымыздың шекарасынан ұрланып, өткен жау оғымен адам баласының тарихында болмаған бір ғаламат соғыс басталды. Сол күні жау тәтті ұйқыңды ғана бұзған жоқ. Зұлым жау бейбіт өмірге бүлік әкелді. Қыз жігітімен, ана баласымен қоштасты. Қырда қойшы қойын тастады, қолындағы таяғын винтовкаға айырбастады. Ойда диханшы трактордан түсіп, танкіге отырды. Ол кезде бүкіл ел солдат болды. Сол жылдардың бозбала, бойжеткендері ақын болуды, инженер болуды, оқымысты болуды армандаған еді...

Сол кездегі Кеңес Одағының басқа халқымен бірге жауды талқандап, жеңіске жету ісіне қазақ халқы да өзінің лайықты үлесін қосты. Қазақстандық жауынгерлер Брест камалынан бастап, Берлинге дейін барды. Олар Сталинград түбіндегі жертөлелерде, Днепр өткелінде, Москва мен Ленинград үшін болған ұрыстарда батыр ерліктер көрсетті. Украинаны, Кавказды, Белоруссияны, Қырымды, Прибалтиканы азат етті, Польша, Румыния, Венгрия, Чехословакия, Болгария, Германия жерлеріндегі майдан жолдарында жеңіс туын көтеріп өтті. Ұлы Отан соғысы жылдарында біздің қандастарымыз қатыспаған бірде-бір үлкен шайқас болмады.

Қазақ ел басына күн туғанда жалғыз жанын қу шүберекке түйген жауынгер халық болған. Ұлан- байтақ даласының бір тұтам жері үшін қорқу

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

деген сезімді жүрегінен жұлып алып тастаған. Тіпті арыға бармай-ақ кешегі Ұлы Отан соғысының әлі сарғайып үлгермеген қатпарлы парақтарына үңіліп қарасақ, қазақтардың қанды қырғында қаймықпай соғысқанына анық көзіміз жетеді. Оған мысал айқас алаңдарында өшпес ерлік жасаған жүз қазақтың (ең соңғысын арада 50 жыл өткен соң Бауыржан Момышұлы алды) Кеңестер Одағының батыры атағын алғанын айтсақ та жетеді. Бұны сол кездегі 2,5-3 млн. қазаққа шаққанда басқа халықтардың алдына шығып кетеді екен. Ердің ері шыдайтын жаңбырша жауған оқ пен қарша бораған бомбаның арасында олардың нәзік жүректері тасқа айналып, гүл ғұмырлары ажалдың қанды тырнағына ілікті.

Сол бір сұрапыл жылдары қазақ халқы өзінің Отанына, жеріне деген патриоттық сезімін, ұлттық мақтанышын дәлелдеді. 500 ден аса жерлестеріміз, оның ішінде 96 қазақ Кеңес Одағының Батыры атағын алды. Жауға қарсы шайқастар алдыңғы шептегі ұрыстарда ғана емес, алыстағы ауыл мен кең байтақ далада да жүріп жатты.

Әйтсе де, Баубек пен Бауыржан батырлығы, Әлия мен Мәншүк ерлігі, Қаныш пен Әлкей білімі, Мұхтар мен Ғабит, Ғабидендердің үні, Дінмұхаммедтің парасаты – бүгінгі ұрпаққа өнеге.

Ұлы Отан соғысы тарихының беттерін парақтаған адам жеңіс сағатын соқтыруға Қазақстанның қосқан үлесі телегей-теңіз екенін байқар еді. Осы бір аяқ астынан басталған әділетсіз арпалысқа Қазақстаннан 2 миллионға жуық түрлі ұлт өкілдері әскер қатарына шақырылды. Майдан даласынан 394 мың қазақ боздақтары қайтпай қалды. Бұл соғыс қайғы-қасірет әкелмеген бірде-бір отбасы болмады... Бірінің әкесі, бірінің ағасы қаза тапты. Қаншама жас боздақтардың қыршын жасы қиылды... Ішінде ақын да, әншісі де бар еді. Қауызын ашпай көктей қырқылған сол жастардың ішінде, әттең дариға-ай, қанша Абай, қанша Шоқан кетті екен... Фашистік Германия тізе бүкті...

Оны жеңген Кеңестер Одағы 27 миллион адамның өмірін берді. Талай ғасырлар бойы жасалған материалдық және мәдени қазынаны құртты. Міне, соғыстың әкелген қасіреті. Сондықтан адамзатқа әрқашан соғысты тоқтататын жеңіс керек. Осыдан 70 жыл бұрынғы Жеңіс сонысымен қымбат. 1418 күн мен түн толарсақтан қан кешіп, кейінгі ұрпаққа тыныштық әкелгені үшін қасиетті. Әрине, жеңіс өздігінен келген жоқ. Оны елі, жері үшін отқа түскен ерлер ерлігі жеткізді. Қазақстаннан 1941-1945 жылдардағы қанды қырғынға 1,3 миллион ұл мен қыз аттаныпты. Бәрі де жанқиярлықпен соғысты. 500-ден астамы елге Батыр атанып, аңызға айнала оралды. Содан бері зымырап 70 жыл өте шықты.

Отанын жаудан қорғау үшін көп ұлтты кеңес халқының ішінде қазақ халқы ерекше ерліктерімен, аңыздарымен жауға қарсы тұрды. Халық жадында сапында 30 ұлттың өкілі бар (бұлардың 3 мыңдайы қазақстандықтар) Брест қорғаушыларының өшпес ерлігі мәңгі сақталмақ. Қазақстан жерінде жасақталған И.В.Панфилов атындағы 8-гвардиялық

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

дивизия Москваны қорғауда тарихта болып көрмеген теңдессіз ерліктің үлгісін танытты. Панфиловшылардың ішінде шын мәнінде болаттай беріктік пен ер жүректілік көрсеткен, өз заманында-ақ аты аңызға айналған Бауыржан Момышұлы да бар еді.

Ешқашанда жауынгер ерлігі мен жеңісті еңбегімен соққан еңбекшінің ерен ерліктері ұмытылмайды. Бүгінде біздің азаматтық міндетіміз – Отанымызды сүйе, елінің, жерінің адал патриоттары болу.

Ешкім де, ешнәрсе де ұмытылмақ емес! Соғыс – күйретуші күш! Дәл солай! Барды жоқ ететін, тауды жер ететін. Жер бетіндегі тіршілік атаулының бәрін жалмап жұтатын тажал. Сол қанды кезеңді еске түсіріп, елестететін газет-журнал материалдары немесе радиотелехабарлар, кинолар аталар ерлігін мақтаныш тұта бізге жеткізді. Иә, содан бері жарты ғасырдан астам уақыт өтсе де, ешнәрсе де ұмытылған жоқ. Ұлы Отан соғысы... Бұл сол кездегі кеңес халқының ержүректілігі мен төзімділіктерін паш ететін, тарихта мәңгі қалатын күн. Бұл күнді соғыстың алғы шептерінде қайсарлықпен шайқас жүргізіп, ерліктің сан үлгісін көрсеткен ардагерлер тойлайды. Неменеңе жетістің бала батыр, Қариялар азайып бара жатыр Бірі мініп келместің кемесіне, Бірі күтіп, әнеки, жағада тұр, - деп тебіренген Мұқағали мұңында жұмырбасты пенде үшін теңдессіз құндылық ұрпақаралық қимастық, сыйластық сезімдері мөлдіреп тұр. Қариялар азайып бара жатқанын әсіресе олардың ортасында Ұлы Отан соғысынан аман орталған ақсақалдарымыздың қарасы жыл санап азайып барады емес пе?! Солардың жанымен, қанымен, терімен, көз жасымен, күшімен, ісімен, ерлігімен, атаның туын жықпай, ананың намысы үшін туған жердің топырағын жауға таптатпай, еңіреп жүріп жауды жеңіп, тауын шағып, туын жағап, жеңістің таңбасын басқан күн – Жеңіс күні. Бұл күннің толғағы ашшы болса да, туғаны бар халқы үшін қуаныш болған күн. Сондықтан да бұл Ұлы мереке. Оққа ұшқан қарулас жолдастарының аманатын арқалап, аман оралған ардагер аталарымыздың өздері қорғап, қорған қамқор болып оралған арттағы қалың елдің қамығып жеткен Жеңіс күнін, біз ұмытсақ та тарих ұмытпайды. Ол - өмір заңы. Біз Ұлы Отан соғысындағы Ұлы Жеңіске ештеңеге теңеспейтін ғажап күшпен жеттік. Ол күш - әрине, "бірлік". Қаншама халық бір тудың астына бірігіпкүштерін бір арнаға салды. Ұлы Жеңіс он бес одақтас болған мемлекеттердің ортақ мерейтойы. Москва, сенің іргеңді Ел, ер болып сақтаймыз Сенен аяр жан да жоқ, Барлығы да сен үшін, Саған қауіп төнгенде Жау таянып келгенде, Қамсыз тыныш жатпаймыз Алпыс ұлттың адамы, Қол ұстасып үн қосып, Қорғауға сені дайынбыз, - деп жазған Нүрпейіс Байғанидің өлеңінен халқымыздың Мәскеу қаласына деген ерекше құрметі байқалады. Сол кездегі Кеңес Одағының басқа халқымен бірге жауды талқандап, жеңіске жету ісіне Қазақ халқы да өзінің лайықты үлесін қосты. Қазақстандық жауынгерлер Брест қамалынан бастап Берлинге дейін барды.

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Олар Сталинград түбіндегі шайқаста, Днепр өткелінде, Москва мен Ленинград үшін болған ұрыстарда ерен ерліктер көрсетті. Қазақ ел басына күн туғанда толарсақтан саз кешетін жауынгер халық. Ұлы Отан соғысының қатпарлары парактарына үңіліп қарасақ, қазақтардың қанды қырғынға қаймықпай соғысқанына ашық көзіміз жетеді. Оған мысал айқас алаңдарында өшпес ерлік жасаған бес жүз қазақтың Кеңес Одағының батыры атағын алғанын айтсақ та жетеді. Биылғы жыл Кеңес Одағының батыры атағын кеш алған Бауыржан Момышұлы атамыздың жүз жылдық мерейтойы жеңістің алпыс бес жыдығымен қатар келіп тұр. Торқалы тойдың қуанышы өзі сүйген халқы үшін ерекше болмақ. Найзағайдай жарқылдаған отты ой бар қаһарлы сөйлесе де қайырымы мол, өз мүддесін, ұрпақ мүддесін ойлаған, қара қылды қақ жаратын әділдіктен жаралған ойы тұңғыық, қимылы қылыш Бауржан Момышұлы есімі, ерлігі жадымызда мәңгі қалып, өнегесі болашаққа күш, қайрат, рух береді. "Ер есімі – ел есінде", - демекші, бізге жарқын болашақ, бақытты ғұмыр сыйлаған аталар, апалар ерлігі ешқашан ұмытылмайды. Солардың қасиетті рухы бүгінгі бейбіт тірлігімізге нұрындай мәңгі шуағын шашпақ. Ұлы жеңіс құтты болсын, ардақты халқым менің!

Какимов Ермек

9- класс ,«А.Көшкімбаева атындағы орта мектеп
» Дөненбай ауылы
Аягөз қаласы Шығыс Қазақстан облысы
Жетекші:Жанжунова Зәуреш Мұхаметкәрімқызы

Менің атам - жауынгер

Көп қой батыр ағалар,
Халық сүйіп бағалар.
Көп қой батыр ағалар ,
Жаттап алар әр бала

Ананы баласынан,ағаны бауырынан айырып,мыңдаған боздақтарды жер жастандырып,бөтен елдің топырағын бұйрықтан сұрапыл соғыстың өлшемі адам өмірімен,тағдырымен бағаланып,өте қымбатқа түсті. Біз соғысты көрген жоқпыз.

Соғыс...жүректеріне жара салған әрбір адамның сол жылдар елесі көркем әдебиетте аз жазылған жоқ.Сол ауырпалықты көзімен көріп,басынан кешірген майдангер аталарымыз бен апаларымыздың естеліктерін оқып,өсіп жатырмыз.Сол сұрапыл соғыста өткен жолдары бір-бір көркем шығармаға арқау емес пе?

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Міне, бүгінгі сөз болар, сол атамжайында болмақ. Тұтқиылдан елімізге шабуыл жасаған фашистік Германия, 1941 жылы 22 маусымда жексенбі күні таңғы 4-те соғыс жарияламастан Кеңестер еліне баса көктеп кірді. Соғыс 1418 күн мен түнге созылды. Отанымыз қан төгіс ұрыста 20 миллионнан астам ұл мен қызынан айырылды. Күніне 14 мың адам ұрыс даласында мәңгілікке көз жұмды. Еліміздің әрбір тоғызыншы тұрғыны майданнан оралмады. Соғысты тұтатушы фашистік Германияны жеңуде басты күш халық бірлігінде еді. Ауылдағы бас көтерер ер-азаматтар топ-тобымен майданға аттанып жатты.

Қош бол, досым жақыным,
Уақыт тығыз, күн қысқа!
Кетіп бара жатырмын,
Сұрапыл бір соғысқа

Бар салмақ қарттарға, бала-шаға, әйел-анаға қарап қалды. Дұшпандарға «лағнет» айта жүріп, тыным табуды білмей бтек азаматтар аман келсе деп тілеу етеді. Ауыр сын кезінде біздің ауылда 146 адам майданға аттанды. Ешкім де, еш нәрсе де ұмтылмайды, ендеше соғысқа қатысып, аман-есен оралған абыройлы еңбек атқарған жерлестерімізді атап өтуді өзімнің перзенттік парызым деп санаймын.

Олар: Қ. Құсайынов, Т. Кенжебаев, Ә. Жақиянов, Қ. Омаров, Қ. Берікболов, Д. Абдуллин, А. Арыстанбаев, Н. Серікбосынов, Д. Ешенғазин, Б. Арыстанбаев, С. Сарсенбеков, Қ. Шаушиев, А. Шағыров, Т. Өміртаев, О. Сәтбеков, Б. Дөненшиев, Н. Жылқыбаева, Қ. Ибраймов.

Ұмыт болған, ұмыт қалған жоқ ешкім,
Ешбір адам ұмытпайтын мәңгі есім.
Ұрпақ үшін мәңгі есім
Ардагерлер-естелігі соғыстың.

Гауһар тастың қырынан көпті оның асылдығы, құндылығының белгісі екен. Алайда оның қырын зергерлер ғана санай алады екен.

Шығармама арқау болған майдангер атам-Қалышкен сан қырлы. Ол – жауынгер, командир, мерген, шежіреші, жан-жақты, өнегелі, елге сыйлы, еңбекқор адам болған. Атам шежірені жақсы білген. Қиссаларды жақсы айтқан.

Тағдыр! Қалышкен атамды көп еркелеткен жоқ. Әке-шешеден жастай қалған ол еңбекке ерте араласты. Сондықтанда боларо, атам өз қатарластарына қарағанда ертес есейіп, ат жалын тартқан азамат атанды. 1939 жылы Ақшатау өңірінен азаматтық парызын өтеуге аттанған ол Мар қаласында зенитшілер дайындайтын әскери дайындықтан өтіп, аз уақыт

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

ішінде сержант дәрежесіне көтеріліпті.Осылайша Отан алдындағы парызын абыроймен өтеген атам туған жер топырағына оралу сәтін тағатсыздана күтіп жүрген күндердің бірі еді. Енді біраз күннен кейін балауса жігіт туған жер төсінде,жасыл шалғынды аймақта жолдас –жоралармен бірге қол ұстасып еңбек майданына араласатындай сезінетін.Сезінетін де кеудесін сағыныш сезімі кернеген,ол бұл күнді асыға күтетін.Алайда...Кенеттен еліміздің батысында бұрқ ете қалған соғыс өрті жас жігіттің бұл тілегінің орындалуын бес жылға шегере тұруды талап етті.Осылайша Қалышкен атам10-гвардиялық армияны 187-жеке дивизионының орудие командирі ретінде Отанымыздың астанасы Москва түбінде дұшпанмен бетпе-бет келеді.

Атамның естелігінен.алғашқы наградасын «Хейнкель-111» самолеттері біздің жаяу әскерлер шебін бомбылауға кіріскен кезде, оларға біз артиллериядан оқ жаудырдық.Топтанып келген дұшпан истребителдерінің көбі жер жастанды.Осыған орай,көптеген жауынгерлермен бірге өңіріне «Ерлігі үшін » медалін тағады.

Бұл 1941 жылдың желтоқсан айы еді. Иә,ел үшін,туған Отаны үшін сан қиындықтарды бастан кешкен аяулы атам Қалышкен майдан жолдарын Смоленск, Курск, Прибалтика, майдандарында толық жүріп өтті.Сан рет ерліктің үлгісін көрсете білді.

Мәселен,1943 жылы Ржев қаласы үшін болған шайқаста жаудың 4 бомбардировщикін атып түсірген ол-жеңіс сағатын Курляндияда қарсы алды.жапонияны талқандауға қатысып,елге оралғанға дейін 1-ші дивизионында бірге болған оқтаушы қасым омарбеков Нарын кеңшарының тұрғыны,атам туралы көп деректер айтайын. «ІІІ-ші дәрежелі» Даңқ ордені, «Ерлігі үшін»,«Жапон соғысына қатысқаны үшін», «Германияны жеңгені үшін» медальдері,кейіннен бейбіт еңбек белгісі ретінде «Құрмет белгісі» ордені қосылған.

Бір кезде аңсай күткен туған жерге 1947 жылы оралады.Келесі жылы өмірлік қосағы Тыныштаймен бас қосады.Әр салада еңбек етті.Бригадир болды,ферма басқарды,егін салды,жылқышы болды.1968 жылға дейін табан тіреп совхоз жылқысын бақты.1976 жылы заңды еңбек демалысына шығады.Майдан,еңбек ардагері ұлын ұяға,қызын қияға қондырған үлкен шанырақ иесі болды.Апам Тыныштай екеуінен өрбіген 9 бала әр салада еңбек етуде.

Отты жылдар куәгері Қалышкен атам осындай жауынгер.Ол туған жер аспанында әрқашанда бейбітшілік болуын,күн көзін кіреукелі бұлт баспауын тіледі.16 немере сүйген жаратқан иенің берген сыйына өз ризашылығын білдіріп 1995 жылы 12 июнде қайтыс болды.Атамды сағынамын.Жылда 9- мамыр мейрамда атамның басына жанұямызбен тағзым етіп,еске аламыз.Немересі ретінде атам жайында білетіндерімді тілге тиек еттім.

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Соғысты бастаған фашистер 1945 жылы 9 мамырда Берлинде сөзсіз тізе бүкті. Соғыс бітті. Ауыр жылдар артта қалды. Жер бетінде бейбітшілік орнады.

Жеңіс келді қалама,
Жеңіс келді далама!
Жеңіс келді әке боп,
Елдегі жетім балаға.

Е.Зікібаев

Сұрапыл соғыстың жеңіспен аяқталғанына 70 жыл толады. Егемендік алған Қазақстаныма 23 жыл. Аға-апаларынмыз пәк жүзді біздей арай баласын қорғады. Жауынгерлер қазір де Отан шебінде күні-түні қырағылықпен күзетуде. Сенің және менің бәріміздің тыныш өмірімізді сақтайды. Соғыс болмасын! Өз елінің патриоты болу тек соғыс кезінде, не Отан қорғаумен ғана байланысты көрінбейді. Халқын, жерін, елін сүю қаржылы еңбек етуден көрінуге де тиіс. Өйткені қай елдің болсын, экономикалық, ғылыми, мәдени прогресі, ең алдымен, қоғам мүшелерінің адал, тәртіпті, сапалы, өнімді еңбегіне байланысты екені мәлім.

Ата-бабаларымыз қашанда өздерінің білгенінше ұрпақ құлағына ерлік, адамгершілік, еңбекқорлық, достық, жолдастық туралы дастандарды, ертегі-аңыздарды, өлең-жырларды құйып отырады. Біздің жастар халқымыздың тарихын жақсы, жүйелі түрде білуге тиіспіз, өйткені тарих-ең алдымен, өткеннің шежіресі, адамзаттың, ата-бабаның өткен ұзақ жолы. Мұны дұрыс түсінген ата-бабаларымыз жазбаша тарихымыздың жоқ кезінде шежіренің негізінде даланың ауызша тарихын жасап, оны халықтың зердесінде ұқыптылықпен сақтап, атадан балаға мұра ретінде беріп, соған сүйене отырып, оларды батылдық пен тәрбиелеген. Кешегі аталарымыз бен ағаларымыздың жүріп өткен жолдарын тарих жоққа шығармайды. Ұлылыққа тек ұлы адамдар ғана бас иеді. Бәз сол ұлыларға бас иейік!

Еңбегі - шежіре,
Ерлігі –дастан,
Қазағым осы-
Мерейі асқан

Мен-елдің ертеңі болар ұрпақтың бірімін. Болашағыма үлкен сеніммен қараймын. Болашағымның жарқын болуына терең білім, жоғары адамгершілік сезім арқылы жетуді мақсат тұтамын. Аздаған жетістіктерім де бар. Ол сапарда қолыма ұстар жолдама, алға бастап, бағыт –бағдар сілтер «Қазақстан-2030» атты Елбасымыз ұсынған бағдарлама бар. Ата ұрпақтың бұл бағдарламасын жалғастырушы біздер боламыз. Ата-баба ерлігі-халық мұрасы, оның тарихы, оның мақтанышы. Ата-баба жолы-тәуелсіздік

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

жолы,халық перзенттерінің ақ жолы.Қазақстан тәуелсіздігі 23 жыл жасампаздық пен бейбітшілік жолында.Ендеше,сол тұғырымыз теңселмесін,халықтың тілеуімен келген тәуелсіздігіміз баянды болғай!Тілеулі,бірлікке,ынтымақты ел бола білейік!Бұл-мен сияқты мыңдаған қазақ жастарының бүгінгі тілегі.

Кудайбергенова Аида

10-сынып оқушысы

Шығыс Қазақстан облысы

«Зырян қаласының мектеп-лицей» КММ

Жетекші: Кикумова Ардана Зейнулаевна

Ер есімі - ел есінде

Тауларды бомба төңкеріп,
Өмірге оқтар дақ салған,
Жиырмада өлең өртеніп,
Жиырмада шашты ақ шалған

- деген жан-жүректі толғандырған өлең жолдарын оқығанда, жан берісіп, жан алысқан майдан даласы көз алдымызға келеді.

Биыл, 9-мамыр күні еліміз екінші дүниежүзілік соғыстағы Ұлы Жеңістің 70 жылдық мерейтойын атап өтеді. Әрине, бұл бақыт бізге оңайлықпен келе қойған жоқ.

Бұл Жеңіс бұрынғы Кеңес Одағы халықтарының «Барлығы - майдан үшін, барлығы Жеңіс үшін!» деп жанқиярлықпен шайқасқан Ұлы ерлігінің арқасында қамтамасыз етілді. Ұлт пен ұлыстың, үлкен мен кішінің отаншылдық сезімі буырқана оянып, ата-ана мен аға-іні үшін мың қиындық пен мың бір сынға түскен боздақтардың қанымен келген Ұлы Жеңіс еді бұл. Бұл қуанышты көру – біреуге бұйырыпты, біреуге бұйырмапты. Көптеген ардагерлеріміз өмірден озып «о дүниелік» болып кетті. Қазір олардың қатары да сиреп барады. Ақиық ақын- Мұқағали ағамыздың:

Неменеге жетістің бала батыр?
Қариялар азайып бара жатыр.
Бірі мініп келместің кемесіне,
Бірі күтіп, әнеки жағада тұр,

- деген өлең жолдары көңілді еріксіз мұңға бөлеп, терең ойға жетелейді.

Ұлы Отан соғысының сұрапыл жылдарында 11600 жауынгер мен офицерлерге Кеңес Одағының Батыры атағы берілді, солардың 497-сі қазақстандықтар екен. Олардың ішінде Батыр атағын 100 қазақ алыпты. Ең

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

алғаш рет Ұлы Отан соғысының Батыры атағын 1941 жылы 22 шілдеде он тоғызыншы танк дивизиясының командирі, генерал-майор К.А Семенченко алды. Тарихқа алтын әріппен соңғы Кеңес Одағының Батыры болып 1991 жылы 11 желтоқсанда аты аңызға айналған Бауыржан Момышұлының есімі жазылды.

Бүгінгі күн – қой үстіне бозторғай жұмыртқалаған заман - боздақтардың арманы еді. Бізді бұл күнге дейін жеткізген ұмытылмас оқиғалар – ел қорғау соғыстары, халықтың қандай ауыртпалықты да көтере білген, жасымайтын асқақ жігерлі рухы, қайтпас қайсар табандылығы тарих бетінде өшпес өнеге, мәңгі өлмес мұра ретінде сақталуға тиіс. Қазір бәріміздің қамсыз тіршілік етуіміз осы аталарымыздың арқасы деп білеміз. Көпшілігінің жасы жетпесе де майданға сұранып кетулері - бойларындағы қайсарлықтың, халық алдындағы борыштарын сезінгендіктің дәлелі еді. Олар майдан даласында теңдесі жоқ ерлік көрсетіп, кейбірі жат жерде мәңгілікке тыным тапты. Ұрыс даласынан келген үшбу хаттар- бір-бір тағдыр, бір-бір тарих.

9-мамыр- менің отбасым үшін де орны ерекше мереке. Мен өмір бойы ерлігі мен адал еңбегінің арқасында ұрпаққа өнеге болған атам, соғыс және еңбек ардагері- Каинбаев Мұтат жайында баяндағым келеді. Ес білген кезімнен бастап мен қайсар рухты атамды өнеге тұтып өстім. 1924 жылы дүниеге келген атам - Катон-Қарағай ауданы, Ақсу ауылының тумасы. Сталинград шайқасына жіберілген атам Отан үшін жан аямай күреседі. Қырғын соғыстың бел ортасында жүрген атамнан келген хаттардан оның бойындағы қайсарлықты, халық алдындағы борышын сезінгендікті ұғуға болады. Сталинградтан Стасбургке дейін жетіп, осы жерде өкпесінен қатты жараланып, туған ауылына оралады. Өмірінің соңына дейін еңбектен қол үзбей, ерлік пен еңбектің тамаша үлгісін көрсетіп, 1996 жылы өмірден өтті. Мен үшін атам- адалдықтың, ерліктің белгісі.

Біз, бала кезімізден барлық халықтардың батырлар жырынан тек бірлік, ынтымағы жарасқан ел жауға қарсы тұра алады деген үлкен түйінді бойымызға сіңіріп өстік. Батырлар жырындағы батырлар бейнесі – халықтың алып қуатының, қажымас қайратының, сарқылмас күшінің көрінісі.

«Алпамыс батыр» жырындағы:

«Ақ сұңқар ұшар жем үшін,
Туады ерлер ел үшін.
Тоқтай алмай барамын,
Ағайын туған ел үшін,

- деген жолдар осының нақты дәлелі.

Шығыс қыздарынан тұңғыш рет Батыр атағын алған, аты аңызға айналған Әлия мен Мәншүктің ерлігіне бас имейтін жан жоқ деп ойлаймын. Ұлы Отан соғысына Шығыс Қазақстаннан 100 мыңнан аса адам қатысты.

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Ұлы Отан соғысының қаһарман жылдары алыстап барады. Соғыс жылдары дегенге өте көп нәрсе сияды: сұрапыл соғыс сындары, қуаныш пен бақыт, өкініш пен үміт, моншақтай болып төгілген көздің жасы, майдан даласындағы ерлік, қайсарлық, қарапайым еңбек адамдарының ерен еңбектері.

Қазақта «бақыт» деген ұғым бар. Бақыттың кіндігі – Отан. Ақ ниетті, ұлы Достықты бәрінен де биік ұстайтын халықтың жүрегінде бір ғана Отаны бар.

Жер бетінде қанша адам болса, сонша адамның туған жері бар. Әркім өзінің туған жерін сүйеді. Менің кіші Отаным – кенді Алтайдағы Зырян қаласы. Соғыстың жеңіспен аяқталуына Зыряндықтардың да қосқан үлесі шексіз. Дұшпанға қарсы атылған он октың біреуі - Зырянның қорғасыны мен темірінен жасалған десек артық айтпаған болармыз. Мен, осы тәуелсіздік пен егемендіктің, тыныштық пен бейбітшіліктің арқасында Қазақстан атты ортақ үйімізде, Зырян атты шағын кеншілер қаласында «Мектеп-Лицейдің» 10 «б» сыныбында алаңсыз білім алып жатырмын.

Біздің туымыз - тәуелсіздік, тілегіміз - бейбітшілік, тыныштық.

Қанша уақыт өтсе де кеңес халқының қайсар ерлігі мен батырлығы, адамдардың ержүректігі келер ұрпақтың жанында, жүрегінде мәңгі сақталады. Жаужүрек батырларға тағзым ретінде қала мен аудандардағы елді мекендердің көшелері, мектептері және басқа да орындар олардың есімімен аталады. Еліміздің дара да дана Президенті Н.Ә.Назарбаев барлық көзі тірі ардагерлерге Ұлы Жеңістің 70-жылдық мерекесімен құттықтап хат жолдады. Отаны үшін күресіп, жанын аямаған ардагерлерге қандай құрмет көрсетілсе де, лайық деп ойлаймыз.

Шыңғыс хан заманасында айтады екен: «Құлаш бойым құласа да, тіккен туым құламасын», - деп, міне, ендігі тілек - осы!

Ұлан байтақ Республиканың көк аспанымен астасқан көк туымыздың тұғыры берік болып, әрдайым биіктен желбірей берсін!

Мен өз шығармамды Елбасымыздың: «... Отанына, халқына, туған жеріне деген сүйіспеншілігі болмаса, қазақстандық патриотизмді шын жүрегімен сезінбесе, онда темір қарудың ешқандай қауқары жоқ» деген сөзімен аяқтағым келеді.

Қабдылова Ақбота

3 -сынып оқушысы

«Верх-Березовка бастауыш мектебі-балабақша кешені» КММ

Тарих кеші үнемі жаңаланып отырады. Десе де ұмытылмайтын, ескірмейтін, тарихи оқиғалар болады. Соның бірі әлемді дүр сілкіндірген екінші дүниежүзілік соғыстың қасіреті мен Ұлы Жеңістің қасиеті батыр

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

ағаларымыз бен апаларымыздың ерлігін ешкім де ешқашан ұмытпақ емес деп айта аламын. Әлемді дүр сілкіндірген оқиға 1941 жылы маусымның 22-де болған еді. 1941 жылы 22-маусымда таң шапағы жаңа ғана арайланып келе жатқан кезде елімізге қауіп төнді. Халқымыз адам айтқысыз қиын-қыстау кезеңге душар болды. Фашистік Германия елімізге опасыздықпен басып кірді. Ат ауыздығымен су ішкен, ер етегімен су кешкен сұрапыл соғыста ерлермен бірге қолдарына қару алып, Отанын қорғауға біздің батыр апаларымыз Шығыс жұлдыздары Әлия Молдағұлова мен Мәншүк Мәметова ерлік көрсетіп, батырлықпен қаза тапты.

Ұлы Отан соғысына қатысқандар Қасым Қайсенов, Талғат Бигелдинов, Нұркен Әбдіров, Мәлік Ғабдуллин, Мәншүк Мәметова, Әлия Молдағұлова, Бауыржан Момышұлы, Төлеген Тоқтаров, Рақымжан Қошқарбаев сияқты ағаларымыз бен апаларымыз аты аңызға айналып, тарих бетінде «Батыр» деп жазылды.

Жеңіс жеңілдікпен келген жоқ. 50 млн адамның өмірін жалмады. Бірақ, сол кездегі Кеңес елінің бірлігі мен достығының арқасында 1945 жылы 9-мамырда бұл оқиға Ұлы Жеңіспен аяқталды. Міне, содан бері 70 жыл мерзім уақыт өтті. Биыл Ұлы Жеңістің 70 жылдығы. Осы қан майданда мерт болған ерлердің рухына, бүгін арамызда асқар таудай болып жүрген аталарымызға басымызды иіп тағзым ету артық етпейді. Олардың ерлік істерін ешкім де, ешқашан да ұмытпауға тиіс деп ойлаймын.

Қабимулла Диляра

9 класс, "Б. Майлин атындағы орта мектеп-бақша" КММ
ШҚО, Үржар ауданы, Қабанбай
ауылы
Жетекші: Абишева Бахыт
Абдурахитқызы

Сүйінші, халқым, Сүйінші!
Сүйіншіге сүйінші!
Шаттан, ата-анамыз,
Шаттан, ата-бабамыз,
Кек қайтарып фашистен,
Соғыс бітті жеңіспен,
Жендік жауды күресте
Жасалсын той-мереке.
Т. Жароков

Ұлы жеңіс құтты болсын, ардақты халқым менің!

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Ешкім де, ешнәрсе де ұмытылмақ емес! Соғыс – күйретуші күш! Дәл солай! Барды жоқ ететін, тауды жер ететін. Жер бетіндегі тіршілік атаулының бәрін жалмап жұтатын тажал. Сол қанды кезеңді еске түсіріп, елестететін газет-журнал материалдары немесе радио, телехабарлар, кинолар аталар ерлігін мақтаныш тұта бізге жеткізді. Иә, содан бері жарты ғасырдан астам уақыт өтсе де, ешнәрсе де ұмытылған жоқ. Ұлы Отан соғысы... Бұл сол кездегі кеңес халқының ержүректілігі мен төзімділіктерін паш ететін, тарихта мәңгі қалатын күн. Бұл күнді соғыстың алғы шептерінде қайсарлықпен шайқас жүргізіп, ерліктің сан үлгісін көрсеткен ардагерлер тойлайды. Қариялар азайып бара жатқанын әсіресе олардың ортасында Ұлы Отан соғысынан аман оралған ақсақалдарымыздың қарасы жыл санап азайып барады емес пе?! Солардың жанымен, қанымен, терімен, көз жасымен, күшімен, ісімен, ерлігімен, атаның туын жықпай, ананың намысы үшін туған жердің топырағын жауға таптатпай, еңіреп жүріп жауды жеңіп, тауын шағып, туын жағап, жеңістің таңбасын басқан күн – Жеңіс күні. Бұл күннің толғағы ашшы болса да, туғаны бар халқы үшін қуаныш болған күн. Сондықтан да бұл Ұлы мереке. Оққа ұшқан қарулас жолдастарының аманатын арқалап, аман оралған ардагер аталарымыздың өздері қорғап, қорған қамқор болып оралған арттағы қалың елдің қамығып жеткен Жеңіс күнін, біз ұмытсақ та тарих ұмытпайды. Ол - өмір заңы.

Міне, Ұлы Отан соғысының жеңіспен аяқталғанына да 70 жыл өтті. Бұл сол кездегі кеңес халқының ержүректілігі мен төзімділіктерін паш ететін, тарихта мәңгілік қалатын күн. Бұл күнді соғыстың алғы шептерінде қайсарлықпен шайқас жүргізіп, ерліктің сан үлгісін көрсеткен ардагерлер тойлайды. Бұл мейрамды өздерінің тылдағы қажырлы еңбегімен жеңісті шыңдаған, станоктың қасынан, егін даласында, күні-түні мал бағып, тынымсыз жұмыс істеген жұмысшылар, ауыл адамдары тойлайды. Бұл мейрамды біздің аяулы да даңқты әйелдеріміз - өздерінің әкелерін, ерлерін, ұлдарын және сүйіктілерін көзінен жасы сорғалай жүріп төзімділікпен күткен, олардың орнын жоқтатпаған аналар мен жұбайлар, қалыңдықтар мен қыздар тойлайды. Бұл мейрамды өздерінің әкелері мен ағалары қанын төгіп, жанын қиып бақытты өмірін қамтамасыз еткен Ұлы жеңістің құрдастары тойлайды. Ұлы Жеңіс күні елі мен жері үшін жанын пида еткен, туған-туысқандарына, жақын-жарандарына, туған жеріне, ауылына оралмай қалған қаһарман ерлерді бүкіл ел болып еске түсіреді. Бұл мейрамды бұрынғы Кеңес одағына кірген 15 одақтас республика халқымен бірге, кеңес халқы неміс басқыншыларынан азат еткен Еуропа елдерінің Варшава мен Прага, Будапешт пен Бухарестің, София мен Белградтың, Париж бен Венаның, жер шарының басқа да көптеген қалаларының тұрғындары тойлайды. Ұлы Отан соғысы халқымызға төнген ең ауыр күндер болды. Төрт жыл, 1418 күн мен түн бойы өз жері мен отаны үшін, келешек ұрпақ үшін жан қилы соғыс жүріп жатты. Бір күшке жиналған орыс пен тәжік, грузин мен белорус, қазақ пен украин қарсы алдындағы жауға алмас қамал болып жұмылды... Сол кездегі Кеңес Одағының басқа халқымен бірге

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

жауды талқандап, жеңіске жету ісіне қазақ халқы да өзінің лайықты үлесін қосты.

Қазақстандық жауынгерлер Брест қамалынан бастап Берлинге дейін барды. Олар Сталинград түбіндегі жертөлелерде, Днепр өткелінде, Москва мен Ленинград үшін болған ұрыстарда батыр ерліктер көрсетті. Украинаны, Кавказды, Белоруссияны, Қырымды, Прибалтиканы азат етті. Польша, Румыния, Венгрия, Чехословакия, Болгария, Германия жерлеріндегі майдан жолдарында жеңіс туын көтеріп өтті. Ұлы Отан соғысы жылдарында біздің қандастарымыз қатыспаған бірде-бір үлкен шайқас болмады. Қазақ ел басына күн туғанда жалғыз жанын қу шүберекке түйген жауынгер халық болған. Ұлан байтақ даласының бір тұтам жері үшін қорқу деген сезімді жүрегінен жұлып алып тастаған. Тіпті арыға бармай-ақ кешегі Ұлы Отан соғысының әлі сарғайып үлгермеген қатпарлы парақтарына үңіліп қарасақ қазақтардың қанды қырғында қаймықпай соғысқанына анық көзіміз жетеді. Оған мысал айқас алаңдарында өшпес ерлік жасаған жүз қазақтың (ең соңғысын арада 60 жыл өткен соң Бауыржан Момышұлы алды) Кеңестер Одағының батыры атағын алғанын айтсақ та жетеді. Бұны сол кездегі 2,5-3 млн. қазаққа шаққанда басқа халықтардың алдына шығып кетеді екен. Ердің ері шыдайтын жаңбырша жауған оқ пен қарша бораған бомбаның арасында олардың нәзік жүректері тасқа айналып, гүл ғұмырлары ажалдың қанды тырнағына ілікті. Сол бір сұрапыл жылдары қазақ халқы өзінің Отанына, жеріне деген патриоттық сезімін, ұлттық мақтанышын дәлелдеді. 500 ден аса жерлестеріміз, оның ішінде 96 қазақ Кеңес Одағының Батыры атағын алды. Жауға қарсы шайқастар алдыңғы шептегі ұрыстарда ғана емес, алыстағы ауыл мен кең байтақ далада да жүріп жатты. Сол жылдары Қазақстан миллиондаған босқындарды өз бауырына аналық мейірімімен тартушы, эвакуацияланған завод пен фабрикаларға, майданға керекті оқ -дәрі мен азық-түлік жеткізуші үлкен арсеналға айналды.

Шығанақ Берсиев сияқты еңбек ерлерімен қатар иықтарына үлкен ауыртпалық түскен еңбек даласында миллиондап жұмыс істеген әйелдерсіз, жасөспірімдер мен қарттарсыз Жеңіс күнін көзге елестету мүмкін бе еді. Ешқашанда жауынгер ерлігі мен жеңісті еңбегімен соққан еңбекшінің ерен ерліктері ұмытылмайды. Бүгінде біздің азаматтық міндетіміз – болашақ ұрпақты Отанын сүюге, елінің, жерінің адал патриоттары, достық пен бірлік туралы түсінік беру арқылы отансүйгіштікке тәрбиелеу. Соғыс – адам баласы үшін ең үрейлі, ең қорқынышты сөз. Өйткені, соғыс атаулы адамзатты қырып-жоюға бағышталған. Адам адам болғалы осылай. Талай рет үстемдік, байлық үшін адам қаны суша аққан. Арыға бармай-ақ, 50 миллионнан астам өмірді жалмаған соңғы соғысты алайық. Кімге қажет болып, не мақсатты көздеп еді сол соғыс? Әдетте, соғысты әділетсіздік, жауыздық, қанішерлік бастайды ғой. Ол сонысымен лағынетті. Қарапайым халыққа қасірет туғызған, қарғыс арқалаған соғыс ешқашан жеңбек емес. Таң алдында, тәтті ұйқыда

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

жатқан Отанымыздың шекарасынан ұрланып өткен жау оғымен адам баласының тарихында болмаған бір ғаламат соғыс басталды. Сол күні жау тәтті ұйқыңды ғана бұзған жоқ. Зұлым жау бейбіт өмірге бүлік әкелді. Қыз жігітімен, ана баласымен қоштасты. Қырда қойшы қойын тастады, қолындағы таяғын винтовкаға айырбастады. Ойда диханшы трактордан түсіп, танкіге отырды. Ол кезде бүкіл ел солдат болды. Сол жылдардың бозбала, бойжеткендері ақын болуды, инженер болуды, оқымысты болуды армандаған еді.. Ұлы Отан соғысы тарихының беттерін парақтаған адам жеңіс сағатын соқтыруға Қазақстанның қосқан үлесі телегей-теңіз екенін байқар еді. Осы бір аяқ астынан басталған әділетсіз арпалысқа Қазақстаннан 2 миллионға жуық түрлі ұлт өкілдері әскер қатарына шақырылды. Майдан даласынан 394 мың қазақ боздақтары қайтпай қалды. Бұл соғыс қайғы-қасірет әкелмеген бірде-бір отбасы болмады... Бірінің әкесі, бірінің ағасы қаза тапты. Қаншама жас боздақтардың қыршын жасы қиылды... Ішінде ақын да, әншісі де бар еді. Қауызын ашпай көктей қырқылған сол жастардың ішінде, әттең дариға-ай, қанша Абай, қанша Шоқан кетті екен...Фашистік Германия тізе бүкті... Бірақ сол сұм соғыс өзімен бірге 10 миллионнан астам немістің өмірін алып кетті. Оны жеңген Кеңестер Одағы 27 миллион адамның өмірін берді. Талай ғасырлар бойы жасалған материалдық және мәдени қазынаны құртты. Міне, соғыстың әкелген қасіреті. Сондықтан адамзатқа әрқашан соғысты тоқтататын жеңіс керек. Осыдан 70 жыл бұрынғы Жеңіс сонысымен қымбат. 1418 күн мен түн толарсақтан қан кешіп, кейінгі ұрпаққа тыныштық әкелгені үшін қасиетті. Әрине, жеңіс өздігінен келген жоқ. Оны елі, жері үшін отқа түскен ерлер ерлігі жеткізді. Қазақстаннан 1941-1945 жылдардағы қанды қырғынға 1,3 миллион ұл мен қыз аттаныпты. Бәрі де жанқиярлықпен соғысты. 500-ден астамы елге Батыр атанып, аңызға айнала оралды. Содан бері зымырап 70 жыл өте шықты. Бауыржан Момышұлы есімі, ерлігі жадымызда мәңгі қалып, өнегесі болашаққа күш, қайрат, рух береді. "Ер есімі – ел есінде", - демекші, бізге жарқын болашақ, бақытты ғұмыр сыйлаған аталар, апалар ерлігі ешқашан ұмытылмайды. Солардың қасиетті рухы бүгінгі бейбіт тірлігімізге нұрындай мәңгі шуағын шашпақ.

Қабылқанова Анара

8 сынып, Көпбейінді №3 мектеп-гимназиясы Өскемен қаласы

Жетекші: Ибатаева Индира Айтахметқызы

Қандай ыстық бұл сезім – туған жерге деген сүйіспеншілік. Еркін көсілген байтақ өлке – менің елім күн келбетті, нұр сәулетті Қазақстан!

Жасыл шүйгін, кең жайлау, асау өзен, асқар тау, кербез орман, көркем бел, лебі жусан, ерке жел, жанға сая панамыз – Қазақстан көркем ел!

Жанға сая беретін, өміріне қуат, жанына нәр беретін туған жерден артық жер болмас. Бұл сенің алғаш өмірге келіп, дүниені көрген, өсіп- жетіліп,

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

қуанышқа бөленген, бүкіл өміріннің бастауын алған жер. Оның кең байтақ даласы, хош иісті гүлдері, сыңғырлап аққан өзені, бүкіл табиғаты ешбір жермен теңелмес. Мен қазақ болғанымға және де осы кең байтақ жерімде туғанымға өте қуаныштымын. Мұнда бәрі бір отбасындай, бір туыскандай бір – біріне қарасқан. Еліміз бүгін, міне, достықтың туын тіккен жер. Еліміздің аз уақытта өркендеп, өркениетті елдермен терезесі тең болуына сүбелі үлес қосқан еліміздің тұңғыш Президенті Н.Ә.Назарбаев.

Елбасымыз еліміздің егемендігін тұңғыш жариялап қана қоймай, елдік пен даналықты әлемдік саясатпен ұштастыра білген айтулы тұлға, сондай-ақ елдің ел болып өркен жаюына, өркениетті мемлекет дәрежесінде танылуына білімі мен билігін, ойы мен парасатын, күш – қуаты мен жігерін жұмсап отырған қайраткер. Ол – мемлекет басшысы ретінде елдің ішкі және сыртқы саясатының бағыттарын кемеңгерлікпен айқындап, ел ішінде жаңа халықаралық қатынастарда Қазақстанның атынан өкілдік жүргізу құқығын ҚР Конституциясына сай жүзеге асырып келеді. Н.Назарбаевтың алдына қойған ең басты мақсаты да адам мен азамат құқықтары мен бостандықтарының Конституцияға сәйкес іске асуы, халықтың әлеуметтік жағдайын жақсарту, ел бірлігін сақтау. Мемлекеттің экономикасын және саяси жүйесін дамыту, халықтар достығын нығайту, елімізді өркениетті елдер қатарына қосу екені баршаға аян. Мемлекетіміздің атынан өкілдік етіп келе жатқан ең жоғары лауазымды тұлға Президент Н.Ә.Назарбаев еліміздің абыройы мен атағын асқақтатып, Отанымыздың беделін биікке көтеріп келе жатыр. Елбасының беделі елдің берекесі, барды бағалай білу елдің әрбір азаматының қасиетті борышы.

Менің байтақ мекенім еңбекпенен ерлікке, байлықпенен ырысқа, әсем ән мен күйге толы, жырға толы, сырға толы. Әрбір адам үшін туған жерден ыстық, қадірлі, қымбат ештеңе жоқ. Болуы да мүмкін емес!

Жер – ана бізге бәрін береді, оның жомарттығында шек жоқ. Тек қана оның бәрін дұрыс пайдалана білу қажет. Қазіргі кезде бүкіл дүние біздің Қазақстанды біледі. Қазақ халқы – ержүрек, достыққа адал, сондықтан ол бүгінде дүние жүзінің көптеген елдерімен достық байланыс орнатқан, бүкіл әлем танылған елге айналды. Қаншама ақын - жазушылар біздің жеріміздің көркемдігіне таң қалып керемет өлең, жырлар жазған. Қанша адамдар осы жерден кетіп, туған жерін қимай қайта оралып жатты. Бәріміздің жүрегіміз «Туған жерім, туған өлкем» деп соғады және әрқайсысымыз елімізге пайда тигізе отырып, Абай атамыз айтқандай «Дүниенің бір кірпіші» болғымыз келеді. Бұл сөздердің жаны бар. Шынында да, біз бұл өмірде өз орнымызды тауып, адал еңбек етіп, халыққа пайдамыз тисін. Сонда халық сені сүйеді, мұратына жетерсің, олардың батасын алып алдында болатын қиыншылықтан сүрінбей өтерсің. Туған жерін сүйетін адам – ешқашан жолынан адаспас. Оның қалауы болса елі үшін, жері үшін өткелсіз судан өтіп, асусыз шыңға жетіп, аспаннан ай мен күнді алып беруге, керегі болса жанын да беруге

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

дайын. Мұндай елжандылық сезім бізге бұрынғы ата – бабаларымыздан, ақын – жазушы, батырларымыздан, дәл өзіме келсем: ең алғаш мектеп табалдырығын аттағаннан- ақ ұстаздарым берген өнегелі тәрбиесінен келген. Осы сезім бәрімізді біріктіріп, жеңе алмас күш болуға көмектеседі. Туған жерімнің топырағы да ыстық, өзге елде тұру дегенді елестете де алмаймын.

Мен, туған жерімді, туған өлкемді және халқымды өте жақсы көремін.. Және, бәрінің де осындай болуын қалаймын. Туған жеріме деген ыстық лебізімді және мақтанашымды «Киелі мекен Қазақстан!» атты өлең жолдарымен жеткізгім келеді:

Киелі мекен Қазақстан!
Алып мекен ұшса қанат талатын,
Мөлдір суын ішсең шөлің қанатын,
Асау тұлпар төсінде еркін шабатын,
Киелі мекен Қазақстан!
Ешбір шыңдар жетпейді тауларына
Жемістері самсаған бауларында
Қазба-байлық толып, жатқан аумағында,
Киелі мекен Қазақстан!
Жылтыраған аспан түстес сулары
Айдындағы жүзген әсем қулары
Шетсіз-шексіз қарағайлы нулары
Киелі мекен Қазақстан!
Аспананда қалықтаған қыраны,
Бірлік пенен бейбітшілік ұраны
Шарықтаған кең далада жыр-әні.
Киелі мекен Қазақстан!
Бабалардың арманынан жаралған,
Тарихтардан үлгі-өнеге тараған,
Болашаққа нық сеніммен қараған,
Киелі мекен Қазақстан!
Аңқыған түрлі гүлдер белдерінде,
Шулаған үйрек-қазы көлдерінде,
Желбіреген тек биікте байрағы,
Бұзылмаған ұлтаралық қаймағы
Киелі мекен Қазақстан!

Міне, «Өз елімнің азаматы боламын!» атты шығармамда келтірер ой – түйінім осы. Әрине, туған жеріме деген сезімімді ақ парақтар бетіне сыйғыза алмаспын. Ол- менің мәңгілік жүрегімнен шексіз орын алып жатыр.

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Қадырбеков Мейрамбек

8-сынып оқушысы Теректі

аудандық

лингвистикалық

гимназиясы

Жетекшісі: Хасанова Алия

Салимовна

Мен соғысты көрген жоқпын.

Ия, ақын жырлағандай мен де соғысты көрген жоқпын... Қалай соғысатынын да білмеймін... Аққан қан мен мылтық даусы, үзілген үміттер, жетімдік пен жесірліктің ащы дәмі... Мұның бәрі менің бала жүрегіме ауыр әсер ететін сияқты. Менің әкем де соғысты көрмеген. Атам болса, соғыс кезінде әлі бала болыпты. Жетімдіктің тақсиретін сол тартқан, соғыстың дәмін сол татқан. Яғни, бұл - менің тарихым. Сол жылдарды есіне алғанда атамның жүрегі әлі де сыздайды, көңілі түседі. Кейде бала болып ойнап та кетеді. Осы ісіне мен ашуланатынымын, құрдастарымның арасында ақсақалды атамның ойнап жүргенін ар санайтынмын. Кейін атамның соғыс жылдары қандай қиындықтар көргенін естігенде еріксіз көзіме жас келді. Ол, тіпті, бала болып ойнамапты да. Сондықтан бізбен ойнап кетеді. Балалықтан бір нәрсе жетіспейді, ол - бала ойыны. Мұны мен есейе келе түсіндім. Менің атам әдеби кітаптарды көп оқиды. Әсіресе, соғыс жылдары жазылған шығармаларды. Өрқайсысын оқыған кезде, ақ сақалы жасқа шыланады. Мұның себебін де білдім. Өзім де кітапқа құмар болып өсіп келемін.

«Майданның алғы шебі... Қан иісі... Анталаған жау... Өмір мен өлім бәйгеге түскен шақ... Жансыз денелер... Соғыс даласының әлі де қызуы басылмаған, бусанып тұр. Төгілген ыстық қан бу болып көкке ұшқандай, кейде ауадан жылымшы қан иісі де келіп кетеді. Окоп сыртында да сірескен өліктер жатыр. Жаңа ғана бірге қимылдап, бірге тыныстап жүрген жолдастар мәңгі қоштасты». Бұл көріністі мен Тахауи Ахтановтың «Қаһарлы күндер» романы арқылы елестеттім. Осындай қанды жерде менің бабам, атамның әкесі, жанын аямай Отанын қорғады, қанын төкті. Өз ұрпағына – атама, әкеме, маған – ерліктің өшпес үлгісін көрсетті. Жау оғы оны жеті жерден паршалап, екі аяғынан айырылды. Көп қиындық көрсе де, ел намысын сақтап қалды. Бізге жеңіс сыйлады.

Атам мүгедек әкесін көргенде... Шошу... Қорқыныш... Қуаныш... Бәрі бір жерге тоғысты. Әкесінен тірідей төрт жыл бойы айырылғаны үшін тағдырға налыды, сұм соғысты кінәлады. Өттең, адал жандарды жалмаған соғыс болмаса! Талай үйден тәтті күлкілер естілер еді, ұрпақтар жалғасын, армандар жалғасын табар еді, әжелеріміз көз жасын сары судай ағызбас еді, аталарымыз жетім өспес еді, жүректерде мұң болмас еді. Бәлкім, қазақ саны

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

қазіргіден де көп болар ма еді. Әттең! Қанағатсыз бір адам үшін бар адамның опат болуы әділетсіздік емес пе?! Бұл менің бала жүрегімнен туған ой ғана. Мұның артында қанша көз жасы, аққан қан жатыр, махаббат мен мейірімділік жатыр. Бабам мен атам – менің мақтанышым! Бабам азаттық жолда аяғын берді, атам қиындыққа төзе білді. Мен – олардың ұрпағымын, батырдың ұрпағымын! Мен соғысты көргенім жоқ, бірақ жүрегіммен сеземін.

«Жеңіс күні... Шат-шадыман күлкі... Жайдары жүздер... Үлкен қуаныш... Бөрікін аспанға атқан адамдар... Біреудің ауылдасы, біреудің жақын бауыры майданнан тірі оралды. Қандай қуаныш! Ән салып, би билеген халық...» Мұндай көріністі мен «Балалық шағымның аспаны» фильмі арқылы елестетіп отырмын. Әрине, осы мереке біз үшін ерекше, Ұлы жеңістің келген күні. Бұл күн тарих бетінен өшпек емес. Бұл күні атам бір жылайды, бір қуанады. Бабамның рухына сыйынып, алғысын білдіреді. Мүмкін, осы күні атамның көзіне бала күндері бір елес беріп өтетін шығар. Кім білсін?! Бүгінгі күннің тәуелсіз болуына аз да болса бабамның, өзінің үлесін қосқанына қуанатын да шығар. Кім білсін?! Ал мен болсам бабамның соғыста ерлік көрсетуі осы күнгі біз көріп отырған тәуелсіздікке қосқан үлесі деп білемін. Мен осыны мақтан етемін.

Біз тәуелсіз елдің ұрпақтарымыз, өйткені тәуелсіздігіміз аяғынан нық тұрған кезінде туылдық. Біз ел тыныштығын бұзған мылтық дауысын естімей өсіп келеміз. Соғыс туралы тек кітаптан оқып, кинодан ғана көріп өстік. Сол үшін аталарымызға, бабаларымызға алғысымыз шексіз. Өкінішке орай, бүгінгі бейбіт күнде жер бетінің кей елдерінде, яғни, Ирак, Украина секілді мемлекеттерде соғыс оты өршіп, адамдар қырылып, зардап шегуде. Онда да біз секілді жас балалар өсіп келеді емес пе? Олардың тағдыры осыдан жетпіс жыл бұрынғы соғыстың, яки, біздің аталарымыздың балалық шақтары ұрланған тағдыры қайталанбау керек деп ойлаймын. Себебі, соғыстың аты - қай кезде де соғыс. Бейбіт өмір сүру қай баланың да арманы. Үлкендердің осы арманды орындап, балалардың тыныш ұйқысын бұзбауы керек деймін.

Алдағы жыл - соғыс өртінің өшкеніне жетпіс жыл. Тыныштық орнағанына жетпіс жыл. Бұл – бір адам жасы. Осы тыныштық жүздеген адамдардың жасындай жалғаса береді деп нық сеніммен айта аламын. Өйткені ел тыныштығын ойлайтын ағаларымыздың барлығына шүкіршілік етеміз.

Қажиева Сәуле

10 – сынып оқушысы, Дарынды балаларға
арналған облыстық

мамандандырылған мектеп-лицей-

интернаты

Шығыс Қазақстан облысы

Өскемен қаласы

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Жетекші: Алимғазина Алмагул Токеновна

Соғыс жаңғырығы жылдан - жылға алыстап барады... Ол туралы үлкендерден, көнекөз қариялардан естіп жүреміз. Кинолардан, деректі фильмдерден көреміз. Әйтсе де өткенге көз жүгіртпей, болашаққа бағдар жасау мүмкін емес. XX ғасырдың орта кезінде болған алапат соғыс Екінші дүниежүзілік соғыс болса, соның бір бөлшегі Кеңес Одағының тарихындағы Ұлы Отан соғысы болды. Бұл соғыс кезінде әрбір бесінші қазақстандық майданға аттанып, Отан- анасын қорғауға атсалысты. Қаншама қазақстандықтар ұрыс даласында мерт болды. Жеңіс бізге миллиондаған адамдардың төгілген қанымен келді. Соғыс салған қасірет әрбір жанұяның тарихында із қалдырып кетті. Ұлы Отан соғысы тарихы туралы қаншама шығарма жазылып, қаншама кино түсіріліп жатса да, оның тарихына еш уақытта нүкте қою мүмкін емес. Ерлікпен шайқасып лайықты бағасын алғандар да бар. Кезінде аты аталмай қалса да қазір санамызға қайта оралып, жатқан тұлғалар аз емес. Отан соғысының ізінде әлі де ашылмай жатқан ақиқаттар, еленбей қалған ерліктер, елеусіз жатқан ерлер қаншама?... Оны ашып анықтау, белгісіз болып жатқан тағдырларды тауып елге танытып, лайықты атаққа ие болғызу, оларға қамқорлық жасау - бүгінгі ұрпақ, біздің, қасиетті парызымыз..

Жеңіс күнін бүкіл халық тойлайды. Ардагерлерді құрметтеу- біздің міндетіміз. Жеңіс үшін аштыққа да, ауыр жұмыстарға да, тіпті өлімге де қарсы тұра білді. Қаншама азапты күндерді басынан кешіріп, бүгінгі көк аспанында ақ көгершіні қалықтаған бейбіт күнді сыйлады. Сол үшін ардагерлерімізді сыйлап, атын өшірмеуіміз керек. Олар әкелген тыныш өмірдің тұнығын лайламауымыз керек. Қазақстандықтардың майдан даласындағы ерліктері мен табандылықтары ешқашан ұмытылмайды. Себебі біз бұл еңбектерін ұмытпай, болашақ ұрпаққа жеткізу парызымыз.

Қыстың қақаған аязында да артқа шегінбеген ерлерді ұмыту мүмкін емес. Ақын- жыршыларымызда осындай күндері батыр ерлерімізге өздерінің қайратты сөздерімен демеу болды. Олардың бірі Қасым Аманжоловтың мынандай сөздері:

Соғыстың, қыстың ызғары
Бойымнан кетпей, боп сырқат,
Емендей жалғыз құздағы
Айналаға болдым жат.
Қайсарлықпен сыр бермей,
Отырмын қарап биікке:
Ұшқан құсқа тау көлбей,
Қиялда жортқан киікке...

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Соғысты бірінші болып қарсы алғандардың қатарына Кеңес Одағының батыс шебін күзеткен ондаған мың қазақстандық шекарашылар болды. Соғыс кенеттен басталғанымен Қазақстан, бүкіл Кеңес одағы сияқты, алғашқы күннен бастап жұдырықтай жұмылды. Республиканың түкпір-түкпірінен әскери комиссариатқа еріктілер ағылды. Кеше ғана мектеп партасында отырған бозбалалар мен бойжеткендер де, қала мен ауыл тұрғындары да соғысқа сұранды. Біздің жерлестеріміз майдан даласында ерлікпен шайқасқан. Кеңіс Одағы батырларының қатарында қазақтың екі қызы-мерген Әлия Молдағұлова мен пулеметші Мәншүк Мәметова бар. Рейхстагқа жеңіс туын тіккендердің бірі - қазақ жігіті Рақымжан Қошқарбаев. Жаудың тылында партизандардың қатарында да қазақстандықтар да шайқасқан. Солардың бірі - Қасым Қайсенов. Ал танымал қолбасшы, әскери жазушы-Бауыржан Момышұлының ерлігін білмейтін қазақ жоқ шығар. Соғыс тек майдан даласында ғана емес, тылда да жүріп жатты.

Жеңіске Қазақстанның ауыл шаруашылығы да өз үлесін қосты. Ұлы Отан соғысы төрт жылға созылды. Майдан даласында 600 мыңнан астам қазақстандық қаза тапты. Соғысқа қаза тапқандардың саны туралы мәлімет бүкіл әлемді дүр сілкіндірді. Жекелеген мәліметтер бойынша адамзат тарихындағы ең зұлмат соғыс 20 миллионнан астам Кеңес азаматтарының өмірін қиды. Бүгінде Қазақстанда, барлық қалаларда, ауылдарда Даңқ манументтері қойылып, Ұлы Отан соғысының жауынгерлерін еске алып, ескерткіштеріне гүл қойып, ардақтауда.

Міне, Ұлы Отан соғысының жеңіспен аяқталғанына 70 жыл болады. Бұл кеңес халқының ержүректілігі мен төзімділіктерімен паш ететін, тарихта мәңгілік қалатын күн. Бұл күнді соғыстың алғы шептерінде қайсарлықпен шайқас жүргізіп, ерліктің сан үлгісін көрсеткен ардагерлер тойлайды. Бұл мейрамды өздерінің тылдағы қажырлы еңбегімен жеңісті шыңдаған, станоктың қасынан егін даласында күні-түні мал бағып, тынымсыз жұмыс істеген жұмысшылар, ауыл адамдары тойлайды. Бұл мейрамды өздерінің әкелері мен ағалары қанын төгіп, жанын қиып, бақытты өмірімен қоштасқан Ұлы жеңістің құрдастары тойлайды. Ұлы Отан соғысы халқымызға төнген ең ауыр күндер болды. Төрт жыл, 1418 күн мен түн бойы өз жері мен Отаны үшін, келешек ұрпақ үшін жан қилы соғыс жүріп жатты. Ұлы Отан соғысы жылдарында біздің қандастарымыз қатыспаған бірде-бір үлкен шайқас болмады. Қазақ- ел басына күн туғанда жалғыз жанын қу шүберекке түйген жауынгер халық. Ұлан байтақ даласының бір тұтам жері үшін, қорқу деген сезімді жүрегінен алып тастаған ержүрек халық.

Ұлы Отан Соғысы Кеңес Одағы тұсындағы талай ақын-жыршылар шығармашылығына арқау болды. Мұның ішінде ел мен жерде жүріп, жеңіске тілектес болған қаламгерлер де, аласапыран майданда қан кешіп жүріп Отанын, халқын жырлаған ақындар да болды. Тек теңіздің тамшысындай болған солардың бір парасы:

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Ленинградтық өренім,
Мақтанышым сен едің!
Нева өзенін сүйкімді,
Бұлағымдай көремін.
Жабықпағын Ленинград!
Отан әмір берген шақ.
Жанышталар айдаһар!
Жата алмаймын төсекте,
Жаным қалай жайланар?
Құс ұйқылы көнемін,
Қайтып ұйқы көремін,
Жетсін деймін сендерге,
Жыл құсындай өлеңім,
Қаласында Лениннің,
Сайып қыран өренім...

- деп, Жамбыл атамыз демеу берген ерлерді ұмытпауымыз керек. Ешкім де ештеңе де ешқашан ұмытылмайды.

Қазезова Сабина

«Оралхан Бөкей атындағы Белқарағай орта мектебі» КММ
Катонқарағай ауданы Белқарағай ауылы 5- сынып

Аға буын- ғасырдан жеткен даналық

Біздің ғасырымызға дейін жеткен үлкен жеңіс, ұлы жеңіс, көптен күткен жеңіс бұл- Ұлы Отан соғысынан жеңген жеңісіміз! Бұл Ұлы Жеңіске ештеңе теңеспейтін ғажап күшпен жеттік. Ол күш әрине «бірлік». Қаншама халық бір тудың астына бірігіп, күштерін бір арнаға салды. Ұлы Жеңіс он алты одақтас болған мемлекеттердің ортақ мерейтойы.

Жеңіс күні- аға ұрпақтың абыройы мен даңқының мерекесі. Табандылық пен ерлік, Отанға деген сүйіспеншілік қатал соғыста жеңіске жеткізді. Біздер үшін жеңістің бағасы жоғары. Жеңіс- бұл Отан үшін өз өмірін құрбан етіп, ұрыс даласынқайтпай қалған боздақтарын жоқтаған аналар мен жесірлердің көз жасы, миллиондаған адамдардың тағдыр қасіреті.

Ұлы Отан соғысының жеңіске қатысқан батырларымыз бұл жеңіске жету үшін, қазақтың байтақ даласының топырағын жауға таптатпас үшін, шайқасты. Иә бұл соғыс кімге азап шектірмеді. Өрімдер жас қыздар мен ұлдар қолдарына қару алып, «елім, жерім» - деп, кеуделерін оққа төсеп, жандарын қиған. Және де соғысқа бармаса да, ұлдары мен ерлерін қан майданға

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

аттандырып, солардың тілеуін тілеп, қара шаңырақты сақтап, қариялар мен белдері қайыса тылда еңбек еткен аналар, бозбалалардың ерлік еңбегі мәңгі өшпейді. Сондықтан, да бұл ұмытылмас нәрсе... Жеңіс күнінің бізде ұмытпаймыз, тарих та ұмытпайды.

Міне, қазір осындай бейбіт күнде өмір сүріп жүргеніміз осы ұлы жеңісімізге жеткізген батырларымыздың арқасы. Әсіресе Әлия Молдағұлова, Мәншүк Маметова апаларымыз, Қасым Қайсенов, Бауыржан Момышұлы, Төлеген Тоқтаров аталарымыз т.б көптеген батырларымыздың ерен еңбегі, ерлігі ешқашан ұмытылмас. Қазіргікезде осы жаужүрек жандарымыздың арқасында еліміз егеменді Қазақстан атанып, көк байрағымыз көгілдір, тәуелсіз қазақ аспанында желбіреп тұр.

Азаттықты аңсап қткен ер бабаларымыздың бүгінгі арманы орындалмай қалған жоқ. Егемендіктің жалауын желбіреткен Тәуелсіз Қазақстан шарықтап алға басуда. Ел үшін, жер үшін, азаттық үшін азаттық үшін басын тіккен бабаларымыздың ісі бүгінгі азат еліміздің, біздің жүрегімізде мәңгі сақталып қала бермек.

Қайнарбекова Айдана

8 сынып, Шәкәрім атындағы ОДБ ҰТО ММ,
Семей қаласы Шығыс Қазақстан облысы
Жетекшісі: Габдуллина Гулнур Еримановна

Міне, Ұлы отан соғысының жеңіспен аяқталғанына да 70 жыл өтті. Бұл сол кездегі кеңес халқының ержүректілігі мен төзімділіктерін паш ететін, тарихта мәңгілік қалатын күн. Бұл күнді соғыстың алғы шептерінде қайсарлықпен шайқас жүргізіп, ерліктің сан түрлі үлгісін көрсеткен, ардагерлер тойлайды. Бұл мейрамды өздерінің тылдағы қажырлы еңбегімен жеңісті шыңдаған егіс даласында күні-түні мал бағып, тынымсыз жұмыс істеген жұмысшылар, ауыл адамдары тойлайды. Бұл мейрамды біздің аяулы да даңқты әйелдеріміз, өздерінің әкелерін, ерлерін көзінен жасы сорғалай жүріп төзімділікпен күткен, олардың орнын жоқтатпаған аналар мен жұбайлар, қыздар тойлайды. Бұл мейрамды өздерінің әкелері мен ағалары қанын төгіп, жанын қиып бақытты өмірін қамтамасыз еткен Ұлы жеңістің құрдастары тойлайды. Дегенмен де, жеңіс күні- бұл сан міндаған ұрпақ үшін ортақ мереке. Ұлы Жеңіс күні елі мен жері үшін жан пида еткен туған-туысқандарына, жақын- жарандарына, туған жеріне, ауылына оралмаған қаһарман ерлерді бүкіл ел болып еске алады .

Ұлы Отан соғысы халқымызға төнген ең ауыр күндердің бірі болды. Төрт жыл, бойы өз жері мен Отаны үшін , келешек ұрпақ үшін жан қиып, соғыс жүріп жатты. Қазақ елі басына күн туғанда жалғыз жанын қу шүберекке түйіп, қасық қаны қалғанша күрескен жауынгер халық болған.

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Ұлан байтақ жерінің бір тұтам жері үшін қорқу деген сезімді жүрегінен жұлып алып тастаған. Ердің ері шыдайтын жаңбырша жауған оқ пен қарша бораған бомбаның арасында олардың нәзік жүректері тасқа айналып, гүл ғұмырлары ажалдың қанды тырнағына ілікті. Сол бір сұрапыл жылдары қазақ халқы өзінің Отанына жеріне деген патриоттық сезімін ұлттық мақтанышын дәлелдеді.

Біздің аталарымыз бен әкелеріміздің батырлықтары мен жанқиярлықтары олардың өз Отанына деген шексіз сүйіспеншіліктері Қазақстанның қазіргі Отан алдындағы борыштарын өтеп жүрген жауынгерлер үшін мақтан тұтарлық үлгі ғана емес, бұл- бірнеше ұрпақты байланыстыратын қоғамның рухани дамуы мен ұлттық қайта өрлеудің жоғары адамгершіліктің негізі. Осы жеңіс күні-абыройымыз бен даңқымыздың мерекесі. Табандылық пен ерлік, Отанға деген сүйіспеншілік қатал соғыста жеңіске жеткізді, - деп ойлаймын. Неменеге жетістің бала батыр,

Қариялар азайып бара жатыр.

Бірі мініп келместің кемесіне,

Бірі күтіп, энекей жағада тұр,- деп тебіренген Мұқағали мұңында жұмыр басты пенде үшін теңдессіз құндылық ұрпақаралық қимастық, сыйластық сезімдері мөлдіреп тұр.

Қариялар азайып бара жатқанына әсіресе, олардың ортасында Ұлы Отан соғысына аман оралған ақсақалдарымыздың қарасы жыл сайын азайып бара жатыр емес пе?! Солардың жанымен, қанымен, терімен, көз жасымен күшімен, ісімен, ерлігімен, атаның туын жықпай, ананың намысы үшін туған жердің топырағын жауға таптатпай, еңіреп жүріп жауын жеңіп, тауын шағып, туын жағап, жеңістің таңбасын басқан күн - Жеңіс күні. Бұл күннің толғағы ащы болса да, туғаны бар халқы үшін қуаныш болған күн. Сондықтан да бұл- Ұлы мереке. Оққа ұшқан қарулас жолдастарының аманатын арқалап, аман оралған ардагер аталарымыздың өздері қорғап, қорған, қамқор болып оралған арттағы қалың елге қамығып жеткен Жеңіс күнін, біз ұмытсақ та тарих ұмытпайды. Ол - өмір заңы.

Айбынды білек, жеңістеріне сенімді ыстық жүректері мен қайрат күштерімен кешегі жігіттер бүгінгі, өнегелі аталарымыздың арқасында 1945 жылдың 9 мамыр күні Ұлы мейрам - жаудың жеңіліп, соғысты жеңіспен аяқтадық!

Бүгін де Жеңіс күні мерекесі адамдардың ұлтыны, дініне, тілі мен мәдениетіне қарамастан ортақ қуаныш күні. Бұл қастерлі мейрамның мән-мағынасы уақыт өткен сайын еш өшпек емес, себебі оның құндылығы ғасырлар бойы жаңа жас буын ұрпаққа өсиет боларлық жақсылық женген Ұлы күн!

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Ендеше, бейбіт көк аспанды кейінгі ұрпақ үшін киелі болсын деп қан – майданға аттанған жауынгер аталарымызды атап өтсем, олар: Бауыржан Момышұлы, Талғат Бигельдинов, Сергей Луганский, Иван Павлов, Мәншүк Мәметова, Әлия Молдағұлова және тағы да басқалары. Олар жауға қарсы шайқастардағы алдыңғы шептегі ұрыстарда ғана емес, алыстағы ауыл мен кең байтақ далада да жүріп, өз батырлықтарын, қайсарлықтарын халыққа паш етті.

Мың жылда тұлғалардың фәни өмірден баз кешіп, бақилық болып жатыр. Әйтсе де, Баубек пен Бауыржанның батырлығы, Әлия мен Мәншүк ерлігі – бүгінгі ұрпаққа өнеге «Ерлер елі үшін туады, елі үшін өледі» демекші, «елім» деп еңіреп туған ерлердің есімі елеусіз қалмайды. Сол Ұлы Отан соғысы жылдары халқымыз қайсар ұл-қыздары тірлігіне санап, кемел келешегін соларға сеніп тапсырды. Ерлеріміз «Отан» деген ұғымның оттан да ыстық қасиетіне бас иіп, біздің келешегіміз үшін жандарын қиды.

Біз жеңіс күні десек, ең алдымен тоғызыншы мамыр деген мерекені еске аламыз. Тоғызыншы мамыр- бұл мереке ғана емес, бұл ауыр еңбек, бұл халықтың батырлығы. Ал біздің міндетіміз- бұл күнді мәңгілік есте сақтау.

Біздің ардагерлер! Олар кем де кем қалды. Оларға лайықты кәрілікті қамтамасыз ету, оларға көмектесу керек.

Менің туған жерім - Қайнар ауылы. Менің ауылымнан да көптеген ардагер аталарымыз шыққан. Бірақ қазірде олардың көбісі бақилық болды. Бұл ардагер аталарымыздың санының азайып бара жатқанының белгісі. Менің ауылымда Әжітаев Нұрқасым есімді жалғыз ардагеріміз қалды. Мен әр таң атқан сайын қолымды жүрегіме қойып тұрып, ол кісіге өз алғысымды білдіремін. Оның себебі менің осы арайлап атқан таңымның өзі сол кісілердің қажыр-қайратының арқасы,- деп білемін.

Біз Ұлы Отан соғысындағы Ұлы Жеңіске ештеңеге теңеспейтін ғажап күшпен жеттік. Ол күш - әрине «бірлік». Қаншама халық бір тудың астына бірігіп күштерін бір арнаға салды. Ұлы Жеңіс он бес одақтас болған мемлекеттердің ортақ мейрамы.

Ешқашанда жауынгер ерлігі мен жеңісті еңбегімен соққан еңбекшінің ерең ерліктері ешқашан ұмытылмайды. Менің ойымша, бүгінде біздің азаматтық міндетіміз - болашақ ұрпақты Отанын сүйуге, елінің, жерінің адал патриоттары, достықпен бірлік туралы түсінік беру арқылы отансүйгіштікке тәрбиелеу.

Бұл соғысты ешкімде ұмытпауы және ештеңе де ұмытылмауы қажет.

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Қасенова Қарлығаш

ШҚО, Зайсан қаласы М.Дәуленов атындағы мектеп-интернаты 9- класс
Пән мұғалімі: Райымханова Гүлбақыт Рахымбекқызы

Отан үшін от кешкендер
1418 күн мен түнге созылған
соғыста Республика халқының
15% құрбан болды. Сондықтан
қасықтай қаны қалғанша болашақ
үшін шайқасқан жерлестеріміздің
рухы алдында тағзым ету –бүгінгі
ұрпақтың парызы.
Н.Ә.Назарбаев

Тарихта ұмытылмайтын, өзінің өшпес қара таңбасын қалдырған жылдар аз емес. Әйелдерді жесір, балаларды жетім ететін, қайғы мен қасірет, өлім мен қаталдық әкелетін – соғыс. Қанша адамның тағдырына, өміріне ұмытылмас із қалдырған – соғыс. Жазықсыз жандарға жапа шеккізген – соғыс. Соғыс. Қандай суық, қорқынышты сөз едің!

1941 жылдың 22 маусымын қаралы күн деп айтуға болады. Ел тыныштығын бұзған бұл күнді халқымыз ешқашан есінен шығармаған.

Ер жігіттен не пайда,
Ел күйзеліп, жер күйіп,
Отанға дұшпан тигенде,
Жауға қарсы бармаса,
Қолына қару алмаса

– деп халық қаһарманы, батыр Бауыржан Момышұлы жырлағандай, қазақтың қаншама жас жауынгерлері қолына қару алып, қан майданға аттанды. Адамгершіліктің, батырлықтың ең биік үлгісі – бұл өз Отаның үшін, оның басқа жұртпен татулығы үшін өміріңді арнау деп ойлаймын. Сондықтан да Ұлы Отан соғысында ерлік көрсеткен, сол жолда өз өмірлерін қиған әрбір есім – ардақты, құрметті. Басқа ұлтпен бірге қазақтың батырлары жанын берді. Ержүрек азаматтарымыз бен жігерлі қыздарымыз майдан даласында ерлікпен қаза тапты. Соғыс жылдарын, тылдағы өмірдің зардабын еске алудың өзі адам көзіне жас келтіреді. От жалынына оралған, от пен оқтың арасында жүріп неміс басқыншыларымен шайқасып, қасық қаны қалғанша шайқасқан. Ел басына қиын-қыстау іс түскенде ер-азаматтарымыз туған жердің топырағын жат жұртқа бермеу үшін күресе білді. Ер қуаты – қаруы болса, ел қуаты – батырлары, сақадай сай сарбаздары

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

еді. Халық қашанда қаһарман ұлдары мен қыздарын пана тұтқан. Сол себепті де: “Ел үмітін ер ақтар, ер атағын ел сақтар” деп өз сенімін мақалмен кестелеген. Ұлы Отан соғысында кеудесін оққа төсеп, ерлік көрсеткен ерлердің есімдері тарихта алтын әріппен қашалып жазылған. Бауыржан Момышұлы, Рақымжан Қошқарбаев, Қасым Қайсенов,

Әзілхан Нұршайықов, кеше ғана 9 қарашада дүниеден озған, 93 жасқа келген қазақтың текті қыраны Талғат Бигелдинов, шығыстың қос жұлдызы Әлия Молдағұлова мен Мәншүк Мәметова, зайсандық жауынгерлер Жантасов Қайролда, Ғаділбек Себепбайұлы, Уалихан Иманғалиев, Досанов Қайырбек, Рақым Былжыров, Икеп Нұрасылов, Яғалий Жайкенов, Слямғали Базаров сынды аталарымыздың есімі халық есінде мәңгі бақи сақталуы тиіс.

Зайсандық жауынгерлердің ерліктері де ұшан теңіз.

Жауған оқ жаңбырдай-ақ,
Снаряд найзағайдай түскен көктен.
Жапқандай жердің бетін өлім оры,
Шашылған адамзаттан, ақ сүйектен

- деп соғыс ардагері, ұстаз Слямғали Базаров атамыз қан сасыған майданды осылай суреттейді. Сұрапыл күндерді Слямғали ата өмірінің соңғы күндеріне дейін ұмытқан жоқ.

Жерлес жауынгерлердің ішінде Яғалий ағамыз туралы біраз сыр айтуға болады. Ол журналист, ақын адам болған. Өзі қатарлас азаматтармен майданға аттанған есіл ер еді. Оқ жауған майдан даласында қолынан қаламы мен кітапшасы түспеген. Дұшпанға деген кегін өлең жолдарымен жеткізе білді. Ол соғыс аяқталуға елу күн қалғанда Венгрия жерінде ерлікпен қаза табады.

Туған жер, сені аман көрер ме екем?
Гүліңді бөктеріңнен терер ме екем?
Фашистің адамзатқа зұлымдығын,
Жыр етіп ұрпаққа айтып берер ме екем?

– деп жырлаған майдангер ақын елін де, жерін де көре алмады. Асыл ерге туған жердің бір уыс топырағы да бұйырмады-ау? Артында қалған елі, ұрпағы барда асыл ердің аты мәңгі өшпейді. Яғалий Жайкеновтей азаматтардың есімі ел есінде сақтаулы.

Отан үшін өз басын өлімге байлаған қазақтың қас батыры Бауыржан атамыз : “Тізе бүгіп тірі жүргеннен, тіке тұрып, өлген артық” – деген екен. Ең алғаш Рейхстагқа ту тіккен батыл Рақымжан Қошқарбаев, жау шебіне барып барлау жасаған партизан ағамыз Қасым Қайсенов, Кеңес

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Одағының екі дүркін батыры Талғат Бигелдинов, өрімдей өмірлерінің гүлденер шағында қыршынынан қиылған, бойында Тамирис, Зарина батырлардың қаны бар мерген қыздарымыз Әлия мен Мәншүк ерліктерін ұмыту кешірілмес күнә деп білемін.

“Бәрі майдан үшін, бәрі жеңіс үшін” деген ұранмен артта қалған еңбектеген баладан, еңкейген кәріге дейін еңбекке жұмылдырылды. Торғай шырылдағаннан, күннің көзі батқанға шейін табандары тілім-тілім болған халық еңбегін айтпай кету мүмкін емес. Туған жеріміз Зайсаннан 1941 жылы 1145, 1942 жылы 4098 адам еңбекке араласып, 276 адам еңбек армиясына аттанған екен.

Қайран, еліне, жеріне жете алмаған, Жеңістің ақ таңын көре алмаған, есіл ерлер! Бүгінгі мамыражай, бейбіт күнге майдан даласында қаза болған немесе хабарсыз кеткен боздақтардың ерлігінің арқасында ғана қол жеткіздік деп ойлаймын.

Бізге жеңіс оңай жолмен келген жоқ,
Қан төгілді, жас ағылды селдей боп.
Келер ұрпақ қамы үшін жауменен,
Шайқасқанда үміттері сөнген жоқ

– деген өлең жолдарын қосыла отырып, ерлік туралы ерен үлгі, патриоттық сезім бізге осы Ұлы Жеңіс арқылы берілді деп білемін. Қазақ: “Ерлік іс – ұрпаққа өнеге” дейді. Жас ұрпақтың бойына алар ізгі қасиеттер баршылық.

Міне, Ұлы Отан соғысының Жеңіспен аяқталғанына 70 жыл болды. Бұл сол кездегі Кеңес халқының ержүректілігі мен төзімділіктерін паш ететін, тарихта мәңгілік қалатын күн. Бұл күнді соғыстың алғы шептерінде қайсарлықпен шайқас жүргізіп, ерліктің сан үлгісін көрсеткен ардагерлер тойлайды. Бұл мейрамды өздерінің тылдағы қажырлы еңбегімен жеңісті шыңдаған, станок қасынан, егін даласында, күні-түні мал бағып, тынымсыз жұмыс істеген жұмысшылар, ауыл адамдары тойлайды. Бұл мейрамды біздің аяулы да даңқты әйел аналарымыз - өздерінің әкелерін, ерлерін, ұлдарын және сүйіктілерін көзінен жасы сорғалай жүріп төзімділікпен күткен, олардың орнын жоқтатпаған аналар мен жұбайлар, қалыңдықтар мен қыздар тойлайды. Бұл мейрамды өздерінің әкелері мен ағалары қанын төгіп, жанын қиып бақытты өмірін қамтамасыз еткен Ұлы Жеңістің құрдастары тойлайды. Бұл – ауылын аңсап алыста жаумен алысып, туған жерге оралмай кеткен ерлерді еске түсіретін күн.

Арамызда қалған ардагерлер, тыл ардагерлері көп емес. Олардың жасы біразға келген. Жылдан-жылға қатарлары азайып бара жатқан ардагерлерді құрметтеу – қоғамның борышы, азаматтық міндет деп

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

есептейміз. Сіздерге басымызды иіп, тағзым етеміз. Бүгінгі жас ұрпақ сіздердің ерліктеріңізді ұмытпайды.

Қайырбек Балжан

6 – сынып «Т. Хасенұлы атындағы орта мектебі» КММ
Қапанбұлақ ауылы Жарма ауданы Шығыс Қазақстан облысы
Жетекші: **Жармагамбетова Галия Капашовна**

Ерлікке мәңгі тағзым

Бетіме тиген жылы жаңбырдың тамшылары есімді жиғызды. Сол қолым сырқырап әкетіп барады. Қай мезгіл екенін де ажырата алмай ұзақ жаттым. Бозторғайдың шырылы құлаққа естіледі. Бағанағы арпалыс, дүмпулер, зуылдап өткен оқтың бір де бір дыбысы естілмейді. Тек меңіреу тыныштық. Анда - санда шырылдаған бозторғай тіршіліктің бар екендігіне нышан бергендей. Оның өзі алыстан естіледі. Басымды көтеріп жан - жағыма көз тастадым. Ешкім көрінбейді. Тек әр жерде өлі денелер ғана жатыр. Тұрмақ болып, орнымнан көтеріле беріп, қайта есімнен тана құлап түстім.

Оң жақ жамбасым шым етті. Жылан шақты ма деген ой санамды аралап өтті. Күндегі оқ - дәрінің жағымсыз иісінен басқа иіс мұрныма келді. Дүмпудің орнын ыңырсыған дауыстар басқан. Көзімді жайлап ашсам, қарсы алдымда көзі қарақаттай тұнық, мөлдіреген, бетінің шұңқыры айқындала көрініп, күлімдеген бір қыз бетіме қарап тұр. Менің тіршіліктің белгісін көрсеткеніме қуанғаннан:

- Ағатай, есіңізді жидыңыз ғой әйтеуір, сіз үшін қатты алаңдаған едім,- деп бетімнен сипаған алақаны қандай жұмсақ, жып - жылы еді. Жүрегімнің төменгі жағынан бір қыл үзіліп кеткендей шым етті.

Күндер бір орнында тұра ма, уақыты келе, қолым да жазылып, ел қатарлы майдан шебіне қайта аттандым. Жәудір көзді қарындасты қимасам да қоштасарда берген жібек орамалды тұмар қылып тақтым.

Майдан шебінде жүріп талай ажалмен бетпе - бет келіп, талай қимас достан айырылдым. Бүгінгі берілген тапсырма да ерекше еді. Командир Жақсылық Малдыбаев жол бастап келеді. Түннің қараңғылығын пайдаланып діттеген жерімізге жетіп алу. Он бес адамнан құралған барлау тобы, жаудың орналасқан жерін анықтап қайту. Жау күшінің қаншалықты екенін білу. Бізге берілген тапсырма қоймадағы жанармай ошағын жою. Үйреншікті әдет бойынша ыммен сөйлесіп, алға жылжып келеміз. Қасымдағы қысық көз Еділдің де қимылы шапшаң. Сымды қиып жіберіп, еркін өтетіндей жол ашып, өзі алға жылжып жүріп кетті. Жеке кеткен бесеуіміз көздеген жерге де жеттік. Тек қоймаға жақындай бергенде қатты соғылған дабыл түнгі тыныштықты бұза айғайлап, оттар қараңғылықты тілгілеп біздің үстімізге төнді.

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Орынымыздан қозғалуға шама болмады. Соңымызды ала, келе жатқан Антон ауыр денесімен сымның ұшын қозғап өткені. Жау әскері естерін жиғанша, кері шегінуге тура келді. Мен қолға түстім. Антон оққа ұшты. Қалғандарынан бейхабармын.

Түсі суық, көк киімділер түрмеге әкеліп қамады. Азапты күндерді бастан кештік. Тек туған елдің сағынышы мен қарақат көз қарындасымның жылы алақаны ғана жанымға медеу. Сол арпалысқан күндердің бірінде өліктердің ішінде тірі өлік болып мен де он күн өмір сүрдім. Жегенім шіріп кеткен картоп, ішкенім өліктердің қалтасындағы тамшы сусын. Бар мақсатым жау қолынан қашып шығып, елге оралу. Үмітім үзілер шақта өліктерді тиеп қаланың сыртына апарып төгіп тастады. Сол өліктердің ішінде мен де бармын ...

Содан елге де оралдым,- деп атам азапты күндерін жаңғыртқысы келмей әңгімесін аяқтады. Қабағы қатуланып, жанары тұманданып кетті.

Мойнына арсалаңдай келіп асылған немересінің еркелігі бағанағы сұрапыл соғыстың салған қиыншылықтарын ұмыттырғандай жүзі жайнап сала берді.

Балам, бейбітшілік күніміздің таңы жарқырап ата берсін. Бұл күнді бағалай білейік. Тәуелсіздігіміз мәңгілік болсын, болашақтың жарқын болуы сендерге байланысты,- деп әдеттегі уақытында теледидарды қосты. Экраннан Елбасы Н.Ә. Назарбаевтың мына сөзі атамның ойын қоштағандай: «Соғыс ардагерлерінің сол жылдары көрген қиыншылықтарын бағалай білейік. Бізді бүгінгі күнге жеткізіп, тәуелсіздігіміздің туын желбіреткен ардагерлерге мәңгі тағзым етейік ...».

Қанат Дәрия

9 сынып оқушысы «БІРЛІК ОРТА

МЕКТЕБІ» КММ-сі

Жарма ауданы, Бірлік ауылы

Жетекші: Зиябекова Еркеш Даукенқызы

Соғыс! Осы бір бес әріпті сөздің кесірінен қаншама адам көз жұмды, қаншама аналар боздақтарынан айырылды, қаншама сәбилер әкесіз қалды. Соғыс сөзін естіген апа-аталарымыз өздерінің бастан өткізгендерін, бала кезінде шеккен азаптарын көздеріне жас ала отырып еске алады. Олар балалық дегенді білмей өсті, біздей жастарында біз секілді ойын ойнап асыр салған жоқ, ата-аналарының құшағында еркелеп отыра алмады, өйткені оларда ондай мүмкіндік болмады.

Олар ерте есейді, майдандағы ағалары жауды жеңу үшін оларға азық даярлап тұруға міндетті болды. Олардың бар арманы - тезірек жеңіске жету

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

болды.

Соғыстың көрсетпегені қалмады, тартқызған қасіреті айтып таусылмастай көп еді. Соғыс басталған күн қазақстандықтар үшін қарғыс атқан күн болып саналды.

Соғысқа менің ауылымнан да қатысқандар аз емес, олар мәңгіге біздің есімізде. Ақындар ол кісілердің ерліктерін жыр етіп жырлайды. Бірақ қазір ардагерлер саны санаулы, біздің ауылдағы ардагерлердің көбі бейбіт заманды көріп өмірден өтті. Қанша жерден біз: «Қарттарым, аман-сау жүрші» десек те, өмір шіркін өз үстемдігін жүргізбей қоймайды екен. 70 жылдығын бүкіл жұртшылық атап өтіп жатқан Жеңіске үлес қосқан майдангерлер саны жыл санап емес, ай сайын азайып келеді. Қазір ол кісілердің бейнесін 9 мамырда тек бейнесуреттерден көреміз. Ол кісілер мәңгілік сапарға аттанды. Ардагерлеріміздің есімдерін мектебіміздің алдындағы тақтадан ғана оқып, көрген сайын ол кісілердің ерлігін еске түсіреміз. Өлмейтін адам болмайды, адам болған соң өмірге келеді, артынан өледі дегендей, ардагерлер де мәңгілік өмір сүрмейді. Ол кісілер біз үшін жандарын беріп соғысты, біз сол үшін ол кісілерге ризамыз. Сол кісілердің батылдығының, отанға деген сүйіспеншілігінің арқасында бейбіт заманға қол жеткіздік. Қазіргі кезде әрбір жерде санаулы ардагерлеріміз ғана қалды. Ол кісілердің есімі мәңгілік ел есінде. Ол кісілер қиын кезеңдерді бастан кешті дегенмен де бейбіт заманның біз сияқты ұландарын көріп өмірден өтті. Соғыста жүргенде ол кісілердің бір ғана арманы болды, ол жеңістің сүйіншілеп келгенін көрсем, сол күнге жеткізгенше тірі жүрсем, бейбіт заманның ұландарын көріп, бейбіт заманда өмірден өтсем деген. Әр майдангердің өздерінің жас ұрпақтарына айтатыны: «Сендер кешегі қанды майданды көрмеңдер, өмірлерің осындай бейбіт бола берсін»... Демек, бұл оңайлықпен келмеген жеңіс. Сондықтан соғыс басталған күн тарихтағы ең қаралы күн деп саналады.

Соғыс – қиратушы күш. Барды жоқ ететін, жұпты тұл ететін қасірет, соғыста 70 миллион адам құрбан болса, оның 20 миллионы Кеңестер Одағынан, ал 350 мыңнан астамы қазақ еді. 46 семейліктер Кеңес одағының батыры, 30 мыңдай адам жауынгерлік ордендер мен медальдармен наградталды. Ротаның саяси жетекшісі В.Г. Ключковтың «Ресей кең-байтақ, бірақ шегінерге жер жоқ, артымызда - Мәскеу?!» деген жалынды сөзі бүкіл майданды шарлаған ұранға айналды.

Осы сұм соғысқа біздің ауданнан бірнеше жауынгер қатысты. Ерекше мақтанышпен, зор тебіреніспен айтар болсам - Әди Шәріпов еді. Ол 1912 жылы бұрынғы Семей облысы Мариновка, қазіргі Былқылдақ ауылында дүниеге келген. Ол 1938 жылы оқуын бітірген соң еңбек жолын Қаскелең орта мектебінде ұстаздық етумен жалғастырды.

1940-1941 жылдары әскер қатарына шақырылып, Ұлы Отан соғысы басталған алғашқы жылдардан 7-ші танк дивизиясының құрамында неміс басқыншыларына қарсы ұрыстарға қатысады. Ол кісі соғыс жылдарында

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

қолына қалам орнына қару ұстап жаумен шайқасқан. Осы жылдың шілде айының соңғы күндері жауынгерлер жау тылында қалып, партизан отрядын құрып, отряд командирі, 2-шы Клетнян партизандар бригадасы комиссарының орынбасары болды. Ауыр жағдайда немістердің қару - жарағын тартып алып, немістерге қарсы соғысты. Әди Шәріповтің үстінде сау жер жоқ еді. Өкпесінен оқ өтіп ауыр жараланғанда, ол кісіні алып кету үшін арнайы самолет жіберіледі. Дәл осы кезде оның орыс дос жігіті ауыр жарақаттанады. Сонда қайсар партизан У-2 самолетіне досын салып жібереді. Бұл кезде немістер Әди Шәріповті ұстаған адамға мол ақша береміз деп бірнеше рет жария етеді және ұшқыш партизан отрядының командирін алып келуге жіберілген еді.

Содан самолеттің ұшқышы партизан командирін алып келе жатырмын деп ойлап, Орел қаласындағы немістердің аэромына қонады. Самолет қонғаннан кейін немістер самолетке кіріп тұтқынды алып шықпақ болғанда, партизан немістердің қолына түспес үшін өзін-өзі атып өлтіреді.

Әди Шәріпов 1993 жылы қайтыс болды. 1994 жылдың басында Әди Шәріпұлын есте қалдыру туралы Министрлер кабинетінің қаулысы шықты. Соғыс ардагері Әди Шәріповқа арнап Фариза Оңғарсынова «Сағындым, аға сізді!» өлеңін жазған.

Ардақты әке, асыл жар жанұяға,
Сіздей адам болса ғой әр ұяда.
Біз қиналсақ, «қарағым» деуші едіңіз,
Жүрмін сізді сағынып, Әди аға!

-демекші осы ардагерлерді көрмесем де, менің жүрегімде оларға деген сағыныш бары анық. Өз басым Әди ағаның ерлік жолдарын, шығармаларын оқып, ол кісінің бойындағы отансүйгіштік сезіміне тәнті боламын, өзіме өмірлік ұстаным қылып аламын десем де артық емес.

Міне, биыл Әди Шәріповтың туғанына 102 жыл толып отыр. Бұл біздің мақтанышымыз, біз осындай батыр атамыздың барын және оның өзіміздің жерлесіміз болғанына қуануымыз керек. Мен Әди Шәріповтың өзімнің жерлесім болғанын мақтан тұтам. Бұл мен үшін зор мақтаныш.

Осындай сұрапыл соғысқа қатысып, елін, жерін қорғаған жерлес аталарымыз көп, бірақ қазір олар біздің ортамызда жоқ, дегенмен ол кісілердің батырлығы біздің жүрек түкпірімізде. Біздің ол кісілерге алғысымыз шексіз.

Жеңіс бізге оңай келе салған жоқ. Жеңіс жолында көптеген қазақстандық қаза тапты. Бірақ, 1418 тәулікке созылған соғыс жеңіспен аяқталды. 8 мамыр Берлинде фашистік Германия жеңілгенін мойындап актіге қол қойды. 1945 жылдың 9 мамырында бұрын соңды болмаған мың зеңбіректен 30 дүркін салют атылды. Міне, қазақ елі, тек қазақ елі ғана емес Кеңес Одағы да аңсаған

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

жеңіс осылайша келген еді.

Биыл міне Ұлы Жеңіске 70 жыл толып отыр. Сол 9 мамырда жеңісті тойлаған біздің батыр ағаларымыз бен апайларымыздың ерлігін біз ешқашан ұмытпаймыз. Олар біздің мәңгі есімізде, жүрегіміздің түкпірінде сақталады.

Осылайша біз 4 жыл бойы әр минутты, әр секундты санаған, асыға күткен Ұлы Жеңіске де қол жеткіздік. Осы күнге жеткізген батыр ағаларымыз бен апайларымызға алғысымыз шексіз. Олар өз елдерінің нағыз патриоттары болған, ел мақтаған, қазақтың бағына біткен батырлары.

Біз бейбітшілікті жақтаушы, достықты жырлаушы, тыныштықты сақтаушы елміз. Елімізде және жерімізде мәңгілік тыныштық сақталсын!

Қорғанова Назым

Ақсу орта мектебі» КММ-сі

8 сынып оқушысы

Соғыс – адам баласы үшін ең үрейлі, ең қорқынышты сөз. Қарапайым халыққа қасірет туғызған, қарғыс арқалаған соғыс ешқашан жеңбек емес.

Таң алдында, тәтті ұйқыда жатқан Отанымыздың шекарасынан ұрланып өткен жау оғымен адам баласының тарихында болмаған бір ғаламат соғыс басталды. Сол күні жау тәтті ұйқыңды ғана бұзған жоқ. Зұлым жау бейбіт өмірге бүлік әкелді. Қыз жігітімен, ана баласымен қоштасты. Ол кезде бүкіл ел солдат болды.

Осы зұлмат соғысқа Қазақстаннан 2 миллионға жуық түрлі ұлт өкілдері әскер қатарына шақырылды. Майдан даласынан 394 мың қазақ боздақтары қайтпай қалды. Бұл соғыс қайғы-қасірет әкелмеген бірде-бір отбасы болмады... Бірінің әкесі, бірінің ағасы қаза тапты. Қаншама жас боздақтардың қыршыны қиылды.

Фашистік Германия тізе бүкті. Бірақ сол сұм соғыс өзімен бірге 10 миллионнан астам немістің өмірін алып кетті. Оны жеңген Кеңестер Одағы 27 миллион адамның өмірін берді. Міне, соғыстың әкелген қасіреті. Осыдан 70 жыл бұрынғы Жеңіс сонысымен қымбат. 1418 күн мен түн тізесінен қан кешіп, кейінгі ұрпаққа тыныштық әкелгені үшін қасиетті. Әрине, жеңіс өздігінен келген жоқ. Оны елі, жері үшін отқа түскен ерлер ерлігі жеткізді. Қазақстаннан 1941-1945 жылдардағы қанды қырғынға миллиондаған ұл мен қыз аттаныпты. Бәрі де жандарын беріп соғысты. Қаншасы елге Батыр атанып, аңызға айнала оралды. Содан бері зымырап 70 жыл өте шықты.

Отанын жаудан қорғау үшін көп ұлтты кеңес халқының ішінде қазақ халқы ерекше ерліктерімен, аңыздарымен жауға қарсы тұрды.

Қазақстан жерінде жасақталған И.В.Панфилов атындағы 8-гвардиялық дивизия Москваны қорғауда тарихта болып көрмеген теңдессіз ерліктің

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

үлгісін танытты. Панфиловшылардың ішінде шын мәнінде болаттай беріктік пен ер жүректілік көрсеткен, өз заманында аты аңызға айналған Бауыржан Момышұлы да бар еді.

Республикамыз ұлы жеңіс үшін орасан үлес қосты. Қазақстан майданға қорғасын, мыс, көмір мен мұнайдың барлығын өндіріді. Сол ауыр жылдарда еліміз майданға миллиондаған тонна бидай, мыңдаған тонна ет жіберіп отырды.

Соғыстың қысылтаяң кезеңінде емшектегі баласын жөргекке орай салып, кәсіпорын, колхоз бен совхоз жұмысына таң сәріден жүгіріп, түн ортасында қайтқан олардың жарлары мен аяулы ата-анасын, туыстарын, «өзім жемесем жемейін, өзім ішпесем ішпейін, бәрі де солар үшін, бәрі де майдан үшін, жеңіс үшін болсын!» деген игі ниетті асыл сезімін кім есінен шығара алады. Ұлы Отан соғысының қаһарлы жылдарында майданда да, тылда да есі жаңа кіріп келе жатқан жас баладан бастап, жасы үлкен адамдарға дейін отандастарымыз жауға қарсы майданға жаппай қатысты.

От кешіп, қан жұтқан сол бір жылдар барған сайын бізден алыстауда. Майдан мен тылдың аты аңызға айналған жауынгерлері барған сайын азая түсуде. Бірақ олар жасаған Ұлы ерлік ешқашан ұмытылмақ емес. Зұлым жаумен шайқаста әке, аға, бауырларымыз қанын төгіп, қолымыз жеткен Жеңіс шапағы кейінгі ұрпақтарға жетпек. Келешек үшін, дүниежүзілік жаңа жойқын соғысқа жол бермеу үшін бұл туралы ұмытуға болмайды.

Қуат Алина

3 сынып «№3 Күршім гимназиясы» КММ
Күршім ауданы Шығыс Қазақстан облысы
Жетекші: Нугумарова-Нуртазина Райгүл

Азамат тарихындағы ең сұмдық соғыстың болып кеткеніне 70 жыл толды. Бірақ Ұлы Жеңістің ұмытылмайтыны сияқты, соғыс та ұмытылмастай ізін қалдырды. Жеңіс күні- сан мыңдаған ұрпақ үшін ортақ мереке. Біздің аталарымыз бен апаларымыздың батырлықтары, олардың өз отанына деген шексіз сүйіспеншілігін білдіреді. Жеңіс күні- абыройымыз бен даңқымыздың мерекесі. Табандылық пен ерлік, Отанға деген сүйіспеншілік қатал соғыста Жеңіске жеткізді. Бұл сол кездегі халқының ержүректілігі мен төзімділігін паш ететін, тарихта мәңгі қалатын күн. Бұл күнді соғыстың алғы шептерінде қайсарлықпен шайқас жүргізіп, ерліктің сан үлгісін көрсеткен ардагерлер тойлайды.

Неменеңе жетістің бала батыр,
Қариялар азайып бара жатыр.
Бірі мініп келместің кемесіне,

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Бірі күтіп, әнеки, жағада тұр

- деп тебіренген ақиық ақынымыз Мұқағали.

Қариялар азайып бара жатқанын әсіресе олардың арасында Ұлы Отан соғысынан аман оралған аталарымыздың қарасы жыл сайын азайып барады емес пе? Солардың жанымен, қанымен, терімен, көз жасымен, күшімен, ісімен, ерлігімен, атаның туын жақпай, ананың намысы үшін туған жердің топырағын жауға таптатпай еңіреп жүріп жауды жеңіп, туын жағып, жеңістің таңбасын басқан күн- Жеңіс күні. Сондықтан да бұл - Ұлы мереке. Оққа ұшқан қарулас жолдастарының аманатын арқалап, аман оралған ардагер аталарымыздың өздері қорғап, қамқор болып оралған арттағы қалың елдің қамығып жеткен Жеңіс күнін мәңгі бақи ұмытпақ емеспіз.

Жеңіс келді далама,
Жеңіс келді қалама,
Жеңіс келді әке боп
Ендігі бар балаға.
Жеңіс келді ән болып,
Келді ауылға сән көрік
Жеңіс келді алақай!
Тойып жейтін нан болып.

Елі үшін, жері үшін қасық қаны қалғанша жаумен шайқасқан аға, әпкелеріміздің ерлігін әркез мақтан ететін боламыз.

Еш уақытта, еш жерде соғыс болмасын. Ана мен бала жыламасын. Жер бетінде мәңгілік бейбітшілік орнасын. Бұл менің жер бетіндегі баршаға халыққа сәбилік көңілмен айтар тілегім.

Қуантханов Нұрбек

10-сынып, С.Бекбосынов атындағы орта мектебі
ШҚО Семей қаласы Абай ауданы Архат ауылы
Жетекші: Ибраева Жамбы Сайлауғазықызы

Қанша үйдің ұрлап адамын,
Қанша үйде сөніп қалды оттар.
С.Мәуленов

Соғыс үрей шақырар суық сөз. Біз, кейінгі ұрпақ атын естіп, кітаптан оқып, кинодан көргеніміз болмаса соғысты көрген жоқпыз. Сонда да осы сөз құлаққа түрпідей тиіп, жаныңды ауыртады. Сол қиын жылдар куәгерлері жас жеткіншектер және балауса бойжеткендер, бүгінде Ұлы Отан соғысы

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Жеңістің 70 жылдығында дана дарияларымыз ақсақалдар және ақ жаулықты әжелеріміз.

Әр адамның жүрегінде Отанға деген ұлы сезім жалындайды. Сол құштарлықтың арқасында олар ыстық ұяны қорғап, іргетасын сақтап қалады. Ел басына қаралы күн туғанда «Мен әлі жаспын» деместен, «Ұрпағымыз бақытты болып, бейбіт өмір сүрейік!» деген ұранда Отан үшін соғыста бастарын өлімге тікті. Ананы жесір, баланы жетім етіп, миллиондаған шаңыраққа қайғы-қасірет әкелген сұрапыл соғыстың ізі тарих беттеріне өшпестей таңба болып қалды. Сол майданға кеткен кейбір батырларымыздың денелері күні бүгінге дейін табылмай, жатқан жерлері де белгісіз. Әйтсе де, олардың ерен ерлігін ешкім де, ешуақытта ұмытпайды.

Бұл қиын жылдардың тауқыметін соғысқа қатысқандар ғана емес, бүкіл халық көрді. Сол сұрапыл соғыс жылдарда бұғанасы қатпаған балалар елі үшін, соғысқа кеткен ерлер үшін жан аямай жұмыс жасап, қызмет етті. Олар тойып тамақ ішпеді, жақсы киім киіп, асыр салып ойнауды білмеді. Олардың балалық бақытын соғыс ұрлады.

Осылай халқымыздың теңдесі жоқ ерлігінің арқасында әлемге бостандық пен бейбіт күн сыйланды. Ғасырдан ғасыр өтсе де аға ұрпақтың ерлігі ескірмейді. Отан үшін от кешкен бабалардың батырлығы тәуелсіз мемлекетіміздің келешек жас ұрпақты отансүйгіш пен патриотизмге тәрбиелеуде - өнеге, ұлағат. Шыңғыстаудың даңқты перзенттері, жерлесіміз Кеңес Одағының батырлары Закария Белібаев, Жанғали Молдағалиев, Серікқазы Бекбосынов, қаһарман қыз Баян Байғожина бастаған майдангерлер мен тыл еңбеккерлері елдің мақтанышы, мерейі. Біз жеңімпаз ұрпақтың жалғасы екенімізді мақтан етеміз.

Бұл күнде «Батырлар елі» атанған біздің ауылымыздан Ұлы Отан соғысына 180 азамат аттанып, соның қырық екісі ғана елге оралыпты. Алақандай ауыл үшін бұл үлкен апат. Сол соғысқа кеткендердің бірі менің атам - Маметреев Қойбасар. Менің атам 1907 жылы Семей облысы, Абай ауданы, Архат өңірі-«Қопа» қыстағында, кедей шаруасында дүниеге келіпті. Атам бес жасқа келгенде әкесі, жеті жасқа келгенде анасы қайтыс болып тұл жетім қалады. Бұдан соң жиырмасыншы жылдарға дейін жамағайын туыстарын паналап, жалшылықта жүреді. Кісі есігіне жалданып, әуелі қозы, одан соң қой бағып, бай үйінің отымен кіріп, күлімен шыққан екен. Бұдан соң көпшілікке ілесіп, Семейдің ет комбинатына жұмысқа түседі. Сүйтіп жүргенде, бүкіл Кеңес халқының басына төнген нәубәт Ұлы Отан соғысы басталады да, атамның ағасы Жаубасар 1941 жылы, атам 1942 жылы майданға аттанады. Жаубасар атам сол кеткеннен хабарсыз. Ал Қойбасар атам майданда Украина жерін азат етуге қатысқан. Соғыста бірнеше рет жараланып, госпиталда болады. Соңғы рет ауыр жараланып (контузия алып), 1944 жылы тамыз айында елге оралады. Марқұм әжем Саруардың айтуы бойынша, атамнан «қайтыс болды» деген қара қағаз да келіпті. Сондықтан

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

ауылдастары атамды өлдіге санаған. Бірақ атам елге жараланып келген соң, ауылдағы еңбекке араласады. Жеңіс күнін шаттанып қарсы алған атам колхоз шаруасынан қол үзбеген. Бұдан кейін үй болып, отау тігіп, өз алдына бір отар қой алып, шопан таяғын ұстайды. Атам мен әжемнің әңгімесі үнемі «соғыс жылдары» деп басталатын. Әкеден, шешеден, туыстан жалғыз қалып, қан майданнан аман оралып, ұрпақ сүйген атам: «Мұндай қызық көрем деп ойламаған едім, аллаға мың да бір шүкір» деумен 83 жасында дүние салыпты.

Менің әжем: «Біз көрген қасіретті сендер көрмендер. Ел іргесі тыныш болсын, жер тозбасын, ұрпақ азбасын. Атаң мен әженнің атына әрқашан кір келтірме!» деуші еді.

Бұл күнде соғыс ардагерлерінің де қатары сиреп қалды. Бірақ ешкім де, ештеңе де ұмытылмауы тиіс. Себебі, бұл біздің тарихымыз, біздің мақтанышымыз, біздің даңқымыз. Ауылда жеті ағайынды қыршын жас соғысқа аттанып, біреуі ғана елге оралған шаңырақ бар. Олардың артында қалған анасы, жары жайлы әңгімені де ел аңыз қылып айтады. Үмітін үзбеген ана балаларын тосудан жалықпаған.

Біз, бүгінгі ұрпақ, біздер үшін жанын беріп, қанын төккен бабаларға мәңгі бақи қарыздармыз. Мен үшін жер әлемдегі қандай ұлт болмасын, жерін, елін, Отанын, ұрпағын қорғаған пенде ұлы адам, батыр адам, дана адам. Кітаптан оқып немесе сол қиын жылдардың тауқыметін көрсеткен кинолардан мен соғыстың қандай апат, қандай қатерлі, қандай зұлым екенін ұқтым. Соның бірі Шыңғыс Айтматовтың «Ана-Жер ана» шығармасындағы Толғанай ананың қара жер ғана көтеретін қайғыны қайыспай көтеріп, елін алға сүйрегені соғысқа деген лағынеті емес пе?!

Ұрпақ үшін қанын төккен бабалар мәңгі ел есінде сақталады. Біздің бүгінгі таңдағы тілегіміз: Әрқашан күн сөнбесін!!! Соғыс болмасын, ел басына төнген зұлмат ешқашан қайталанбасын!!!

Менде өз ойымды осы сөздермен аяқтағым келеді.

Мен Отанымды, туған жерімді, ауылымды сүйемін.

Құдайбергенов Айбар

Зайсан ауданы, М.Әуезов атындағы орта мектебінің
10 сынып оқушысы

Ұлы Отан соғысы- оқушылар көзімен

Ұлы Отан соғысының Жеңіспен аяқталғанына алдағы жылғы 9-мамырда 70 жыл толады. Бұл күн туған жердің бостандығы, келешек ұрпақтың бақытты болашағы жолында қаһармандықпен, ерлікпен, жанқиярлықпен күрескен аға ұрпақтың асқақ рухын әйгілеген абырой мен даңқтың мерекесі. Содан бері жетпіс қыс пен көктем, жаз бен күз өтсе де,

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

соғыстың зардабы , шайқасқа қатысқан майдангерлердің ерлік пен өрлікке толы жауынгерлік жолы ұмтылған жоқ. Сондықтан жалынды жастық өмірлерін оқ пен оттың арасында өткізген әр майдангердің өмірін, өнегелі жолын жас ұрпақ әрдайым мақтаныш етеді.

Сұрапыл соғыс басталғанда гитлер өзінің одақтастарымен бірге КСРО шекарасына 190 дивизияны шоғырландырып кірген екен. Сол кездегі ең жетілдірілген соғыс қарулары да неміс басқыншыларының қолында болыпты. Ол уақыттағы деректер бойынша соғыс басталған төртінші күні құрамында атқыш-радист Бақтыораз Бейсекбаев, штурман-лейтенант Владимир Балашов, екінші атқыш -радист Григорий Реутов бар капитан Александр Масловтың экипажы жаудың ұшағын отты таранмен соғып, ерліктің ғажап үлгісін көрсеткенін тарихи деректен білеміз. Майданға Алматыда жасақталған 316 –шы атқыштар дивизиясы ерліктің таңғажайып үлгісін көрсеткен. Сол дивизияның құрамынан 36 жауынгерге Кеңес Одағының Батыры атағы берілгені туралы деректер бар. Солардың арасында Мәлік Ғабдуллин, Төлеген Тоқтаров, Василий Клочков бар. Соғысқа батальон командирі, аға лейтенант болып қатысқан Бауыржан атамыз қаһармандық пен ерліктің сан қырлы үлгісін көрсеткен. Ол соғысты 1945 жылы полковник шеніндегі дивизия командирі болып аяқтаған. Соғыс даласында жүріп ұлтымыздың даңқын асырған батырлардың қатарында Кеңес Одағының батыры атағын екі рет алған Талғат Бигелдинов, бүкіл Шығыстың қос шынары атанған Әлия Молдағұлова мен Мәншүк Мәметова , ұшқыш Нұркен Әбдіров, взводты кеудесімен жапқан Сұлтан Баймағамбетов, минометші Қарсыбай Сыпатаев секілді қазақтың ержүрек ұлдары мен қыздары болған.

Рейхстагқа алғашқы болып жеңіс туын тіккен Рахымжан Қошқарбаев пен даңқты партизан «Вася» атанған Шығыстан шыққан жерлесіміз Қасым Қайсеновтың ерліктері ұрпақтан- ұрпаққа жалғасатын үлгі болары сөзсіз.

Біз Ұлы Отан соғысы туралы деректерді кинодан көріп, кітаптан оқып, теледидардағы және өзіміздің ортамызда жүрген майдангер аталардың естеліктерінен естіп өстік. Аталарымыздың, апаларымыздың өз өмірлері туралы айтқан әңгімелері кейде ертегідей естілетіні де шындық. Бірақ жанарларына жас толып, өткен күндерін тебіреніспен еске алғандарын көргенде солармен бірге еріксіз мұңаясың.

Күнделікті Зайсан қаласындағы «Батырлар » алаңының жанынан өткен сайын ерісіз ойға шомамын. Сол ескерткіш тақта сұрапыл соғыстың ауданымызға тигізген зардабын айғақтап тұрғандай. Батырлық пен батылдықтың белгісіндей болған сол тақталарда соғысқа қатысқан жүздеген жерлестеріміздің есімі жазылған. Солардың арасында сүйікті жарына, туған баласына деген махаббатын өзімен бірге мәңгілікке алып кеткен, туған жеріне оралмаған қаншама боздақтар бар. Ал сарғайған сағынышпен атасынан немесе асқар тауы әкесінен, сүйікті қосағынан немесе аяулы баласынан , жақын бауырынан , бір хабар күтіп, сағынышпен ғұмырын

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

өткізгендер қаншама? Күркіреп өткен сол соғыстың әрбір отбасы үшін мәңгі ұмытылмас, адам жанын сыздатар қасіреті қалған.

Табандары тілініп, таң қылаң бергеннен бел жазбай тылдағы тіршілікке араласқан аналар мен шийттей балалардың іс- әрекеті нағыз ерлікпен пара- пар деуге болады. Өздері жалаң аяқ, жалаңбас жүрсе де ер азаматтардың орнын жоқтатпай мал бағып, оның өнімдерін дайындап, майдан даласына жөнелтіп отырған әжелер еңбегіне қандай баға берсе де артық емес. Бір уыс бидайды қорек етіп өскен сол заманның балалары қандай төзімді деген ойға қаласың. Ши арқалап, тезек теріп, отын жинаған сол балалар үлкендермен қатар жүріп, колхоз жұмысына да белсене араласқан. Бүгінгі тыл ардагерлері соғыс басталғанда бес –алты жастан енді асқан оңы мен солын таныған бүлдіршіндер екен. Он, он екі жастағылар ересектер қатарынан көрініп, аналарына тірек, майданға аттанған әкелерінің орнын жоқтатпай бауырларына пана болған.

Өмір мен өлімнің ортасында Отанын қорғау үшін жауға қарсы шыққан жауынгерлердің әрбір іс- әрекеті қиындыққа толы болды. Аязды түндерде, жаңбырлы күндерде, шіліңгір ыстықта майдан даласындағы ұрыстардың бел ортасында түн ұйқысын төртке бөлген, көкірегі шежіреге толы соғыс ардагерлерінің қатары жыл санап азайып келеді. Олай деуімнің себебі, алтын ұя мектебімізге келіп оқушылармен кездесетін аталар саны қазір сиреп қалған.

Ұлы Отан соғысы қазақ халқына да үлкен сын болды. Деректер бойынша Қазақстаннан бұл соғысқа 1 миллион 200 мың жауынгер аттанған. Оның 60 пайыздан артығы майдан даласынан туған еліне оралмаған. Тарих беттерінде жазылғандай 1943 жылдың 3 шілдесінде Сталин «Барлығы да майдан үшін! , Барлығы да жеңіс үшін» деген ұран көтерген. Міне, осы күннен бастап тылдағы адамдар да әскери тәртіпке көшіріліп, барлық тәртіп майдандағыдай болғанын білеміз. Сұрапыл соғыс жылдарында жауға атылған әрбір он оқтың тоғызы Қазақстан қорғасынынан құйылған. Тылдағы еңбек адамдары да Жеңісті жақындату жолында күнді-түнге жалғап, барлық мүмкіншіліктерді майдандағы азаматтарға арнады.

Жалынды жастық шақтарында қолдарына қару алып майдан даласында ерлік көрсетіп, кеуделеріне жарқыратып орден, медальдарын тағып, Ұлы Жеңістен кейін туған жерлеріне оралған майдангерлер бейбіт өмірді қалпына келтіруде аянбай тер төкті. Ондай аталарымыз Зайсан өңірінің әлеуетін жақсартып, экономикасын дамытуға бел шешпей араласып, ұлағатты өмір иелері атанды. Тәнін жаралаған снаряд жарықшағымен жүріп еңбекке араласқан майдангер аталар қаншама? Солардың қатарына өзім білетін қараталдық Ұлы Отан соғысының ардагері Әмірхан ата Шаймардановты атауға болады. Бүгінде тоқсан жасқа толған майдангер ұрпағының ортасында бақытты ғұмыр кешіп, немерелерінің ақылшы қамқоршысы болып отыр.

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Ортамызда жүрген көне көз қариялардың өмірі дастан, бай шежіреге толы тарих десек, солардың арасында соғыс және тыл ардагерлері де бар екенін ұмытпайық. Олай болса «Ерлік – елге мұра, ұрпаққа»

Құсманбек Қымбат

11 сынып оқушысы «БІРЛІК ОРТА
МЕКТЕБІ» КММ-сі

Жарма ауданы, Бірлік ауылы
Жетекші: Зиябекова Еркеш Даукенқызы

Жеңіс мерекесі – өскелең ұрпақтың бақыты үшін күрескен қастерлі күн. Отан үшін от кешкен қадірлі қарияларымыздың қатары уақыт озған сайын азайып бара жатқаны өкінішті. Бұл мейрам – ерлік пен елдіктің батырлық пен өжеттіктің мейрамы. Қазақстаннан қан майданға аттанған ер жүрек ұл-қыздар фашизмді жеңу жолында орасан ерлік көрсетіп, жеңісті жақындатуға үлкен үлес қосты. Жауынгерліктің биік үлгісін көрсете білген ардақты ардагерлеріміз барлық майданда да жан аямай күресті. Олардың артында қалған отбасы атпал азаматтарының жеңіске жететініне сенді және сол қасиетті күнді асқан шыдамдылықпен күтті.

Ата-бабаларымыздың соғысқа белсене қатысуының басты себебі – ұрпақтардың, яғни біздің бейбітшілікте өмір сүруімізді қалады. Осылайша, аттың жалында, түйенің қомында жүріп, біздерге бейбіт өмірді орнатып берді. Уақыт өткен сайын аталарымыз сыйлаған жеңістің маңызы артып келеді. Олар көрсеткен ерліктері ұрпақтарға өнеге.

Қазақстандық жүз мыңдаған отандасымыз елдің сол сенімін ақтап, ерліктің ерен үлгісін көрсетті. Олардың бәрі де кеуделеріне орден, медальдарды жарқырата тағып, Отанына абырой әкелді. Соғысқа қатысқан 500-ге жуық жауынгер «Кеңес одағының батыры» атағын алды. Бауыржан Момышұлы, Әлия Молдағұлова, Талғат Бигелдинов, Мәншүк Мәметова, Ибрагим Сүлейменов, Сұлтан Баймағамбетов сынды көптеген батыр тұлғалардың есімі еліміздің жүрегінде мәңгі сақталады. Осындай есіл азаматтарымыздың арқасында жеңіс туы желбірегенін кейінгі ұрпақ ешқашан ұмытпайды.

Елбасы Нұрсұлтан Назарбаев соғыс ардагерлеріне ерекше қамқорлық көрсетіп келеді. Биыл біз жеңістің 69жылдығын атап өтеміз. Бұл – сіз бен біздің ортақ тарихымыз. Күллі адамзатқа қауіп төндірген сұм соғыстың зардабын тартып, Отан үшін жан алысып, жан беріскен ардақты ардагерлерімізді құрметтеу, соларға арнап арнау оқу, мерекелік іс-шараға қатысу бізге тек қана қуаныш сыйлайды.

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Соғыс ардагерлері мен тыл еңбеккерлерін Ұлы Жеңіс мерекесімен құттықтай келе, оларға мықты денсаулық, ұзақ ғұмыр, бақытты сәттерінің көп болуын тілеймін.

Бүгін – Ұлы Отан соғыстың аяқталғанына 69 жыл: қазақстандықтардың қазақ даласындағы ерліктері мен тылдағы табандылықтары ешқашан да ұмытылмайды.

22 маусым – барлық бұрынғы кеңес одағы елдерінің тарихындағы ең қайғылы күннің бірі. Осыдан 73 жыл бұрын фашистік Германия Кеңестік Социалистік Республикалар Одағына шабуыл жасады.

Соғысты бірінші болып қарсы алғандардың қатарында кеңес одағының батыс шебін күзеткен ондаған мың қазақстандық – шекарашылар болды.

Атақты Брести гарнизонының өзінде 1941 жылдың көктемінде біздің 3 мыңдай жерлесіміз қызмет еткен, шілде айында олардың көпшілігі әскерден елге қайтулары керек болған. Бірақ жаудың шабуылы олардың бұл жоспарларын күл талқан етті. Соғыс өрті ішке қарай тез еніп, Брест қамалының тірі қалған қорғаушылары партизан қозғалысына қосылды. Олардың қатарында 190 қазақстандық болған және олардың көбісінің сүйегі Беларусь жерінде қалған.

Соғыс кенеттен басталғанымен, Қазақстан, бүкіл Кеңес Одағы сияқты, алғашқы күннен бастап жұдырықтай жұмылды. Республиканың түкпір-түкпірінде әскери комиссариаттарға еріктілер ағылды. Кеше ғана мектеп партасында отырған бозбалалар мен бойжеткендер де, қала мен ауыл тұрғындары да соғысқа сұранды.

1939 жылдың дерегі бойынша, біздің республикамызда 6,2 миллион адам тұрып жатқан. Соғыс жылдары Кеңес Армиясының қатарына 1 миллион 200 мың қазақстандық шақырылған, 20-дан астам атқыштар дивизиясы мен басқа да құрылымдар жасақталған. Фашистермен болған шайқаста 328-ші, 310-шы, 312-ші, 314-ші, 316-шы, 387-ші, 391-ші, 8-ші, 29-шы, 102-ші, 405-ші атқыштар дивизиясы, 100-ші және 101-ші ұлттық, 81-ші, 105-ші, 106-шы кавалериялық дивизиялар, 74-ші және 75-ші теңіз атқыштар бригадасы, 209-шы Зайсан, 219-шы миноменттік, 85-ші зениттік, 662-ші, 991-ші және 992-ші авиациялық полктер ерекше көзге түсті. Майданға 14 100 жүк және жеңіл автокөлік, 1 500шынжыр табанды трактор, 110 400 жылқы, 16 200 арба жөнелтілді.

Қазақстан армия және флот үшін офицерлік кадрлар және резервтік күштер дайындауға да лайықты үлес қосты. 1941-1945 жылдары әскери оқу орындарына 42 мыңнан астам жас қазақстандық жолданды, ал Қазақстанның аумағында сол жылдары жұмыс істеген 27 әскери оқу орны толық емес мәлімет бойынша 16 мыңдай офицер дайындап шығарған.

Біздің жерлестеріміз майдан даласында ерлікпен шайқасқан. Жауынгерлік ерліктері үшін жүздеген мың қазақстандық медаль-ордендермен марапатталса, 500-дей астам адам – Даңқ орденінің толық

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

иегері атанған. Төрт қазақстандық екі мәрте Кеңес Одағының Батыры атанды, олар – Талғат Бигелдинов, Сергей Луганский, Иван Павлов және Леонид Беда.

Кеңес Одағы Батырларының қатарында қазақтың екі қызы – мерген Әлия Молдағұлова мен пулеметші Мәншүк Мәметова бар. Рейхстагқа Жеңіс туын тіккендердің бірі – қазақ жігіті Рахымжан Қошқарбаев. Жаудың тылында партизандардың қатарында да қазақстандықтар шайқасқан. Солардың бірі - Қасым Қайсенов. Ал танымал қолбасшы, әскери жазушы Бауыржан Момышұлын, 28 панфиловшылардың ерлігін білмейтін қазақ жоқ шығар.

Соғыстың тек майдан даласында ғана емес, тылда жүргені мәлім. Гитлерліктер КСРО-ның батыс аудандарын басып алғаннан кейін, Сібір мен Қазақстанның ел экономикасындағы маңызы күрт артқан. Жаудың қолына бермеу үшін соғыстың алғашқы айларында өнеркәсіптік кәсіпорындардың барлығы тылға көшіріле бастады. Қысқа мерзімнің ішінде Қазақстанның аумағына 142 кәсіпорын жайғастырылды, 532 506 адам көшірілді. Оған қоса, жаңа өнеркәсіптік нысандардың құрылыстары жеделдетілді. Соғыстың алғашқы 1,5 жылында Қазақстанда 25 кен орны мен шахта, 11 кен байыту Гурьевтегі мұнай өңдеу зауыты іске қосылды.

Темір жол құрылысы жалғасты. 1942-1943 жылдары Мақат-Орск, Ақмола- Магнитогорск желілерінің құрылысы аяқталды. Соғыс жылдары Қазақстан жалпыодақтың мыс құймасының 30 пайызын, марганец кенінің 60 пайызын, мыс кенінің 50 пайызын, металл висмуттың 65 пайызын, полиметалл кендерінің 70 пайызын, мырыш өнімінің 85 пайызын берді. Қорғаныс өнеркәсібіне қажетті мыстың үштен бірі Қазақстанда өндірілді, сондықтан да соғыс жылдары әрбір 10 оқтың тоғызы Қазақстанда құйылды.

Республикаларда танк және ұшақ жасауға ақша жинау қозғалысы жүрді. 1941 жылдың күзінде Бүкілодақтық лениндік коммунистік жастар одағы (ВЛКСМ) атындағы танк дивизиясын құруға қаржы жинала бастады да, бір жылға жетер-жетпес уақыттың ішінде армия қазақстандық 3 194 мың центнер сүт, 17,6 мың центнер жүн берді. Бұл соғысқа дейінгі бес жылдағы көрсеткіштен бірнеше есе көп. Республиканың барлық экономикасы әскери «рельске» қойылды: бейбіт мақсаттағы шығыстар бойынша қысқартылды, көптеген кәсіпорындар қорғаныс өнімдерін шығаруға кірісті. Ер азаматтардың бәрі армия қатарында болғандықтан, зауыттарда әйелдер, қариялар, жасөспірімдер қызмет етті. Еңбек тәртібі қатайтылды, жұмыс уақыты ұзартылды. Алты апталық, 23 сағаттық жұмыс күні бекітілді, демалыстар тоқтатылды.

Ұлы Отан соғысы 4 жылға созылды. Майдан даласында 600 мыңнан астам қазақстандық қаза тапты. Соғыста қаза тапқандардың саны туралы мәлімет бүкілс әлемді дүр сілкіндірді. Жекелеген мәліметтер бойынша, адамзат тарихындағы бұл ең зұлмат соғыс 20 миллионнан астам кеңес

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

азаматтарының өмірін қиды. 1 710 қала мен 70 мыңнан астам ауылдар, 31 850 өнеркәсіптік кәсіпорын, 65 мың шақырым темір жол, 4 100 теміржол стансасы, 36 мың пошта-телеграф мекемесі, телефон стансасы және басқа да байланыс бекеттері жермен-жексен болған немесе жартылай қираған. 40 мыңдай аурухана немесе басқа да емдеу мекемелері, 74 мың мектеп, техникум, жоғары оқу орны, ғылыми-зерттеу институттары, 42 мың кітапхана және басқа да көптеген нысандар жойып жіберілген, тоналған.

Бүгін Қазақстанның барлық қалалары мен ауылдарында Даңқ монументтерінде, Ұлы Отан соғысында қаза тапқан жауынгерлердің ескерткіштеріне гүл шоқтарын қою рәсімдері өтуде. Бұл соғысты ешкім де ұмытпауы, ешнәрсе де ұмытылмауы керек.

Лұқпанов Темірлан
8 сынып

Менің жанұямның Ұлы Жеңіске қосқан үлесі

Әр жылы Жеңіс күнін сағынамын
Естуге ел алдында мағыналы үн.
Өлімді өмірге әкеп жалғап кеткен,
Аталарым, сендерге табынамын

Иә, Ұлы Жеңіс. Әр адамның жүрек лүпілі, жан толғанысы. Кішкентай ғана жүрегіммен осы бір соғыс жылдарын ойласам, көңіліме кірбің ұялайды. Аяулы атам, абзал әжем. Сол соғыстың зардабын атам қанқұйлы соғыста тартса, әжем ауыр еңбектің қиындығына төзе білді. «Ата-әжем бір сыныпта оқыса да, олар өздерінің жарты ғасырдан астам ғұмырын бірге өткізерін білді ме екен» деген сұрақ маған маза берер емес.

«Кебін киген келмейді, кебенек киген келеді» деген халық нақылы атамның өмірінен алынған ба деп қалам. Өліммен бетпе-бет кездессе де тағдырдың жазуымен туған жеріне оралып, ел қатарлы ақ әжеммен қосылып, ұрпақ өрбітті. Қазақ елінің абыройын асқақтатып, намыс туын қолына ұстаған атам Смамағзұмов Лұқпанның жорық жолына тоқталып өту перзенттік парызым деп білемін.

1942 жылы 17-ден 18-ге қараған шағында әскерге аттанып, Қалаларды азат етуге, Беларусь, Украина, Балтық бойы жорықтарына қатысқан. 1943

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

жылы Балтық бойындағы соғыста ауыр жараланып, атам Ұлы Жеңістің қуанышты хабарын госпитальда естіген еді. Тамыз айында үйге оралып, соғыстан соңғы ауыл өмірінің қауырт жұмысына араласып та кетеді. Газет баспаханасында жұмыс істейтін жас қыз - Қадияша әжеммен өмір жолы оны осылайша тоғыстырады. Ұрпақтары өсіп жетіліп, әжем «Батыр-ана» атанды. Немере –шөберелерінің арасында отырған әжемнің бір өкініші атамның соғыс зардабынан ерте өмірден өткені ғана еді. Атамның «Ерлігі үшін»медалі, «II-III дәрежелі Даңқ орденін қолына ала отырып, ұрпағына ата ерлігін мақтана айтатын.

Маужыраған мамыр келсе, абзал атам мен аяулы әжемнің бейнесі жадымда жиі жаңғырады. Себебі дейсіз бе, атамның аманатын орындаған ақ әжем де қазір өмірде жоқ.Алайда, атам салған сара жол, үлгі-өнеге-өмір жолымның алғашқы баспалдағы екені даусыз. Абзал ата! Ерлігіңіз - елге мұра, ұрпаққа аманат!

Мағауиянова Шырайлым

9 сынып, №4 мектебі Серебрянск қаласы Шығыс Қазақстан облысы
Жетекшісі: Кунчинова А. Қ.

Тарих. Тағылым. Тағзым

Жаныңа күдер үзе соғыспасаң, жауды күйрете алмайсың.
Б. Момышұлы

Ұлы Жеңіс күндерінен бері қаншама уақыттар өтті... Осы жылдар туралы қаншама естелік, роман - дастандар жазылып, қаншама кино түсірілсе де адамзат тарихында бұрын - соңды болып көрмеген бұл жойқын шайқастың тарихы түгел жазылып нүктесі қойылған жоқ. Ол мүмкін де емес. Отан соғысының ізінде әлі де ашылмай жатқан ақиқаттар, еленбей қалған ерліктер, елеусіз жатқан ерлер қаншама?! Оны ашып анықтау белгісіз болып жатқан тағдырларды тауып, елге танытып, лайықты атаққа ие болғызу, оларға қамқорлық жасау - кейінгі ұрпақтың қасиетті парызы. Осыдан бастап, Отанның кішкентай азаматының қалыптасуы басталады емес пе? Кеңес одағының батыр атағын алғандар: Б. Момышұлы, Т. Бегелдинов, С. Луганский, И. Павлов, М. Мәметова, Ә. Молдағұлова және тағыда басқалары. Олар шайқастағы ұрыстарды ғана емес, алыстағы ауыл мен кең байтақ далада да жүріп жатты. Солардың біріне тоқталып М. Мәметова жайлы айтайын.

М. Мәметова 1942 жылы өзі сұранып майданға кетті. 21 атқыштар дивизиясында болды. Алғы шепте айқасқа түскен алғашқы күннен-ақ

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

қаруластарын қайсарлығымен, табандылығымен, ержүрек батылдығымен қайран қалдырды. Невель қаласын қорғау кезінде Мәншүк ақырғы оғы таусылғанша жауды жер жастандырып, ерлікпен қаза тапты. Оның қасық қаны қалғанша қарысып баққан қас батырлығы мен асқақ өлімі соғыс даласында да, «еңбек майданында» да әрбір отаншыл азаматтың жүрегінде ерлік жыры болып жаңғырып, Жеңіс жалауын тезірек желбіретуге жігерлендіре түскені хақ.

«Адал адам Отанын сүйеді. Адал, ақ жүрекке Отан анасындай. Отанның дегенін істеу - қуаныш, мақтаныш. Отанға деген махаббатты бізде өлшеуге болмайды», - деп Баубек Бұлқышев айтқандай, жаратылысынан ақкөңіл, ақжүрек, батыр, намысты халық өз мүддесінен Отан мүддесін артық қойып, өмірін құрбан етуден асқан асыл мұрат жоқ екенін, Отанға деген махаббатын осылай дәлелдей білді.

Қазақ деген-батыр халық. Ол еңкейгенде еңкейеді, шалқайғанда шалқаяды. Шірене қалса, асқар-асқар тауларына сүйенеді, еңкей қалса, азаматтығына, өзінің парасаттылығына сенеді. Сөйлесе Қазыбек данадай шешендігі бар, Төле бидей көсемдігі бар, айтыса қалса, дауласа қалса Бөгенбайдай ерлігі бар, Қабанбайдай ірілігі бар, қолынан қиыстырып жол табар Абылайдай тірілігі бар ел. Қазір өз алдымызға мемлекет, тәуелсіз ел болсақ та, ол кездегі Кеңес Одағы барлық халықтардың ортақ мемлекет болып есептелгендіктен, батыстан жау шапқанда Отанымыздың абыройын, бостандығы мен тәуелсіздігін қорғауда жаппай ерлік пен қайсарлықтың үлгісін көрсетті. Даламыз қандай кең болса, пейілі де сондай кең, жер қойнауы қандай бай болса, жүрегі де сондай бай халқымыз қан майданда елдік мінездері мен ерлік қасиеттері сынға түсті. Осы жолда қанша ардагер әкелеріміз, аталарымыз бен апаларымыз қанын төкті, жанын пида етті десеңші! Осылайша, біздің халқымыз соғыс барысында бүкіл әлем алдында бар ұлылығымен көрінді.

Сол кездегі Кеңес Одағы халықтарының тұтасқан бірлігі мен мызғымас достығы, халық пен әскердің жаппай ерлігі Жеңісіміздің кепілі болды. Басынан аяғына дейін құрыштай қаруланған гитлершілдер соғыстың бас кезінде 190 дивизияны, 5 мыңдай самолетті, 3700-дей танкті, 50 мыңнан астам қару мен минометті шабуылға шығарды. ССРО жеріне басып кірген жау әскерлерінің жалпы саны бес жарым миллион адамға жетті. Оған дейін 12 мемлекетті басып алған және 14 одақтасы болған жау Баренцов теңізінен Қара теңізге дейінгі аралықтағы зор майдан шебінде соғыс ашты. Гитлер және оның төңірегіндегі дүлейлер Кеңес елін «тұтқиыл» шабуылмен талқандап, әлемдегі тұңғыш социалистік мемлекетті құртып жіберуді, совет адамдарын құлға айналдыруды, Кеңес елін герман империализмінің отарына айналдыруды ойлады. Бірақ, совет халқы міз бақпай, анталап келген жауға айбындылықпен қарсы тұрды. Халық Коммунистік Партияның басшылығымен өзінің Отанын қорғауға батыл бел буып шықты, әділетті

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

азаттық соғысқа жұп жазбай тұтаса көтерілді, бұрын болып көрмеген табандылық пен қайсарлық танытты. Осындай сұрапыл соғыс күндерінде халқымыз майдан мен тылда жеңіс үшін керекті жағдай жасаудың ауыр жүгін көтерді.

Майданға кеткен талай мыңдаған жұмысшылар мен шаруалардың орнына шексіз қиын, ұйқысыз, ас-сусыз еңбек вахтасында әйелдер мен балалар, мүгедектер мен зейнеткерлер тұрды. Әр отбасының басшысы майданда болды. Сондықтан, сол кездегі адамдарға тәулік бойы жұмыс істеуге тура келді. «Бір минут ішінде сен соғысқа дейін бір сағатта істегеніңді істеуге тиістісің!» деген ұранды ұстанған адамдар қатал тәртіп пен еріксіз жұмыс істетулерге қарамастан, асқан шыдамдылық танытып, ешқандай қысым көрсетусіз-ақ ұйымшылдықтың асқақ үлгісін көрсетті.

Қазір мен тұрып жатқан Серебрянск қаласында бірнеше ардагерлер тұрады. Олар: Самоилов Иван Ермилович, Деев Виктор Владимирович, Лисавин Александр Викторович, Медведев Сергей Лаврентьевич, Борков Алексей Яковлевич, Сидоркин Петр Иванович, Мазов Виктор Васильевич, Медведева Антонин Антоновна.

Соның ішінде Семенов Степан Федрович.

Біз сол ардагерге барғанда соғыста болған көптеген әңгімелерді айтады:

«Білімім 7- сыныпқа дейін Қиыр Шығыстың Примор өлкесінде Отан алдында борышымды атқардым. Онда сержант болып қару- жарақтардың басшысы болып қызмет атқардым », - деді.

«Халқымның қарапайым бір ұлымын, жанымды арым үшін құрбан еткен» дейтін өмірлік ұстанымынан бір мысқал да ауытқымаған, бойында иненің жазуындай жалғандығы жоқ, бір өзіне ғана жарасар ерлік пен өрлік бар, төрт жыл сыз жастанып, жер кепе мен окопта ұйқысыз, мазасыз түндерді, кескілескен шайқастарды басынан өткізген қайсар да қайтпас ер есімі қазірде батырлықтың символына айналды.

Ешқашанда жауынгер ерлігі мен жеңісті еңбегімен соққан еңбекшінің ерен ерліктері ұмытылмайды. Сол сұрапыл соғыста батырларымыздың сақтап қалған байтақ жеріміз бүгінгі күні дүние жүзі таныған, әлем мойындаған мемлекет болып қалуы біз үшін үлкен мақтаныш, жетістік. Бүгінде біздің азаматтық міндетіміз – болашақ ұрпақты Отанын сүюге, елінің, жерінің адал патриоттары, достық пен бірлік туралы түсінік беру арқылы отансүйгіштікке тәрбиелеу. Қазір Республикамыздың дүние жүзінің алдыңғы қатарындағы мемлекеттердің бірі болып, ең бастысы, елімізде бейбітшілік пен ынтымақтың өріс алып, халқымыздың тыныштықта бейбіт өмір сүріп келе жатуы - тұңғыш президентіміз Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың адал да ұтымды тактикасының, үлкен парасат пен биік талғамының арқасында. Сондықтан біз, XXI ғасыр жастары, осындай байтақ елде тұрып жатқанымызға бақыттымыз!

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Мақсат Елнар

7 сынып оқушысы

ШҚО Жарма ауданы Қалбатау ауылы «Маяковский атындағы орта
мектебі»КММ

Жетекшісі: Қалмақбаева Гүлназ Ернатқызы

Өмірі келешек ұрпағына үлгі

«Ұлым» деген ел болмаса,

Елім деген ұл тумас.

Ахмет Байтұрсынов

Соғыс... Соғыс... Соғыс Осы бес әріп қандай суық десеңші! Осы бір суық сөзді естігенде қай адамның болмасын жүрегінде бір сонау жарты ғасыр бұрын болған соғыстың жарасы еске алады.

Ал Жеңіс...Жеңіс...Жеңіс. Жүрекке жайлы жылы сөз.Осы бір қуанышты сөзді естігенде сол майданда қасық қаны қалғанша аянбай күресіп, жанын берген ардагерлеріміз еске түседі. Қаншама халықтың аңсап, маңдай терімен келген күн. Сол бір Отан үшін болған соғыста қаншама боздақтардың артына ұрпақ тақалмады, қаншама бала «әкем қашан келеді?» деген сағынышпен өсті. Иә, талайлардың жүрегіне жазылмас жара салған Ұлы Отан соғысының жеңіспен аяқталғанына 70 жыл болады. 4 жылға, яғни 1418 күнге созылған бұл сұрапыл соғыс халықтың әл ауқатына өз кесірін тигізді. Халқы мен Отанын сүйген, Ұлы Жеңісті ұран еткен, жауынгерлердің табанды ерліктері мен еңбегінің арқасында халық дегеніне жетті.

«Бұл күн - сол бір қанды қырғыннан қайтпай қалған қыршын боздақтардың асқақ рухтарының аспандайтын күні. Бұл күн- әділеттің әділетсіздікті жеңген күні. Бұл күн – бүгінгі ұрпақтың соғыс ардагерлері сыйлаған бейбіт даму жолын одан әрі жалғастырып жатқан күн» деп Н.Ә.Назарбаев айтқандай ендігі бейбіт өмірде сол батыр аталарымыздың ерліктерін еске алып, үлгі ету біздің парызымыз деп түсінемін.

Мен, 7 сынып оқушы Мақсат Елнар осы шығарманы жазу себебім, қазақ әдебиеті пәнінен соғыс тақырыбында шығармаларды өткенде ұстазымның атасынан естіген әңгімесінің айту себеп болды.

Гибрат алар артыңа із қалдырсаң,

Шын бақыт –

Осыны ұқ,

Мәңгілік өлмейсің

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

– деп Шәкәрім Құдайбердиев айтқандай артын өшпестей мол өнеге қалдырған ұстазым Қалмақбаева Г.Е-ның атасы Қалмақбаев Сапатай мен апасы Қалмақбаева Бижамал жайлы айтқым келеді. Гүлназ Ернатқызы мектеп қабырғасында жүріп 2003 жылы Ұлы Жеңістің 58-жылдығына орай атасының еңбектерін келешек ұрпаққа жадында қалсын деп Жарма ауданының аудандық «Рауан-Восход» газетінде «Мақтан етемін» атты мақаласын жариялапты. 2008 жылы Республикалық «Ертіс өңірі» газетінде «Өмірдің өзі үйретеді» деген мақаласын жариялапты, мақаламен танысқан соң, өмірі ұрпағына үлгі ата мен апаның өмірі мені қызықтырды, мағлұматтар жинай бастадым.

Бұл кісіні мен көрмесем де, бұл кісі жайлы газет беттерінен ұстазымның жазған мақалаларынан, әңгімелерден ол кісі жайлы көп естідім. Ол кісінің артынан ұрпағының еске алып, өмірін үлгі етіп айтуының өзі бақыт қой!

Қалмақбаев Сапатай 1915 жылы Жарма ауданының Былқылдақ ауылының шығысындағы Таңбалы тас деген жерінде дүниеге келген. Апамыздың сөзіне қарағанда Сапатай ата нақты туған жылы 1915 жылы болғанмен, 1977 жылы берілген ССРО азаматтарының паспортында 1911 жылы туылған деп жазылған. Екі жасында шешесінен, бес жасында әкесінен айырылып, туыстарының қолында, жетімдіктің қамытын ерте киіп ержетеді. Екі класстық біліммен шектелуіне тура келді. Шахтаға түсіп жұмыс істеуге барғанда, «әлі жассың» деп, жер бетінде таралейка тасып жұмыс істейді. Кейіннен жүргізушінің оқуын оқып, жүргізуші болады. Ауылдағы әр түрлі жұмыстарға араласа жүріп, бірлі-жартым техниканың тізгінін ұстай жүріп ерте есейеді.

Ел тұрмысы енді түзеле бастағанда тұтқиылдан жау шауып, соғыс өрті тұтанады. Сапатай ата «1941 жылы таңғы сағат 4-те Кеңес Одағының шекарасына фашист әскерлері басып кірді» деген суық хабарды естісімен соғысқа аттанады. Ал Сапатай атаның жұбайы Бижамал апа ауылда қалып тылда еңбек етеді. Бижамал апамызбен 1941 жылдың наурызында отбасын құрады. Апамыз да сол ауылда 1923 жылы сол кездегі атақты палуан Тоқпанбаев Құсайын мен шешесі Базиланың отбасында дүниеге келеді. Жасы он төртке келгенде шешесі қайтыс болып, әкесі аурушаң болған соң, 5 класстық біліммен шектеліп, ары қарай оқуына жағдайы болмады. Оқығаны бар деп сол кезде жаппай сауаттандыру науқанына қатысып, үлкендерге аты-жөні мен хат танытады.

Сұрапыл соғыс басталысымен атамыз әскер қатарына қабылданады. Оңтістікте Термез қаласында екі айдай дайындықтан өтіп, сонда мінген машинасымен майдан шебіне кіреді. Бірде сол машинасына жаудың оғы тиіп, атамыз машинадан секіріп түсіп өлген адамдардың арасына кіріп кетіп аман қалады. Сталинградты қорғауға және Москва қаласын жауға бермей қорғаған жауынгерлер қатарында Сапатай ата да болады. Варшаваны жаудан азат етіп, Берлинде жеңісті қарсы алады. Осы қалаларды азат еткені үшін ордендермен марапатталған Соғыста көрсеткен ерліктері үшін III дәрежелі Даңқ орденімен және тағы басқа медальдермен кеудесін толтырып, жеңіспен туған жеріне 1946

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

жылы қаңтар айында ауылына оралып, соғыстан күйзелген шаруашылықты қалпына келтіруде аянбай еңбек етеді.

«Қан майданда оққа басымды тігіп, елімді жаудан мен азат еттім, еңбекті өзгелер жасасын» деп қол қусырып отырмай, адам күші жетпей жатқан еңбек майданына араласады. Жарма ауданы Салқынтобе (Маковка), Қаратөбе (Тереньтевка), Былқылдақ (Мариновка) ауылдарында ферма меңгерушісі, бригадир болып зейнет демалысына шыққанға дейін бейбіт еңбектен қол үзбепті.

Қалмақбаев Сапатай атаның тың және тынайған жерлерді игеру үшін Ленин орденімен марапатталғанын артындағы ұрпағы ерекше мақтанышпен айтады [5-сурет]. 1967 жылы Мәскеу қаласына ВДНХ көрмесіне барып қайтады. Тың көтерудегі ерен еңбегі үшін, шаруашылықта озат болғаны үшін Ленин орденімен марапатталады. Ленин орденімен марапатталғандарды облыс халық шаруашылығының бір топ еңбек озаттары облыстық «Семей таңы» газетінде суретке түсіріліп шығарылған.

Ғұмырының соңына дейін ел игілігі үшін еңбек еткен атам зейнеткерлік жасқа жетіп, 1983 жылы қайтыс болды. Жұбайы екеуі жеті бала тәрбиелеп өсіріпті. Бүгінде бәрі ер жетіп өмірден өз орындарын тапқан.

Бірі соғыста ерлік көрсетсе, жұбайы тылда еңбек етеді. Тылда бар ауыртпашылық аналар мен балалар мойнына артылады. Бижамал апа ерлерше еңбек етеді. Көктем туа соқаға өгіз жегіп жер жыртады. Күзде астық бастырады. Тек қара талқанды талғажау еткен жұрт тоқшылық дегенді білмейді. Күні-түні дамылсыз еңбек тіпті, ауру-сырқауды да ұмыттырып жіберіпті. Ауылдағы қыз-келіншектер өгіз арбамен Жаңғызтөбеге астық тасымалдайды екен. Далада әскер атына деп шөп шабады. Айлап, апталап үй бетін көрмей кететін де кездері болады.

Сол кездері ауылға жер аударылған немістерді әкеледі. Жадап-жүдеген олардың отбасына да Бижамал апа көп көмектесіпті. Оның үстіне жарымжан абысыны мен үш баласын да қамқорлыққа алыпты. Ұстазым әжесінің «Осынша ұзақ ғұмыр сүруімнің себебі сол жандарға көп көмектесіп, баталарын алғаным болар» деген кейбір сөздерін есіне алады.

Сапатай ата екі класстық біліммен «қарадай қасқыр соққандай», жүрегінің ақтығымен осындай дәрежеге жетті. Балаларына «қоғам мүлкіне қол сұқпандар, оқыңдар, оқыңдар, менің оқуға жағдайым болмады, оқысаңдар мұраттарыңа жетесіңдер» деп айтқан өсиетті Бижамал апа әр кезде де айтып отырады екен. Соғыстан оралған соң көп қиындық көріпсіндер енді азаматтар біз өзіміз ие боламыз деген соң Бижамал апа жұмыстан қол үзіп балалармен үйде отырып қалады. 70 сом кеңес ақшасымен 7 баланы тәрбиелеп, оқытты. Қыздарын қияға, ұлдарын ұяға қондырған. Қазір олардың өздері бірі ата болса, бірі әже болып бала шағаларының қызығын көруде. Апамыз 15 немере, 8 шөбере сүйіп, 91 жасында 2013 жылыдың қазанында дүниеден өтті.

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Болашақ ұрпақтың келешегіне төнген соғыс бұлтын сейілткен жандардың бұл ерліктері уақыттың қай кезінде де болмасын өшпесі анық. Апа –атасының ерліктерін қазір сол немерелері бейбіт күнде жалғастырып жатыр. Оқуларын «Үздік дипломмен» аяқтап, еңбек етіп, қоғамға өз үлестерін қосуда.

Ұстазым қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі Қалмақбаева Гүлназ Ернатқызы атасының осындай еңбектерін әр өзіне үлгі етіп айтады. Онымен қоса өзі тәрбиелеп отырған шәкірттеріне де үлгілі де, өнегелі, еңбектің адал жемісін көру үшін үлгі етіп әр кез айтып отырады.

Қаратөбе ауылындағы Дүйсенбі Қалматаев атындағы орта мектептегі тарихи мұражайда Сапатай атаның қолданған заттары, құжаттары орналасқан бұрыш бар.

Жарма ауданының аудандық мұрағатында Қалмақбаев Сапатай атаның құжаттары жинақталған арнайы қор бар. Қорда атаның фото суреттері, ордендерінің куәліктері, жеке куәлігі сақталған. Мұрағатта 2005 жылы Ұлы Жеңістің 60-жылдығына орай арнайы көрме ұйымдастырылған.

Шығыс Қазақстан облысының облыстық мұрағатының сайтында (www.arhiv.vko.gov.kz) арнайы Ұлы Отан соғысының ардагерлеріне арналған бетте Сапатай атаның фото суреті мен өмірі жазылған.

2011 жылы Жарма ауданы Қаратөбе ауылыдық округінің әкімі Қанат Рахымжановтың ұйымдастыруымен Қаратөбе ауылында Сапатай атаның шаңырағы орналасқан үйдің көшесіне атаның аты беріліп, үйдің сыртына тақта орнатылды.

Адамға ең керегі еңбектен қол үзбеу екен. Тек еңбекпен ғана барша қиындық атаулыны жеңіп шығуға болады. Ата-әжелеріміздің Ерлік пен Еңбектің арқасында бірігіп қол жеткізген Жеңісі баршамызға ортақ. Бұл көненің көзіндей болған әженің ұрпағына айтып отыратын ғибратты әңгімелерінің бірі еді. Бұл хикая сол әңгімелердің мыңнан бірі ғана, бір ғана жанның ғұмырындағы үзік сырлар ғана еді.

Сол бір естен кетпес сұрапыл соғыста қаза тапқан, ерлік көрсеткен батыр аталарымызды кейінгі ұрпақ есімізде мәңгі сақтаймыз. Олар аңсап, көре алмай кеткен бүгінгі бейбіт өмірді, тәуелсіздікті біз, бүгінгі ұрпақ көріп отырмыз. Қаншама қан төгіліп, қаншама жас қиылған күрес нәтижесінде жеткен Тәуелсіздіктің баянды болу үшін бүгінгі ұрпақ сапалы білім алып, саналы тәрбиені бойына сіңдіріп еңбек етіп Көк Туымызды желбіретеді деген ойдамын.

Мажитова Диана

5сынып, Шүлбі жалпы орта білім беретін эстетикалық білім және тәрбие
беру мектеп-кешені

Шығыс Қазақстан облысы Семей қаласы Шульбинск кенті
Жетекшісі: Ахатаева Ж. Н.

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Жерлесіміз Ахатай (Ахметкәрім) Смағұлұлы Күзембаев
атамыздың Ұлы Отан соғысы жылдары Жеңіске қосқан үлесі

Ер есімі-ел есінде!

Нұрлы көктем,
жайма-шуақ мамыр-май
Ұмытпайды мұны Вена мен
Дунай
Альпы таулар сан ғасырлар жаңғыртып,
Ел есінде сақталады мәңгілік!

Жалыны жер шарының барлық түкпірін жайпып, тарихта ең сұрапыл, ең қатыгез саналған Екінші дүние жүзілік соғыс Кеңес Одағы үшін Ұлы Отан соғысы ретінде әр адамның жүрегінде мәңгілік сақталып қалғаны ел-жұртқа аян.

Ұлы Жеңіске 70 жылдай уақыт болса да, бейбіт өмірдің бақытты ұрпағы қан майданындағы, елдегі-тылдағы ата-баба еңбегін мақтан тұтып, ерлігіне тағзым етеді.

Соғыс оты шарпымаған бір де бір отбасы, бір де бір сыздамаған жүрек болмаған шығар...

Осындай жандардың бірі менің анам Ахатаева Жанар Нәдірқызының атасы, Күзембаев Ахатай Смағұлұлы. (Шын аты Ахметкәрім, бірақ үлкендер еркелетіп, Ахатай атап кеткен көрінеді).

Атамыз Күзембаев Ахметкәрім-Ахатай Смағұлұлы 1922 жылы Семей облысы, Жаңа-Семей ауданы, Мұрат ауылдық округінің Қызыл Шілік деген ауылында, қазіргі Шығыс Қазақстан облысының Жарма ауданында туған екен. (1990 жылға дейін Семей облысы, Шар ауданы, Кіші Қарасу совхозының Асқаралы ауылы)

Жергілікті тұрғындар мен туыстардың айтуынша атамыз 1941 жылы Семей қаласында «техникумда» оқып жүрген кезінде маусым айында Жаңа-Семей әскери комиссариатынан соғысқа Ленинградқа аттанып, 1943 жылы Ленинград түбіндегі бір шайқастарда сол аяғынан жараланып, «ағаш аяқпен» туған ауылы Асқаралыға оралады.

Денсаулығы сыр берсе де, жалғыз аяғына қарамай қайсар мінезді Ахатай атамыз атқа мініп, мал бағып, гармонь да тартып, қайғы жұтып, «қан жылағандардың» көңілдерін көтеріп, көпшілікпен бірге шаруаға араласып, тіршілік істей бастайды.

Ол кезде ауылдағылардың басым көпшілігі тек әйелдер мен жас бала-шаға, қалған кәрі кісілер ғана, барлығының басқы тілегі бір-тезірек соғыс бітіп, жеңіске жету.

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Таңның атысынан күннің батысына дейін әйелдер мал бағып, қой-сиыр сауып, май жинайды, түнделетіп керосин шамның жарығымен жауынгерлерге арнап шұлық, биялай тоқиды.

Атамыз да өз елінде соғыста жүрген жауынгерлерге көмек ұйымдастыру жұмысын қолына алып, ауыл тұрғындарынан ет, май, жүн жинап, күрт-күрттерді аралап, мал жинағымен айналысып, инспектор- агенті де боп жұмысты жұмылдырады.

1944 жылы Нұрғайша Қабдоллақызы апамызбен от басын құрып, 1945 жылы Нәдір атты ұлы (2011 жылы 18 тамызда дүние салды), 1947 жылы-Бағилаш (1976 жылы қайтыс болды), 1949 жылы Марияш деген қыздары туады. (Семей қаласының тұрғыны)

Ахатай атамыз 1950 жылдың қысында небәрі 28 жасында қайтыс болады.

Үш баламен жесір қалған Нұрғайша апамыздың жан ашыр туыстары атамыздың барлық құжаттарын жинап, асыраушысынан айырылғандарға көрсетілетін көмекке тапсырмақшы болады, бірақ небір себептермен құжаттар жоғалып кетеді.

Сондықтан болар не жесіріне, не бір балаларына жергілікті немесе Үкімет тарапынан берілетін көмек-жеңілдіктер бұл жанұяға ешқашан көрсетілмеген екен.

Бүгінгі күні ата-апамыздан 13 немере , 27 шөбере ,17 немене тарап отыр.

Жастық шағын қан майданында өткізіп, соңындағы ұрпағына өнегелі өмірімен өшпес із қалдырған Ахметкәрім-Ахатай атамыздың есіл еңбегі еш қалған жоқ.

Менің ұстазым-Ахатаева Жанар Нәдірқызы, Ахметкәрім-Ахатай атаның немере қызы, Шүлбі орта мектеп-кешенінде орыс тілі мұғалімі болып қызмет етеді.

Ол кісі бірнеше жыл бойы мектеп мұражайының «Іздемпаздар» үйірме мүшелерімен бірлесіп, ұлы атасы туралы деректер іздестірумен болды.

Ұстазымыз атасы Күзембаев Ахметкәрім-Ахатай Смағұлұлы жөнінде РФ Санкт-Петербург әскери-медициналық құжаттар архивіне, «ШҚО Семей қаласының Қорғаныс істері жөніндегі Басқармасына», «ШҚО Жарма ауданының Қорғаныс істері жөніндегі Бөліміне», «Шығыс Қазақстан облысы Қорғаныс істері жөніндегі Департаментіне» хат жазып, атамыздың не соғысқа кеткені, не Ленинградта жарақат алып, аяғына ампутация жасалғандығы туралы біле алмай қойды. (1.Атамыздың шамамен 1943 жылы түскен фотосуретінің сканерлік көшірмесі, 2. жоғарыда айтылған орындардан келген хаттар жауаптарының сканерлік көшірмелері,

3.эпиграф авторы туралы түсініктеме шығармаға қоса тіркеледі)

Мүмкін қарапайым Отан солдаты, тыл еңбеккері туралы дерек-құжаттар табылар, мүмкін табылмас...

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Мұны көрген тек қана қан жылаған Ленинград даласы куә, атамыздың өнегелі өмірі «Бәрі де Жеңіс үшін», - деп соғыс жылдары еңбек еткен тыл екбеккерлерінің аққан терімен шайылып кетпес ...

Мүмкін Ер еңбегі осылай белгісіз болып қалар, бірақ Ахатай атаның артында қалған жалғыз ұлы Нәдір мен қыздары Бағиаш, Марияштардан тараған немере-шөберелері Ұлы Аталары туралы естіп, білгендерін өмір бойы ұмытпас, ұрпақтан-ұрпаққа мақтан тұтып айта жүрер.

Ең бастысы ол кісінің соғыстағы және елдегі тыл еңбегі- Ұлы Жеңіске қосқан үлесі!

Біз-Тәуелсіз елдің бақытты да еркін, алаңсыз өскен балалары Ұлы Жеңістің қандай ауыртпашылықпен келгенін жақсы білеміз!

Ұлы Жеңіске жастайынан қыршын кеткен атамыздың қосқан үлесі біздерге үлгі, жас ұрпақтың патриоттық сезімдерін оятып, берері мол өнеге.

Ер Есімі-ел есінде!

Маратова Гүлнұр

10 сынып, №39 мектеп, Семей қаласы
Шығыс Қазақстан облысы

Көрші атаның ерлігі

«Сол жылдар...» -деп әңгімесін бастайтын біздің ауылда бір атамыз болатын. Жасы біразға келіп қалған атамыз қолына таяғын ұстап, үлкен бір ағаш түбін көлеңкелеп, ауыл балаларын жинап алып әңгіме айтатын. Балалық шағымда ата айтқан әңгімелер ертегі болып көрінетін. Бала көңіл ме әйтеуір атаны сонда өтірік айтат екен ғой деп ойлайтынмын. Басынта көк тақиясы бар болатын. Қабағы қатулы болса да, жүрегі жұмсақ болатын. Кейде немерелеріне ұрсып алатын. Ұрысқанда қолындағы таяғын көтеріп аспанға бір сермеп алатын. Ал біз болсақ, балаша күліп ешбір уайымсыз қашатынбыз. Жасы келіп отырған ата «- Ой, жүгермектер-айййй»-деп айғайлайтын. Сол күндерге не жетсін десеш. Ол қарт атанын есімі- Қасымбай ата. Ата соғыс жылдарын басынан кешкен кісі.

Осыдан үш-төрт күн бұрын түсімде Қасымбай атаны көрген болатынмын. Жайдары жүзбен маған күлімдеп еді. Содан ертеңінде біздің сыныпқа мұғалім кіріп Ұлы отан сығысына 50 жыл болу қарсаңында шығарма сайысы болат деген хабар айтты. Сол кезде бірден маған көрші атам есіме түсті. Әрине ең басында не жазарымды білмедім. Бірақ сабақтан қайтып келе жатып ауылда бізге айтқан әңгімелерін есіме түсірдім.

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Қуанғаным соншалық үйге кіре салысымен қалам мен қағазды алып есімде қалғандарын жаза бастадым.

Ол кісінін айтқан сөздері әлі есімде болғандықтан шығарма ретінде түсіріп жазып отырмын. Есімде қалған аз ғана мәлімет осы шығармаға арқау болды.

Қасымбай атамыз 1920 жылы 5 мамырда бұрынғы Абыралы ауданының Бөрібұлақ деген жерінде дүниеге келді. Әкесі 1927 жылы қайтыс болды. 1928 жылы Қайнар орта мектебіне оқуға барады. Ол кездегі мектеп директоры Ә.Иманақышев еді. 1932 жылғы ашаршылықта Бербовкадан жұмысқа кісі алушы келіп ағасы Әлімхан, шешесі Сағила, жеңгесі Рахима және өзін тағы бес жанұяны Новосибирск қаласына апарып, үлкендерді ағаш кесу жұмысына салады. Қасымбай ата ол кезде 12 жаста еді. Сол жерде орыс мектебінен жетінші сыныпты оқыды. 1938 жылы ел оңалды, қайтыңдар деген хабарды естіп, елге қайтады. Қасымбай ата келісімен Семейдегі ауыл шаруашылық техникумының агроном бөліміне қабылданады. Үшінші курсын оқып жүргенде 1942 жылы май айының екісі күні Аягөз қаласына шақырылып, онда екі ай дайындықтан өтеді. Алматыдан бір полковник келіп, орта білімі бар үш адамнан Қыдырмин Секен, Үрістемов Сейітбек, Қасымбай Бұзаубайұлынан экзамен алады. Орыс тілін жақсы меңгергені үшін Қасымбай Бұзаубайұлын Алматыдағы әскери училищеге оқуға алады. Онда үш ай оқып, аға сержант атағын алып, Бұхара қаласына әскерге кісі дайындауға жіберіліп, взвод командирі болып 30-35 жастағы 26 кісіні дайындайды. Сол жерден соғысқа аттанады. Москва түбіндегі шайқас жүріп жатқан кез. Москваға апарылып, 40 км жердегі Калуга қаласына пездбен түсіріп, түнімен 35 км жаяу жүргізіп соғыс болып жатқан жерге әкеледі. Жерден қазылған балағанға орналастырады. Түнімен ұзын траншей қазып, балағанға қайтып отырады.

1943 жылдың 18 шілдесінді немістердің оборонын бұзуға тауға жақын артиллерия снаряд атқылайды. Алғашқы катюшаның келген кезі еді. Немістердің шегінгені туралы хабар сағат 12 де келді. Сол күні 70 км жаяу алға жүрген. Бірнеше күн жүріп Брянскінің қалың ағашына жетеді. Оларды неміс солдаттары күнде бомбалап, бірнеше адам өліп, жараланады.

Орта Украина фронтындағы қатты ұрыста оң қол, оң иығынан снаряд жарықшасы тиіп, ауыр жараланып, полевой госпитальға түсіп, Москвада ота жасап, ауыр жаралы болған соң Чита қаласына поездбен апарып, екінші рет ота жасайды. Бір жарым ай госпитальда жатып содан елге 1944 жылыдың 15 желтоқсан айында елге оралады. 1945 жылы 13қазанда Бөдесова Бәтенмен жанұя құрады. Бір қолымен жүріп, бухгалтер қызметін атқарады. 15жыл совхозда үздіксіз қызмет атқарғанына орай “За доблестный труд” медалімен, Жеңістің 50 жылдығы мерекесіне 1995 жылы Орта Украина Президентінен медаль, 2005 жылы 60 жылдық мерекеге

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Белоруссия Президентінен хат пен медальы келді. Тағы басқа медальдары өз алдына бір төбе.

Қасымбай ата 2011 жылы 9 тамызда дүниеден өтеді. Қазіргі кезде Қасымбай ата мен Бәтен апаның артынан ерген 10 баласы, 20 немере, 4 шөбере, жиендері бар.

Қанша уақыт өткен соң сұм соғыстың күндерін еске алатын ата-әжелеріміз көзіне еріксіз жас алады. Қаншама жауынгер сарбаздарынан айырылып, қан майданның ортасында ерлікпен қаза тапты. Көзден кетседе көңілден кетпейтін қасіретті соғыстың барша халыққа азап пен қайғы әкелгені айтпасада белгілі емес пе? Сол жылдар қаншама жанның өмірін жалмаған қасіретті жылдар болды. Ана баласынан айырылған, балалар әкесінен айырылған нағыз айтылмас көзге тіпті елестете алмайтындай қасірет кешкен еді. Жадыда сақталған сұм соғыстан аман қалып еліне аман-есен жеткендердің қазіргі таңда қатары сиреп барады. Келер ұрпақ басына бұндай күн тумасын деп, тәуелсіз еліміз бейбішілік өмірде мәңгі жасасын деп тілеп отырған ата-әжелеріміз мемлекет назарынан тыс қалған емес.

Мамыш Абзал

4 сынып, Верх-Березовка бастауыш мектебі
Шығыс Қазақстан облысы

Ерлік ешқашан ұмытылмайды

Біздің тарихымызда ең үлкен соғыс Ұлы Отан соғысы болған. Ол соғыс 1941 жылы 22 маусымда басталған. Тарихта Ұлы Отан соғысындай қасіретті соғыс болған емес. Бұл соғысқа 35 млн адам қатысты, соның ішінде 15 млн қазақ қатысқан. Көптеген қазақстандықтар ерлігі мен еңбегі үшін марапатталды. Соның ішінде Әлия Молдағұлова, Мәншүк Маметова, Төлеген Тоқтаров, Бауыржан Момышұлы, Ізғұтты Айтықов, Талғат Бигелдинов, Нүркен Әбдіровтар батыр атағын алған. Олар көрсеткен ерліктері бүгінгі ұрпаққа өнеге. Тек майданда ғана емес, тылда жұмыс істегендердің де еңбегін бағалауымыз керек. Себебі олар соғыс кезінде майдан шебіндегі солдаттармен бірдей қиыншылық көрді, бірдей азап шекті. Ашаршылық пен ауыртпалықты бастан кешкен оларда жеңіске көп үлесін қосты. Таңның атысы күннің батысына дейін тізе бүкпей жұмыс істеген. Сол қайратты да қайсар жандарға да ризашылығымыз шексіз болу керек.

Міне, Ұлы Отан соғысының жеңіспен аяқталғанына 70 жыл өтті. Бұл күнді соғыстың алғы шептерінде қайсарлықпен шайқас жүргізіп, ерлік көрсеткен ардагерлер тойлайды. Бұл мейрамды тылда еңбек еткен аналар тойлайды. Қатал соғыс 1945 жылдың 9 мамырында аяқталды. Соғысты

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

көзімен көрген ардагер аталарымыз күннен-күнге азайып келеді. Елбасымыз сол ардагер аталарымызға қолынан келгенше көмектесіп отыр. Ата-бабамыз қиындықпен алып берген жерімізді, елімізді қорғау енді біздің міндетіміз. Енді соғыс болмай бейбіт өмір сүрейік. Аспанымыз ашық болсын, ешқашан соғыс болмасын. Тату-тәтті өмір сүрейік.

Маулетқалиева Ақнұр

ШҚО, Үржар ауданы

«Алтыншоқы орта мектеп-бақшасы» КММ

2 класс оқушысы

Жетекші: Темірбаева Г.М.

Ұлы Жеңіске арналады

Жеңіске жеткізді елін, ерлері елдің

Тарих кеші үнемі жаңаланып отырады. Десе де ұмытылмайтын, ескірмейтін тарихи оқиғалар болады. Соны бірі әлемді дүр сілкіндірген Екінші Дүниежүзілік Соғыстың қасіреті мен Ұлы Жеңістің қасиетін, батыр ағаларымыз бен апаларымыздың ерлігін ешкім де, ешқашан ұмытпақ емес. Әлемді дүр сілкіндірген оқиға 1941 жылы маусымның 22-де болған еді. Елімізге қауіп төнді. Фашистік Германия Кеңес Одағына опасыздықпен шабуыл жасады. Мөлдір аспанды бұлт торлады. Нұрлы күн қара түнекке айналды. Отанымызға қатерлі күн туды. Дүниедегі бейбітшілік бағына сұрапыл соғыс қаһарын төкті.

Халқымыз адам айтқысыз қиын –қыстау кезеңге душар болды.

Суық хабар сол күні байтақ елімізге, жер-жердегі ауылдарға тарады. Ер-азаматтар асығыс соғысқа аттанды. Кейбірі өздері сұралып кетті. Қасиетті жеріміз, бейбіт жатқан еліміз көз көрмеген апатқа ұшырады. Еліміздің жауынгерлері қасық қаны, шыбын жаны қалғанша шайқасты. Еңкейген кәрі, өрімдей жас, еңбектеген балаға дейін елң, жері, Отаны үшін арпалысты. Жеңіс жеңілдікпен келген жоқ. 50 млн адамның өмірін жалмады. Міне, еліміздің тыныштығын бұзып, лап қойған алапаттың жеңіспен аяқталғанына 70 жыл толып отыр.

Жеңіс оңайлықпен келген жоқ. Жеңіс жолында Отан үшін от кешіп миллиондаған асыл азаматтар мерт болды. Жауымен жан аямай шайқасып, ерліктің ерен үлгілерін көрсетті. Аналар жарынан, балалар әкесінен айырылды. Бірақ үміт оты еш өшкен жоқ. Фашистер тұтқын лагерінде

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

қаншама ана мен баланы айуандықпен азаптап өлтірді. Ал тылда қалған қарттар, аналар, бесіктен белі шықпаған балалар соғыстың қайғы қасіретін арқалай жүріп, бірде аш, бірде тоқ тынбай жұмыс жасады. Бірақ ешкімнің сағы сынбады. Жігері жасымады.

Ол -Отаншылдық сезім. Әртүрлі ұлт өкілдерінің тізе қосқан бірлігі мен ерлігі жеңіс сағатын жақындата түсті. Біздің Қазақстан бірлігі мен ерлігі жеңіс сағатын жақындата түсті. Біздің Қазақстанда да соғыс оты шармалған шаңырақ кемде-кем. Жүз мыңдаған ата-әжелеріміз соғыстың алғашқы сәтінде –ақ майданға аттанды. Жауға атылған оқтың тоғызы Қазақстанда жасалды.

Ат ауыздығымен су ішкен, ер етігімен су кешкен сұрапыо соғыста қолдарына қару алып, Отанын қорғауға біздің қазақ батырлары да жан аяған жоқ. Даңқты қарулы күштердің және еңбек армиясының құрамында 1 млн 870 мың қазақстандықтар болған. Қасым Қайсенов, Талғат Бигелдинов, Нүркен Әбдіров, Мәлік Ғабдуллин, Мәншүк Мәметова, Әлия Молдағалиева, Бауыржан Момышұлы, Төлеген Тоқтаров, Рақымжан Қошқарбаев сияқты аты аңызға айналған ағаларымыз бен апаларымызды тарих бетінде « Батыр» деп жазды.

Жеңіс... Иә, оны миллиондаған адамдар төрт жыл бойы минуттап, сағаттап сарыла күтті. Ақыры олардың үміті мен сенімі ақталып, тілектері орындалды.

Келді Жеңіс, қаралы қағаздармен
Келді Жеңіс. Жаралы сарбаздармен
Келді Жеңіс, арқалап ақ арманды,
Жиырма миллион адамның құрбанымен!

Осы бейбіт өмірге жете аямаған, ерлікпен қазақ болған батыр бабаларымызды ешкім де ешқашан ұмытпайды. Ерлер рухына басымызды иіп тағзым етеміз.

Ер есімі- ес есінде. Олар тарихта өшпес іс қадырды. Біздің халық тыныштық үшін, бақытты өмір үшін күресті. Сондықтан да әділетсіз соғысты бастаған фашистік Германияны жеңіп шықты. Ұлы Отан соғысы жеңіспен аяқталып, еліміз бейбіт өмірге көшті.

Жасасын Жеңіс!
Бақытты елім күле бер!
Тәуелсіз болып, болашағыңа жүре бер!
Ұлы жеңістің 70 жылдығы жасасын!

Мерекенов Бекзат
9 сынып, Қ.Сәтбаев атындағы орта мектебі
Шығыс Қазақстан облысы

Жыр болып тұнған – тәуелсіздік

Өңешімді өңгерген, өр өлеңмен,
Тәуелсіздік жайында, жыр өрем мен.
Мағынасын еркіндіктің алмас тілді,
Жырламақпын әсем сөз, көркем тілмен.
Жырлағын тілеп айтпас тіл секілді,
Жырлағын тәуелсіздік бір шетінді.
Бір өзің баға жетпес тәуелсіздік
Жырлайын асыл, сенің қасиетінді.
Елдіктің де, ерліктінде асыл сыйы,
Сан мың қатпар, белес-белес ғасыр сыйы,
Тұлпардың тұяғы тозған, жырым болып,
Тәуелсіздік өзіңсің дала күйі.
Елдігімнің айғағы жасампаз тәуелсіздік,
Бұл туралы сан ойды көрдім сүзіп.
Еркіндігі жоқ елдің тағыдыры да,
Сыңайлы ғой, өмірдей үзік-үзік.
Азаттықсыз бұл өмірдің мәні де жоқ,
Еркіндігі жоқ болған елдерде көп.
Еркіндіксіз құл болған адамның тарихы да,
Жазылады поэма емес әңгіме боп.
Біз қазақ еркіндікті сүйген елміз,
Ешкімге намыс бермес, асу, өрміз.
Аспанда қалқып ұшар қырандайын,
Еркіндіктің маңызын, білген елміз.
Бір ғана сөз – он бір әріп, ұлы қасиет,
Бұл бір сөз бабалардан болған өсиет.
Маңдай тер, қасық қанмен алып берді,
Ұрпағым басы байлы болмасын деп.
Мұра қылды бұл байлықты қорғасын деп,
Ешкімге еш біреуге құл болмасын деп.
Білек күшпен ақыл оймен алып келген еркіндікті,
Қарашығындай көзінің сақтасын деп.
Ер қазағым бұл жолда сан мың жолды,
Кешті емеспе терең шатқал, терең орды.
Суға батып отқа түскен өр қазақтың,
Еркіндігі ұрпағына пана болды.
Баяғы ғұн сақтардың дәуірінен бері қарай,
Еркіндік үшін болды соғыс, тартыс, күрес талай.
Сол кездерде оларда білген екен,

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Ел болмайды еш уақыт еркін болмай.
Мәнісің еркіндігім атқан күннің,
Сәнісің азаттығым батар түннің.
Бар халыққа тілерім менің дағы,
Еркіндікпен бұл заманда әрбір күнің.
Күн шығыстан күн жымыңдап атқанменен,
Күн батыстан күн маужырап батқанменен.
Еркіндіксіз ол күннің мәні кірмес,
Тар қапаста, еркіндіксіз жатқанменен.
Елімнің бұл өмірде басынан не өтпеді,
Жігері мұқалмады жүректегі.
Еркіндігін алды қазақ 1991-де
Бабалардың қабыл болды тілектері.
Тарихымның парақ парақ беттерінде,
Тарихтың биік-биік өткелінде.
Ел –жұртым бағындырды асуларды,
Тағдырдың қатал мына мектебінде.
Сол тарихым бүгінде шер шертеді,
Әсем сөзбен жырлайды бұлт көктегі.
Қазағымның еңбегін марапатын
Бүкіл әлем, кең дүниеге паш етеді.
Күресін ер халқымның жырлағанмен,
Бітпейді ғасыр үнін тыңдағанмен.
Тәуелсіздігін қазағым өзіне алды
Бас салып баскесерден жұлмағанмен.
Тарихтың жылы- жылы жылнамасы,
Жылжыйды жыл өткенсайын сырғанасып.
Жырлайды бабам қанын сан күресін,
Тәуелсіздік жолындағы жылнамасын.
Тәуелсіздік жолындағы соңғығы қадам,
Сол қадамда құрбан кетті қанша балаң.
1986 сақталды ел есімен, жүрегінде
Тебіренді мұны естіген әрбір адам.
Қаһарға міне тұғын жалын жастар,
Күреске шықты оларда тобын бастап.
Күресті еркіндікке жету үшін
Аюдың апанына өзін тастап.
Солбір күн, сол бір кеш, сол бір заман,
Сол уақытта құрбан болды қанша балаң.
Жалын жастар ауызында аяз болып
Шықты үні елімнің ұрандаған.
Бүгінде ол замандар артта қалды,

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Жастарымның ол істі атқарғалы.
Еркіндігін қазағым қолына ұстап
Бұл күндері әлемге мақтанады.
Бұл таңда өзіндік бар халқымның мәдениеті,
Өзінде бар том-том болған әдебиеті.
Бұның бәрі еркіндіктің арқасында
Орындалды бабалар өсиеті.
Көк туым бар көк аспанда желбіреген,
Өнұраным тағы бар елжіреген.
Елімнің елдігімнің белгісіндей
Елтаңбам бар алтынмен көмкерілген.
Аллаға сансыз тәубе, О Жаратқан!
Ең бастысы еркіндік бар бекітілген.
Бабалардың есімі алтынмен көмкеріліп,
Портреті тұр әне бізге күліп.
Аруағы риза болғай аталардың,
Ұрпағың жүр міне азаттықпен өмір сүріп.
Тәуелсіздігім тұғырлы болсын Жаратқан,
Елдігіміз ғұмырлы болсын Жаратқан.
Қолда барда алтынның қадірі жоқ
Еркіндіктің маңызын білгін Жаратқан.
Еркіндігім жастарымның асыл қолында,
Құрбан болам керек болса жолында.
Тәуелсіз ел дамып өсіп келеді, көшбасында
Болмақ емес еш уақытта соңында.
Елдігімнің елтаңбасы еркіндік,
Тәуелсіздік міне жастар қолында.
Алдағы мақсатымда міндетім
Еркіндікті берік ұстау қолымда.

Мотан Медет

9 сынып, Абай атындағы орта мектебі
Қарабұлақ ауылы, Зайсан ауданы Шығыс Қазақстан облысы

Жетекшісі: Закариянова Г. Н.

Аталар ерлігі – ұрпақтар жадында

Аумалы-төкпелі аласапыран заманда, арпалысып өткен адамзат ғұмырында ұйыса, қабаттаса жүрген халықтардың Жер-Анадан қоныс тауып, құт мекенге айналдырған шекаралы, шекті аймағы қалыптасқаны мәлім. Бірінікі шөлді болар, бірінікі көлді болар, әйтеуір кіндік кесіп, кір жуған жер әр адамда болатыны ақиқат қой. Менің де ата жұрт, ата-мекенім бар.

Ол – Қазақстан.

Ұлан-байтақ, ұшы-қиыры жоқ неткен байтақ ел едің сен! Сенің айдын шалқар көлдерің мен мөлдір бастау қайнарларыңнан, сарқырай аққан тасқынды өзендеріңнен, алып тауларың мен жасыл желек жамылған сыңсыған орман-тоғайларыңнан, ұлан-ғайыр далаңның кеңдігінен мен бастау алған жоқ па ем?!

Сонау ел басына түскен нәубет жылдары тарыдай шашырап кеткендердің елге оралған сәттегі туған жерді, ата-бабаларының кіндік қаны тамған топырақты құшырлана сүйген сәттерің көргенде, қалайша толққымассың?!

Сонау алыстан, шалғай, жат жерден келген бауырларымыздың осынау тебіреністі сезімдері мен сағыныштарың, өзекті өртеген күйініштерін қайсөз зергері келістіріп, бейнелеп бере алар екен десеңші!

Дана бабаларымыздың ең асыл армандарының бірі туған жерден топырақ бұйыртса деп, тағдырынан егіле, езіле тілейтін аңсарында қандай ғажайып бір астар бар екенін есіме еріксіз түсірем!

Туған Отан сезімі сана төріне сан түрлі ой, толғам тоқынын әкеледі. Көз қуанышы, көңіл шуағы етіп жаратқан жер жаннаты Жетісу мен көгілдір Көкше, Баянауыл мен ҚарҚаралы, Алтай мен Атырау, Сарыарқа сынды алып аймақты бауырына басып, Сыры мен Ілесін, Шуы мен Жайығын, Ертісі мен Есілін ағызған алып қазақ даласы-ержүрек ата-бабаларымыздың бізге аманат етіп тастаған ұлы Отаны.

Қазақтың танымал ақыны Қасым Аманжолов;

Бұл даланы анам жаспен суарған,
Бұл далада атам қолға ту алған.
Бұл далаға жылап келіп уанғам,
Бұл даланы көріп алғаш қуанғам,
Бұл далада өскен жанда жоқ арман,

-деп, Отанға деген жүрек тебіренісін жырға қосып жеткізіпті.

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Отан – белгілі бір адам үшін туған шаңырағы, ата-ана, бала-шағасы, өмірде көретін қызығы мен бақытының тұрағы, өлгеннен кейін де ұрпақтарына рухы жар болып жататын топырағы.

Ақын Нұралы Әжіғалиев:

Оралам саған омырауды ашып киырдан,
Шуағынды аңсап, шұғыланды аңсап құйылған
Бақытым сенсің маңдайыма менің бұйырған,
Жүрсем де қайда атыңды асқақ ұстадым
Қасиеттім менің, қастерлі Қазақстаным!

-деп жырлағандай, қасиетті Отаным – Қазақстан – бағзы замандардан бері менің ата-мекенім, бүгінгі біздің, кешегі бабаларымыздың құт мекені. Сонымен бірге бесіктен бастап аялы алақанына салып, ер жетіп, есейгенде біздің азаматтығымызға баға беретін ұлы анамыз.

Мен – қазақтың. Мен үшін осы сөздің өзі – үлкен қуаныш. Өз халқым – қазақты мақтан етемін.

Ұлтымыздың талантты ақыны Қадыр Мырза Әлі:

Аман қалған шабуылдан жүздеген,-
Батыр халық екенбіз ғой біз деген,

- деп толғағандай, менің халқым- тамырын жеті қабат жер астына жіберген алып бәйтеректей өзегін ғасырлар тереңіне тартып, осынау қасиетті ұлы даласынан табан аудармай, дауылдармен алысып, тағдырымен қарысып, өсіп- өркендеп келе жатқан байырғы халық. Ұлы ғалым Шоқан Уәлиханов «қазақ» деген сөзді, «ер жүрек, батыр, батыл», деп санаса, В.В. Радлов «тәуелсіз, еркін, ерікті адам» деп мағыналайды.

Қазақ ұлтының бүгінге дейінгі қат- қабат тарихының басты мазмұны- азаттық үшін күрем. Елдік пен бостандық жолындағы күресіміздің байырғы скиф, ғұн, оғыз, сақ, үйсін, қаңлы, қыпшақ замандарынан кешегі шерлі желтоқсанға дейін сан ғасырлық шежіресі бар.

Атақты айтыскер ақын Амангелді Жүсіпұлы:

Атыңнан айналайын қазақ деген,
Қазағым, қайсарлығың ғажап дер ем.
Сақтапсың елдігіңді сағың сынбай,
Көрсен де көресіні азаппенен,

-деп жыр төккендей, жанқиярлық пен табанды күресінің арқасында ата-бабаларымыз өзінің бірлік-берекесін сақтап қана қоймай, ХҮ ғасырда қуатты Қазақ хандығын құрды.

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Ұлт болып ұйып келе жатқан кезде,
Сан рет сүт күйінде төгіліпті!

- деп Қадыр ақын суреттегендей, ұлт болып қалыптасып келе жатқан ұлы байтақ өлкемізге жан-жақтан көз тігіп, ойран салушылар көбейді. 17-18 ғасырларда жоңғарлар қаһарына іліккен қазақ халқы ақ табан шұбырынды, алқа көл сұламаға ұшырады. Төле би, Қазыбек би, Әйтеке би ұйытқы болған.

Сен үшін,Отан,сертім сол-
Неден де болса тайынбан!
Киелі менің өрісім,
Барлығы-дағы сен үшін!

-деп жырлады. Өз Отанын сүйген ұл мен қыз ғана ел басына түскен ауыр да қасіретті жылдарды санасында таразылай алады.

Қазақта ежелден жерін жаудан, елін езгіден, қызын күндіктен, ұлын құлдықтан қорғаған батырлары көп болған. Сонау заманда Қабанбай, Бөгенбай, Наурызбай сынды батыр бабаларымыздан басталатын ерлік істері кешегі Желтоқсан оқиғасына дейін жалғасып, халқым талай сынақтардан өтті. Олардың күрес жолдары мен ерен ерліктерінің бәрі тәуелсіздік үшін, ел үшін, жер үшін, бейбіт өмір үшін болды. Осы жолда көптеген ер-азаматтар қаны мен терін төгіп,өз жандарын құрбан етті.

Аналарымыз жесір, сәбилеріміз жетім қалып, ақ жүздерін қайғы жасы жуып, ащы зары мен мұңы дүниені күңіrentті. Күрес жолында халқымыздың басынан өткерген небір қиындықтар мен қасіреттер, ерлеріміздің жан аямас ерлігі тарихта жазылып, халық есінде мәңгілік сақталып қалды. Ата-бабаларымыздың өшпес ерлігі Ұлы Отан соғысының сұрапыл күндерінде жалғасын тапты.

1941 жылы маусым айының 22 күні елімізге неміс басқыншылары тұтқиылдан соғыс ашып, баса-көктеп кірді. Бұл Ұлы Отан соғысы дүние жүзінің тарихындағы ең үлкен, қантөгіс, сұрапыл соғыс болды. Сол күні фашистік Германия біздің еліміздің шекарасына өзінің сақадай сайланған әскери күшімен, дайындықпен келіп шабуылдады. Неміс фашистері елімізге тұтқиылдан соғыс ашты. Әлемде алапат соғыс оты тұтанды. Сол күні кеңес үкіметі халықты Отан қорғауға шақырды. Үкімет халыққа: «Біздің ісіміз әділ.Жау талқандалады. Біз жеңіп шығамыз!» -деген үндеу жолдады. Жер-жерден жүректері Отан деп соққан, өн-бойын намыс кернеген батыл ұл-қыздар өз еріктерімен соғысқа аттанды. Неміс фашистерінің басқыншыларына қарсы соғысқа барлық халықпен бірге біздің Зайсан ауданының еңбекшілері де бір кісідей аттанды. Жаумен соғысу үшін Қазақстаннан барлығы 20-дан астам атқыштар және бірнеше артилерия,

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

авиация полкі, алуан әскер түрлерінің ондаған батальондары құрылды. Рухы биік жауынгерлер фашистердің ұмтылған танкілеріне қарсы тұрды. Олар өз жері, өз елі, өз Отаны үшін қаншама қиындықтарды бастан кешірді. Соғыстың алғашқы күндерінен бастап қазақстандықтар барлық майданда шайқасты. Олар Отан үшін фашистерге қарсы бағытталған ұрысқа аянбай кірісті. Қазақстанда ұйымдастырылған көптеген әскери бөлімдер майданға жіберілді. Солардың ішінде жауға төбесінен төнген, жанған ұшағын жаудың қару-жарақ қоймасына құлатып, ерлікпен қаза тапқан Нүркен Әбдіров, шығыстың қос шынары аталған Әлия мен Мәншүк, қасық қаны қалғанша жаумен айқасқан жерлесіміз Төлеген Тоқтаров, Вася деген атын естігенде жаудың үрейін қашырған Қасым Қайсенов, қарумен де, қаламмен де жауға тойтарыс берген батыр Бауыржан Момышұлы, Мәлік Ғабдуллин сияқты батырларымыздың ерлігі бізге өнеге.

Асқан ерлік, қайсар батырлықты адамзат тарихында өшпестей алтын әріппен жазылған, есімдері ел есінде мәңгі сақталған өр тұлға иелері-майдангер ағаларымыз.

Олар елін, жерін, Отанын ұрпақ бақыты үшін жанқиярлықпен қорғап, сұрапыл жойқын соғысқа катысып, өліммен бетпе-бет арпалысып, қарша бораған оқ, аспан мен жерді торлаған дүлей өрт арасында қан кешіп жүріп халқына Ұлы Жеңіс сыйлаған Отанымыздың ержүрек жауынгерлері-ардагер аталарымыз.

Олар ғасырдан ғасырға, ұрпақтан-ұрпаққа аңыз болып қалатын, ешқайсысыда, ешқашанда ұмытылмайтын халық қаһарманы – асыл бабаларымыз.

Сонау ел басына төнген қиын қыстау кезеңде жастық жалынмен отанын қорғауға аттанған, қазір көзі тірі ауылдас ардагер атамyz -Зайсан ауданы Жарсу ауылының тумасы Садықов Молдахан ата. Ол кісі 1925 жылы дүниеге келген. 16 жасында өз еркімен Отанын қорғауға майданға аттанған. Ардагердің есінен Отан үшін шайқасқан қаруластарының ерлік істері қаншама жылдар өтсе де кеткен емес.

Молдахан ата көптеген жылдар бойы қан майданда болды. Атамыз ауылына тек 1950 жылы ғана оралды. Елге келе салысымен Қарабұлақ совхозында шаруашылықты дамытуға атсалысып, осындағы мал шаруашылығы саласында еңбек етті. Оның майдандағы ерлігі жоғары бағаланып, орден медальдардың иегері болды. Қазір Молдахан ата немерелерінің ортасында, дәулеттің берекесін ұйытып отырған отағасы.

Адамзат тарихындағы ең сұмдық соғыстың болып өткеніне биыл 70 жыл толады. Бірақ Ұлы Жеңістің ұмытылмайтыны сияқты, соғыс та ұмытылмастай ізін қалдырды. Жеңіс күні – бұл сан мыңдаған ұрпақ үшін ортақ мереке. Бұл мереке – бейбітшілік пен қайырымдылықтың мәңгі жасампаздығын, Отанын қорғаған жауынгер-солдаттар мен офицерлердің айбыны, тылдағы Жеңісті жақындатқан жұмысшылардың ерлік еңбектерінің

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

мәңгі өшпейтіндігін дәлелдейтін белгі болып қалмақ. Біздің аталарымыз батырлықтары мен жанқиярлықтары, олардың өз Отанына деген шексіз сүйіспеншіліктері Қазақстанның бүгінгі жауынгерлері үшін мақтан тұтарлық үлгі ғана емес, бұл – бірнеше ұрпақты байланыстыратын қоғамның рухани дамуы мен ұлттық қайта өрлеуінің жоғары адамгершілік негізі. Жеңіс күні – абыройымыз бен даңқымыздың мерекесі. Табандылық пен ерлік, Отанға деген сүйіспеншілік қатал соғыста Жеңіске жеткізді.

Сол бір сұрапыл жылдары қазақ халқы өзінің Отанына, жеріне деген патриоттық сезімін, ұлттық мақтанышын дәлелдеді. 500-ден аса жерлестеріміз, оның ішінде 96 қазақ Кеңес Одағының Батыры атағын алды. Олар: Бауыржан Момышұлы, Талғат Бегельдинов, Сергей Луганский, Иван Павлов, Мәншүк Мәметова, Әлия Молдағұлова және көп басқалар. Жауға қарсы шайқастар алдыңғы шептегі ұрыстарда ғана емес, алыстағы ауыл мен кең байтақ далада да жүріп жатты.

Соғыс жаңғырығы жылдан-жылға алыстап барады. Ол туралы үлкендерден, көнекөз қариялардан естіп жүреміз. Кинолардан, деректі фильмдерден көреміз. Әйтсе де өткенге көз жүгіртпей, болашаққа бағдар жасау мүмкін емес. XX ғасырдың орта кезінде болған алапат соғыс Екінші дүниежүзілік соғыс болса, соның бір бөлшегі Кеңес Одағының тарихындағы Ұлы Отан соғысы болды. Бұл соғыс кезінде әрбір бесінші қазақстандық майданға аттанып, Отан анасын қорғауға атсалысты. Қаншама қазақстандықтар ұрыс даласында мерт болды. Жеңіс бізге миллиондаған адамдардың төгілген қанымен келді. Соғыс салған қасірет әрбір жанұяның тарихында із қалдырып кетті. Ұлы Отан соғысы тарихы туралы қаншама шығарма жазылып, қаншама кино түсіріліп жатса да оның тарихына еш уақытта нүкте қою мүмкін емес.

Туады ерлер ел үшін,
Өлмейді ісі мәңгілік.
Өшпейді абзал есімдер,
Ұрпаққа жетіп мәңгілік,

- деп ақын ағамыз Жұбан Молдағалиев жырлағандай, батыр ағаларымыздың есімдері, ерліктері жас ұрпақ санасында мәңгілік сақталатынына сенемін. Қазіргі таңда біз, Тәуелсіз елдің жас өрендері үлкен күрес жолымен келген Тәуелсіздігімізді, елдігімізді көзіміздің қарашығындай сақтап, еліміздің жарқын болашағы үшін өнегелі тәрбие, терең білім алып, аянбай еңбектенуіміз қажет. Тәуелсіздік алғаннан кейінгі жеткен жетістіктеріміз бен табыстарымыз ұшан-теңіз. Әлем жұрты мойындаған іргелі ел болдық. Мұның бәрі Елбасымыз Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаев пен халқымыздың қажырлы еңбегінің арқасы. Біз осының бәрін қадір тұтып, қастерлеуіміз қажет. Біз – бақытты ұрпақпыз. Осы

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

бақытымызды, шаттық күндерімізді бағалай, құрметтей білейік! Әлемде әрқашан бейбітшілік орнасын. Тәуелсіз Қазақстан мәңгі жасасын! Еліміз гүлдене, көркейе берсін!

Муратова Гульнур

8 сынып, №19- жалпы орта білім беретін мектебі
Семей қаласы, Шығыс Қазақстан облысы
Жетекшісі: Жамалбекова Г. А.

Көп жылдық тарихы бар қазақ даласы көптеген уақыт сынақтарынан өткен болатын. Ұлан-байтақ даламыздың әр тасы мен жері жақсылық пен молшылыққа, жамандық, кедейшілік пен зорлыққа, қан-төгіс соғыстар мен ұлан-асыр тойларға, ұлты үшін жанталасқан көтерілісшілер мен жерінен, елінен айырылып, табандарынан тозған ақтабан халыққа да куә болды.

1941 жылы, 22-маусымның таңғы сағат төртінде радиолардан бір қасіретті, қаралы, халықтың мұңын, зарын жаңғыртатын, көз жасын ағызатын хабар келді. Барша ата- ана көзді ашып-жұмғанша сұрапыл соғыстың бүгін ғана үйде жүрген балаларын, мәпелеп өсіріп отырған ұл-қыздарын алып кеткенін ұқты. Олар өз балаларын тірідей отқа тастағандай күй кешкен болар... Әскерден оралуын зарыға күтіп жүрген ана жүректері болашағы бұлыңғыр соғысқа балапандарын еріксіз қиғандай...

Ержүрек батырларымыз Отанын жанын пиде етіп қорғағанда, елдегі батырларымыз тылда елі үшін, жеңіс үшін соғыстағылардан артық болмаса кем күрескен жоқ. Олардың да халі мәз емес еді, көбі аштан, енді бірі, шыдамастан, енді бірі қайғыдан алдамшы дүниені тастап жатты... Олардың ішіндегі Татьяна Савичева деген кішкене қыздың жақындарын бірінен соң бірінен айырылып жазған, жас тамшыларының ізі қалған, қазіргі күнде сақталған күнделігі айғақ еді.

Майдангерлерге осы елдегі күтіп отырған аналары, әйелдері, олардың шын көңілден шыққан дұғалары көмектескен болар, азаматтарымыз қақаған аязға да, мұздай су құйған жау мазағына да төтеп берген еді. Осы қажырдың, қайсар, намысты қыз-жігіттердің көмегімен құл болуға шақ қалған, үміт үзілген жерден жалғасып, 1945 жылдың 9-мамырында: «Біз жеңдік!» деген бір ауыз сөз мұң жасын қуаныш жасына айналдырған еді.

Соғыстан жаралы арыстандар елге оралып, жақындарына көзайым болып жатқанда, Отанын ең жоғарғы бағамен, өз жандарымен қорғаған адамдардың туыстары ең ауыр қайғымен қара жамылған болатын.

Менің үлкен атам, анамның атасы – Құсайынов Жамалбек – батыр арыстандардың қатарында. Ол кісі алғашқы шептерде соғысып, 1942 жылы хабарсыз кеткен екен. Бұл жалынды соғыстың шоқтары түспеген отбасы

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

жоқ. Мен өз атамды мақтан тұтамын және әрбір ардагерге құрметпен қараймын, кейде іштей «менің атам да осы кісілердей еңбегінің зейнетін көре алса ғой, шіркін!»- деп ойға шомамын.

Бейбіт күндерде біз хабарсыз кеткен батыр атамыз жайлы Москва, Ленинградтағы әскери архивтерден, мұражайлардан іздестірген едік. Ол кісінің аты «Боздақтар» ескерткіш кібатында жазылған. Ол кісі сияқты қаншама ардагерлер тарихта алтын әріппен жазылған.

Сол кездегі қиын кездерді біз 9-мамырда салтанатпен еске аламыз. Аталарымыздың қаны титтей болсын жуылған күн, болашақ ұрпақтың жарқын өмірінің кілті болған күн. Олар біз үшін соғысты, жандарын берді. Ал біз мұны қадірлей білуіміз шарт, ұғуымыз шарт, достар! Батырлар ұрпағы деген – асылдың сынығы деген сөзбен парапар, біз соған лайықпыз ба?!

Отанымыздан ішіп жатқан су мен жеген тамағымыздың ақысын ертең ел мүддесіне жұмыс істеп, еңбегімізбен қайтаруға тиіспіз. Сұм соғыстан Құдай сақтасын, бейбіт елге жұмыс істеп елді өркендетуді жалау етуді жазсын. Сонда ғана асылдың сынығы болар едік, тынбай еңбек ету мен қажырлы қайрат, ар-намыс болса, алынбайтын қамал жоқ! Ерен еңбекті ұмытпаймыз, ешкім де, ештеңе де ұмытылмайды.

Мұратқызы Нұрдана

9 сынып Шығыс Қазақстан облысы

Жетекшісі: Кемешева Л. О.

Еңбек ерлікке жеткізер,
Ерлік елдікке жеткізер
Қазақ мақалы

Мен ауылымыздың қадірлі ақсақалы болған еліміздің батыр тұлғалы ерлеріміздің бірі – Мұқиса Сапарғалиұлы туралы жазбақпын. 1914 жылы ШҚО-ның Зайсан ауданында дүниеге келіп, балалық шағын, жастық шағын Оң жақ Қалжыр ауылында өткізеді. Отбасын құрып, колхозда есепші қызметін атқарады. 1941 жылдың күз айларында әскер қатарына шақырылып, Сталинградты қорғау майданындағы 201 атқыш полкының 84-атқыштар дивизиясына жіберген болатын. Сталинград түбіндегі шайқаста ауыр жарақат алады. Өлім мен өмірдің арасында арпалысады. Соғыста ерен ерліктерімен көзге түсіп, алғыс хаттармен, «Отан соғысы» медальдарымен марапатталады.

Негізі Мұқиса атамыз соғыс туралы айтуды ұнатпайтын. Соғыстағы бір күн адамның бүкіл өміріне жететін, -деп күрсінетін еді. Айтатыны, ылғи өрімдей жас жігіттер, бәрі бір-біріне туыс-бауыр болып кеткен, елден асыға

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

бір хабар күтетін, хабар алғанда қуанып өздерінің соғыста жүргенін ұмытып та қалатын еді. Шайқасқа «Ура» деп жүгіріп жөнелетінбіз, - дейтін. Бәрі біткеннен кейін қансыраған жауынгерлер, біреуі қолынан, біреуі басынан, біреуі аяғынан жараланып жататын. Айналаның бәрі қан. Қатты шөлдеп су ішкісі келгенде, судың бетінен қанды қолмен сырып жіберіп ішетінбіз,- дейтін. Ауыр жарақатың асқынғандығына байланысты соғысқа жарамай қалады.

1943 жылы елге оралады, аяғының ауыр жарақатына қарамастан, тылдағы еңбекшілер қатарына қосылып, қажырлы еңбек жасайды. Күннің шығысынан бастап, күн батқанша, қарындарының ашқандарына қарамастан тізе бүкпей егіс алқаптарында жер жырттып, колхоз қоймасында есепші болып «Ұлы Жеңіс» үшін жан аямай үлесін қосады. Тылдағы өмір ауыр болды. Еңбектеген баладан, еңкейген қарияға дейін қырман басында жүріп еңбек етті. Өздерінің отансүйгіштіктерінің арқасында «Ұлы Жеңіске» қол жеткіздік.

1944 жылғы 6 желтоқсанда Ерлік үшін медальмен марапатталды. Елі үшін жасаған еңбегі мол еді. Соғыстан кейін 30 жыл колхозда қызмет етті. Тылда еңбектеніп, Отан алдында адал тер төгіп, ерен еңбегі үшін «Қызыл жұлдыз» орденімен марапатталады.

Мұқиса атай қазір өмірден бақилық болды, артында үрім-бұтағы, ұрпағы қалды. Атайдың өз қолымен тұрғызған үйі, еккен тал-теректері жайқалып биік бәйтерекке айналды. Жан-жағына әсемдік сыйлап, шаршағанға сая болып, қарт ақсақалдан қалған естелік іспеттес.

Жеңіс күні – тек қана мейрам ғана емес, ол біздің мақтанышымыз. Бұл күні біз, өткенді еске түсіріп, ойланып одан сабақ алатын кез. Біз олардан тәлім-тәрбие алуымыз керек, яғни осы күнге дейін тірі жүрген сол соғыстың тарихын білетін ардагерлерімізден, өйткені біз осы заманның ардагерлерін көрген ең соңғы ұрпағымыз. Мүмкін олармен әңгімелесе келе тәжірибе мен білім алармыз. Біз болашағымызды өзіміз жасаймыз, ал ертеңгі күнді өткен күннің негізінсіз құру мүмкін емес.

Нәбиолда Айбар

5 сынып, №1 Теректі орта мектебі Күршім ауданы
Шығыс Қазақстан облысы

Ептілік пен ерлік – ерге тән қасиет.
Б.Момышұлы

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Бүкіл халықтың өмірі – жасырын болып келеді. Біз болашақты болжай алмаймыз, бірақ өмірдің қилы сәттерін адам кейпінде, шыдамды түрде бастан өткізе аламыз. Біздің ата-әжелеріміз секілді. Біз олардан қалған ұрпақпыз, олардың жалғасымыз. Олардың қаны бізде де бар.

Жеңіс күні – бұл өткенге құрмет, газеттердегі мадақтаулы шумақтарды жазу, тіпті әскери техниканың салтанатты шеруі емес. Бұл күн рухтың күші, жігерлік және Отанға деген сүйіспеншіліктің нышаны. Біз бұл күнді тек 9 мамыр күні ғана емес, барлық күндерде еске алуымыз керек. Бүгінгі ұрпақ «Бейбітшілік жалауын», «Отанымзға» деген құрмет пен сүйіспешілігімізді қостауымыз керек. Бұл біздің міндетіміз.

Менің атамның әкесі,яғни арғы атам – Салих Кемешұлы біздің отбасымызда батырлық пен қаһармандықтың үлгісі. Әкемнің аңыз әңгімелерінен білемін, ол нып-нық өзінің бар жігерлілік күшін қарсыластарына жұмсаған,ерлік пен ептіліктің символы. Қарсыластарға шығатын кез келгенде, ол тағдырға бағынып қашпай, тығылмай алдығы шыққан. Оның қолы жаралы болғанның өзінде, ол қайтадан соғысқа ұмтылған. Қайтадан майданға кері алуды сұраған. Оқтың гүрсілістерін ести тұра, ол емханада жата алмаған. Алайда, ол соғыстың даласына кері алмады. Себебі, оның жарасы ұлғая түскендіктен, арғы атам Салихты тылға жіберген.

1942 жылыдың күз айларында елге оралып, Үлкен Қараталда МТС құрылып, сонда астық жинайды. Салих атамыз өте шебер адам болған. Шаруа істегенде шаршауды білмейтін қарулы жан еді. Сол кездегі аудан басшылары шебер ұстаны ауылдағы астық шабатын, егетін құралдарды жөндеткен. Арғы атам Салих бір қыста ғана жеті молотилканы құрап іске қосыпты. Ат тағасы, басқа сайманын іске қосқан. Таңның атысынан күн батқанша жұмыс істепті. Көрік басатын, балға соғатын екі әйел адамды көмекші ретінде алыпты. Егін алқабы көбейіп гектарынан 36 центнер жерге дейін өнім алыпты. Колхоз жетекшісі – Тайпақ Есдәулетов «Еңбек Қызыл Ту» орденімен наградталған (архивтен алынған). Арғы атам Салих Кемешұлы 1941-1945 жылдардағы Ұлы Отан соғысы кезіндегі қажырлы еңбегі үшін медалімен наградталған. Өзі тапқан қаражатын соғыс қорына аударып отырған көрінеді.

Салих атам осынадай өзінің еңбекқорлығымен «Ұлы жеңісті» жақындатқан батыр тұлғалы ерлердің бірі деп білемін. Оның жүріп өткен еңбек, ерлік жолы – кейінгі ұрпаққа үлгі боларлықтай. Соғыс жылдары еліміз үшін, халқымыз үшін ауыр болды. Тыл еңбеккерлері мен соғыс шебінде жүрген ерлеріміздің бірлесе жауға тойтарыс бергендерінің арқасында, осындай бақытты елде өмір сүріп жатырмыз. Бізге ел батырлары бақытты балалық шақ пен кемел болашақты сыйлады. Біз – Тәуелсіз Егеменді елдің ұрпақтарымыз. Еліміз аман болсын,жер бетінде тек бейбітшілік болсын деп ойымды аяқтаймын.

Назымбекова Жаннұр

3 сынып, «№3 Күршім гимназиясы
Күршім ауданы, Шығыс Қазақстан облысы
Жетекшісі: Мырзабаева Аяужан

Ұлы Жеңіс жасасын!

Жеңіс!

Қазіргі бейбіт күндердің өзінде осы сөз ерекше бір толғаныс, қуанышты көңіл-күй сыйлайды. Біздің сыныпта мұғалім жиі білім, спорттық сайыстар өткізіп тұрады. Оқыған-білгенімізді аянбай ортаға салып, сыныптастарымызбен талай жеңіске жетіп жаттық. Кеуденді қуаныш сезімі кернеп, оқуға деген құлшынысың арта түседі. Спорттық додалар тіпті, делебенді қоздырады, тобыңды алдыға сүйреп, бар жан-тәніңмен беріле келе жеңістің тәтті дәмін сезіну деген керемет! Рахат!

Ұлы жеңіс! Бұл Ұлы Жеңістің жөні мүлде бөлек. Бұл Ұлы Жеңіс – зұлымдықты, ашкөзділікті күйрете жеңген жеңіс! «Елу жылда ел жаңа» дегенмен, 70 жылды артқа тастаса да, бұл Ұлы Жеңіс сұрапыл соғысты басынан өткерген ер халқымыздың мәңгі есінде. Қаһарман аталарымыз қолына қару алып, елін қорғауға, зұлымдықпен күресуге аттанса, ауылдағы апа-әжелеріміз қолына күрек-кетпендерін алып, егіс даласында аянбай еңбек етті. Ұлы Жеңіс – тілі бөлек, дәстүрі, сенімі бөлек көптеген ұлттарды біріктірген жеңіс! Ол жайында мектепте ұстаздардан, үйдегі ата-аналарымнан, теледидардан естіп-білсем де сол кездегі оқиғаларды естісем әр түрлі сезімді басымнан өткіземін. Бірде бойымды неміс басқыншыларына деген ыза-кек билесе, бірде кинофильмдердегі қорқынышты атыс-шабыстан шошып кетемін, бірде сол кездегі адамдарға жаным ашиды, бірде ер жүрек ата-апаларыммен мақтанып, солар сияқты батыр болғым келеді. Менің нағашы атамның әкесі Әбілмұқсын атам соғысқа қатысқан екен. Ол кісі Белорусь майданында қаза болыпты. Менің нағашы атам өз әкесінің бейнесін тек бір тозығы жеткен, ескі суретіне қарап есіне түсіреді. Ұлы Жеңістің бақытын көре алмай, атам сияқты ерте қайтыс болған адамдар қаншама! Майданнан оралмаған жақынын сағынып, үміттеніп күткен адамдар қаншама десеңізші!

Біздің Күршім ауылымызда ержүрек ата Бауыржан Момышұлына арналған ескерткіш бар. Бізді алты жасымызда сол ескерткішке ұстазымыз алып барып, ол туралы өте қызықты әңгімелеп бергені әлі есімде. Бірақ ол кезде бұл оқиғалар маған ертегі сияқты көрінетін. Ал қазір мен нағыз ерліктің қалай болатынын, бейбітшіліктің басты бақыт екендігін түсінемін. Жылда 9-мамырда біздің ауылдың халқы саябақтың ішінде Ұлы Отан соғысының құрбандарына арналған ескерткіштердің маңына жиналып, сол күндерді еске түсіреді. Гүл шоқтарын қойып, кеудесінде көп медальдары жарқырап тұрған ата-апаларға құрмет көрсетеді. Оқушылар би билеп, ән айтады. Осылай

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

кейінгі ұрпақ, елі үшін жанын аямаған, ауыр жұмысқа, аштыққа төзе білген қаһарман ата-апаларымыздың ерлігіне бас иіп, біз сияқты бақытты балаларға олардың ерліктерін үлгі етеді.

Осы балдай тәтті бақытты балалығымыз үшін ардагерлерімізге алғысымыз шексіз. Тыныш өмірімізде болып жатқан оқудағы, өнердегі кішкене жеңістерімізбен Ұлы Жеңісті мәңгі, баянды ету- батыр бабалардың бақытты балаларының басты парызы.

Нұрланқызы Аяулым

10сынып, Жетыарал орта мектебі

Тарбағатай ауданы, Шығыс Қазақстан облысы

Жетекшісі: Искаков Е. А.

Өткенге құрмет бүгінгіге міндет

Отанымызға аса зор қайғы мен қасірет әкелген, ананы-жесір, баланы-жетім, қаншама аға буын өкілдерін қыршын кетірген, аяулы аналарымыздың өмірлерін солдырған алапат соғыс біткеніне жарты ғасырдан асып барады. Сол соғыс жылдарындағы Қазақстанның колхозшы шаруаларының жеңіске қосқан үлесі, олардың майдан мен тылды азық-түлікпен, өнеркәсіпті шикізатпен жабдықтау жөніндегі ролі аса зор болды. Уақыт өткен сайын кешегі күндей күркіреп өткен сұрапыл соғыстың дүрбелең оқиғалары да арасын аулақ салып, алыстап барады. Бірақта қаншалықты алыстағанмен ол көңілден кетіп, жүректерден өшпек емес. Өйткені ол соғыс қаншама ұрпақты қайғы-қасіретке душар етіп, өмірін өксітіп кетті. Сол соғысты майданның алдыңғы шебінде жүріп басынан өткергендер де, солардың тілеуін тілеп, тылдағы бар ауыртпалықты иығымен көтерген ардагерлер де, соғыста ата-анасынан айырылып, жетімдік тауқыметін тартып өскендер де бүгінде арамызда жүр. Солардың бірі тылда жүріп аянбай еңбек еткен апам Бикамал Қайсақызы. Қайсақызы Бикамал 1930 жылы Покровка ауылында қарапайым колхозшының отбасында дүниеге келген. Әкесі Ақыш ұлы Қайса мен анасы Ескендірқызы Ұншай Сарыбұлақ колхозында бір отар қойдың иесі еді. Бикамал 1941 жылғы басталған Ұлы Отан соғысынан бастап еңбекке араласты. Ол кезде колхозшылардың тұрмысы өте ауыр киім болса тапшы, ашқұрсақ бола жүріп Бикамал апамыз әуелі тұқым тазалау жұмысына, қыстай қатысып, тұқымды қарамық, мия, тағы басқада арам шөп тұқымынан тазалап, әр дәнді қолмен, арамшөп тұқымынан ажыратып бөліп алу бір бейнеті бітіп бермейтін жұмыс еді. Қашан соғыс аяқталғанша колхоз басшылығының тапсырмасымен майдандағы жауынгерлерге деп жүн иіріп, онан байпақ пен қолғап тоқитын. Күндізгі жұмыстан шаршап келсе де Бикамал апамыз өзі сияқты қыздармен бірге түнімен тоқушы еді. Жаз шығысымен колхоздың

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

жыл бойы бітіп бермейтін, ұшы-қиыры жоқ жұмыстары бірінен кейін бірі жалғаса беретін. Әуелі көктемгі егін жұмысы басталып, соқаның өгізін жетектеуге Бикамал сияқты ауыр жұмысқа келмейтін ұл мен қыздарды бригадир осы жұмысқа шегетін. Егін бітісімен көктемгі қой қырқу жұмысы басталады. Ол кезде қойды қол қайшы – «қырықтықпен» ғана қырқады. Бикамал апамыз алғашында, күніне 5-6 қойды әрең қырқып жүріп, үйрене келе күніне 30-35 қойға дейін қырқатын. Ол кезде колхоздардың жағдайы да онша жақсы емес еді. Науқандық атқарылатын шаруалар мал азығын дайындау, қой қырқу сияқты жұмыстарда жүрген жұмысшыларға, сиыр фермасынан, кілегейінен ажыратылған сүттен (оны көк сүт деп атайды) айран-шалап дайындатып соны беретін. Мал азығын ол кезде, жазық жерде өгіз машинамен шабатын. «Ташкент», «Ақсай» деген шөп шабатын машиналар болды. Төрт өгіз шегіп «Жазық» деген жерді солар шабатын. Алдыңғы өгізге 9-10 жастағы Әлмесак, Семейхан, Жеңісхан сияқты ұлдар мініп, өгіздерді загоннан шығып кетпеуіне жауапты болатын. Бұларды загончиктер дейтін. Бұлар таңертең өгіздерді ұстап, жұмыс басына апаруға міндетті еді. Таңсәріден бір қараңғы-бір жарықта өгіздерді қостың басына айдап әкеп иіргенде загончиктер өздеріне бекітіліп берілген өгізін әрең танып, ұстайтын. Өйтетін себебі жарық толық түспеген болса, екіншіден он жастағы балалар ұйқысын аша алмайтын. Бикамал өзі сияқты Ләтипа, Қорлығайын, Күлімхандармен бірге шөме салып, оны көбеге тиеп, одан кейін маяға салады. Жұмыс ауыр, оның үстіне күні кешке дейін тоқтаусыз еңбектенетін. Соның өзінде таңертең жұмысқа барғанда, жұмыстан қайтқанда бәрі бірігіп ән салып қайтушы еді. Күзде оқу басталғанда ғана шөп жұмысынан әзер жіберетін. Сабақ оқып жүргеннің өзінде демалыс сайын, кейде сабақ кезінде де барлық оқушыларды масақ теруге колхоз бастықтары дүркін-дүркін апарып масақ тергізетін. Ол кезде бар билік колхоз бастығы мен ауылдық Советтің қолында болатын. Соғыс аяқталып, ел өзіне өзі келе бастаған кездің өзінде колхозшылардың тұрмысы ауыр еді. Ол кезде колхоз еңбекақыға ақша беру дегенді білмейді. Тек «еңбек күн» деген жазылады. Бір күн толық жұмыс істеген адамға бір еңбек күн жазылады. Жыл соңында осы еңбек күнді жинақтап әр адамға 2-3 пұт мөлшерінде (1 пұт 16 кг) астық береді. Бикамал апамыз Сарыбұлақ колхозының барлық саласында еңбек ете жүріп, ысылып, тәжірибе жинап, қандай да болмасын қиындықтарға төзіп, кәрі әке-шешесін асырап, оларға демеу бола білді. Бикамал апамыздың әке-шешесінің берген тәрбиесі, олардың ақыл-кеңестері оны еңбекқор болуға, әр ісіне жауапкершілікпен қарауға үйретті. Бикамал апамыз 18-ге толып бойжетіп, көршілес Сталин колхозында еңбек етіп жүрген Дүнгененов Қабидолдаға тұрмысқа шықты. Сол 1948 жылы жас отбасыға колхоз басқармасы бір отар қойды сеніп тапсырды. Келесі 1949 жылы Қабидолданы Риддер қаласына ФЗО-ға алып кетіп, бір отар қойда Бикамал апамыз жалғыз қалды. Енесі ертерек қайтыс болған еді. Дүнгенен ақсақал 75-ке кеп қалған

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

қартайған, қатты қайырымға келмейтін. Дегенмен атасы бас-көз болып, қойды Бикамал апа баға берді. Қой бағатын жайылымдық қыста таулы жер болғандықтан, ата-бабаларымыз заманнан пайдаланып келген, аттың тұяғынан жасалатын таға жасап берді атасы. – «Балам мына аттың тұяқтарын аяқ киіміңе екіден мықтап бекітіп берем, бұл таулы жерде таймай жүруге ыңғайлы болса, екіншіден аяқ киіміңнің тозбауына да сеп», - деді. Бикамал апа алғашында бірер күн үйрене алмай әрең жүрсе де, кейін үйреніп алды. Колхоз басқармасы қыс түсе қой күзетуге күзетшіге өзінің қайын апасы, Қабидолданың апайы Төлеу апаны жіберген болатын. Дүнгенен аталарының бас-көз болуы арқасында Бикамал апа екі жылда мал басын шығынсыз бағып, әр жүз саулықтан 98-ден қозы алып, колхоздың алдыңғы қатарлы шопаны болды. Колхоз басқармасы мен аудан басшылары Бикамал апаның бұл еңбекқорлығын бағалап, сол жылы облыстық Советтің депутаттығына сайлады. Апамыз облыстық Советтің сессияларына бірнеше рет қатысып, өз ойлары мен ұсыныстарын жоғарғы басшылықтарға жеткізе білді. Қабидолда ата екі жыл ФЗО-да еңбек етіп, 1951 жылы оралды. Қабидолда ата мен Бикамал апамыз 1990 жылы зейнеткерлікке шықанға дейін Ұласты совхозында 42 жыл қой бағып, совхоздың алдыңғы қатарлы шопандары болды. Еңбектері жоғары бағаланып «Еңбектегі ерлігі үшін» В. И. Лениннің туғанына 100 жыл мерекелік медальдарымен, бірнеше Құрмет грамотасымен марапатталды. Жергілікті Советтің депутаттығына 4 рет сайланды. Қабидолда ата мен Бикамал апамыз дүниеге 10 ұл бала әкелген бақытты отбасы. Осы он ұлдан 38 немере, 21 шөбере көріп, соларды тәрбиелеп, келіндеріне ақыл-кеңестерін айтып, немерелері мен шөберелерінің қызығын көріп отырған Бикамал апамыз бақытты әже.

Белгілі ақын Асқар Тоқмағанбетов айтқан екен:

Ассалаумағалейкүм,
Немерем мен шөберем!
Сендерменен көркейіп,
Сендерменен көгерем.
Сендерменен өркендеп,
Сендерменен көбейем.
Сендер тірі тұрғанда
Мен қартайып неге өлем,

- дегендей Бикамал апамыз немерелері мен шөберелерінің арқасында көгеріп, көркейіп, көбейіп отырған бақытты қария. Бикамал апамыз он бала тауып оларды аман-есен өсірген. Батыр ана атанып, кеудесіне Алтын алқа тағынған. Бикамал апамыздың Ұлы Отан соғысы кезіндегі тылда, жас болса да жанқиярлықпен еңбек еткені ескеріліп «Еңбегі үшін» медалімен, «Ұлы Отан соғысының жеңісіне 60» және «65 жылдық» мерекелік медалімен, ел

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Президенті Н. Ә. Назарбаевтың жарлығымен екі дүркін марапатталды. Мен осындай қажырлы да қайратты апамның барлығына қуанамын. Ол кісінің әрбір айтқан сөздері біздерге үлгі өнеге. Елбасымыздың жүргізіп отырған саясатына дән риза. Елімізде әрқашан бейбітшілік болғаның қалайды. Соғыстың бетін көрсетпесін, елімізді мекендеген ұлттардың тату тәтті тұрғанынан артық бақыт жоқ екендігін үнемі айтып отырады. Еңбек адамды шындап қайраттандыратын ұлы күш екендігін апамның іс-қимылынан анық аңғарамын. Мен де апам секілді еңбекқор, өз жерін, елін сүйетін азамат болатындығымды мақтанышпен айтамын.

Нұрсәулет Жанерке

6 сынып, №1 Теректі орта мектебі

Күршім ауданы Шығыс Қазақстан облысы

Жетекшісі: Кемешева Л.О.

Кешегі ел – жұртын оята алмай зар шегіп өткен ұлы Абайда өз ұлтына деген сүйіспеншілік сезімі қандай болып қалыптасқан еді? Ажал құрығы үйіріліп тұрған қатер астында өз өмірлерінен гөрі, тәуелсіз, бостандықты, ұлттық асыл мұратты бәрінен жоғары қойып, биік ұстап, бастарын өлімге тігіп, сол идеялар жолында мерт болып кеткен Алаш арыстары да ше? Әрине, біз олардың өз ұлтының нағыз патриоттары болғанын жақсы білеміз. Бірақ біздің бұл жердегі осы бір патриотизм деген атаудың атын атап, қолданып жатқандағы бар біліп болғанымыз, оның өз ұлтына деген жанпида сезім мен көзқарасты білдіретіндігі ғана.

Талай арыстарды өз ұлты үшін жандарын қиюға итермелеп шексіз берілдіріп қойған сезім қандай идея арқылы пайда болып жатты? Тек бұл жағына келгенде бізге ештеңе мәлім емес. Соңғы кезде қоғамда осы патриоттық тәрбиенің қажеттілігі жайлы көтерген мәселелер, жиі-жиі талқыланып та жатыр. Бірақ әліге дейін бұл сезімді баяғы ескі ізбен батырлар жырын жаттатқызу арқылы қалыптастыруға болады деп ойлайтындардың мардымсыз ұсыныстары тұтымды жауап бола алмай тұр. Олай болса, мынау ұлттық ортамызда, осы айтылып жатқан өз ұлтымызға деген патриоттық сезім деген сезімді қалай қалыптастырамыз? Әрине өз ұлттық ортамызда, өз ұлтымызға деген сүйіспеншілік сезімді қалыптастырып шығаруымыз үшін, бізге ең алдымен, өз ұлтымызға деген көзқарасымызды, патриоттық көзқарас етіп қайта қалыптастыруымыз керек. Яғни, патриоттық көзқарас жоқ жерден, ешқандай патриоттық сезімде шықпайды.

Токпағы мықты Кеңес дәуірі кезінде тәрбие басқаша болатын. Ол идеологияның санаға имандай сінген кезі еді. Жастар алдыңғы буын ағаларға қарап бой түзейтін. Сондықтан Ұлы Отан соғысының тарихи мәні зор. Бұл 1941 жылғы әлемді дүр сілкіндірген қасіретті соғыс болатын. Талай

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

боздақтың қанын жұтып , талай ананың көз жасына айналған сұм соғыстың үні әлі күнге дейін халық жадында. Сол сұм соғыстың ауыртпашылығын мойындарына жүктеген апа-аналарымыз талай күш жігерлерін сарп етті. Сол апаларымыздың бірі – Жадыранова Бижамал Теміртай қызы. Апамыз ол кезде небәрі 17 жаста ғана екен. Бижамал апа 1924 жылы Горный (қазіргі Ақбұлақ ауылы) сельсоветінің Алтынбұлақ ауылында дүниеге келген. Әкесі қарапайым шаруа адамы болған. Отбасында екі бала екен. Апаның кіші інісінің аты – Нүрсәлім. Бижамал апа жастайынан еңбекке ерте араласқан. Соғыс жылдарында тылда «Ақшоқы» шахтасында жұмыс атқарған. Жұмыстың ауырлығына қарамастан күні – түні еңбек етіп, тапқан табысын майдандағы отандастарына жіберіп отырған. Соғыстың барлық ауыртпашылығына шыдап, ерен еңбектің арқасында Бижамал апамыз талай ордендермен марапатталған. Бижамал апа өмірге екі нәресте әкелген ардақты- ана. Ұлы мен қызын жеткізіп, білім алдырып, оларды үй қылып, сол балаларынан немере, шөбере сүйген- жан. Соғыс аяқталғанан кейін апамыз 1957жылдан бастап Марқакөл ауданы Қайнарлы ауылындағы мектепте кіші қызметкер болып жұмыс істеп, сол орынынан зейнеткерлікке шыққан. Соғыстың аяқталғанына 50 жыл толуына байланысты Бижамал апа «Құрмет» орденімен марапатталды. Өмірінің соңына дейін Бижамал апа отанымыздың аумағының бүтіндігін сақтау халықтың тыныштығын, болашақ ұрпақтың өмірінің жарғын болуына үлкен үлесін қосып кеткен , өз отанының нағыз-патриоты.

Ғұлама ғалым А. Байтұрсынұлы: «Балам дейтін жұрт болмаса , жұртым дейтін бала қайдан болсын» бекер айтылмаған шығар. Қазіргі таңда баласына қарап, бесігін түзеп отырған ел көріп отырған жоқпыз.

Ел боламын деген мемлекеттер ең алдымен ұрпақ тәрбиесін бірінші орынға шығарған еді ғой. Бізге, біздің жастарға діни тәрбие керек. Дін-тазалық, дін- отансүйгіштік. Исламның парызын, пенденің қарызын ұғынып өскен жас, әр қадамын нық басары сөзсіз. Ол үшін баланы жастан дейтін халық даналығын естен шығармасақ болғаны.

Оразалин Арыс

7 сынып Шығыс Қазақстан облысы

Тәуелсіздік ұландары

Тәуелсіздік жолында.
Адамзаттың қолында.
Отан үшін жер үшін,
Аямады жанында.
Сол жылдағы тәуелсіздік ұландары,

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Көк жүзіне самғап ұшқан қырандары.
Желтоқсанда елі үшін жанын қиған,
Қазағымның қара нардай балалары.
Келешекте талай белес болады,
Әлі бұл ел батырларға толады.
Сол жылдағы батырлардың есімі,
Жүрегімде мәңгі жазылып тұрады.

Рахимбердина Нұрай

9 сынып, Бірлік орта мектебі Шығыс Қазақстан облысы
Жетекшісі: Зиябекова Е. Д.

Мен соғысты жек көремін!

Соғыс деген сөзді естігенде жаным түршігіп кетеді. Қанды соғыста қаншама адамдар қайтыс болды. Ол біреудің асқар тау-әкесі, досы, жақын адамы болды. Адамзат тарихында ең күрделі де, ең маңызды да, естен кетпес қайғы – қасірет әкелген, жойқын күштің иелері болған неміс фашистерінің екінші дүниежүзілік алапат соғысының жеңіліспен аяқталғанына 70 жыл толып қалды. Осы соғыста біздің қаһарман халқымыз ерліктің үлгісін көрсетіп, кейінгі ұрпаққа бақытты өмір сыйлады. Ұлы Отан соғысында КСРО 27 миллион адамнан айырылды, 600000 – жуық қазақстандық майданда қайтыс болды. Отан үшін от кешкен қадірлі қарияларымыздың қатары уақыт озған сайын азайып бара жатқаны өкінішті. Біз жауынгер ардагерлеріміздің құрметіне Жеңістің 70 жылдығына орай лайық деңгейде атап өтуіміз керек. Өйткені бұл ерлік пен елдіктің, батырлық пен өжеттіктің мейрамы. Жер бетін тып-типыл етуге ұмтылған, әлемге алақұйын жалын шашып, жан біткенді жалмауға жанталасқан қаһарлы зұлмат – екінші дүниежүзілік соғыс туралы шығарма жазуды бастағанымда, бұл тақырыпты он бетке болсын, жүз бетке болсын сыйғызудың мүмкін еместігіне көзім жетті. Себебі, соғыс уақытқа тәуелсіз, ешқашан өзгермейтін, ешқандай сынға берілемейтін азап. Майдангерлер елім, жерім деп өздерін еріксіз жеңіс жолында құрбан етті. Осындай ерлік жасаған адамдары мейлі, жүз жыл өтсін, мейлі мындаған ғасырлар өтсін ешқашан ұмытылмауы тиіс. Әлия, Мәншүк сынды қазақтың батыр қыздары мәңгілік ел есінде қалады. Олардың ерлігі біздерге, жастарға үлгі-өнеге болуы керек. Теңдесі жоқ ерлігі үшін 500 қазақстандық жауынгер Кеңес Одағының батыры атағын алды.

Олар екі рет батыр атағын алған Т.Бигельдинов, Н.Әбдіров, қос жұлдыз Әлия мен Мәншүк, Қ.Қайсенов, Б.Момышұлы, Ә.Нұршайықов, Ә.Шәріпов сынды батыр ағаларымыз бен апайларымыздың ерлігін есте сақтап, өнеге тұтамыз. Осы батырларымыздың ішінде мен Бауыржан Момышұлы мен

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Әзілхан Нұршайықов туралы тоқтала кетейін деп едім. Әзілхан Нұршайықов 1922 жылы 15 желтоқсанда Шығыс Қазақстан облысының Жарма ауданында, Келінсүйегі деген жерде туған. Бұл кісі 1941 – 1945 жылдары Қызыл Армия қатарында қызмет етті. Қаншама ауыртпалықты көрсе де артына өшпес із қалдырып кетті. Соғыс жылдарында ол өлеңдерін, әскери әңгімелері мен очерктерін жазып отырды. Ол өзінің шығармаларында соғыстағы майдангерлердің ерлігі туралы жазған. Әзілхан Нұршайықов пен Бауыржан Момышұлы өте жақын достар деп айтуға болады. Б.Момышұлы 1910 жылы 24 желтоқсанда Жамбыл облысы, Жуалы ауданында, Көлбастау Ауылында туған. Бауыржан Момышұлының ерлігі туралы Ә. Нұршайықов 1976 жылы «Ақиқат пен аңыз» роман – дилогиясында баяндаған. Олардың жасаған ерлігін біз ешқашан ұмытпауымыз керек.

Ұлы Отан соғысы шын мәнінде біздің көпұлтты халық үшін аса үлкен, өте ауыр сын болды. 1418 күнге созылған бұл қатерлі айқаста Ұлы Отанымызды шексіз сүйген халқымыз фашист басқыншыларын ойсырата талқандап, бүкіл дүние жүзінде цивилизацияны сақтап қалды. Адам баласының еркін дамуына, тәуелсіздігі мен бостандығына жол ашты. Қазақ халқының бұл ерлігі мәңгі жасап, ұрпаққа ұран, елге мұра болып қала бермек. Мен өзімнің кішкентай ғана жүрегіммен «Жеңіс!» дегенде ерекше тебіренемін. Бір өкініштісі – Талғат Бигельдиновтың жеңістің 70 жылдығына жетпей қалғаны.

Біздің мектеп, ауылымыз 9 – мамыр мерекесін ерекше атап өтеді. Сол мерекеде бір ғана ардагеріміз отыратын. Өкінішке орай, ол ардагеріміз де ортамызда жоқ, бірақ ол ардагерлер біздің жүрегімізде мәңгі сақталады. Жеңіс күні – адамзат аңсап күткен күн. 1945 жылғы 9 мамыр азаттық күрестің айбынды күні. 1941-1945 жылғы Ұлы Отан соғысында Қазақстан 1 миллион 366 мың адам аттандырды. Жеңіске олардың жартысы ғана аман жеткенін айтады, қалғандары ұрыс даласында көз жұмды. Олар бізге «Жеңіс!» атты қасиетті де қастерлі сөзді сыйлап кетті. Міне осындай ұлы батырларды ұмытпау - ұрпақтар міндеті. Мен шығармамды осы екі ауыз сөзбен аяқтағым келеді:

Жасасын жеңіс! Бақытты елім күле бер!
Тәуелсіз болып болашағыңа жүре бер.

Рахимова Диана
8 сынып, Үлкен Нарын ауылдық лицейі
Катонқарағай ауданы Шығыс Қазақстан облысы
Жетекшісі: Касанова С. К.

Сол кездегі ұмытылмас күндер!

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Әрқайсымыз үшін қасиетті де қымбат мереке-1941-1945 жылдардағы Ұлы Отан соғысындағы жеңістің 70-жылдық мерекесіне санаулы айлар қалды. Жеңіске жету жолында қазақстандықтардың асқан ерлігімен әскери жанқиярлығы Отан соғысы тарихындағы жарқын беттерге айналған екен. Сол себептен Жеңіс күні әрқайсымыздың жүрегімізге жақын. Бірақ, Ұлы ардагерлеріміз қатарымыздан кетіп жатыр. Олар азайған үстіне азайып барады. Алайда ешкім де, ештеңе де ұмытылмауы тиіс! Өйткені, бұл – біздің тарихымыз, біздің мақтанышымыз, біздің даңқымыз! Жеңіс үшін шыбын жандарын құрбан еткен бірнеше миллиондаған адамдардың есімдерін есте сақтаймыз. 1418 азапты күн мен түнді болашақ үшін ерен еңбекпен, батыл ерлікпен өткізгендерін ұмытуға болмайды. 1945 жылы 8 мамырда Берлинде фашистік Германия жеңілгенін мойындан қол қойды. Дүниежүзі халық Отан ұғымын терең сезіне бастады. Қаһарман ерлік пен еңбек жеңіп шықты. Биыл Ұлы Жеңістің 70 жылдығын атап өтеміз.

«Ешкім де ұмытылған жоқ, еш нәрсе де ұмыт қалған жоқ». Осындай сөздер жеңіс күнін мерекелеу кезінде биыл ерекше айтылатын сияқты.

Жеңіс деген – қуаныш, мейрам!
Жетпіс жыл ұмытпай жүрген, далам,
Соғысқа қатысқандардың жүректері үлпілдеп,
Тылда да ауыр еңбек етіп, терлеп,
Жеңіс-бұл той, Ұлы той,
Сен оны ұрпағыңа қалдырып қой!

Ұлы Отан соғысы басталғанда, менің қымбатты әжем, Рахимова Аймен Әбілмәжіңқызы, бес жаста еді. Әкесі, Молдақанов Әбілмәжін, бір мың тоғыз жүз қырық бірінші жылы соғысқа аттанды. Әжемнің шешесі төрт баласымен үйде қалыпты. Үлкен ағасы, Тоқтар, он үш жасында колхозда бригадир болған. Сол соғыс кезіндегі ауыр жылдарында әжем, анасымен және оның екі апайлары да «Красный пахарь» деген колхозында еңбек еткен. Бір мың тоғыз жүз қырық екінші жыл еді. Әжемнің айтуы бойынша: «Біз жаздың ыстық күндерінде, басқа балалармен бірге, жалаңаяқ, аш, егіннің арам шөптерін жұламыз, бригадир тағы басқа жұмыстарға да жұмсайтын. Бидайды орақпен оратынбыз, ал кешке, үйге қайтқанда, бізге үш жүз грамм ұн беретін, содан анамыз нан пісіреді. Күзде күн салқындайтын, жаңбыр жиі жауатын, сонда біз тоңып көп ауыратынбыз, өйткені дұрыс киім де болмаған, уақытында ыстық тамақ та жоқ. Егін жинап болған соң, біз балалармен бірге масақ жинадық, одан шешеміз ұн жасап, қатырма қаритын.

«Бір мың тоғыз жүз қырық бесінші жылы, мамырдың тоғызы күні – қуаныш күні, бұл жаңұямыздың ерекше күні, өйткені атамыз аман-есен үйге оралды. Енді бәрі өз орнына келіп, әжемнің өмірі мүлдем өзгерген сияқты.

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Ол бала екенін сезіне бастады. Әжемнің оқығаны төрт-ақ сынып еді. Соғыстан кейін әжем пошташы болып қызмет етті. Қазір әжем құрметті демалыста, бірақ денсаулығы онша жақсы емес, сонда да үй шаруасына көмектесіп, немерелеріне ақыл айтады. Мен әжеммен мақтан тұтамын, әжеме рақмет айтамын. Менің әжемнің балалық шағы – бұл менің туған жерімнің тарихы, мақтанышы. Әжемнің екі медалі бар. Біреуі – алпыс жылдық мерейтойына, екіншісі – алпыс бес жылдық мерейтойына ұсынған.

Құрметті достар, сол ағаларымыздың рухына бас иемін, ал олардың көмекшілеріне, яғни менің әжемдей батыр, батыл, нағыз патриот адамдарына алғыс білдіргім келеді. Тоғызыншы мамыр – Жеңіс күні өмірді сүйер адамзаттың есінен мәңгі кете ме? Бұл жеңесіміз оңайлықпен келген жоқ.

Оқ борады күндіз-түні,
Жатты жерімізді,от қарып.
Алға қарай ғана ұмтылды
Батыл қазақ,оқты салып.

Жерімізге басып кірген жау әскерінің жалпы саны 5,5 миллион адамға жетті. Осы сұрапыл соғыста жауды талқандап Ұлы Жеңіске жетуге қазақстандықтар да елеулі үлес қосты. Жүздеген мың қазақстандықтар қолына қару алып, өз Отанының бостандығы үшін айдаһардай күресті.

Біздің халқымыз қазақтың батыр қыздары Әлия Молдағұлова мен Мәншүк Мәметованың есімдерін мақтанышпен айтады. Олар ерлікпен қаза тапты, алайда, жауынгерлердік қатары бос қалған жоқ, олармен бірге әрқашанда сол кездегі колхозшы-балалар. Әжем сол Әлия мерген, не Мәншүк пулемётші тәрізді жауға оқ жаудыратқандай, одан әрі бар күш-жігерін салып, ел қорғауға әзірмін дегеніне көзім жетті.

Иә, бұл жеңіс оп-оңай келген жоқ. Ұлы Отан соғысына қатысып, ерлік көрсеткен Қасым Қайсенов, Нұркен Әбдіров, Бауыржан Момышұлы, Талғат Бигелдинов, Рақымжан Қошқарбаев, Мәншүк Мәметова, Әлия Молдағұлова сияқты есімдері аңызға айналған аталарымыз бен әжелерімізді тарих бетінде «Батыр» деп жазып кетіпті.

Биылғы көктем бізді ойша сол ұмытылмас әрі көптен күткен күнге 1945 жылдың 9 мамырына қайта оралтады,-дейді әжем.

Жауды жеңген тағы кімдер?
Олар-сәбидей балалар,
Қасиетті Отан – ел үшін,жер үшін,
Бір тәрелке затерка үшін
Еңбек етеді,бар жанын аямай
Таң атымен жүреді шабындықта,ұйқысы қанбай,

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

-деп сол кездегі балаларды көз алдыма елестетемін. Сондықтан, тылда еңбек еткен жас балаларды соғыс ардагерлер қатарына қойғым келеді. Олар бақытты балалық шағынан айырылып, қиыншылық көрді. Әжем: «Біз көрмеген жақсылықты, жемеген тәттілерді сендер көріңдер, бақытты болыңдар», - дейді.

Сол кездегі балалар қандай шыдамды, төзімді екенін енді түсіндім. 1945 жылдың 9 мамыры – Жеңіс күні! Ұлы Жеңіс күні!

Наурыз Ұлы күнінің баталары мен тілектері Қудайдан құлағына шалынғандай болып, келесі мамыр айы, атақты, Ұлы, көктемнің өзі оң батасын бергендей болды.

Халкым менің, сүйінші! Бас ием!
Үлкендерге де жас балаларға
Биыл халқымыздың жетпіс мерейтойы,
Қойнына сыймас жұрттың қуанышы
Ұзақ ғұмыр тілеймін оларға,
Қуан, қазақ, қуан, далам, қуан, әжем!

Барлық соғыс ардагерлер мен тыл ардагерлерім, Сіздерді келе жатқан Ұлы Жеңісі мерейтойымен құттықтаймын !

Рүстембекова Айтолқын
бсынып, Жетыарал орта мектебі
Тарбағатай ауданы, Шығыс Қазақстан облысы
Жетекші: Искаков Е. А.

Ұлы Жеңіске атамның қосқан сүбелі үлесі

Ұлы Отан соғысының тамаша жеңістеріне біздің көптеген ауылдастарымыз да қолына қару алып, Отан қорғауға өзіндік үлестерін қосты. Осы сұрапыл жылдары отан қорғауға өз еркімен аттанғандардың ішінде менің әкемнің ағасы Тұрысбек Қыдырқожаұлы мен әкемнің немере ағасы Долда Күжібайұлы да бар еді. Әкемнің ағасы Тұрысбек Қыдырқожаұлы сол бір қан-құйлы соғыста хабар ошарсыз кетіп еш дерегі болмай қалды. Әкемнің немере ағасы Долда Күжібайұлы соғыстан жаралы болып оралды. Ол кісімен әкем аралас-құралас болып, кешегі қан майдан туралы көп әңгімелесіпті. Долда ата 1998 жылы Өскемен қаласында қайтыс болып сонда жерленген. Бұл шығарма сол кісінің әңгімесі негізінде әкемнің айтуы бойынша естіген әңгімелерім. Соғыс басталғанда Долда ата он сегізге толмаған кезі екен. Соған қарамастан өз еркімен сұранып майданға аттанды. Артында жалғыз шешесі мен қарындасы Бикен қалып бара жатты. Шешесі

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

жалғыз ұлын қан майданға шығарып салып тұрып: «Балам көппен көрген ұлы той, Отаныңды қорғап, фашистерді жеңіп, абыроймен үйге орал. Қырық жыл қырғын болса да ажалды өледі деген. Ата-бабаның аруағы қолдаса жауыңды жеңіп жеңіспен ораларсың. Өкімет өлтіре қоймас, бізге алаң болма», - деп мандайынан иіскеп жалғызын майданға, шығарып салып еді. Шешесінің көкірегі езіліп жылап тұрса да сабырлықпен көз жасын көрсетпеді. «Енді қайтып көре ме, көрмей ме, жалғызың кім біледі, сонда да боркемік болмасын еңсесін көтеріп жүрсін, жасық болмай жауына тура қарасын», - деп ойлады. Батасын беріп: Арғы атаң Қаракерей Қабанбай батыр екенін ұмытпа, батыр бабаң қолдап жүрсін», - деді. 1941 жылы тамыз айында әскер қатарына алынған Долда Күжібайұлы кіші командирлер дайындайтын қысқа курсты бітіреді. Сол жылы курсты бітірісімен бірден жаумен соғысқа араласып кетеді.

Содан 1943 жылдың қыркүйек айына дейін қан майданда, фашистермен шайқасты. 62-ші артиллерия полкінің 122 мм орудиясының командирі гвардия аға сержанты шені болды. Бұлардың полкі негізінен алдыңғы шептен алыста тұрып, шабуылдың алдында жаудың жауынгерлік шебін снарядтың астына алып бомбалаушы еді. Екі жыл соғыс барысында, қанша жаудың техникасын адам күшін жер жастандырды. Долда атаның ұмытылмастай болып есте қалғаны Старая Русь түбіндегі шайқас еді. Жаудың барлаушы ұшақтары «Рама» біздің артиллерия шебін байқап қалып, бомбаның астына алды. Сонымен қатар жау артиллериясы да снарядты біздің позицияға үсті-үстіне жаңбырдай жаудырды. Төбенің үстінде тұрған 1-ші зеңбіректің үстіне жау снаряды түсіп тас-талқанын шығарды, қасындағы зеңбіректің жауынгерлері түгел мерт болды. Жақын жерден жарылған бомба 2-зеңбіректің екі адамын өлтіріп, екеуін қатты жаралап кетті. Осы арада оқ астынан жаралы жауынгерлерді алып шығу керек болды. Әзір жау бомбасынан аман тұрған үшінші расчетқа жүгіріп келген дивизион командирі Филимонов: «Долда, осылардың ішіндегі ең мықты сенсің, тез арада ана жолдастарыңды құтқару керек», - деп өтініш білдірді. Ештеңені ойлап үлгермеген ол, достарының өлгеніне қатты қайғырып тұрған, тұра жүгірді. Шетте екі аяғынан айырылған зеңбірек көздеушісін арқасына сала салып, кейін қарай жүгірді. Жер лайсаң, батпақ еді. Екі аяғы тайғанақтап жаралыны жүгіре-сүріне орманға таман алып шықты. Оны жерге қоя салып, екінші жаралыға көмеке жүгірді. Жарылып жатқан снаряд, бомбаның астында оған да жетті-ау әйтеуір, ойланып тұратын уақыт жоқ, арқасына сала салып кейінге қарай жүгірді. 100-150 метр жерге жеткенде арт жағынан ысқырған минаның дауысы естілді. Ары қарай есінде жоқ. Есін жиып көзін ашқанда байқағаны аузының барлық тістерін мыс темірмен құрсаулап тастапты. Жағы ашылмайды, аппақ халат киген медбике темір қасықпен аузына су тамызып отыр. Ол өзінің неше күн топырақтың астында жатып, неше ай ес

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

түссіз жатқанын кейін білді. Ол госпитальда көп емделді, соңғы шайқаста алған контузия оны мәңгі мүгедек етті.

Ол енді соғысқа қайтіп жарамады. Соғыс медициналық комиссиясы оны үйге қайтаруды ұйғарды. Амалы жоқ, ауылға, туған жерге қайтуға тура келді. Әйтеуір, абырой болғанда, барлық мүшесі сау, контузия салдарынан әлсін-әлсін талып қалады. Ауылдағы туған- туыстар, шеше, қарындас не болды екен енді соларға барып көмектесейін деп өзін-өзін жұбатып қояды. 1943жылдың желтоқсан айында ол туған ауылына аман есен оралды. Көз жасы көл болып ағылған, жалғызының қан майданда мүгедек болса да, аман есен оралғанына қуанған шешесі, колхоздан бір ешкі сұрап алып, көрші-қоланды шақырып өзінше той жасады. Ауылдың жағдайы да өте ауыр еді, соғыс оларды да әбден титықтатып бітірген, мал бағып отырса да әр-әр жерлерде ашаршылық көріне бастаған. Келе сала колхоз жұмысына араласып қызу еңбек майданына кіріскен жас жігітті аудандық әскери комиссариат шақыртып алып: «Ал, Долда,соғыстан аман-есен оралдың, қол-аяғың сау, енді мына елді ашаршылыққа ұрындырмауға көмектесуің керек. Біз саған қазір, қазан асылмай ас-сулары таусылып бара жатқан үйлерді, ауылды аралап жүріп көмек көрсетуді сұрап отырмыз. Ия, таң қалатын ештеме жоқ,біздің тауда аң көп,өзің білесің,соғыс аяқталғанша соларды аулап, халықты ашаршылықтан аман алып шығаруымыз керек. Міне, саған бесатар мылтық. Осының бір оғын далаға кетірмеуге тырыс. Колхоздан барып мына қағазбен өзіңе ұнаған ең мықты деген атты мінерсің біз саған сенеміз, үнемі хабарласып тұр», деп жолға салып жіберді. Марқұм әкесі керемет аңшы еді, Долда әкесінің артынан еріп жүріп аңшылық кәсіптің қыр-сырын үйренді, қиындығын көрді. Соғыс тауқыметінің зардабы ел-жұртқа ғана емес табиғаттың паң еркесі түз тағыларына да өз кесірін тигізгенің іштей сезінді. Елдің қамын ойлаған Долда ата ауданнан келе сала атқа қонды.

Атадан балаға мирас болып қалған ата жолымен қолына қара мылтықты қолға алып аңшылық кәсіппен айналысып ауылды асырауға бел буады. Осындай қиын-қыстау кезеңде сол кездегі мал фермасын басқарған Сәду Қуанышбаев атамен бірге тізе қосып бірігіп аң аулап колхоз жұмысын бірге атқарады. Екі атпал азамат аңға шыққан кезекті бір жорықтарында қасқырларға таланады. Арқар атып атқа өңгеріп әкеле жатқанда қанның иісін сезген дала жыртқыштары неміс-фашистері секілді тұтқиылдан шабуыл жасап екеуінде қатты жаралайды. Аңның етін лақтырып құтылып кетулеріне де болатын еді, бірақта бұлардың алдында зор міндет тұрды. Ол міндет Отан үшін бәрі де жеңіс үшін деп жанталаса еңбек етіп, тер төгіп жатқан халықты ашаршылыққа ұшыратпай аман-сау алып шығу еді. Өмірлеріне төнген қауіп-қатерге қарамастан өз ауылдарындағы адамдарды ғана емес көршілес жатқан елді мекендердегі тұрғындарды да аңмен асырап ұлы жеңістің жақындауына өздерінің зор үлестерін қосты. Бүгінде ауылдың үлкендерінің есінде мәңгі қалған Долда мен Сәду мергендердің қиын-қыстау күнде жасаған ерліктері

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

еш уақытта ұмтылмақ емес. Біздің әке-аталарымыздың майдандағы асқан ерліктері, тылдағы еткен қажырлы еңбектері айтып жеткізгісіз. Соғыстың қиямет, қиындығы қандай да болмасын шаңырақты айналып өтпегені баршамызға аян. Сондықтан да көзі тірі ардагерлерімізді аялап, құрмет тұтып, ілтипат көрсету – біздің баршамыздың міндетіміз.

Ауылымыз майдан даласынан шалғай жатса да, тыл еңбеккерлері Жеңіс күнін жақындатуға орасан еңбек сіңірді. Аналар мен балалар ерлердің ауыр жүгін мойындарына артты. Сондықтан да соғыс пен тыл ардагерлері әрдайым біздің қоғамның мақтанышы және ең белсенді тобы болып қала береді. Кешегі соғыста ерлік пен отаншылдықтың, жанқиярлық пен елдіктің, бірлік пен адамгершіліктің, татулықтың өнегесін көрсеткен бабалар үлгісі келер ұрпақ санасына мәңгі сақталуға тиіс. Республикамызда салтанат құрып келе жатқан тыныштығымыз сол ата-апаларымыз қол жеткізген Ұлы Жеңістің жалғасы, бейбітшілікті, ауызбіршілікті қасиетті дәстүр етіп қалыптастырған сол ата-әжелеріміз бен ұрпақтары. Тәуелсіз еліміздің қиыншылықтардың бәрін артта қалдырып, жылдан-жылға қарыштап дамып, алға қарай алшындай басып келе жатқанының өзі де – Жеңіс. Президентіміздің: «Елдің де, жердің де иесі өзің екенінді ұмытпа! Еліңнің ұл қызы болсаң, еліңе жаның ашыса, азаматтық намысың болса, қазақтың ұлттық жалғыз мемлекетінің нығайып көркеюі жолында жан теріңді сығып жүріп, еңбек ет!»-деген сөзі маған рух береді. Осындай рухы күшті елдің ұрпағы болғаным мен үшін үлкен мақтаныш. Азамат болып, еліміздің дамуына өз үлесімді қоссам, өзімді бақытты жан санар едім.

Сабиханова Мөлдір

8 сынып, Шыңқожа батыр атындағы орта мектебі Шығыс Қазақстан облысы
Жетекшісі: Бидаулетова Г. Ж.

Ұлы Отан соғысы оқушылар көзімен

Жер бетін тып-типыл етуге ұмтылған, аранын ашып, әлемге алақұйын жалын шашып, жан біткенді жалмауға жанталасқан заһарлы зұлмат – екінші дүниежүзілік соғыс туралы ойласам бұл тақырыпты жүз бетке де сыйғызудың мүмкін еместігіне көзім жетті. Себебі, соғыс- уақытқа тәуелсіз, ешқашан өзгермейтін, ешқандай сынға берілмейтін азап.

Қанша үйдін ұрлап адамын,

Қанша үйде сөніп қалды оттар,- деп ақындар жырлағандай, әр шаңыраққа, әр жүрекке салған жара алпыс сегіз жыл өтсе де әлі жазыла қойған жоқ.

Елдің елдігін, ердің ерлігін сынайтын нағыз тарихи аласапыран кезеңде:

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Қасиетім менің,
Адалдығым менен ақтығым.
Жаныма қуат
Жүрегімнің таза пәктігі
Тәңірімнен күнде
Көз жасыммен тілеймін
Өтсем екен деп
Тірі жанға болмай жаттығым,

- деп ақын Әбділда Тәжібаев жырлағандай, парасаттылық , адалдық, жүрек пәктігі сияқты ізгі қасиеттерді биік ұстап өткен қазақ халқы ел басына күн туған қасіретті шақта Отанды қорғауға аттанды.

Алақандай Шынқожа аулынан екі жүзден астам адам майданға аттанып, жүзден астамы елге оралмады. Талай жүректерді қан жылатқан қаралы қағаздар қаншама болды десеңізші! Қаншама боздақ хабар ошарсыз кетті. Майдан даласынан жолданған сарғайған үшбұрышты хаттар сол уақыттың қиаметті күндерін көз алдыма елестетеді. Ол хаттарды оқи отырып елге, туған жерге, туысқа деген сағыныш сазын аңғарасын. Бірлі – екілі аталарымыз елге мүгедек болып оралса, біразы жеңіс жалауын желбіретіп қайтты. Туысы соғыстан қайтпай бақытты күнге жете алмаған, шерменде көңіл жандардың көңілдерін мұң басып, сағыныштан көкіректері сыздады. Жетім бала, жесір ана атанды.

Менің апам Далабаева Гауһар Шынқожа аулында байланыс саласында қызмет атқарған. Ол кісінің жалғыз ағасы Әли соғыстан үш жыл бұрын Отан алдындағы борышын өтеп жүргенде, соғыс басталып, елге оралмастан қан майданға аттанды. Байланыс саласында қызмет атақаратын апам ағасынан хатты сағына күтетін. Соңғы хатын соғыстың екінші жылында алған апам хабарсыз кеткен Әли ағасын өлді дегенге қимай өмірінің соңына дейін сарғайып тосумен болған. Көкірегін мұң торлап, жүректегі сағынышы жыр болып төгіледі. Әлиіне арнап мынандай өлең жолдарын жазады:

Атыңнан айналайын Әли жаным
Өзіммен бірге туған туысқаным
Шіркін- ай, мен де бір күн қуанам ба?
Әлиім, келіп үйге шыбын жаның
Кетіп ет 1940 жыл
Қалдыма әлде сөніп жайнаған гүл
Амандық хатыңдағы келмей қойды,
Барады-ау мені басып бір ауыр зіл.

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Осындай сұрапыл жылдары бір қолына қалам ұстаған, таңертеннен кешке дейін дамылсыз еңбек еткен апамыз ағасын іздеумен болды.

Қолыма ағаны ойлап қалам алдым,
Көңілге туысқандық қайғы салдың.
Жаның бөлек болған соң амал бар ма?
Ойласам езіледі бауыр етім
Келеді деумен талай заман өтер,
Дүние-ай бір айналсаң әлде нетер
Тірі жүрме дәм ауып деп ойлаймын,
Болмаса төніп тұрма қауіп-қатер.

Ел басына бозторғай ұялаған бейбіт заман туса да, апамның көңілі жайланбады. Ағсынан күдерін үзбей, күтумен болды. Сондай күндердің бірінде апамның ағасымен қан майданда бірге болған майдандасы келіп, Әлидің соғыс кезінде мина жарылған кезде опат болғанын, ерлікпен қаза тапқанын естіртеді.

Көзіммен өлгеніңді көргенім жоқ,
Қолымнан ақіреттеп көмгенім жоқ
Келеді тірі кетті дейін десем,
Қарайып елмен бірге келгенің жоқ.

Өз анасынан ерте қалған апам жалғыз ағасының да енді бұл пәни дүниеде жоқтығына көзі жетіп, жоқтайды, көнеді де көндігеді.

Тағдырға мен жылаймын жалғыз сізден,
Табамын мен ағаны қайдан іздеп,
Үйден тірі кетіп ең, қайран аға
Сондықтан қиын екен күдер үзген.

Міне, осындай жағдай қаншама жанның басынан өтіп, тағдыр талқысына түсті десеңізші. Өмірінің соңына дейін қаншама аналар өздерінің сүйген жарларын, бауырын, ағаларын күтумен, іздеумен өтті.

Барады ішімді өртеп аға дертім,
Жүрмедің аз да болса дүниеде еркін
Арада бірнеше жыл өтіп барад,
Қарашы шықпай жүрген жанның беркін.
Жарқ етіп ғайып болдың аға көзден,
Жоқ еді мұндайлықты жаным сезген
Елмен бірге қуанбай қалдың нәумез,

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Дәм тартпай қойды қалай Аягөзден
Сарарқа көрер мекен соққан желін,
Нарынды ен жайлаған туған елің.
Жетсе де төбем көкке сен керексін,
Көңілге алтын орда асқар белім.

Майданға кеткен талай мыңдаған жұмысшылар мен шаруалардың орнына шексіз қиын, ұйқысыз, ас-сусыз еңбек вахтасында әйелдер мен балалар, мүгедектер мен зейнеткерлер тұрды. Әр отбасының басшысы майданда болды. Сондықтан, сол кездегі адамдарға тәулік бойы жұмыс істеуге тура келді.. «Бір минут ішінде сен соғысқа дейін бір сағатта істегенінді істеуге тиістісің!» деген ұранды ұстаған адамдар қатал тәртіп пен еріксіз жұмыс істеулерге қарамастан, асқан шыдамдылық танытып, ешқандай қысым көрсетусіз-ақ ұйымшылдықтың асқақ үлгісін көрсетті. Байланыс саласында еңбе етіп жүрген апам ауылдағы барлық аналармен бірге тылда еңбек етті. Жер жырту, шөп шабу, егін егу, мал бағу сияқты ауыр жұмыстар аналар мен балалардың еңбегімен жүзеге асып жатты. Соғыстағы майдангерлерге арнап түн жарымында шұлық, қолғап тоқып жіберіп жатты.

Ер елім, көрсет тағы еңбек күшін,
Еңбекпен қас дұшпанның өрте ішін.
Түр білек, түс еңбекке ту астында
Бәрі де майдан үшін, жеңіс үшін,

- деп халық ақыны Нұрпейіс Байғанин елді майдан үшін еңбек етуге үндегендей, тылдағы жұмысшылар Республикамыздың ауыр өнеркәсіп саласында да адам айтқысыз жетістіктерге қол жеткізді.

«Фашистик құзғындар еркіндік сүйгіш халықты құлдыққа түсіруге, жерімізді, малымызды тартып алып, мойнымызға арқан салуға тырысады. Бұлай болмақ емес! Қазақ халқы бойындағы Амангелдінің айбынды рухы өлген жоқ. Біздің даламызда ержүрек жігіттер мен сәйгүлік аттар қашанда бар. Отан соғысында қазақтар құлдыққа түсірушілерге қарсы қасық қаны қалғанша шайқасады деп ант етеміз!» деп қасиетті жерімізге шабуыл жасаған фашистік хайуандардың сұмдық арсыздығынан сырт қала алмайтындығын, басқыншы жауға туған жер топырағын таптатпайтындығын айтқан жалынды сөздерден көре аламыз.

Даңқы генерал-майор И.В. Панфиловтың басшылығымен Алматы маңында жаңадан жасақталған 316-атқыштар дивизиясының құрамында Мәскеу түбіндегі ұрыстарға қатысудан басталған Б. Момышұлы тарих сахнасына шықты. Атақты әскер қолбасшы Б. Момышұлы жорық жолын Жетісудан бастап, Европаның төріне- Берлинге барып ат басын тіреді. Полк

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

командирінен дивизия командиріне дейінгі даңқты жолды басып өтті. От – жалын кешіп жүріп:

Болса егер менің саған керегім,
Күндерімді, түндерімді.
Ой толқынын, сыр толқынын
Саған ғана беремін!- деп ерлікті, елдікті, отансүйгіштікті насихаттаса,
Қолын кессең бір сөз айтпас,
Шын қаһарман ер жігіттер
Аз болмады қазақта,

- дегендей төсін отқа төсеген батыр аталарымыз Т. Тоқтаров, М. Ғабдуллин, Н. Әбдіров, Т. Бигилдинов, Қ. Қайсенов, Б. Бұлқышев, Қ. Аманжолов, Панфиловшылар, шығыстың қос жұлдызы Әлия мен Мәншүк есімдері алтын жұлдыздың сәулесімен шағылысып, өткен ғасырдағы сұрапыл күндерді еске салады.

Осындай сұрапыл жылдары бір қолына қару, бір қолына қалам ұстаған өршіл рухты, сыршыл батырымыз, жан дүниесі шымырлатқан шерге толы ақынымыз Қасым Аманжолов болды. Бұрқанған бұла күшке, екпінді еркелікке толы, шиыршық атып, бұлқына ойнап тұрған айбынды, қайраты тепсініп темір үзердей ішкі қуаты сапырылыса, шайқала шапшыған ақын өлеңдерінде Отанға деген шексіз махаббатын көреміз. Басқыншы зұлым жауға ең соңғы оғы қалғанша берілмей соғысып, ажалмен бетпе- бет тұрған ерлікпен қаза тапқан жауынгер ақын Абдолланың ерлігін, батырлығын суреттейтін «Ақын өлімі туралы аңыз» атты поэмасы керемет ұлтжандылықпен, ерекше айбындылықпен жазылған.

Қасиет-күші ұлы Отанның,
Қанатын бер қыран құстың!
Ашуын бер арыстанның,
Жүрегін бер жолбарыстың!

- деген поэма үзіндісі «Ата жаумен арпалысқан ұланды ұлы ететін, жау жүрек батыр ететін- оның Отанына деген махаббаты» дегенді дәлелдейді. Шынымен де, елін, жерін тебірене сүйген адам ғана батырға айналады.

Көңілге көп тоқыған
Кәрі- құртан ашынды.
Қара қағаз оқудан
Сауатымыз ашылды,

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

- деп Қадір Мырзалиев жырлағандай, Ұлы Отан соғысы, ондағы жеңіс талай адамдардың тағдырын күрт өзгертті, талай жанның өмірін үзді. Ал енді бүгін, 9 мамыр күні, бұл мейрамды бүгінгі майдангерлер- соғыстың алғы шептерінде қайсарлықпен шайқас жүргізіп, ерліктің сан үлгілерін көрсеткен майдангерлер тойлайды. Бұл мейрамды өздерінің тылдағы қажырлы еңбектерімен жеңісті шыңдаған шаруалар тойлайды. Бұл мейрамды өздерінің әкелерін, ерлерін, ұлдарын және сүйіктілерін көзінен жасы сорғалай жүріп төзімділікпен күткен аналар мен қыздар тойлайды. Осынау Ұлы Жеңіс күнінде отанымыз үшін өзінің жанын пайда еткен, туған-туысқандарына, жақын-жарандарына, тамыр – таныстарына қайтып оралмай қалған қаһарман ерлерді ел болып еске түсіреміз. Бұл күн- осынау қуаныш үшін өмірлерін қиғандарды еске алу күні.

Ешқашан да жауынгер ерлігі мен жеңісті еңбегімен соққан еңбекшінің ерен еңбектері ұмытылмайды. Сол сұрапыл соғыста батырларымыз сақтап қалған байтақ жеріміз- бізге аталарымыздан қалған аманат.

Жеңістің туы- алапат күнгі ар туы,
Жеңістің туы от пенен оқтың шарпуы.
Жеңістің туы миллиондаған боздақтың
Өздері мерт боп, біздерге берген тартуы.

Соғыс кезінде біреу майданнан келсе әрқайсымыз бір кесе бидай, бір тостаған талұанын апарып бірігіп отырып тойлаған халықпыз ғой. Оны көрмесекте естіп біліп жадымызда сақтаған ұрпақпыз. Бұл жеңіс- ұрпақтар тойы.

Жазылған жоқ өткен күн жаралары,
Сиреп кетті-ау қарттардың аралары
Бабам жауға бермеген туған жерді,
Қорғайды әлі балаңның балалары.

Сондықтан біз, ХХІ ғасыр жастары, осындай байтақ елде тұрып жатқанымызға бақыттымыз.

Жауды жеңіп табанға сап,
Жермен-жексен еткен ерім.
Қуан, қуан, күлші сақ-сақ
Шын жеңіске жеткен елім!

Сабырбаева Айнагүл
10 сынып, Түркісіб орта мектебі
Мұқыр ауылы, Семей қаласы Шығыс Қазақстан облысы

Жетекшісі: Абдрасимова А. С.

Ешкім де, ешнәрсе де ұмтылмақ емес

Адамзат тарихында ең сұмдық соғыстың болып өткеніне 70 жыл толды. Соғыс – күйретуші күш. Барды жоқ ететін, тауды жер ететін, жер бетіндегі тіршілік атаулының бәрін жалмап жұтатын соғыс. Отан соғысы ... Бұл сол кездегі кеңес халқының ержүректілігі мен төзімділігін паш ететін, тарихта мәңгі қалатын күн. Бірақ Ұлы жеңістің ұмтылмайтыны сияқты, соғыс та ұмытылмас ізін қалдырды. Жеңіс күні – бұл сан мыңдаған ұрпақ үшін ортақ мереке. Бұл мереке – бейбітшілік пен қайырымдылықтың мәңгі жасампаздығы, Отанын қорғанған жауынгер-солдаттар мен офицерлердің айбыны, тылдағы Жеңістің жақындатқан жұмысшылардың ерлік еңбектерінің мәңгі өшпейтіндігін дәлелдейтін белгі болып қалмақ. Біздің аталарымыз батырлықтары мен жанқиярлықтары, олардың өз Отанына деген шексіз сүйіспеншіліктерін Қазақстанның бүгінгі жауынгерлері үшін мақтан тұтарлық үлгі ғана емес, бұл – бірнеше ұрпақты байланыстыратын қоғамның рухани дамуы мен ұлттық қайта өрлеуінің жоғары адамгершілік негізі. Жеңіс күні – абыройымыз бен даңқымыздың мерекесі. Сол жылдары Қазақстан миллиондаған босқындарды өз бауырына аналық мейірімімен тартушы, эвакуацияланаған завод пен фабрикаларға, майданға керекті оқ-дәрі мен азық-түлік жеткізуші үлкен аренаға айналды.

Біздің парызымыз – бұл күнді еске сақтау. Біздің ардагерлеріміз! Қариялар азайып бара жатқанын, әсіресе олардың Ұлы Отан соғысынан аман оралған ақсақалдарымыздың қарасы жыл саны азайып барады емес пе?! Солардың жанымен, қанымен, терімен, көз жасымен, ісімен, ерлігімен, туған жердің туын жықпай, еңіреп жауды жеңіп, туын жығып, жеңістің таңбасын басқан күн – Жеңіс күні.

Біз Ұлы Отан соғысындағы Ұлы Жеңіске ештеңе теңеспейтін ғажап күшпен жеттік. Ол күш – әрине «бірлік». Қаншама халық бір тудың астына бірігіп күштерін бір арнаға салды. Байғанидің өлеңінен халқымыздың Мәскеу қаласына деген ерекше құрметі байқалады. Сол кездегі Кеңес Одағының басқа халқымен бірге жауды талқандап, жеңіске жету ісіне Қазақ халқы өзіне лайықты үлесін қосты. Қазақстандық жауынгерлер Брест қамалынан Берлинге дейін барды. Олар Сталинград түбіндегі шайқаста, Днепр өткелінде, Москва мен Ленинград үшін болған ұрыстарда ерен ерліктерін көрсетті. Ұлы Отан соғысының қатпарлы парақтарына үңіліп қарасақ, қазақтардың қанды қырғынға қаймықпай соғысқанына көз жеткіземіз. Оған мысал 500-ден аса жерлестеріміз, оның ішінде 96 Қазақ Кеңес Одағының Батыры атағын алды. Олар: Бауыржан Момышұлы, Талғат Бигальдинов, Сергей Луганский, Иван Павлов, Мәншүк Мәметова, Әлия Молдағұлова, Мәншүк Мәметова және тағы басқалары.

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Ұлы Отан соғысы былай басталған еді. Мемлекет жобасы фашистер жасап «Барбаросса» жоспарын жасады. Жоспар бойынша фашистер КСРО жерінде Остланд, Украина, Московия, Еділ – Орал, Түркістан сияқты рейх комиссариаттарын құруды көздеді. Жоспарда көрсетілген «Үлкен Түркістан» отарының құрамына Қазақстан, Татарстан, Башқұртстан, Орта Азия, Әзірбайжан, Кавказ, Қырым, Ауғанстан, Шыңжан кіргізілді. Фашистер Кеңес адамдарын қырып – жою жолына осылай түсті.

Соғыстың алғашқы күндерінен бастап қазақстандықтар барлық майданда шайқасты. Олар Отан үшін фашистерге қарсы бағытталған ұрысқа аянбай кірісті. Қазақстанда ұйымдастырылған көптеген әскери бөлімдер майданға жіберілді. Даңқты Брест қамалын қорғаушылардың қатарында мыңдаған қазақстандықтар болды. Олардың арасында Ғ. Жұматов, В. Фурсов, К. Тұрдиев, Ш. Шолтырев, К. Иманқұлов, Е. А. Качань т. б. жаумен жан аямай шайқасып, ерліктің үлгісін көрсетті.

Қазақстандықтар партизандық қозғылысқа белсене қатысты. Толық емес мәліметтерге қарағанда Украинаның партизандық құрамалары мен отрядтарында 1500, Ленинград облысында 220-дан астам қазақ жігіттері соғысқан. Белоруссияның әр түрлі аудандарында әрекет еткен 65 партизандық бригадалар мен шоғырларда 1500-ден аса қазақстандықтар болған. Партизан қозғалысына қатысқан даңқты қазақ жігіттері: Ғ.Ахмедьяров, Ғ.Омаров, В.Шарудов, Қ.Қайсенов, Ә.Шәріпов, Ә.Жангелдин, Ж.Саин, Н.Көшекпаев т.б. есімдері бүгінде зор құрметке ие болды.

Ұлы Отан соғысына Кеңес Одағының халқы Отан қорғауға аттанды. Олардың ішінде Б.Момышұлы, Ә.Молдағұлова, М.Мәметова, Т.Рысқұлов және тағы басқа ұл-қыздарымыз қатысқан болатын. Қазақстандықтардың жауынгерлік даңқы, әсіресе, Москва түбіндегі шайқаста шықты. Республикада жасақталған 316 – атқыштар дивизиясына Масквға апаратын негізгі өзекті жолдың бірі – Волокаламск тас жолын қорғау тапсырылды. Мұнда Бауыржан Момышұлы басқарған 1075 ұлан атқыштар полкі жау шабуылына ерлікпен тойтарыс берді. 28 танк жоюшылар («28 панфиловшы») тобы Дубосеково разъезінде жаудың 18 танкісін жойып жіберді. Ротаның саяси жетекшісі В. Г. Клочков «Россия кең – байтақ, бірақ шегінерге жер жоқ, артымызда Москва» ұранын көтерді. Оның бұл сөзі бүкіл майданға тарады. Кейіннен «28 панфиловшы» ерлігі аңызға айналды. Олар қасық қаны қалғанша шайқасты. Бәрі дерлік қаза тапты, бірақ жауды өткізбеді. Сондай – ақ Москва қорғау тарихына панфиловшылар дивизиясы бөлімдерінің саяси жетекшілері П. В. Вихров, М. Габдуллин, автоматшылар Т. Тоқтаров, Р. Амангелдиев мәңгі өшпес із қалдырды.

316-дивизия жауынгерлерінің ерлігі мен қаһармандығы жоғары бағаланды. 1941 жылы 17 қарашада оған 8-ші гвардиялық дивизия атағы беріліп, Қызыл Ту орденімен марапатталды. Москва облысының Бородино селосының түбінде неміс штабына басып кіріп, немістердің көзін жойған

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Төлеген Тоқтаровқа Кеңестер Одағының батыры атағы берілді. М. Ғабдуллин басқарған автоматшылар тобы да ерекше ерлік көрсетіп, жау танкілерінің бірнешеуін жойды. М. Ғабдуллинге Кеңестер Одағы батыры атағы берілді.

Олардың ерлігі мәңгі есімізде қалады. Олар жан қиярлықпен соғысқан болатын. Бір миллион екі жүз мың қазақстандық армия қатарына алынып, яғни әрбір бесінші қазақстандық майданға аттанған болатын. Қатардағы мыңдаған қазақстандықтар болған кеңес жауынгерлері Ұлы Отан соғысының алғашқы күндерінен бастап барлық майдандарға фашистік басқыншыларға қарсы қиян-кескі шайқастар жүргізді. Семей жерінен Белоруссияны жаудан азат етуге жиырма бір майдангер қатысқан. ДОСААФ арқылы екі жіз елу пулеметші, тоқсан алты минометші, жүз сексен сегіз мерген, мың бес жүз қырық жеті атқыш, жүз тоқсан жеті байланысшы даярланып, майдан даласына жіберген болатын. Майданға бес мың сегіз жүз жиырма бес мың тонна астық, жеті жүз отыз төрт мың тонна ет және басқа да азық-түліктер жіберді. Бұл соғыста Кеңес Одағының 25-26 миллион адам көз жұмды. Сондықтан, қазір бейбітшіліктің қадірін өте жақсы түсінуіміз керек. Біздің аталарымыз, апаларымыз ерліктің ерен үлгісін көрсетті. Бірлікті паш етті. Женімпаз халық қандай болатынын айғақтады. Егер біздің бабаламыз сол жетістікке алмаған болса, біз бүгінгі Тәуелсіздікті көрер ме едік, көрмес пе едік.

Соғысқа қатысқан ұл-қыздарымыздың, ата-әжелеріміздің арманы да, мақсаты да бір, ол – Қазастанданды азат ету, алдыңғы ұрпағымыз бейбітшілікте, бейбіт елде, бірлікте өмір сүргенін қалаған. Сол армандарын орындалғанына қуанам. Соғысқа қатысқан жауынгерлер қатарында өте жас бала, кәрі-жасы, бозбалаларда болған. Елін жаудан азат етуде ерліктің үлгісін көрсеткен болатын.

Біз ардагерлерімізді әрқашан қадір тұтып, мәңгі жадымызда сақтауымыз керек. Олардың ерліктерінің арқасында біз қазір тәуелсіз мемлекетте өмір сүріп жүрміз. Қазір біз бейбітшілік сүйетін халықпыз. Елбасы ардагерлерге арнап мұражайлар, ескерткіштер салдыртты. Әрбір ардагерге жастар қолұшын беріп, көмектесуге ұмтылуы тиіс. Мемлекет барлық жағынан қомқорлықты жасап жатыр. Жасай беретін де болады. Мысалы: Зайсан ауданыда ҰОС ардагерлеріне арналған ескерткіштер.

Жауынгерліктің биік үлгісін көрсете білген ардақты ардагерлеріміз барлық майданда да жан аямай күресті. Олардың артында қалған отбасы атпал азаматтарының жеңіске жететініне сенді және сол қасиетті күнді асқан шыдамдылықпен күтті.

Елбасы Нұрсұлтан Назарбаев соғыс ардагерлеріне ерекше қамқорлық көрсетіп келеді. Биыл біз Жеңістің 70 жылдығын атап өтеміз. Бұл – сіз бен біздің ортақ тарихымыз. Ардагерлер кеңесі үшін үлкен мәртебе. Күллі адамзатқа қауіп төндірген сұм соғыстың зардабын тартып, Отаны үшін жан

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

алысып, жан беріскен ардақты ардагерлерімізді құрметтеу, соларға арнап мереке өткізуге дайындалу бізге тек қана қуаныш сыйлайды.

Соғыс ардагерлері мен тыл еңбеккерлерін Ұлы Жеңіс мерекесімен құттықтай келе, оларға мықты денсаулық, ұзақ ғұмыр, бақытты сәттерінің көп болуын тілейміз.

Біз сіздерге қарыздармыз!
Сіздерге мың тағзым, құрметті майдангерлер!
Еліміз аман, жұртымыз тыныш болсын.

Сайдоллаева Айдана

11 сынып, Шынқожа батыр атындағы орта мектебі

Шығыс Қазақстан облысы

Жетекшісі: Алдынгурова Г.Қ.

Ешкім де, ешнәрсе де ұмытылмақ емес...

Ешкім де, ешнәрсе де ұмытылмақ емес! Соғыс – күйретуші күш! Дәл солай! Барды жоқ ететін, тауды жер ететін, Жер бетіндегі тіршілік атаулының бәрін жалмап жұтатын тажал. Сол қанды кезеңді еске түсіріп, елестететін газет-журнал материалдары немесе радиотелехабарлар, кинолар аталар ерлігін мақтаныш тұта бізге жеткізді. Иә, содан бері жарты ғасырдан астам уақыт өтсе де, ешнәрсе де ұмытылған жоқ.

Ұлы Отан соғысы... Адамзат тарихындағы ең сұмдық соғыстың болып өткеніне 70 жыл толды. Бірақ Ұлы Жеңістің ұмытылмайтыны сияқты, соғыс та ұмытылмастай ізін қалдырды. Жеңіс күні – бұл сан мыңдаған ұрпақ үшін ортақ мереке. Бұл мереке – бейбітшілік пен қайырымдылықтың мәңгі жасампаздығын, Отанын қорғаған жауынгер-солдаттар мен офицерлердің айбыны, тылдағы Жеңісті жақындатқан жұмысшылардың ерлік еңбектерінің мәңгі өшпейтіндігін дәлелдейтін белгі болып қалмақ.

Біздің аталарымыз бен әкелеріміздің батырлықтары мен жанқиярлықтары, олардың өз Отанына деген шексіз сүйіспеншіліктері Қазақстанның бүгінгі жауынгерлері үшін мақтан тұтарлық үлгі ғана емес, бұл – бірнеше ұрпақты байланыстыратын қоғамның рухани дамуы мен ұлттық қайта өрлеуінің жоғары адамгершілік негізі. Жеңіс күні – абыройымыз бен даңқымыздың мерекесі. Табандылық пен ерлік, Отанға деген сүйіспеншілік қатал соғыста Жеңіске жеткізді.

Бұл сол кездегі кеңес халқының ержүректілігі мен төзімділіктерін паш ететін, тарихта мәңгі қалатын күн. Бұл күнді соғыстың алғы шептерінде қайсарлықпен шайқас жүргізіп, ерліктің сан үлгісін көрсеткен ардагерлер тойлайды. Сол кездегі Кеңес Одағы халықтарының тұтасқан бірлігі мен

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

мызғымас достығы, халық пен әскердің жаппай ерлігі Жеңісіміздің кепілі болды. Басынан аяғына дейін құрыштай қаруланған гитлершілдер соғыстың бас кезінде 190 дивизияны, 5 мыңдай самолетті, 3700-дей танкті, 50 мыңнан астам қару мен минометті шабуылға шығарды. ССРО жеріне басып кірген жау әскерлерінің жалпы саны бес жарым миллион адамға жетті. Оған дейін 12 мемлекетті басып алған және 14 одақтасы болған жау Баренцов теңізінен Қара теңізге дейінгі аралықтағы зор майдан шебінде соғыс ашты. Гитлер және оның төңірегіндегі дүлейлер Кеңес елін «тұтқиыл» шабуылмен талқандап, әлемдегі тұңғыш социалисті мемлекетті құртып жіберуді, совет адамдарын құлға айналдыруды, Кеңес елін герман империализмінің отарына айналдыруды ойлады. Бірақ, совет халқы міз бақпай, анталап келген жауға айбындылықпен қарсы тұрды. Халық Коммунистік Партияның басшылығымен өзінің Отанын қорғауға батыл бел буып шықты, әділетті азаттық соғысқа жұп жазбай тұтаса көтерілді, бұрын болып көрмеген табандылық пен қайсарлық танытты. Осындай сұрапыл соғыс күндерінде халқымыз майдан мен тылда жеңіс үшін керекті жағдай жасаудың ауыр жүгін көтерді. Майданға кеткен талай мыңдаған жұмысшылар мен шаруалардың орнына шексіз қиын, ұйқысыз, ас-сусыз еңбек вахтасында әйелдер мен балалар, мүгедектер мен зейнеткерлер тұрды. Әр отбасының басшысы майданда болды. Сондықтан, сол кездегі адамдарға тәулік бойы жұмыс істеуге тура келді. «Бір минут ішінде сен соғысқа дейін бір сағатта істегенінді істеуге тиістісің!» деген ұранды ұстанған адамдар қатал тәртіп пен еріксіз жұмыс істетулерге қарамастан, асқан шыдамдылық танытып, ешқандай қысым көрсетусіз-ақ ұйымшылдықтың асқақ үлгісін көрсетті.

Неменеңе жетістің бала батыр,
Қариялар азайып бара жатыр
Бірі мініп келместің кемесіне,
Бірі күтіп, энеки, жағада тұр,

-деп тебіренген Мұқағали мұңында жұмырбасты пенде үшін теңдессіз құндылық ұрпақаралық қимастық, сыйластық сезімдері мөлдіреп тұр. Қариялар азайып бара жатқанын әсіресе олардың ортасында Ұлы Отан соғысынан аман оралған ақсақалдарымыздың қарасы жыл санап азайып барады емес пе?! Солардың жанымен, қанымен, терімен, көз жасымен, күшімен, ісімен, ерлігімен, атаның туын жықпай, ананың намысы үшін туған жердің топырағын жауға таптатпай, еңіреп жүріп жауды жеңіп, тауын шағып, туын жағап, жеңістің таңбасын басқан күн – Жеңіс күні. Бұл күннің толғағы ашшы болса да, туғаны бар халқы үшін қуаныш болған күн. Сондықтан да бұл Ұлы мереке. Оққа ұшқан қарулас жолдастарының аманатын арқалап, аман оралған ардагер аталарымыздың өздері қорғап, қорған қамқор болып оралған арттағы қалың елдің қамығып жеткен Жеңіс күнін, біз ұмытсақ та

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

тарих ұмытпайды. Ол – өмір заңы. Біз Ұлы Отан соғысындағы Ұлы Жеңіске ештеңеге теңеспейтін ғажап күшпен жеттік. Ол күш – әрине, «бірлік». Қаншама халық бір тудың астына бірігіпкүштерін бір арнаға салды. Ұлы Жеңіс он бес одақтас болған мемлекеттердің ортақ мерейтойы.

Москва, сенің іргенді
Ел, ер болып сақтаймыз
Сенен аяр жан да жоқ,
Барлығы да сен үшін,
Саған қауіп төнгенде
Жау таянып келгенде,
Қамсыз тыныш жатпаймыз
Алпыс ұлттың адамы,
Қол ұстасып үн қосып,
Қорғауға сені дайынбыз,

- деп жазған Нұрпейіс Байғанидің өлеңінен халқымыздың Мәскеу қаласына деген ерекше құрметі байқалады. Сол кездегі Кеңес Одағының басқа халқымен бірге жауды талқандап, жеңіске жету ісіне Қазақ халқы да өзінің лайықты үлесін қосты. Қазақстандық жауынгерлер Брест қамалынан бастап Берлинге дейін барды. Олар Сталинград түбіндегі шайқаста, Днепр өткелінде, Москва мен Ленинград үшін болған ұрыстарда ерен ерліктер көрсетті. Қазақ ел басына күн туғанда толарсақтан саз кешетін жауынгер халық. Ұлы Отан соғысының қатпарлары парақтарына үңіліп қарасақ, қазақтардың қанды қырғынға қаймықпай соғысқанына ашық көзіміз жетеді. Оған мысал айқас алаңдарында өшпес ерлік жасаған бес жүз қазақтың Кеңес Одағының батыры атағын алғанын айтсақ та жетеді.

Қасиетім менің,
Адалдығым менен ақтығым.
Жаныма қуат
Жүрегімнің таза пәктігі.
Тәңірімнен күнде
Көз жасыммен тілеймін
Өтсем екен деп
Тірі жанға болмай жаттығым,

- деп ақын Әбділдә Тәжібаев жырлағандай, парасаттылық, адалдық, жүрек пәктігі сияқты ізгі қасиеттерді биік ұстап өткен Қазақ халқы ел басына күн туған қасіретті шақта Отанды қорғауға аттанды. «Адал адам Отанын сүйеді. Адал, ақ жүрекке Отан анасындай. Отанның дегенін істеу – қуаныш, мақтаныш. Отанға деген махаббатты бізде өлшеуге болмайды», - деп Баубек

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Бұлқышев айтқандай, жаратылысынан ақкөңіл, ақжүрек, батыр, намысты халық өз мүддесінен Отан мүддесін артық қойып, өмірін құрбан етуден асқан асыл мұрат жоқ екенін, Отанға деген махаббатын осылай дәлелдей білді.

Қазақ деген-батыр халық. Ол еңкейгенде еңкейеді, шалқайғанда шалқаяды. Шірене қалса, асқар-асқар тауларына сүйенеді, еңкейе қалса, азаматтығына, өзінің парасаттылығына сенеді. Сөйлесе Қазыбек данадай шешендігі бар, Төле бидей көсемдігі бар, айтыса қалса, дауласа қалса Бөгенбайдай ерлігі бар, Қабанбайдай ірілігі бар, қолынан қиыстырып жол табар Абылайдай тірілігі бар ел. Қазір өз алдымызға мемлекет, тәуелсіз ел болсақ та, ол кездегі Кеңес Одағы барлық халықтардың ортақ мемлекет болып есептелгендіктен, батыстан жау шапқанда Отанымыздың абыройын, бостандығы мен тәуелсіздігін қорғауда жаппай ерлік пен қайсарлықтың үлгісін көрсетті. Даламыз қандай кең болса, пейілі де сондай кең, жер қойнауы қандай бай болса, жүрегі де сондай бай халқымыз қан майданда елдік мінездері мен ерлік қасиеттері сынға түсті. Осы жолда қанша ардагер әкелеріміз, аталарымыз бен апаларымыз қанын төкті, жанын пида етті десеңші! Осылайша, біздің халқымыз соғыс барысында бүкіл әлем алдында бар ұлылығымен көрінді.

Торқалы тойдың қуанышы өзі сүйген халқы үшін ерекше болмақ. Найзағайдай жарқылдаған отты ой бар қаһарлы сөйлесе де қайырымы мол, өз мүддесін, ұрпақ мүддесін ойлаған, қара қылды қақ жаратын әділдіктен жаралған ойы тұңғиық, қимылы қылыш Бауыржан Момышұлы есімі, ерлігі жадымызда мәңгі қалып, өнегесі болашаққа күш, қайрат, рух береді. «Ер есімі – ел есінде», - демекші, бізге жарқын болашақ, бақытты ғұмыр сыйлаған аталар, апалар ерлігі ешқашан ұмытылмайды. Солардың қасиетті рухы бүгінгі бейбіт тірлігімізге нұрындай мәңгі шуағын шашпақ.

Самархан Гүлия

7 сынып, Шәкәрім атындағы ОДБ ҰТО ММ, Семей қаласы
Шығыс Қазақстан облысы
Жетекшісі: Баяхметова Ш. О.

Ұлы жеңіске тағзым

Ел үшін аянба – ерлігіңе сын,
жұрт үшін аянба – жігіттігіңе сын.
Бауыржан Момышұлы

Биыл Ұлы Жеңіске 70 жыл толады. Бұл барша КСРО құрамындағы елдерге танымал мереке. 1941 жылы басталған бұл қанды да, қайғылы жағдай көптеген қазақ жастарының өмірін қиды. Осы соғысқа қатысқан

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

қазақстандық еңбекшілер «Бәрі де майдан үшін, бәрі де жеңіс үшін!»- деген ұранмен күн демей, түн демей, демалыссыз еңбек етті. Адамдар көп күттірген жеңістің тезірек келетінін жақсы түсінді. Ал соғысқа кеткен ер- азаматтардың орнына колхоз егістіктері мен зауыттағы станоктарда әйелдер мен балалар жұмыс істеді. XX ғасырдың басында әлем чемпионы атанған қазақтың атақты балуаны Қажымұқан Мұңайтпасов жинаған ақшасынан 100 мың рубльді өткізді. Осы ақшаға ұшақ жасалып, онымен қазақ ұшқышы соғысты. Тіпті майданға көмектесу үшін адамдар өз қолдарындағы ақшалары мен құнды заттарын да берді.

Біздің қазақ елінен сегіз қырлы, бір сырлы аға-әпкелеріміз соғыста аянбай тер төкті. Ол аға-әпкелеріміздің есімі менің жүрегімде алтын әріптермен жазылып қалды. Төлеген Тоқтаров, Талғат Бигелдинов, Әлия Молдағұлова, Мәншүк Мәметова, Бауыржан Момышұлы, Рахымжан Қошқарбаев сынды қазақ батырлары – бүгінгі бейбіт өмірдің негізін салушылар. Танымал қолбасшы, әскери жазушы Бауыржан Момышұлын, 28 панфиловшылардың ерлігін білмейтін қазақ жоқ шығар. Талғат Бигелдинов – Ұлы Отан соғысында екі мәрте Кеңес Одағының Батыры атағын алған қазақстандық ұшқыштардың бірі. Ол 1922 жылы 5 тамызда Ақмола облысы, Ақкөл ауданы, Майбалық ауылында дүниеге келді. 1943 жылдың ақпанынан майданға жіберіліп, сол жылғы 7 наурызда «Ил-2» шабуылшы ұшағымен жаудың «Мессершмитт-109» жойғыш ұшағын атып түсірді. Бұл ерлігі бұрын соңды кездеспеген оқиға ретінде әлемдік авиация тарихына енді. Соғыс кезінде ол 305 рет жауынгерлік тапсырмамен ұшып шығып, жаудың жүздеген танктерін, зеңбіректері мен солдаттарын жойды. Әуе шайқастарында фашистердің 7 ұшағын атып түсірді. Талғат Бигелдинов тек қана батыр емес, сонымен қатар белгілі жазушы. Ол кісінің көптеген естелік кітаптары бар. Мысалға: «305 рейдов», «Ил-ы атакуют», «Аспандағы айқас». Осы жылы Талғат Бигелдинов атамыз Ұлы Отан соғысының 70 жылдығын көре алмай, 93 жасқа келген шағында қайтыс болады. Талғат Бигелдинов қазақ тарихында, тіпті әлем тарихында өзінің өшпес ізін қалдырды. Бар қазақ баласы Ұлы Отан соғысының ардагерін жасаған ерлігі үшін құрметтейді.

Ұлы Отан соғысы 4 жылға созылды. Бұл қанды шайқас біткелі 70 жыл да зыр етіп өте шықты. Бұл жеңіс бізге оңайлықпен келген жоқ. Майдан даласында 600 мыңнан астам қазақстандық қаза тапты. Соғыста қаза тапқандардың саны туралы мәлімет бүкіл әлемді дүр сілкіндірді. Жекелеген мәліметтер бойынша, адамзат тарихындағы бұл ең зұлмат соғыс 20 миллионнан астам кеңес азаматтарының өмірін қиды. Сұрапыл соғыста аты аңызға айналған жаужүрек жерлесіміз, атақты партизан Қасым Қайсенов атамыз өзінің батылдығымен көзге түседі. Ол кісі бізге ұрпақтан-ұрпаққа аңыз болып қалады. Бұл Ұлы Отан соғысы ешқашан ұмытылмақ емес. Жауды талқандап, Берлинге дейін барып, бірінші болып Рейхстагқа жеңіс туын

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

тіккен батыр атамыз Рахымжан Қошқарбаев. Ол кісі ұрпақ мақтанышы. Бұл Ұлы жеңіс – аталарымыз бен әкелеріміз қан төгіп, ерлікпен келген жеңіс. Ұлы жеңіс арқылы келген бейбітшілікті көзіміздің қарашығындай қорғауымыз керек. Бұл ұрпақтан-ұрпаққа жалғаса беруі керек. Қазақстанның барлық қалалары мен ауылдарында Даңқ монументтері, Ұлы Отан соғысында қаза тапқан жауынгерлерге ескерткіштер орнатылған. Бұл соғысты ешкім де ұмытпауы керек. «Отан үшін отқа түс, күймейсің» - деген ұранды біз әрқашан жадымызда ұстауымыз керек. Бейбітшілік мәңгі болсын! Ұлы Жеңіс жасай берсін!- деп бала жүрек болашақта да төсін тыныштық билеген дарқан елде бақытты өмір сүргісі келеді. Бейбіт өмірді ұстану өзіміздің қолымызда екендігін барлық жерлестерім мойындаса екен деп тілеймін.

Сапашев Арыстан

8 сынып, Өскемен қазақ-түрік лицейі
Өскемен қаласы, Шығыс Қазақстан облысы
Жетекшісі: Сабитова Т. Қ.

Жеңіс жыры

Тойлау парыз Ұлы Жеңіс жалауын,
Қаһармандар лаулатты ғой алауын.
Көз жүгіртіп өткен күнгі тарихқа
Жазсам деймін жүрегімнің қалауын.
Қас қаруға төсеген тас табанын,
Ұмыт етіп жеңістен басқа барын,
Аттандырып ерлерді бар елдегі
Ойға алмапты намыстан жас тамарын.
Намыс деген ерлерге күш береді,
Қарсы шыққан жауларға дес бермеді.
Оқ атып та, қарсы шығып, қан төгіп
Жеңіс еді сол жандарға керегі.
Шоқ жұлдыз боп қыздары қазағымның,
Қару ұстап жолында ыза – мұңның.
Жау шебіне қайсарлық мінезбенен
Төзе білді көз көрген азабының.
Атқыштардың дивизиясын жасақтап,
Батальон мен полктерді қосақтап
Сан мың адам әскер құрып қатарға
Жігер отын бойларына нық сақтап.
Жауынгерлік даңққа ұласып аттары
Күткендерге жетпей жатқан хаттары
Қара қағаз қайғылы үнге ұласып

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Кейбіреуден біраз қалған заттары.
Момышұлы Бауыржандай намысты ер,
Ағамызды құлшындырған намыс дер.
Артта қалған мұраларын оқыған
Рухтандырар әркімдерді табыс дер.
Байтақ жерде шегінерге жер таппай,
Жау танкісін «қопарды» кеп жан таптай.
Панфиловшы дивизиясы ерлігін
Жау әскері мойындады қалт жатпай.
Әлия, Мәншүк, Бауыржандай ағамыз,
Жеңіс беріп өрлеткен бұл бабамыз.
Өзге елдермен тереземіз тең келіп
Жеңіспенен түзелді ғой «жағамыз»
Оңайлықпен Жеңіс бізге келген жоқ,
Өмірлерін ешкім қиып берген жоқ
Жауға қарсы қажырланған сеніммен
Намыстарын қолдан ешкім берген жоқ.
Жырлаймын мен қазағымның ерлігін,
Ту көтеріп, теңдік алған бірлігін.
Осынау кең қазыналы даламда
Қуанышпен жалғастырып тірлігін.
Кірпігінен қырау тамған даламда,
Жетпіс жылдық тойлануда даламда.
Қаймағымыз бұзылмасын, ел-жұртым,
Қанат жазсын арттан ерген балаң да!

Сейтқалиева Ақбота

9 сынып, М.Дәуленов атындағы мектеп-интернаты

Зайсан қаласы, Шығыс Қазақстан облысы

Жетекшісі: Райымханова Г. Р.

Қазақтың текті қыраны

Талғат Жакыпбекұлы – ел басына күн туған қиын шақта
Отанды сүюдің, ерлік пен әскери шеберліктің таңғажайып
үлгісін көрсете білген, сол арқылы өзін де,
халқымызды да өшпес даңққа бөлеген жан.
Н.Ә.Назарбаев

Тоғызыншы қараша қазақстандықтар үшін қаралы күн. Ел қазақтың
текті қыраны Талғат атамыздан айырылып, қабырғасы қайысып, қара

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

жамылды. Батырдың өнегелі өмірі оқ пен өлімнің арасында өтті. Ол Ұлы Отан соғысы кезінде «Ил-2» ұшағын басқарып неміс басқыншыларымен олардың техникасын жою үшін 305 рет көкке көтеріліп, ерлік көрсетіп, үш рет ұшағы жанып, жарақат алып, небәрі 23 жасында Кеңес Одағының екі дүркін Батыры атағын иеленген еді. Батыр атану екінің бірінің қолынан келе бермейді. Талғат Бигелдинов – аспан адамы. Батыр 1922 жылы 5 тамызда қасиетті Сарыарқаның төсінде дүниеге келген. Бала кезінен ет жақын адамдарының көңіліне қарап, жанашырлық, мейірбандық мінезі қалыптасқан. Мектеп қабырғасында жақсы оқып, орыс тілінде емін-еркін сөйлеп, сауатты жаза білген. Жанарының оты бар талапты баланы ұстаздары да жақсы көрген. Қаршадайынан қара жұмыс істеп ширады. Ұшқыр қиял бала шақтан оны ұшқыш болуға жетеледі. Арман қиялында жүрген жас жеткіншек 16 жасында Бішкектегі ДОСААФ авиамектебіне оқуға түседі. Сол жылдарда өзінің тағдырының көк жүзімен байланысты болатынын жас бозбала қайдан білсін? Жас Талғатқа ұстаздары оқуын ары қарай жалғастыруға кеңес берді. Мақсатына жету үшін жас жігіт ештеңеден тайынбады. Оған қиыншылық, сәтсіздік еш кедергі бола алмады. Ұлы Отан соғысы басталған кезде ол Саратов авиация мектебінің барлаушы ұшқыштар бөлімінде оқыған еді. 1942 жылы қан майданға аттанды. Көптен күткен жауымен арпалысқа түсу батыр үшін үлкен қадам еді.

Өжет елдің жігіті,
Өшін алмай шыдар ма?
Кескілескен дұшпанын,
Кесіп түспей тынар ма?

- деп Жұбан Молдағалиев жырлағандай Талғат атамыздың тек қана бір мақсаты ғана болды. Ол дұшпанның бетін қайтару, елін, жерін, жау қолынан араша ету. Соғыс жылдарында қазақтың текті қыраны 500 сағат аспанда бодып, 305 рет әскери шабуыл жасады. «Бөрідей батыл ердің дұшпаны қойдай қырылар», - деп ұлы бабамыз Күлтегін айтқандай ол немістің әйгілі «Мистер Шмид-109» деген истребителін, неміс қырғиы «Мессер» шабуылдаушы – бомбылаушысын «Ил-2» ұшағымен атып түсірген. Осылайша ұшқыштық шеберлігі күн сайын ұштала түскен Талғат аспанға көтерілген сәтте жау әскері командирлерінің талай-талай есі кетіп, құдайына сыйынатындай жағдайларға душар етті, батыр жау ұшақтарын баудай түсіріп, танктерін, автомашинасын, зеңбірегін бірден-ақ жойып жіберіп отырды. Бұл кезде жүрегінің түгі бар жас қазақ небәрі 19 жаста еді. Өздеріне аяусыз өлім оғын сепкен қазақтың қара домалақ баласына фашистер «Қара ажал» деген ат берген. Жас батыр жау ұясы – Берлинді алуға бірінші болып қатысады. Сөйтіп, көптен күткен Ұлы Жеңісті қарсы алады. Соғыста жүріп ажал оғынан аман қалып, көзсіз ерлік көрсеткен қыран қазақ қан майданнан

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

аман-есен оралған соң, әскери әуе академиясын аяқтайды. Сарғайса да тарихтың ақ парағы Талғат атамyzдың сұрапыл соғыс жылдарындағы әрбір сағаты мәңгі есінде сақталды. Өмірінің соңына дейін қоғамдық жұмыстарға ат салысып, бал арасын, бау- бақша өсірумен айналысты. Ол бір сөзінде: «Ел басына күн туса, қазір де ұшаққа отыруға даярмын» - деген еді. Неткен қайсарлық! Неткен жігер! Асыл текті Талғат атамyz – рухы биік, жүрегі кең адам. «Барыс» орденінің иегері аңыз адам туралы фильмдердің, шығармалардың жас ұрпаққа берер мәні зор деп ойлаймын. Ол – жүз жылда бір туатын, асыл сүйекті қайталанбас тұлға. Талғат Бигелдинов атында Қарағанды қаласында әскери мектеп- интернаты бар. Бұл оқу орнынан болашақта атамyzдың жолын қуатын, ел қорғайтын сарбаздар шығатыны сөзсіз. Ерлік- елге мұра, ұрпаққа үлгі деген қазақта нақыл сөз бар. Өнегелі өмірімен, ұмытылмас ерлігі мен қазақтың қас батыры жүрегімізден еш ұмытылмақ емес. Қыран батырдың ерлігін мақтан тұтып, жүректе сақтау – әр адамның азаматтық парызы. Өткенін білмеген ұрпақ болашағын да болжай алмайды. Бүгінде қазақ халқы Талғат атамyzбен қимай қоштасып отыр. Егеменді еліміздің жастарына текті қыранның ерлігі- ұмытылмайтын өшпес мұра. Талғат атамyzдың өмірі мен ерлік істері әлі талай ұрпаққа аңыз болып қалары ақиқат.

Серіккалиев Бекжан

9 сынып, Шәкәрім атындағы ОДБ ҰТО ММ, Семей қаласы
Шығыс Қазақстан облысы
Жетекшісі: Хасенова Г. М.

Қанмен келген – Жеңіс

Ел үшін аянба – ерлігіңе сын,
Жұрт үшін аянба – жігіттігіңе сын.
Бауыржан Момышұлы

Соғыс... Бұл сөзді естіген сәттен-ақ жаның түршігеді. Әрине, өзім көрмегендіктен айтуға оңай шығар, бірақ, автоматтар мен танкілерден шыққан дыбыстарды, қасық қаны қалғанша айқасқан жауынгерлерді, қатыгез мансапқор «тиранның» өзінің билігі үшін жасаған қылықтарын елестеткенде еріксіз көзіме жас үйіріледі. Ел үшін, халық үшін болған шайқастың аяқталғанына жетпіс жыл өтсе де, еш нәрсе әлі де ұмытылған жоқ. Қазір біздің күліп-ойнап, аман-есен жүруіміз солардың арқасы. Соғыстың алғы шебінде шайқасқан батыр аталарымызды мақтан тұтамын. Қан майданда қаза тапқан жауынгерлер мәңгілік ел жүрегінде. Отан соғысында ашылмаған ақиқаттар, елеусіз жатқан ерлер қаншама?! Сол

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

сырларды ашу, қазір белгісіз болып жатқан жауынгерлерді тауып, елге таныту – біздің, яғни өскелең ұрпақтың парызы.

Ерлігі үшін лайықты мадаққа ие болғандар да бар. Кезінде аты аталмай қалса да, қазірден бастап ой-санамызда қалатын жауынгерлер де аз емес. Олар туралы теледидардан көрсететін деректі және көркем фильмдерден көреміз, көпті көрген қариялардан естіп білеміз.

Жеңіс оңайлықпен келген жоқ, жеңіс бізге миллиондаған адамдардың қанымен келді. Соғыс қасіреті әрбір жанұяға өшпес із қалдырды. Майданда аман қалғандардың отбасылары армансыз шығар. Бір жағынан, біреуінің әкесі, біреуінің жалғыз ұлы тірі қалса, тағы бір жағынан «Жеңіс», «енді бұрынғыдай болмайды, қасірет кешпейміз» деген ойлар.

Сол кезіндегі Кеңес Одағы халықтарының тұтасқан бірлігі мен мызғымас достығы, халық пен әскердің жаппай ерлігі Жеңісіміздің кепілі болды. Осындай сұрапыл жылдарда да қонақжай, адал ниетті, ақкөңіл, меймандос халқымыз ізгілік сипатын, адами қасиеттерін жоғалтып қоймады. Ресейден, Украинадан, Белоруссиядан, басқа да республикалардан келген баспанасыз миллиондаған адамдар мен жетім-жесірлерді халқымыз құшақ жая қарсы алып, шын жүректен бауырына тартты. Босқындармен өз баспанасын да, қолындағы соңғы тілім нанын да бөлісіп жеді. Әрине, мұның бәрі де мақтан тұтарлық әрекеттер, Жеңіске жетуіміздің бірден-бір себепшісі.

Отансүйгіштік қасиет – әр кезде де қастерлеуге тұратын қасиеттердің бірі. Осы ұғым біздің үлкен құндылығымыз болуы керек деп ойлаймын. Тек майданда ғана емес, тылда жұмыс істегендердің де еңбегі жоғары ілтипатқа лайық. Себебі, олар соғыс кезінде майдан шебіндегі солдаттармен бірдей қиыншылық көрді, бірдей азап шекті. Ашаршылық пен ауыртпалықты бастан кешкен олар да Жеңісті жақындатуға көп үлес қосты. Таңның атысынан күннің батысына дейін тізе бүкпей жұмыс істеген сол бір қайратты да қайсар жандарға да бүгінгі ұрпақтың ризашылығы шексіз. Үлкен қауіп пен қатер, қайғы мен қасірет төнген сол бір ауыр уақытта біздің халқымыз сыннан сүрінбей өтті. Оттан да ыстық Отан үшін от кешкен майдангерлер бағасыз ерлік көрсетті. Кеңес Одағы Батырларының қатарында қазақтың екі қызы – мерген Әлия Молдағұлова мен пулеметші Мәншүк Мәметова бар. Рейхстагқа Жеңіс туын тіккендердің бірі – қазақ жігіті Рахымжан Қошқарбаев. Жаудың тылында партизандардың қатарында да қазақстандықтар шайқасқан. Солардың бірі – Қасым Қайсенов. Ал танымал қолбасшы, әскери жазушы Бауыржан Момышұлын, жиырма сегіз панфиловшылардың ерлігін білмейтін қазақ жоқ шығар. Соғыста «елім» деп жүрегі соққан қариялар саны күннен-күнге азайып келеді. Олардың соғысқа қатысқандағы мақсаты – өскелең ұрпақтың, яғни, біздердің жақсы өмір сүруімізді, бейбітшілікте өмір сүруімізді қалады.

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Осылайша, аттың жалында, түйенің қомында жүріп, біздерге бейбіт өмірді орнатып берді. Олардың көрсеткен ерліктері бүгінгі ұрпаққа өнеге.

Ұлы Жеңіс күні, елі мен жері үшін жанын пиде еткен, туған-туысқандарына, жақын-жарандарына, туған жеріне, ауылына оралмай қалған қаһарман ерлерді бүкіл ел еске түсіреді. Жеңіс күнінде үлкен алаңда жүретін соғыс ардагерлерін көргенде, кеудеңе жылу толады, қатты қуанышқа бөленесің. Олардың өмірі мен біздің өміріміздің арасы жер мен көктей. Соғыс ардагерлерінің біз жақсы өмір сүрсін деп кешкен қиындықтары, істеген ерліктері үшін алғысым шексіз. Тек Жеңіс күнінде емес, әрбір күні қатары азайып келе жатқан майдангер аталарымыздың абыройын асқақтатып жүру – жастардың міндеті. Өз басым оларды ардақтап, құрмет тұтамын. Ардагер аталарымызға, біздің тәуелсіз мемлекетте бақытты күн кешіп жүргенімізді көруден асқан бақ жоқ шығар.

Міне, бұл басы – қиыншылықпен басталып, соңы жақсылықпен аяқталған, әркімнің жүрегінде қалатын үлкен естелік. Тек ел аузында емес, Ұлы Отан соғысындағы ерлік тарихта алтын әріптермен жазылды. Ешқашанда жауынгер ерлігі мен жеңісті еңбегімен соққан еңбекшінің ерен ерліктері ұмытылмайды. Сол сұрапыл соғыста батырларымыз сақтап қалған байтақ жеріміз бүгінгі күні дүние жүзі таныған, әлем мойындаған мемлекет болып қалуы – біз үшін үлкен мақтаныш. Бүгінде біздің азаматтық міндетіміз – болашақ ұрпақты Отанын сүйуге, елінің, жерінің адал патриоттары болуға, достық пен бірлік туралы түсінік беру арқылы отансүйгіштікке тәрбиелеу.

Жас ұрпақтың өткенді білгені болашағы үшін маңызды екені даусыз. Біз соғыс, сұрапыл заман туралы тарихтан өткенді білейік, бірақ енді жаңадан ешқашан естімейік. Әлем халықтары бейбітшілікте өмір сүрсін. Ешқашан жас сәби балалығымен ерте қоштаспасын. Адам баласы тек қуаныштан жылап, тату-тәтті күн кешсін.

Елбасымыз айтқандай, бірлігіміз жарасқан ел болайық.

Серікқызы Сезім

6 сынып Шығыс Қазақстан облысы

Ерлік, естелік, Отаншылдық!

Әр жылы жеңіс күні сағынамын,
Естуге ел алдында мағыналы үн.
Өлімді өмірге әкеп жалғап кеткен,
Мың миллион құрбандарға табынамын.

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Десе де осынау сұрапыл отты жылдар куәгерлері арамыздан азайып кеткені шындық. Өскелең ұрпақтың болашағы, бақыты үшін жас өмірлерін аямаған данқты аталар мен апаларымыздың ерлік істері туралы естеліктер сыр шертсе дейміз. Дана халқымыз «ескерткіш тозса да, естелік тозбайды» дейді ғой....

Бұлт түнеріп аспаннан,
Талай көзден жас тамған.
Тұтқиылдан жау төніп,
Қырғын соғыс басталған...

1941 жылдың 22 маусымында бейбіт аспанды қара бұлт торлады. Фашистік Германия шаттық әнімізді қайғылы үнге, бейбіт күнімізді қара түнге айналдырмақ болды. Отанымызға қатерлі күн туды, сұрапыл соғыс қаһарын төкті. Кіндік қаны тамған жері үшін, атамекен елі үшін Отанымыздың қаһармандары қан төкті. Кіндік қаны тамған жері үшін, атамекен елі үшін Отанымыздың қаһарман ұл – қыздары ел қорғауға аттанды.

Отаным, еркелеймін енді кімге?
Өзіңмен нені болса, көрем бірге.
Қалайша қабырғама батпас менің?
Басыңа қатер бұлты төнген күнде,

- деген ұранмен қаншама боздақ қан кешті қырғынға аттанды. Солардың арасында бозбала жігіт Қадылбек Шатанов та бар еді. Он жетіге жаңа толған бала жігіт 1941 жылдың қыркүйек айында әскери өнерге жаттығып, әскер жолын Қиыр шығыста бастаған еді. Мұнда ол 1983-ші армияның 264-ші дивизиясының сапында Лесозаводск, Хабаровск, Владивосток, Сахалинск тағы басқа қалалардың маңында, Курил аралында еліміздің шығыстағы шекараларын жаудан қорғап, 1945 жылдың мамыр айынан бастап Германияның одақтасы Жапонияны талқандау жорықтарына қатысады.

- Батыста еліміз Жеңіс күнін тойлап жатқанда біз шығыста ұрысқа кіріскелі жатқанбыз, - деп еске алады ардагер.

- Жапондықтардың күші басым болса да, біз барлығына сабырлықпен қарадық. Қанды көйлек жолдастарымыз оққа ұшса да, біз төрт жыл бойы жаудың бізге көрсеткен қорлығының есесін қайтардық, - деп қуаныш аралас күрсініспен толғанады сол жылдар жауынгері, осы жылдар ардагері.

Орталық алаң...Ескерткіш...Балдаққа сүйенген қарт...Ақ жаулықты ана. Балдақты қарт қанды көйлек жолдастарын еске алса, үмітті ана 70 жыл бойы сұрапылдан оралмаған жалғызын күтеді.

Өтті сондай ауыр күндер батпандай,
Көктемі де аңыраған ақпандай.

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Тыныштықтың сәтін күтіп баққандай
Бозторғай да зеңгір көкке қадалып,
Тыныштықты тілеп, сарнап жатқандай.
Іңірдегі мөлтілдеген жұлдыздар,
Тыныштықтың үміт шоғын жаққандай.
Қара судың шымыр-шымыр толқыны,
Тыныштықтың күйін толғап аққандай.
Бақытымның балғын көгін жапырып,
Сол күндердің оралмауын тілейміз
Сондықтан да шайқастарда шайлықпай,

Тыныштықтың күзетінде түнейміз,-деген жауынгер сөзі мәңгілік жаңғырады. Әркімнің жүрегінде соғыс салған жара жазылмақ емес, алайда өшпес ерліктің үлгісін көрсеткен оларды келер ұрпақ ұмытпайды, мәңгі есте сақтайды.

Спанова Гүлмаржан

9 сынып, №1 орта мектебі, Аягөз қаласы

Шығыс Қазақстан облысы

Жетекшісі: Тұрарова Зинагүл

Ер есімі – ел есінде

Жойылсын жалғыз сөз соғыс деген,
Оқ даусы мәңгілік жойылсын.
Бомбаның орнын тегістеген,
Күректер музейге қойылсын

Иә, бұл тілекпен кім келіспейді? Әр көктемде Жеңіс күні осы әнді бүкіл қазақ Елі болып шырқасақ! Тіпті тек бір қазаққа ғана емес, бүкіл адамзатқа ұсынар Әлемдік Ән десем артық айтпаспын!

1941 жылдың 22 маусымында фашистік Германияның Кеңес Одағына опасыздықпен басып кіргеніне, адамзат тарихындағы ең сұмдық соғыстың болып өткеніне биыл 70 жыл толмақ. 1418 күн мен түнге созылған сұрапыл соғыста біздің сан мыңдаған ағаларымыз Отан үшін отқа түсіп, қаншама боздақтарымыз сұм соғыстың құрбаны болғаны ащы шындық. Соғыс та ұмытылмастай өз ізін қалдырды. Олардың басым көпшілігі ерліктің ерен үлгісін көрсетіп, халқымыздың ерлік рухын асқақтатты. Мысалы: М.Мәметова, Ә. Молдағұлова, Б. Момышұлы, Т. Бигелдинов тағы басқа өжетте, қайсар боздақтарымыз болды. Ұлы Отан соғысы тарихының беттерін парактаған адам жеңіс сағатын соқтыруға Қазақстанның қосқан үлесі телегей

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

– теңіз екенін байқар еді. Осы бір аяқ астынан басталған әділетсіз арпалысқа Қазақстаннан 2 миллионға жуық түрлі ұлт өкілдері әскер қатарына шақырылды. Майдан даласынан 394 мың қазақ боздақтары қайтпай қалды. Бұл соғыс қайғы-қасірет әкелмеген бірде-бір отбасы болмады. Бірінің әкесі, бірінің ағасы қаза тапты. Қаншама жас боздақтардың қыршын жасы қиылды. Ішінде ақын да, әншісі де, бар еді. Қауызын ашпай көктей қырқылған сол жастардың ішінде, әттең дариға – ай, қанша Абай, қанша Шоқан кетті екен...

Біздің ат бабамыз түрлі қанқұйлы соғысты басынан өткерді. Олардың ең соңғысы – Ұлы Отан соғысы болды. Олар біздердің жақсы, бейбіт өмір сүруімізді қалады. Осылайша, аттың жалында, түйенің қомында жүріп, біздерге бейбіт өмірді орнатып берді. Майдан шебінде жанын пиде еткен жауынгерлер мәңгі есімізде қалады. Сұрапыл да жойқын соғыста қыршынынан қиылған жауынгерлер есімі ел есінде мәңгі сақталады.

Ұлы Отан соғысы КСРО бойынша 11600-ден астам адам ерлігі үшін Кеңес Одағының Батыры атағын алса, соның 497-і қазақстандықтар, ал 97-і қазақтар, 500-ге таяу сарбазы мен сардары Кеңес Одағының Батыры болса, олардың 109-ы біздің жерлестеріміз – Шығыс Қазақстандықтар. Ұлы Отан соғысында ең алғаш Кеңес Одағының Батыры атағын алған Қазақстандық жас қазақ жауынгері 18 жасар Ж.Елеусізов еді. Майдан шебіндегі соғысқа 100-ге жуық ақын-жазушылар да қатысты. Қасым Қайсенов, Әди Шәріпов сынды қаһарман партизандар жау тылында аянбай шайқасты. Бұл соғыс КСРО-ның 27 млн азаматын жоғалтса, оның 35 млн адам, оның ішінде 1,5млн. Қазақстандықтар, 1710 қала типтес мекен, 70 мыңдай ауылдар қирады. Бұл республика халқының 18 бен 50 жас аралығындағы ересектердің 70 пайызын құраған еді. Ұрыстардың алғы шебінде Қазақстаннан жіберілген 23 бірлестік, 50 шақты полктар мен батальондар шайқасты.

Жер бетін тып-типыл етуге ұмтылған, аранын ашып, әлемге ала құйын жалын шашып, жан біткенді жалмауға жанталасқан заһарлы зұлмат – екінші дүниежүзілік соғыс туралы шығарма жазуды бастағанымда, бұл тақырыпты он бетке болсын, жүз бетке болсын сыйғызудың мүмкін еместігіне көзім жетті. Себебі, соғыс – уақытқа тәуелсіз, ешқашан өзгермейтін, ешқандай сынға берілмейтін азап.

Мен, Тәуелсіз елде өсіп келе жатқан азат елдің ұланымын! Соғысты өз көзіммен көрмесем де, кино және деректі фильмдерден көріп, тарих пен әдебиет сабақтарынан сусындап келемін. Солардан көкейіме тоқығанымды зерделейін.

Кезекті жыл өткен сайын соғыс оқиғалары тарих қойнауына терендей сүңгіп алыстап барады, оның эпизодтарын, майдангерлер мен тылда қажырлы еңбек еткендердің бейнелерін ой-санамыз зерде қалтарыстарынан суыртпақтап еске түсіреді. Дегенмен, біздің ұмытуға құқымыз жоқ бір нәрсе бар. Кеңес солдаттының Ұлы Отан соғысы жылдарында айырықша қуатпен ашылған бұқаралық ерлігі адамзат зердесінде мәңгі сақталып қалмақ.

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Майданға кеткен талай мыңдаған жұмысшылар мен шаруалардың орнына шексіз қиын, ұйқысыз, ас-сусыз еңбек вахтасында әйелдер мен балалар, мүгедектер мен зейнеткерлер тұрды. Әр отбасының басшысы майданда болды. Сондықтан, сол кездегі адамдарға тәулік бойы жұмыс істеуге тура келді. «Бір минут ішінде сен соғысқа дейін бір сағатта істегеніңді істеуге тиіссің!» деген ұранды ұстанған адамдар қатал тәртіп пен еріксіз жұмыс істетулерге қарамастан, асқан шыдамдылық танытып ешқандай қысым көрсетусіз - ақ ұйымшылдықтың асқақ үлгісін көрсетті.

Батырлығын жауына татырды анық, - деп ақындар жырына арқау болған халқымыздың батырлығы, ерлігі қан майданда талай рет дәлелденді. «Ел шетіне жау тиді» дегенді естігенде Қабанбай, Бөгенбай, Амангелді батырлардың ұрпақтары қолдарына қару алып, бір кісідей кеуделерін оққа тосуға әзір екендіктерін білдірді, елі үшін өлуге, елін қорғауға ант берді. Қазақ халқының ой-сезімін Шығыс Қазақстан облысындағы «Еңбек» ауылдың тұрғыны Рақым Қондыбаевтың: «Фашистік құзғындар еркіндік сүйгіш халықты құлдыққа түсіруге, жерімізді, малымызды тартып алып, мойнымызға арқан салуға тырысады. Бұлай болмақ емес! Қазақ халқы бойындағы Амангелдінің айбынды рухы өлген жоқ. Біздің даламызда ержүрек жігіттер мен сәйгүлік аттар қашан да бар. Отан соғысында қазақтар құлдыққа түсірушілерге қарсы қасық қаны қалғанша шайқасады деп ант етеміз!» деп қасиетті жерімізге шабуыл жасаған фашистік хайуандардың сұмдық арсыздығынан сырт қала алмайтындығын, басқыншы жауға туған жер топырағын ойрандатпау керектігін айтқан жалынды сөздерінен көре аламыз. Жау жағадан алғанда елін қорғау өмірлік парызы деп білген, елін ер азаматтарша қорғап лапылдаған оттың ішінде қаза тапқан жалынды публицист ержүрек жауынгер Б.Бұлқышев Отанды қорғауды азаматтық борышы деп түсінді. «Өмір сүргім келеді» деп шырылдаған 28 жастағы жауынгер өзінің жалынды үні жерлестерінің жанын тебіренітіп, болашақ ұрпаққа айнымас ұран болып қалды. «Біз – Кеңес адамдарымыз, біздің жүрегіміз темір емес. Бірақ біздің кек отымыз қандай темірді болса да ерітіп күйдіріп жібере алады... біздің үрейді жеңетін ең күшті қаруымыз бар, ол – Отанға деген сүйіспеншілік», - деп еліне, жеріне деген шексіз махаббатын, құрметін майданда дәлелдеген, біртуар азамат, қайталанбас тұлға Б.Момышұлының ел үшін еткен еңбегін айтпай кету мүмкін емес. Бауыржан – әскери қимылдарға әзірліктің және оны жүргізудің теориясы мен практикасын, әскери стратегияны жетік меңгерген қолбасшы. «Халқымның қарапайым бір ұлымын, жанымды арым үшін құрбан еткен» дейтін өмірлік ұстанымынан бір мысқал да ауытқымаған, бойында иненің жазуындай жалғандығы жоқ, бір өзіне ғана жарасар ерлік пен өрлік бар, төрт жыл сыз жастанып, жер кепе мен окопта ұйқысыз, мазасыз түндерді, кескілескен шайқастарды басынан өткізген қайсар да қайтпас ер есімі қазірде батырлықтың символына айналды. Қазақ лейтенанты Рахымжан Қошқарбаев

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

пен орыс жауынгері Григорий Булатов Рейхстаг баспалдақтарына бірінші болып аяқ басып, жеңіс туын тікті. Төсін оққа төсеген батырларымыз аз емес: Т.Тоқтаров, М.Ғабдуллин, Н.Әбдіров, Р.Амангелдиев, С.Баймағамбетов, Д.Шыныбеков, С.Жылқышев, Т.Мырзабевтың, есімдері алтын жұлдыздың сәулесімен шағылысып, өткен ғасырдағы сұрапыл күндерді еске салады. Сонымен қатар нәзік жанды әйелдер кез келген батырдың өзін қайыстыратын жүк көтерді. Ерліктің қос қанаты деп Әлия мен Мәншүк есімі бүгінгі ұрпаққа ерліктің ғажайып үлгісі деп айтар едім.

Шығармамды аяқтай келе: Жеңіс күні – бұл сан мыңдаған ұрпақ үшін ортақ мереке. Отанын қорғаған жауынгер-солдаттар мен офицерлердің айбынының мәңгі өшпейтіндігінің дәлелі. Біздің аталарымыз бен әкелеріміздің батырлықтары мен жанқиярлықтары, өз Отанына деген шексіз сүйіспеншіліктері Қазақстанның бүгінгі жауынгерлері үшін мақтан тұтарлық үлгі емес пе! Әлемнің бар сәбиі, ұйқысы қанған соң оянсын! Кейінгі ұрпақ оқ даусы мен бомбаның дүрсілін, жетімдіктің қайғы-қасіретін тартпасын! Ұлы Жеңісіміз, бейбіт, азат өміріміз ұзағынан болсын! Ұлы Жеңіс құтты болсын, ардақты халқым менің!

Талғатқызы Арайлым
7 сынып, Ақсу орта мектебі
Катонқарағай ауданы
Шығыс Қазақстан облысы

Алыстай берсін соғыс жаңғырығы

Шіркін, неткен бақытты балалық шақ! Ауылымның тынысы кең, көңілі жайдары. Әр атқан күніміз күлкіден, қуанышты, көңіл жадыратарлық сәттерден басталады. Ерте оянған бауырым жанымызға келіп, бізді оятады. Біз бауырымның қылықтарын қызық көріп, оны түртеміз, жасырынбақ ойнаймыз, сықылықтатып күлдіреміз. Бір уақытта барлығымыз дастарқан басында отырып, апам мен атамның жаңа күнге арнайтын батасын қабыл алып, тамақ ішеміз. Енді қарасаң, бірі жұмысқа, бірі балабақшаға, бірі мектепке кетіп бара жатады.

Тіршілігі бірлік пен ынтымаққа толы отбасымды үш буынға бөлемін. Олар: үлкен буын – атам мен апам, орта буын – әкем мен анам, кіші буын – мен, Дана, Сезім.

Атам мен апам – менің құрмет тұтатын қазынам. Олардың өмір сүрген жылдары Отан соғысы жылдарынан кейінгі кезең. Олар бізге, немерелеріне қарай отыра «тәубә, тәубә», «шүкірлік», «қазір бәрі бар заман ғой», «заман тыныш болса болды» деген сөздерін жиі айтып отырады.

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Ұлы Отан соғысы біздің ауылға да өз ізін салып, таңбасын тастап кетті. Отан үшін өз үйлерін, отбасы мүшелерін қымай тастап, майдан даласына Ақсу ауылының 364 адамы аттанды. Елге оралғаны 81 азамат екен. Қазір сол соғыс ардагерлерінен Сағатай Никонов атамыз ғана арамызда жүр. Мектеп мұражайына барғанда, Ұлы Отан соғысы ардагерлеріне арналған бұрышта біздің ауылдан соғысқа аттанып, аман-есен оралған аталарымыздың суреттері бар. Олар: Жақып Рақымжанов, Қабдуәли Әкімғалиев, Есімқан Баймурзин, Александр Стахнев, Сөлкен Шәмшиев, Сәби Тоқтағұлов. Ауыл азаматтарының Ішінде ұрыс даласында бір ауылдың адамдары ретінде бірге жүріп, бірге соғысып, бірге еліне қайтқандардың да барын білемін. Олар: Жақып Рақымжанұлы мен Александр Стахнев. Бір ел, бір жердің азаматтары көрген соғыс қиыншылықтарын, шеккен зардаптарын айтып, талай ұрпақтың алдында ерліктің үлгісі ретінде танылды. «Германияны жеңгені үшін», «Москваны қорғағаны үшін» медальдары қазір өлкетану мұражайында сақталған.

«Ұл дегенде ұртың толады» дегендей, бойларында күш – қуаты, намысы бар біреудің ұлы, әкесі, ағасы, атасы майданға топ – тобымен кетті. Бақтар танкінің тажал табанымен басылып, балабақша алаңы қанға боялып, әйел-аналар шаштарынан сүйреліп, бейбіт өмір қасірет өмірге айналды.

«Балалық шақтың не екенін білмедік. Жұмыстан қолымыз босамады. Көктемде жерді өгізбен жыртамыз. Балалар оны жетелейді. Жер жыртылып болған соң, қолмен топырақты ұсатып, майдалап, арпа, бидай, сұлы егеміз. Егін піскен кезде, астықты орақпен орып, бау байлап, оны бастырамыз. Астықты жинап алғаннан кейін қыстай тазалап, кептіріп, қаптарға өлшеп салып, майданға жөнелтеміз. Осындай жұмыс істегеніміз үшін бізге 200 грамм қара нан береді. Біз ренжімейміз. Барлығымыздың бір ғана тілегіміз бар – тезірек соғыс бітіп, ер-азаматтардың майданнан аман-сау жеңіспен оралуы.

Осыдан жетпіс жыл бұрын қой үстінде бозторғай жұмыртқалайтын осындай заман болатынын біз білдік пе?» – деп аяқтады сөзін ауылдың тоқсанға келген әжесі Қанипа Қарықпаева. Мен апаның түріне қарап, жыламсыраған көзіне қарап, қазіргі біздің балалық шақ жеңіске қол жеткізген және осы жеңісті жақындатқан аталар мен апалардың арқасы екенін сезіндім.

Балалық шағымызды баянды еткен, соғыс кермегін татқан жауынгерлерге бас иеміз! Ел басына қонған бақытымыз баянды, көшіміз түзу болсын!

Тоқтамысова Айдана
9 сынып, Майемер орта мектебі
Шығыс Қазақстан облысы

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Өткен жылдар өшпес ізін қалдырған .Қаншама уақыт, қаншама ғасыр өтсе де қарапайым халықтың басынан өткен атаулы оқиғалар тарих бетінде алтын әріптермен жазылып қала бермек. Соның бірі, қазақ елі баз кешіп, соғыс өрті шарпыған отты жылдар еді. Сұм соғыстың зардабы халықтың басына түскен ауыр сын болды. Отанын фашист басқыншыларынан азат ету жолында қару көтерген ер азаматтардың барлығы майданға аттанса, ауылдағы бар шаруашылыққа қариялар, әйелдер мен жас балалар ие болып қала берді. Ұлы Отан соғысы... Бұл сол кездегі кеңес халқының ержүректілігі мен төзімділіктерін паш ететін, тарихта мәңгі қалатын күн. Бұл күнді соғыстың алғы шептерінде қайсарлықпен шайқас жүргізіп, ерліктің сан үлгісін көрсеткен ардагерлер тойлайды.

Ешкім де ұмытылмайды, ешнәрсе де ұмытылмақ емес. Адамзат тарихындағы ең сұмдық соғыстың болып өткеніне 70 жыл толды. Бірақ Ұлы Жеңістің ұмытылмайтыны сияқты, соғыс та ұмытылмастай ізін қалдырды. Жеңіс күні – бұл сан мыңдаған ұрпақ үшін ортақ мереке. Бұл мереке – бейбітшілік пен қайырымдылықтың мәңгі жасампаздығын, Отанын қорғаған жауынгер-солдаттар мен офицерлердің айбыны, тылдағы Жеңісті жақындатқан жұмысшылардың ерлік еңбектерінің мәңгі өшпейтіндігін дәлелдейтін белгі болып қалмақ. Біздің аталарымыз бен әкелеріміздің батырлықтары мен жанқиярлықтары, олардың өз Отанына деген шексіз сүйіспеншіліктері Қазақстанның бүгінгі жауынгерлері үшін мақтан тұтарлық үлгі ғана емес, бұл – бірнеше ұрпақты байланыстыратын қоғамның рухани дамуы мен ұлттық қайта өрлеуінің жоғары адамгершілік негізі. Жеңіс күні – абыройымыз бен даңқымыздың мерекесі. Табандылық пен ерлік, Отанға деген сүйіспеншілік катал соғыста Жеңіске жеткізді.

Сол бір сұрапыл жылдары Қазақ халқы өзінің Отанына, жеріне деген патриоттық сезімін, ұлттық мақтанышын дәлелдеді. Бұдан 80 жыл бұрын, 1934 жылы 16 сәуірде КСРО Орталық Атқару Комитетінің қаулысымен Кеңес Одағының Батыры атағы белгіленді. 500-ден аса жерлестеріміз, оның 95-ін әйелдер алды. Соның екеуі – Әлия Молдағұлова мен Мәншүк Мәметова қазақ қыздары. 44 Кеңес Одағының Батыры – шетел азаматтары. Қорытындылап айтқанда,екі мәрте Кеңес Одағының Батыры атағын алғандар саны – 154. Одан әрі жіктесек, ұшқыштар – 71, бұл ретте екі рет Батыр атанған 35 ғарышкердің 19-ы Қарулы Күштер офицерлері екендігін ескерген жөн, танкистер – 15, теңізшілер – 3, партизандар – 2. Соғыстың басынан аяғына дейін әскери бөлімдер ретінде шайқасқан 12 қазақстандық дивизияға құрметті атақтар берілді. Олардың бесеуі – бір орденмен, төртеуі – екі орденмен, екеуі үш орденмен марапатталды. 5 дивизия (олардың ішінде Кеңес Одағының Батыры И. В. Панфилов атындағы 8-гвардиялық дивизия да бар) гвардиялық дивизияларға айналды. Әскери ерліктері үшін жүздеген мың қазақстандықтар ордендер мен медальдармен марапатталды, 497 қазақстандық Кеңестер Одағының Батыры атанды. Бұл атақты 97 қазақ

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

иеленді, олардың ішінде қазақ қыздары – Әлия Молдағұлова мен Мәншүк Мәметова бар. Төрт қазақстандық ұшқыш – Талғат Бигелдинов, Леонид Беда, Иван Павлов, Сергей Луганский Кеңес Одағының Батыры атағына екі рет ие болды. 1990 жылы 11 желтоқсанда көрнекті қолбасшы Бауыржан Момышұлына да осы құрметті атақ берілді. 1941 жылы Бауыржан Момышұлы аға лейтенант шенінде батальонды басқарып, Мәскеу түбіндегі шайқастарда өз құрамасын жау қоршауынан үш рет алып шықты. Соғысты Б. Момышұлы полковник шенінде аяқтады. Әділеттілік тек 45 жылдан соң, қазақтың ұлттық батыры өмірден қайтқаннан кейін ғана қалпына келтірілді. «Даңқ орденінің толық иегері» атағына 110 қазақстандық ие болды. Міне, осындай батыл ата-бабаларымыздың арқасында бейбітшілікте өмір сүріп отырғанымыз біз үшін үлкен бақыт.

9 мамыр – бұл мереке ғана емес, бұл ауыр еңбек, бұл халықтың батырлығы. Біздің парызымыз – бұл күнді еске сақтау. Біздің ардагерлеріміз! Олар кемде-кем қалды. Оларға лайықты кәрілікті қамтамасыз ету, оларға көмектесу керек. Ұлы Жеңістің күні құтты болсын! Тарихымызда қалған бұл сұрапыл соғыстың кеселінен өткен ата-апаларымыз аман болсын! Келешек еліміздің дархан даласы кең, аспаны ашық болсын! Жұдырықтай жұмылған, білектей біріккен кеңпейіл Қазақ елі жасасын! Ешқашанда жауынгер ерлігі мен жеңісті еңбегімен соққан еңбекшінің ерен ерліктері ұмытылмайды. Бүгінде біздің азаматтық міндетіміз – болашақты жарқын ету, Отанды сүю, еліміздің, жеріміздің адал патриоттары болу, достық пен бірлікті ту етіп ұстап, тек қана алға ұмтылу.

9 мамыр – фашизмді жеңген қаһарман халқымыздың мереке күні. Осынау қуаныш үшін өмірлерін қиғандарды еске алу күні. Бұл күні аналар мен жесірлердің жүрегі осыдан 70 жыл бұрынғыдай сыздайды. Бүгін жеңімпаздардың, олардың балаларының, немерелерінің жүрегі мақтаныш сезіммен лүпілдей соғады! Ешқашан да жауынгер ерлігі мен жеңісті еңбегімен соққан еңбекшінің ерен ерліктері ұмытылмайды. Сол сұрапыл соғыста батырларымыздың сақтап қалған байтақ жеріміз бүгінгі күні дүние жүзі таныған, әлем мойындаған мемлекет болып қалуы біз үшін үлкен мақтаныш, жетістік.

Бүгінгі жастардың болашағы, бақыты үшін, қан төккен әскер мен апалардың даңқы еш уақытта өшпейді! Олардың рухына біздер тізе бүгіп, бас иеміз. Міне, біз сол тамаша Жеңістің 70 жылдық ұлы мерекесін тойлап отырмыз. Ер жігіт етігімен су кешіп, от басқан, ат ауыздығымен су ішкен, сұр шинельді төсек етіп, ақ қар, көк мұз жастанып, жаумен шайқасқан. Ұлы Отан үшін жанын қиған ер жүрек батырлардың қаһармандық ісі еш уақытта ұмыт болмайды, мәңгі есте сақталады. Бүгінде біздің азаматтық міндетіміз – болашақ ұрпақты Отанын сүюге, елінің, жерінің адал патриоттары, достық пен бірлік туралы түсінік беру арқылы отансүйгіштікке тәрбиелеу. Қазір Республикамыздың дүние жүзінің алдыңғы қатарындағы мемлекеттердің бірі

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

болып, ең бастысы, елімізде бейбітшілік пен ынтымақтың өріс алып, халқымыздың тыныштықта бейбіт өмір сүріп келе жатуы – тұңғыш президентіміз Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың адал да ұтымды тактикасының, үлкен парасат пен биік талғамының арқасында. Сондықтан біз, ХХІ ғасыр жастары, осындай байтақ елде тұрып жатқанымызға бақыттымыз! Ұлы Отан соғысына қатысып, ерлік көрсеткен Қасым Қайсенов, Нұркен Әбдіров, Бауыржан Момышұлы, Талғат Бигелдинов, Рақымжан Қошқарбаев, Мәншүк Мәметова, Әлия Молдағұлова сияқты есімдері аңызға айналған аталарымыз бен апаларымыздың алдында әрқашан да басымызды иеміз.

Туады ерлер ел үшін,
Өлмейді ісі мәңгілік,
Өшпейді абзал есімдер
Ұрпаққа жетіп мәңгілік,

-деп ақын атамыз Жұбан Молдағалиев жырлағандай, батыр аталарымыздың есімдері, ерліктері жас ұрпақ санасында мәңгілік сақталатына сенемін.

Қазіргі таңда біз, Тәуелсіз елдің жас өрендері үлкен күрес жолымен келген Тәуелсіздігімізді, елдігімізді көзіміздің қарашығындай сақтап, еліміздің жарқын болашағы үшін өнегелі тәрбие, терең білім алып, аянбай еңбектенуіміз қажет.

Тәуелсіздік алғаннан кейінгі жеткен жетістіктеріміз бен табыстарымыз ұшан-теңіз. Әлем жұрты мойындаған іргелі ел болдық. Мұның бәрі Елбасымыз Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаев пен халқымыздың қажырлы еңбегінің арқасы. Біз осының бәрін қадір тұтып, қастерлеуіміз керек. Біз – бақытты ұрпақпыз. Осы бақытымызды, шаттық күндерімізді бағалай, құрметтей білейік! Тәуелсіз Қазақстан мәңгілік жасасын! Еліміз гүлденіп, көркейе берсін деген тілекпен шығармамды аяқтағым келеді.

Төлеуғазина Еркежан

10 сынып, Дарынды балаларға арналған
облыстық мамандандырылған мектеп-лицей-интернаты
Өскемен қаласы, Шығыс Қазақстан облысы
Жетекші: Алимғазина А. Т.

Ұлы Жеңіске – 70 жыл

Сүйінші, халқым, Сүйінші!

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Сүйіншіге сүйінші!
Шаттан, ата-анамыз,
Шаттан, аға-бабамыз,
Кек қайтарып фашистен,
Соғыс бітті жеңіспен,
Жеңдік жауды күресте...
Т.Жароков

Міне, Ұлы Отан соғысының жеңіспен аяқталғанына 70 жыл толады. Бұл сол кездегі кеңес халқының ержүректілігі мен төзімділіктерін паш ететін, тарихта мәңгілік қалатын күн. Бұл күнді соғыстың алғы шептерінде қайсарлықпен шайқас жүргізіп, ерліктің сан үлгісін көрсеткен ардагерлер тойлайды. Бұл мейрамды өздерінің тылдағы қажырлы еңбегімен жеңісті шыңдаған, станоктың қасынан, егін даласында, күні-түні мал бағып, тынымсыз жұмыс істеген жұмысшылар, ауыл адамдары тойлайды. Бұл мейрамды біздің аяулы да даңқты әйелдеріміз – өздерінің әкелерін, ерлерін, ұлдарын және сүйіктілерін көзінен жасы сорғалай жүріп төзімділікпен күткен, олардың орнын жоқтатпаған аналар мен жұбайлар, қалыңдықтар мен қыздар тойлайды. Бұл мейрамды өздерінің әкелері мен ағалары қанын төгіп, жанын қиып бақытты өмірін қамтамасыз еткен Ұлы жеңістің құрдастары тойлайды. Ұлы Жеңіс күні елі мен жері үшін жанын пида еткен, туған-туысқандарына, жақын-жарандарына, туған жеріне, ауылына оралмай қалған қаһарман ерлерді бүкіл елі болып еске түсіреді. Шығанақ Берсиев сияқты еңбек ерлерімен қатар иықтарына үлкен ауыртпалық түскен еңбек даласында миллиондап жұмыс істеген әйелдерсіз, жасөспірімдер мен қарттарсыз Жеңіс күнін көзге елестету мүмкін бе еді?! Ешқашан да жауынгер ерлігі мен жеңісті еңбегімен соққан еңбекшінің ерен ерліктері ұмытылмайды. Бүгінде біздің азаматтық міндетіміз – болашақ ұрпақты Отанын сүюге, елінің, жерінің адал патриоттары, достық пен бірлік туралы түсінік беру арқылы отансүйгіштікке тәрбиелеу. Ұлы Отан Соғысы Кеңес Одағы тұсындағы талай ақын-жыршылар шығармашылығына арқау болды. Мұның ішінде ел мен жерде жүріп, жеңіске тілектес болған қаламгерлер да, аласапыран майданда қан кешіп жүріп Отанын, халқын жырлаған ақындар да болды. Соның дәлелі Жамбыл Жабаев атамыз Ленинградтық өрендерге былай деп жазған:

Ленинградтық өренім,
Мақтанышым сен едің!
Нева өзенін сүйкімді,
Бұлағындай көремін.

Ал Жұбан Молдағалиев соғыстың, қыстың ызғарын былай деп жан түршігерліктей жырлаған:

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Соғыстың, қыстың ызғары
Бойымнан кетпей, боп сырқат,
Емендей жалғыз құздағы
Айналаға болдым жат.
Қайсарлықпен сыр бермей,
Отырмын қарап биікке:
Ұшқан құсқа тау көлбей,
Қиялда жортқан киікке.

Адамзат тарихындағы ең сұмдық соғыстың болып өткеніне 66 жыл толды. Бірақ Ұлы Жеңістің ұмытылмайтыны сияқты, соғыс та ұмытылмастай ізін қалдырды. Жеңіс күні – бұл сан мыңдаған ұрпақ үшін ортақ мереке. Бұл мереке – бейбітшілік пен қайырымдылықтың мәңгі жасампаздығын, Отанын қорғаған жауынгер-солдаттар мен офицерлердің айбыны, тылдағы Жеңісті жақындатқан жұмысшылардың ерлік еңбектерінің мәңгі өшпейтіндігін дәлелдейтін белгі болып қалмақ. Біздің аталарымыз бен әкелеріміздің батырлықтары мен жанқиярлықтары, олардың өз Отанына деген шексіз сүйіспеншіліктері Қазақстанның бүгінгі жауынгерлері үшін мақтан тұтарлық үлгі ғана емес, бұл – бірнеше ұрпақты байланыстыратын қоғамның рухани дамуы мен ұлттық қайта өрлеуінің жоғары адамгершілік негізі. Жеңіс күні – абыройымыз бен даңқымыздың мерекесі. Табандылық пен ерлік, Отанға деген сүйіспеншілік қатал соғыста Жеңіске жеткізді. 9 мамыр – бұл мереке ғана емес, бұл ауыр еңбек, бұл халықтың батырлығы. Біздің парызымыз – бұл күнді еске сақтау. «Ешкім де ұмытылмайды, ешнәрсе де ұмытылмақ емес». Жұдырықтай жұмылған, білектей біріккен кеңпейіл Қазақ елі мәңгілікке жасасын!

Түсіпов Тәңірберген

6 сынып, № 3 орта мектебі

Курчатов қаласы Шығыс Қазақстан облысы

Жетекшісі: Қаржаубаева Д. Е.

Біздің жүрегіміз темір емес.
Бірақ біз қандай темірді болса да ерітіп,
күйдіріп жібере аламыз,
біздің үрейді жеңетін ең күшті қаруымыз бар,
ол – Отанға деген сүйіспеншілік.
Б.Момышұлы

Менің есімім Тәңірберген алтыншы сынып оқушысымын. Шығыс Қазақстанда орналасқан менің шағын қалам бүкіл әлемге әйгілі, өйткені

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Кеңес Одағы кезінде, яғни бейбітшілік заманда Семей сынақ полигоны болды, адамдарға, жануарларға, табиғатқа көптеген айтып жеткізе алмайтын зиян келтірді. Сол болған жарылыстардың кесірін әлі күнге дейін адамдар, бейкүнә балалар көріп жатыр. Осы күзгі демалыста біздің сыныбымызды сынып жетекшіміз экскурсияға Ұлттық ядролық орталықтағы СИП(Семей сынақ полигоны) деп аталатын мұражайға апарды. Полигон туралы естігеніміз, оқығанымыз былай тұрсын, экскурсия жүргізген апайдың әңгімесін тындап, мұражайдағы суреттерді, қолданған заттарды көріп, қолымызбен ұстап, әсіресе жарылыстан кейін жануарлармен не болғанын спирталған мүсіндерді көріп, неткен аю андық, әділетсіздік. Айтқым келгені бұл да бейбіт өмірге жасалған апат, соғыс деп түсінемін.

Ең алғаш Ұлы Отан соғысы, Кеңес Одағы деген ұғымдар туралы ата-анамның әңгімесінен, үлкендерден естісем, кейінірек қазақ тілі, орыс тілі және тарих сабақтарынан білдім. Мен қанша әңгімелер естіп, тыңдағанда менің санама соғыс бұл өмірде шынында болған ба? - деген ой келеді. Сол соғыс жаңғырығы жылдан-жылға алыстап барады. Ол туралы теледидардағы кинолардан, фильмдерден көреміз. Жарқын болашағымыз болсын десек өзіміздің мемлекетіміздің тарихын білуге тиістіміз – деп санаймын.

XX ғасырдың алапаты Кеңес Одағының тарихындағы Ұлы Отан соғысы 1941 жылы 22 маусымда таңғы сағат төрт шамасында фашистік Германия әскері КСРО-ның батыс аймағынан Ленинградты қоршады. Германияның КСРО-ны басып алу жоспары «Барбаросса» деп аталды. Ол бойынша КСРО-ны алты, сегіз аптада жаулау алу жоспарланды. Бұл соғыс Германия тарапынан әділетсіз, агрессиялық соғыс болды. Кеңес елінің тарихында «Ұлы Отан» соғысы деп аталды. Фашизм – дүние жүзіне үстемдік орнатуға тырысқан әділетсіздік топ. Ұлы Отан соғысы Кеңес Одағы құрамындағы халықтар үшін басына түскен сын кезең болды. Қазақстаннан әр ұлт өкілдері Ұлы Отан соғысына қатысты.

Бұл соғыс кезінде әрбір бесінші қазақстандықтар қолдарына қару алып бір кісідей майданға аттанып Отан анасын қорғауға атсалысты. Қаншама қазақстандықтар ұрыс даласында қаза тапты. Жеңіс бізге миллиондаған адамдардың төгілген қанымен келді. Соғыс салған қасірет әрбір жанұяның тарихында із қалдырып кетті. Біздің көптеген таныстарымыздың, менің сыныптастарымның үлкен аталарының соғыста болғандары туралы естідім. Ұлы Отан соғысы тарихы туралы қаншама шығарма жазылып, қаншама кино түсіріліп жатса да ол туралы ұмыту мүмкін емес деп ойлаймын. Жеңіс күнін жақындатуға жол салған Рейхстағқа алғаш ту қадаған кім еді десе, біз мақтанышпен біздің Рақымжан Қошқарбаев атамыз деп білеміз.

Рақымжан Қошқарбаевтың Ұлы Отан соғысында жасаған ерлігі барша халыққа белгілі. Ол алғашқылардың бірі болып, Берлинде Рейхстагтың үстіне қызыл ту тікті. Бұл сәуірдің 30-ы күні 18 сағат 30 минутта болған екен. Рақымжан Қошқарбаевқа «Жауынгерлік Қызыл Ту» ордені Рейхстагқа ту

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

тіккені үшін беріліпті. «1 дәрежелі Отан соғысы» ордендері, «Берлинді алғаны үшін», «Варшаваны азат еткені үшін» медальдарымен марапатталған. Отан Халық қаһарманы атағы Р.Қошқарбаевқа 2001 жылы берілді. Ал Рақымжан атамыз 1988 жылы дүниеден өткен еді. Өкінішті, осындай сәтте өттеген – ай Рақымжан атамыз өзінің Халық қаһарманы екенін білмейде кетті екен.

Бауыржан Момышұлы – екінші дүниежүзілік соғыстың даңқты жауынгері, Халық қаһарманы, қазақтың көрнекті жазушысы. 1941 жылы Ұлы Отан соғысы басталысымен, Бауыржан даңқты генерал-майор И.В.Панфиловтың басшылығымен Алматы маңында жаңадан жасақталған 316 атқыштар дивизиясының құрамында майданға аттанады, батальон, полк командирі қызметтерін атқарады. Бауыржан Момышұлы ұрыс жүргізу теориясын соғыс тәжірибесінде алғаш қолданушылардың және оны дамытушылардың бірі болды.

Мәншүк Маметова-қазақтың қаһарман қызы, Кеңес Одағының Батыры. Ол 1942 жылы өзі сұранып майданға кетті, 21-атқыштар дивизиясында болды. Алғашқы күннен-ақ қаруластарын қайсарлығымен, ержүрек батылдығымен қайран қалдырды. Невель қаласын қорғау кезінде Мәншүк ақырғы оғы таусылғанша жауды жер жастандырып, ерлікпен қаза тапты.

Қазақтың қаһарман қызы, Кеңес Одағының Батыры Әлия Молдағұлова 1942 жылы өз еркімен майданға аттанып, 1943 жылы маусымда 2-Прибалтика майданының 26-атқыштар дивизиясы құрамына түсті. Ефрейтор шенінде өз дивизиясымен барлық ірі-ірі айқастарға қатысып, нағыз мергендігімен танылды.

1944 жылы Новоскольникови стансасы маңындағы ауыл маңындағы шайқаста Әлия қаһармандықпен қаза тапты. Көрсеткен батырлығы мен ерлігі үшін оған Кеңес Одағының Батыры атағы берілді. Алматыда Шығыстың қос шынары атанған Әлия мен Мәншүкке ескерткіш орнатылды.

Ұлы Отан соғысына қатысқан аталарымыздың бірі біздің жерлесіміз Шығыс Қазақстанның тумасы Қасым Қайсенов туралы жазғым келеді.

Қасым Қайсенов – Қазақстанның Халық Қаһарманы, Ұлы Отан соғысының ержүрек батыры, әйгілі партизан, Халықаралық Фадеев атындағы сыйлықтың лауреаты, көрнекті жазушы, Ұлы Отан соғысының Кеңестер Одағының көптеген орден, медальдарымен марапатталған. Қазақстан Жазушылар одағының Бауыржан Момышұлы атындағы әдеби сыйлығының лауреаты көзі тірісінде аты аңызға айналған халқымыздың қайталанбас біртуар даңқты перзенті. Қасым Қайсенов Чапаев атындағы партизан құрамасының үшінші отрядын басқарады. Одан кейінгі кездерде, 1944 жылдың аяғына дейін Молдавия, Чехословакия, Румыния жеріндегі партизан қозғалыстарына қатысады. Отряд командирі болып жүріп, жау тылында жүздеген жорықты басынан өткереді. Қасым Қайсенов 2006 жылы 30 желтоқсан күні 89 жасқа қараған шағында ауыр науқастан дүние салды.

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

«Жеңіс – оңайлықпен келген жоқ» Ұлы Отан соғысында ерлік көрсеткен ерлер мәңгі есімізде, оларға қамқорлық жасау – бүгінгі ұрпақ, біздің, қасиетті парызымыз. Елбасымыз сыйлаған жарқын болашағымызды бәріміз бағалауымыз керек. Биыл елімізде үлкен той Ұлы Отан соғысының 70 жылдық мерей тойын атап өтпекпіз. 70 жылдық Ұлы Жеңіс тойын талай ерлік көрсеткен ардагерлер тойлайды. Қажырлы еңбегімен жеңісті шыңдаған тыл ардагерлері тойлайды, Ұлы жеңістің құрдастары тойлайды. Ұлы Жеңіс күнін елі мен жері үшін жанын қиған, туысқандарына, туған жеріне, ауылына оралмай қалған ерлерді бүкіл халық еске алады, ардагерлердің, Қаһарман ерлердің бастарына гүл шоқтарын қойып, тағзым етеді. «Желбіре, жеңіс жалауы», «Ұлы батырлар мәңгі есімізде» деген ұран сөздермен өз шығармамды аяқтаймын.

Уатжанова Ажар

8 сынып, ЖББ Қарауыл гимназиясы
ШҚО, Абай ауданы, Қарауыл ауылы
Жетекшісі: Оразова Аяулым Ғарифоллақызы

Батырларға тағзым

Біз тәуелсіз мемлекетте өмір сүреміз. Көк байрағымыз желбіреп тұр. Жанымызда бізге қамқор болатын ата-аналарымыз бар. Алтын ұя мектебімізге барып білім нәрімен сусындаймыз. Өркениетті елде еш уайымсыз күн кешудеміз. Болашаққа нық қадам баса аламыз. Бұл -ер адам үшін бақыт. Осы бақыттың артында жүректері Отан деп соққан ата-бабаларымыз тұр. Олар біздің еркіндігіміз бен болашағымыз үшін қасық қаны қалғанша соғысып,жандарын біз үшін тәрк етті. Менің ұстазым,ақын-Төлеген Жанғалиев айтқан мынандай бір өлең бар:

Біз соғысты көргеміз жоқ кеш туып,
Соғыс жайлы аталардан естідік.
Ар мен намыс таразыға түскен күн
Бара жатыр ертегідей ескіріп.

Иә, біз де соғысты көргеміз жоқ. Кинодан,театрдан көргеміз бар. Соғыс ардагерлерінен естігеніміз бар. Әйтеуір 1418 күнге созылған сұрапыл соғыстың зары мен бейнеті түспеген бірде-бір шаңырақ жоқ. Тылда еңбек еткен бабаларымыздың басынан қанша қиыншылықтар өтті. Ал соғыс майданында жүргендердің басынан нелер өтіп нелер өтпеді десеңші! Көзге елестетудің өзі қорқынышты. Бірі жақын жолдасының көз алдында қаза

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

болғанын көрсе,бірі өз өмірін қиып жатты. Ал бірі Отан үшін өзге жанға оқ атуға мәжбүр болды. Бұл да батырларымыздың кіршіксіз жанын жаралаған арылмас азап болған шығар? Бірақ Отан алдындағы борышын барлық құндылықтардан жоғары қоя білген қайсар жандар бұған да шыдап берді. Есімі ел жүрегінде орын алған Бауыржан Момышұлы, Мәншүк Мәметова, Әлия Молдағұлова, Рақымжан Қошқарбаев, Баубек Бұлқышев, Талғат Бегелдинов сияқты хас батырлар аз болмады. Ал ерлігі ерен есімдері беймәлім азаматтарымыз қаншама?! Біздің аталарымыздың батырлықтары мен жанқиярлықтары,олардың өз Отанына деген шексіз сүйіспеншіліктері Қазақстанның бүгінгі жауынгерлері үшін мақтан тұтарлық үлгі ғана емес,бұл-бірнеше ұрпақты байланыстыратын қоғамның рухани дамуы мен ұлттық қайта өрлеуінің жоғары адамгершілік негізі.

Осы сұрапыл соғыстың кесірінен әйелдер жесір қалды,балалар жетім қалды,асыл аналар бауыр еті балаларынан айырылды. Бұл қатыгездіктен кім зардап шекпеді дейсің?

Бірақ қазақ халқының көгіне үйірілген бұл кара бұлттан кейін де күн шығып жер беті қуанышқа кенелді. Көптен күткен Ұлы жеңіс күні туды. Дұшпанның туы құлап жеңіс туы желбіреді. Жеңіс күні-абыройымыз бен даңқымыздың мерекесі. Табандылық пен ерлік,Отанға деген сүйіспеншілік қатал соғыста жеңіске жеткізді. Біз Ұлы Отан соғысындағы Ұлы жеңіске ештеңеге теңеспейтін ғажап күшпен жеттік. Ол күш-әрине,бірлік.Қаншама халық бір тудың астына бірігіп күштерін бір арнаға салды. Ұлы жеңіс- он бес одақтас болған мемлекеттердің ортақ мерейтойы.

Сондықтан біз ата-бабаларымызға мың алғыс айтуымыз керек. Олар болмаса біздің қазіргі күйіміз не болар еді? Біз олар бағындыра алмаған асуларды бағындырып, олар жете алмаған биіктерге жетіп, олар іргетасын қалаған егемен елді көркейтуіміз керек. Олардың өздерімен бірге көз жұмған арман-тілектерін орындау-біздің ең бірінші парызымыз. Сабағымызды жақсы оқып туған жеріміздің білікті де білімді азаматы болу біздің еншімізде. Жас ұрпаққа осындай жағдай жасап елімізді жандандыруға үлкен үлес қосқандарыңыз үшін, батырлар, сіздерге мың алғыс, мың тағзым!

Жақында біздің ауданда керемет бір кеш өтті. Халық ауданда қалған жалғыз соғыс ардагері, Елбасына бата берген батагөй қарт Жағыпар Жүнісжановтың 90 жылдығын кереметтей етіп атап өтті. Аудан әкімі Тұрсынғазы Мүсәпірбеков аудан халқының атынан ардагердің иығына шапан жауып,астына темір тұлпар мінгізді. Ерге деген ел құрметі дәл осындай болса керек-ті. Осы кешке Қарауыл гимназиясы жанындағы «Ақсұңқар» ақындар сыныбының оқушылары жырдан шашу шашты. Мен де арнау өлең оқыдым. Сол өлеңіммен шығармамды аяқтаймын:

Тоқсан жасқа келіпсіз асыл ата,
Жасыңыз ұрпақ үшін ғасыр ата.

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Ел-жұртыңыз сізді қалай ұмытады,
Ерлігің күн көзіндей шашыраса.
Сұм соғыс енді бізде болмасыншы,
Алламыз тыныштықты қолғасыншы.
Біз сияқты жас қыран жарқ-жұрқ тіп,
Егеменді ел көгінде самғасыншы

Уәлибекова Ділда

10 сынып, «ЖББ Қарауыл гимназиясы» КММ
ШҚО, Абай ауданы, Қарауыл ауылы
Жетекшісі: Нұрғалиева К. Ә.

Менің атам – арда туған ардагер!

Рас, қайғы-қасіреті бар қаптаған,
Ғұмырлар бар батқан және батпаған.
Әкелгенмен әр адамға бір қайғы,
Сол жылдарға қарғыс айту жат маған.
Жанды-жансыз бар табиғат түнерген,
Әр кеудеде бір шер барын білем мен.
Қан майданда ерлік етсе біреулер,
Қарсы жауға біз де шықтық түренмен.
Аңыздардан тере жүріп масақты,
Рас, рас, көзімізден жас ақты.
Бірақ сол бір дауыл жылдар, от жылдар,
Бәрімізден бір-бір батыр жасапты.
Батыр жұртым, сол жылдарды өткердің,
Сонда да сен жақсы көрдің, жек көрдің.
Қара емендей қатып қалған әжеңді,
Кейінгі ұрпақ, батыр емес деп көргін.
Кейінгі ұрпақ, саған салған өткелдің,
Сағасында өткен жастық, өткен күн.
Қаршадайдан қара шаруа атанған,
Сен әкеңді батыр емес деп көргін.
Сол жылдарға қарғыс айту жат маған,
Сондағы мен ерлігіме мақтанам.
Балғын ұрпақ, сенің болашағыңды
Біле білсең, мына біздер – сақтаған!
(Мұқағали Мақатаев)

Бақыт күнді басымыздан әкеткен,

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Мен туғанда сұм соғыстың аты өшкен.
Талай боздақ сол соғыста жан беріп,
Талай жандар бұл өмірден жас өткен.
Қаншама жыл өтсе-дағы зұлматты
Шығармайды әже менен ата естен...
Баласынан айрылды сан аналар,
Қалды әкесіз талай сәби балалар.
Қан майданды кешкен барлық адамның,
Жүрегінде жазылмайтын жара бар.
Қалды талай ауыл-аймақ қаңырап,
Оқ жайпаған дала жатты аңырап.
Майдандағы жалғызынан айрылып,
Отсыз қалды, өшті талай шаңырақ.
Қанқұйлылар бейбіт өмір сүрмеген,
Тыныш өмір кешкендерді күндеген.
«Соғыс» деген суыт хабар келгенде,
Оның ешкім не екенін білмеген.
Гүлдеп тұрған талай қала күл болды,
Жұртта қалған көңілдерге мұң толды.
Еңбек етті тылда жас та кәрі де
Отыра алмай тек қусырып құр қолды.
Күннің бетін қара тұман шалғанда,
Ерлеріміз қарап, әсте, қалған ба?
Аталардың тіл жетпейтін ерлігі,
Жетелеген бізді бейбіт таңдарға.
Сұм соғысты көрмегенбіз мына біз,
Жаратқанға мың бір тәубе қыламыз!
Ардагерлер, ардақтылар – мақтаным,
Өмірі де, көңілі де жыр аңыз!
Әркімнің де өз атасы бар шығар,
Ел-жұртында естен кетпес даңқы бар.
Менің атам Уәлибектей қарт жайлы,
Әлі талай естеліктер айтылар...
Бейбіт күнді жақындатқан біздерге,
(Нұрлы өмірді жақындатқан, білгенге!)
Менің атам – арда туған ардагер,
Бақыт жырын сыйлап кеткен күллі елге.
Оқ даусынан қалсын деп тек жаңғырық,
Мұңсыз болсын деп алғы ұрпақ мәңгілік.
Абыроймен елін қорғап оралды,
Жастығын да, аяғын да қалдырып.
Ол соғысқа беріп келіп аяғын,

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Тастамаған таянышы - таяғын.
Сонда-дағы еңбек етіп ерлерше,
Талай тартқан тіршіліктің азабын.
Ұл өсіріп, қыз өсіріп жеткізген,
Бар қызығын - тек ұрпағым деп білген.
Атам барда Алатаудай тұлғалы,
Аласарып көрмедім мен ешкімнен.
Бейбіт күнді тарту еткен сол атам,
Сексен бес жыл кешіпті өмір санасам...
Арманым жоқ, аталарға арнап бір,
Арнау өлең жазуға мен жарасам.
Еркелеткен, еркіндеткен аталар,
Нақ солардан нағыз ерлік бас алар.
Жасай берер аталардың өмірін,
Біз сияқты жалындаған жас арай!
Ардагерлер – азат күнді сақтаған,
Даралыққа даңғыл жолды бастаған.
Керек болса, бүкіл дүние жүзіне,
Менің атам – майдангер деп мактанам!
Қолда қазір армандаған азаттық,
Салтымызды қайта қазір ояттық.
Еңсемізді тік көтердік еңселі,
Бар әлемді аузымызға қараттық.
Көмектесті қайсарлығым, өрлігім,
Қанат болды қайрылмайтын – ерлігім.
Құлаққа енді естілмесін оқ даусы,
Мәңгі болғай азаттығым – теңдігім!

Уәшев Ерболат
7 класс

Тәуелсіздік

Желтоқсан құбандары,
Тарихта қалатындар!
Желтоқсан құрбандары,
Жұмаққа баратындар!

Көмек беріп, дем берген,
Қайрат батыр ағамыз,
Осындай батыр барына ,

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Үлгі алып, құрмет қыламыз.

Тәуелсіздік шыңына,
Жете алмай әрең жеттік біз,
Тәуелсіздік жолында,
Қаншама батыр қидық біз,
Қаншама қандар төктік біз,
Өтініштер жаздық біз,
Тәуелсіздік алдық біз!

Шүкірхан Ерболат

9 сынып оқушысы «БІРЛІК ОРТА МЕКТЕБІ» КММ-сі

Жарма ауданы, Бірлік ауылы

Жетекші: Зиябекова Еркеш Даукенқызы

Шығарма тақырыбы

«Ер есімі - ел есінде!»

Бұлт түнеріп аспаннан,
Талай көзден жас тамды.
Тұтқиылдан жау тиіп,
Қырғын соғыс басталды

1441жыл 22-ші маусым. Тау шапағы жаңа ғана арайланып келе жатқан кезде елімізге Фашисттік Германия опасыздықпен басып кірді. Иә, расында да жан түршігерлік жағдай. Германияның конслері өз еркімен «Соғыспаймыз»-деген бейбіт келісімге қол қойған болатын. Бұл келісімшарт 1939жылы 23-ші тамызда жасалған еді. 1939 жылы 1-ші қыркүйек күні Германия әскерлері Польшаға басып кірді. Осылайша 2-ші Дүниежүзілік соғыс басталды. Халық ерлігінің ұлылығын, адамзат тағдырындығы мәнін бейнелейтін мереке- Ұлы Жеңіс күні. Міне, енді сол адамзат баласының амандығын тілеген барша халық фашисттік құлдықтан азат еткен жеңісін 70 жылдығын тойлағалы отырмыз. 1418 күнге созылған жеңістің ерлік эпопеясы патриоттық рух, халықтар достығы, әскери борышқа адалдық, Отанға деген сүйіспеншіліктің дәлелі ғой.

Мен бұл шығарманы жазып отырып бір жағынан аянышты сезімде, бір жағынан мақтаныш сезімде болдым. Осындай батыр, мықты ағаларымыз соғыста ерен еңбек танытқан, көптеген мақтан тұтарлық батырлық көрсеткен. Батыр да қайсар ата-бабаларымыз бар біз қазақ деген мықты халықпыз. Менің ойымша осы Талғат Бигелдинов сияқты батырларға өзге

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

елдер қызыға да, қызғана да қарайды. Оларда да батырлар ел қорғандары бар әрине, бірақ біздің қазақстандықтардай батырлар жоқ деп ойлаймын. Себебі Талғат ағамызға екі дүркін Кеңес Одағы Батыры атағы берілген. Ол кісі бір сөзінде «бетін аулақ қылсын, бірақ тағы да ел шетіне жау келсе ұшаққа отырып қайта көк аспанға самғауға әзірмін» деген. Батыр ағаның осы сөзінен-ақ қайтпаған сұсы білініп тұр. Тағы да айта кетсем Талғат аға 305 рет жауға атойлап қарсы шыққан.

Халқымыз өзінің байырғы кезден аңсаған данқты, адал жеңісті мерекесіне дейін ұзақ та ауыр жолдардан өтті. Мәскеу мен Ленинград, Сталинград пен Кавказ іргесіндегі, Курск пен Днепр бойындағы, Кусунь-Шевчевская, Беларусь, Ясно-Кишиневская, Новогород түптерінде болған аса ірі шабуылдарда қазақтардың сіңірген еңбектері тайға таңба басқандай анық. Кеңес жауыегерлері фашистік Германияның езгісінде болып келген Еуропа халықтарына азаттық, бостандық алып берді.

70-жыл бұрынғы жер шарындағы адамзат үшін жестен кетпес дүниежүзілік соғыстың өртін өшіруге Қазақстандықтардың да қосқан үлесі зор. Соның ішінде ерекше айта кетер болсақ генерал-полковник Талғат Жақыпбекұлы Бигелдинов. 1902 жылы тамыз айында 70 жасқа толды. Оның мерейтойына орай республика басшылығы майдангер ардагерлерге құттықтау хат жазған. Ол хатта:

...Сіз өзіңізді ғана емес, туған халқыңызды да данққа бөледіңіз. Әуе шабуылының ақиығы Талғат Бигелдиновтің айбары жүздеген және мыңдаған фашисттер ұшақтарының үрейін алып, берекесін қашырып, зәресін ұшырды. Сіздің ерлігіңізді өкімет пен халық жоғары бағалады. Соғыстан кейін сіз әскери академияны тәмамдап, ұзақ жылдар әскери бөлімдер мен құрамаларда ойдағыдай қолбасшылық жасадыңыз. Жас ұшқыштарға бай тәжірибеңізбен біліміңізді дарыта білдіңіз, көп күш жігеріңізді жастар тәрбиесі мен қоғамдық жұмыстарға жұмсадыңыз. Халық сізді сыйлап құрметтейді...-деп жазылған.

Т.Ж.Бигелдинов- 1922- Ақмола облысының, Ақмола ауданындағы Майбалық ауылында шаруа отбасында дүниеге келген. Жасынан ұшқыш болуды армандайды. Аэроклубта оқиды, әскери авиация училищесін бітірген. 1942 жылдан соғысқа қатысып, оны 1945 жылы жауды жеңумен аяқтайды. Жауға қарсы 305 рет ұшып шығып, оның 800-ден астам техникасын, ұшақтарын, танктерін, машиналарын, зеңбіректерін, басқа да қаруларын істеп шығарған. Сан рет тапқырлық пен шеберліктің, асқан ерліктің, үлгісін көрсеткен.

Мен бұл шығарманы жазудағы мақсатым орын алып үздіктер қатарынан көріну емес, өзіме етене жақын майдангер аталарымызды таныту, және де өзімнің білімімді, ой өрісімді жетілдірсем сол да маған үлкен олжа. Осы шығармада менің Талғат Бигелдиновты таңдау себебімнің үлкен мәні бар. Ардагер атамның ұлы жеңістің толуына 70 жыл болғанда арамыздан озды. Әрине, жазымыштан озымыш жоқ, тұмақ бар да өлмек бар демекші

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

тағдырдың пешенеге жазғаны шығар. Одан қашып құтылу мүмкін емес. Алайда ұлы жеңістің 70 жылында арамызда болмағаны өте өкінішті.

Талғат Бигелдинов ең алдымен Саратовтың арнайы барлаушылық ұшқыштар авиамектебіне оқуға барған. Содан Чкаловткағы 3-ші бомбалаушы және 1-ші жойғыш авиациялық ұшқыштар мектептерінде аспан қыраны мамандығын меңгерген. Одан соң Ил-2 шабылдаушы ұшағында ұшуды үйреніпті. Осының бәріне екі жарым жыл уақыт кетіпті. Берілген сынақтың бәрінен мүдірмей өткен соң 1942-ші жылы желтоқсан айында 144-ші гвардиялық деп аталатын алдыңғы шептегі 800-ші шабылдаушы авиаполкке келіп, соның құрамында болып, соғыстың соңғы күндеріне дейін бүкіл от-жалынды бастан кешкен екен.

Қарасаңыз ертегі немесе бір түс сияқты, бірақ осының бәрі біздің, кейінгі ұрпақтардың құнды байлығы, мақтанышы. Кім білсін сол кезде Талғат Бигелдиновтай ағаларымыз болмағанда біз қазір біреуге бодан болар ма едік? Бірақ шүкір тәуелсіздігіміз, ұлан ғайыр жеріміз, өз басшымыз бар. Осы бейбіт өміріміз мәңгілік екеніне мен риясыз сенемін. Біз үшін Жеңіс күнінен асқан қымбат мереке жоқ. Әрбір 9-шы мамыр күні келген сайын біз бұл мерекені дүркіретіп өткіземіз. Сосын ардагер ата-апаларды Жеңіс күнімен құттықтап, ол кісілерге өз қолдарымен мектеп ауласындағы ескерткішке гүл шоқтарын қойып, өздерінің аға-апайларын, бауыр-қарындастарын сағына еске алады. Соғыста қираған қалалар, ғимараттар әлдеқашан қалпына келтірілген, бірақ соғыстың ардагерлеріміздің жүректеріне салған жарасы қалпына келмейді. Сол бір қаралы жылдарда жақын адамынан айырылмаған адам жоқ шығар. Менің ойымша ардагерлеріміздің жан-жарасы өте ауыр. Өйткені сол сұрапыл соғыста қаншама туыстары, достары, әке-шешелері қаза болды. Әрине 9-шы мамырда біздің беретін сыйлықтарымыз, көрсететін көріністеріміз, ән-шашуымызбен көңілдері бір марқайып қалатын шығар, бірақ «соғыстың өрті- кесілген жүрек» дейді, бұл соғыс адамзат тарихындағы ұмытылмас қасірет. Ешкім де, ешнәрсе де, ешқашан да ұмытылмайды. Сұм соғыс қашанда халық есінде. Шынымен де мына біз ештеңені де ұмытпаймыз. Біздің ардагерлеріміздің есімдері «Ер есімі – ел есінде» атты сары тақтада жазулы тұр және біз сол ардагерлерімізді бір минут үнсіздікпен еске аламыз. Сары тақтаға қарап еске алатын себебіміз бұрын 9-шы мамыр Жеңіс күніне арналған митингімізге екі-үш ардагерлеріміз келетін, енді ол кісілер де жоқ. Біз енді тек қана сары тақта алдына гүл шоғын қою арқылы ғана ол кісілерді еске аламыз.

1941 жылдың 22 маусымы мен 1945 жылдың 9 мамыры әр адамның зердесінде мәңгілік сақталады. Мен шығармамды мына керемет өлеңмен аяқтасам деймін.

Ардагерлер ардақты адам,

**Республиканский конкурс сочинений среди учащихся школ и
средних учебных заведений на патриотическую тему,
посвященную 70-летию Победы в Великой Отечественной войне**

Өмір жүгін салмақтаған.
Қасық қаны қасиетті,
Жан сақтамай, ар сақтаған